

ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย

นางสาวชมพูนุท คารวมิตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CONFLICT BETWEEN THE STATE, THE TELEVISION INDUSTRY AND THE PUBLIC IN
TELEVISION PROGRAM CLASSIFICATION IN THAILAND

Miss Chompunut Karavamitr

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย

โดย

นางสาวชมพูนุท คารวมิตร

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ กันภัย

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณาถันญ์รัฐธัญ วงศ์บ้านตุ๋)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ กันภัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก)

ชมพูนุท คารวมิตร : ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย. (THE CONFLICT BETWEEN THE STATE, THE TELEVISION INDUSTRY AND THE PUBLIC IN TELEVISION PROGRAM CLASSIFICATION IN THAILAND) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร. กิตติ กั้นภัย, 200 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานหาลักษณะมาตรฐาน ศึกษาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยใช้วิธีการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview)

ผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนมีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยหลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน มี 3 ประเด็น คือ 1.พฤติกรรมและความรุนแรง ได้แก่ เนื้อหาที่ส่งผลให้เกิดการเลียนแบบ เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ 2.เพศ ได้แก่ เรื่องการแต่งกาย การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ชี้นำหรือยั่วไปทางกามารมณ์ ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ 3.ภาษา ได้แก่ วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และความขัดแย้งทางอุดมการณ์ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ อุดมการณ์ ค่านิยม ประสบการณ์การทำงาน และปัจจัยทางธุรกิจและการตลาด

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เกิดจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ (Ideological conflict) เป็นสำคัญ โดยภาครัฐยึดถืออุดมการณ์อำนาจนิยม (Authoritarianism) ภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพนิยม (Libertarianism) และอุดมการณ์ทุนนิยม (Capitalism) ส่วนภาคประชาชนยึดถืออุดมการณ์บริโภคนิยม (Consumerism) โดยแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งระหว่าง 3 ภาคส่วน คือ ใช้หลักการเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) หรือ การเจรจา (Dialogue)

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา 2552.....

ลายมือชื่อนิติต ..... ชมพูนุท คารวมิตร .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ..... กิตติ กั้นภัย .....

4985209928 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEYWORDS : CONFLICT / TELEVISION PROGRAM CLASSIFICATION /

CHOMPUNUT KARAVAMITR : THE CONFLICT BETWEEN THE STATE, THE TELEVISION INDUSTRY AND THE PUBLIC IN, TELEVISION PROGRAM CLASSIFICATION IN THAILAND. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KITTI GUNPAI, Ph.D. 200 pp.

This qualitative research aims to study the standard regulations, and the conflict between the state, the television industry and the public, as well as to study the factors that influence the determination of the standard regulations for television program classification in Thailand. The methodology of this research includes document analysis, observation, in-depth interview and focus group interview. The research found that the perception of the state, the television industry and the public towards the television program classification differ slightly from one another. The standard regulations regarding television program classification can be divided into three topics : first, behavior and violent content including that which may cause children to imitate and impact on the emotions, thinking and beliefs of children : second, sexual content including inappropriate dress, sexual behavior and acts, and inappropriate sexual values which may cause children to imitate : third, strong language content involving having negative language use and strong and inappropriate language use.

The conflict between the state, the television industry and the public concerns policy conflict, interest and ideological conflict. As for the factors that influence the determination of the standard regulations, these include knowledge, perception, ideology, value, work experience, and business and marketing factors.

The findings of this research point out that the conflict between the state, the television industry and the public in television program classification is significantly considered to be an ideological conflict with each sector having its own ideology. While the state believes in authoritarianism, the television industry believes in libertarianism and capitalism and the public believes in consumerism. To solve this conflict, the three sectors need to negotiate or hold dialogue.

Department : Mass Communication..... Student's signature..... *Chom K*

Field of study: Mass Communication..... Advisor's signature..... *Ah*

Academic year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมีอาจสำเร็จลงได้ หากปราศจากความรัก ความเมตตากรุณา ความช่วยเหลือและกำลังใจจากบุคคลมากมายที่ต่างหยิบยื่นให้แก่ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จในอีกขั้นหนึ่งของชีวิต

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.กิตติ กันภัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และคอยชี้แนะแนวทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตากรุณาเสมอมา ขอบพระคุณ ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก ที่ให้ความกรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และช่วยเหลือในการจัด focus group จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอบพระคุณ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์พร้อมให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ขอบพระคุณ ผศ.ณภัฏฐิติญา วงศ์บ้านคู่ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ยอมเสียสละเวลาทำงานอันมีค่ามาให้ข้อมูลต่างๆ แก่ผู้วิจัย ขอบคุณพี่ๆ ที่แผนกตรวจสอบรายการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ที่เปิดโอกาสให้มาศึกษาต่อระดับปริญญาโท ขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ในยามท้อแท้ สิ้นหวัง

ขอบคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อครั้งนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
1.1	ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2	ปัญหานำวิจัย.....	15
1.3	วัตถุประสงค์การวิจัย.....	15
1.4	ข้อสันนิษฐาน.....	15
1.5	ขอบเขตการวิจัย.....	17
1.6	นิยามศัพท์.....	18
1.7	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
2	ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.1	แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทย.....	21
2.2	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ.....	24
2.3	แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	36
2.4	แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน.....	42
2.5	แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน.....	45
2.6	แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณมติ.....	47
2.7	แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์.....	50
2.8	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง.....	54
2.9	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดผังรายการโทรทัศน์.....	65
2.10	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	74
3.1	กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย.....	74

3.2	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
3.3	ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	82
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
3.5	การนำเสนอผลการวิจัย.....	83
4	ทัศนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน	85
4.1	ทัศนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน	87
4.1.1	ทัศนคติของภาครัฐ.....	88
4.1.1.1	ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง.....	88
4.1.1.2	ทัศนคติเกี่ยวกับเพศ.....	91
4.1.1.3	ทัศนคติเกี่ยวกับภาษา	93
4.1.1.4	ทัศนคติเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ.....	95
4.1.1.5	ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทรายการ ป๓+ และ ด๖+.....	96
4.1.2	ทัศนคติของภาคธุรกิจเอกชน.....	96
4.1.2.1	ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง.....	96
4.1.2.2	ทัศนคติเกี่ยวกับเพศ.....	100
4.1.2.3	ทัศนคติเกี่ยวกับภาษา.....	102
4.1.2.4	ทัศนคติเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ.....	104
4.1.3	ทัศนคติของภาคประชาชน	106
4.1.3.1	ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง.....	106
4.1.3.2	ทัศนคติเกี่ยวกับเพศ.....	109
4.1.3.3	ทัศนคติเกี่ยวกับภาษา.....	112
4.1.3.4	ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดแบ่งรายการประเภท ท.....	114
4.1.3.5	ทัศนคติเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ.....	115
4.2	สรุปทัศนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน	116
5	ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน.....	123
5.1	ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน.....	123

5.1.1	ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย.....	123
5.1.2	ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์.....	130
5.1.3	ความขัดแย้งทางอุดมการณ์.....	135
5.2	ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน.....	140
5.2.1	ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย.....	140
5.2.2	ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์.....	144
5.2.3	ความขัดแย้งทางอุดมการณ์.....	144
5.3	ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกิจเอกชนกับภาคประชาชน.....	145
5.3.1	ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย.....	146
5.3.2	ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์.....	146
5.3.3	ความขัดแย้งทางอุดมการณ์.....	148
5.4	ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ.....	150
5.4.1	ความขัดแย้งเชิงอำนาจ.....	150
5.5	สรุปความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน.....	152
5.5.1	ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย.....	152
5.5.2	ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์.....	153
5.5.3	ความขัดแย้งทางอุดมการณ์.....	153
6	ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์.....	156
6.1	ปัจจัยเรื่องความรู้.....	156
6.2	ปัจจัยเรื่องทัศนคติ.....	156
6.3	ปัจจัยเรื่องอุดมการณ์.....	158
6.4	ปัจจัยเรื่องค่านิยม.....	159
6.5	ปัจจัยเรื่องประสบการณ์การทำงาน.....	159
6.6	ปัจจัยทางธุรกิจและการตลาด.....	160
7	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ.....	162
7.1	สรุปผลการวิจัย.....	162
7.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	166
7.3	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	184
7.4	ข้อเสนอแนะ.....	184

ญ

หน้า

รายการอ้างอิง.....	186
ภาคผนวก.....	192
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	200

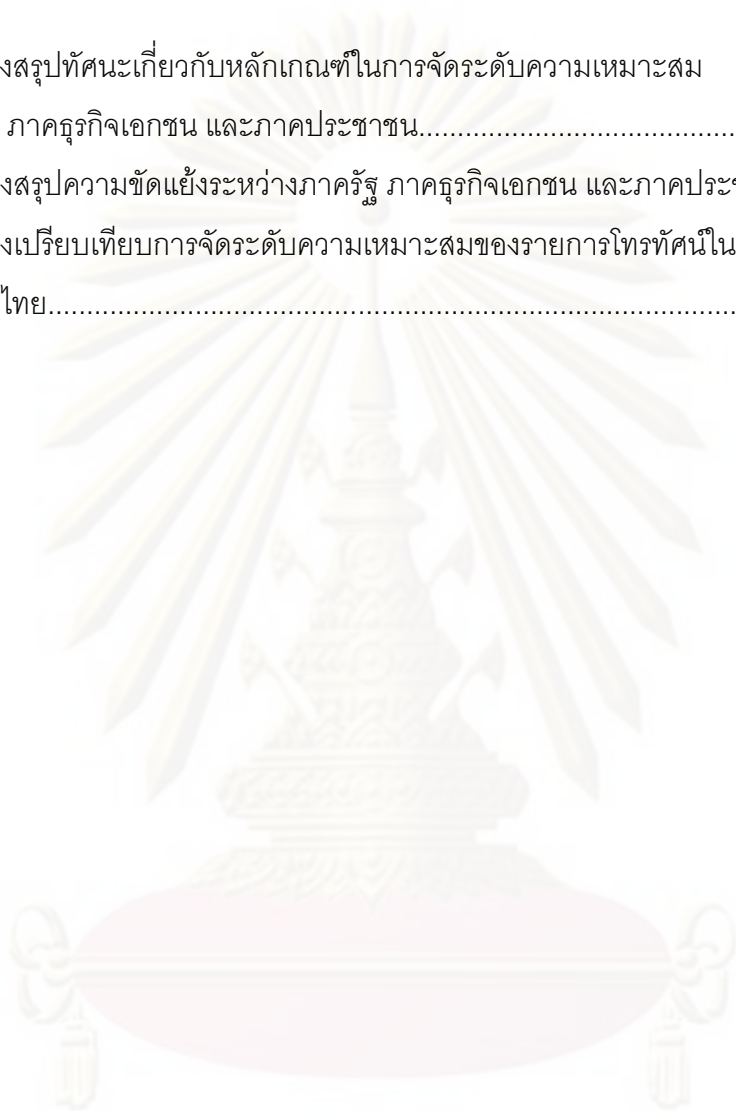
ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

4.2	แสดงสรุปทัศนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสม ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน.....	120
5.5	แสดงสรุปความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน.....	154
7.2	แสดงเปรียบเทียบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ กับประเทศไทย.....	167

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อมวลชนทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และ อินเทอร์เน็ต มีการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนใน สังคมแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ทำให้สื่อมวลชนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาท สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม 5 ประการ คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การประสานส่วน ต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม การให้ความบันเทิงแก่สมาชิกสังคม การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (McQuail, 2005) ดังนั้นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน จึงได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าจะสามารถปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันสื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อวิถีคิดและวิถีการมองโลกความเป็นจริงของประชาชนใน สังคม อีกทั้งยังสามารถโน้มนำสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและลบเกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม และแบบแผนแห่งการดำรงชีวิตในสังคมได้อีกด้วย

สำหรับโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและกลายเป็นส่วนหนึ่งใน ชีวิตประจำวันของคนทั่วไป จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของเด็กและครอบครัวโครงการ “การอบรมเลี้ยงดูเด็ก : ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ” ที่เก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึง 2545 พบว่าร้อยละ 96.7 ของเด็กไทยทุกภาคที่มีอายุระหว่าง 1-5 ปี มีการดู โทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 1.9 ชั่วโมง แต่ในกรุงเทพมหานครเด็กอายุกลุ่มนี้ใช้เวลาดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 2.1 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 6-12 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 2.28 ชั่วโมง และเพิ่มเป็น 5.2 ชั่วโมงในวันหยุด ส่วนกลุ่มเด็กอายุ 13-18 ปี ดูโทรทัศน์เฉลี่ยวันละ 3.3 ชั่วโมง และเพิ่มเป็น 4.9 ชั่วโมงในวันหยุด (สุธรรม นันทมงคลชัย, 2547)

ต่อมาจากผลการสำรวจของศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ในปี พ.ศ. 2547 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างชมโทรทัศน์มากที่สุด โดยวันจันทร์ถึงศุกร์เด็กใช้เวลาชม โทรทัศน์เฉลี่ย 3.9 ชั่วโมงต่อวัน และในวันเสาร์และอาทิตย์ เพิ่มเป็น 5.51 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ ยังพบว่ารายการโทรทัศน์นำเสนอภาพไม่เหมาะสมทั้งเรื่องความรุนแรง ขว้างปาสิ่งของ ทำร้าย ร่างกาย ใช้อาวุธ และการใช้ภาษาที่หยาบคายมากขึ้น มีปริมาณมากถึง 600 รายการ

ขณะที่ผลการศึกษาของโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ (Media Monitor) ในปี พ.ศ. 2548 พบว่าเนื้อหาสาระของรายการโทรทัศน์ระหว่างช่วงเวลาที่ผู้ชมมากที่สุดคือ 16.00 – 22.00 น. นำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านเพศ ความรุนแรง และการตอกย้ำอคติต่อคนบางกลุ่มสอดแทรกอยู่ในรายการ โดยแสดงให้เห็นค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของภาพและเนื้อหาต่อชั่วโมงที่เด็กได้รับขณะดูโทรทัศน์และพบว่าภาพความรุนแรงมีมากที่สุดถึง 3.29 ครั้ง อคติต่อกลุ่มคนจำนวน 1.34 ครั้ง ภาษาก้าวร้าว 0.25 ครั้ง ความไม่เหมาะสมทางเพศ 0.13 ครั้ง หากนำไปพิจารณารวมกับจำนวนชั่วโมงที่เด็กชมรายการโทรทัศน์แล้วทำให้เห็นว่าในแต่ละวันเด็กจะเห็นภาพความรุนแรงสูงสุดจำนวน 9-15 ครั้ง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ ได้จัดการสำรวจเรื่อง “การจัดเรตติ้งและความรุนแรงในรายการโทรทัศน์” โดยสอบถามความเห็นประชาชนอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3,486 ตัวอย่างระหว่างวันที่ 30 มิถุนายนถึงวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีร้อยละ 58.6 ดูโทรทัศน์เวลา 18.01-20.00 น. อายุ 6-12 ปี มีร้อยละ 55.1 ดูโทรทัศน์ในช่วงเวลาดังกล่าว เด็กอายุ 13-18 ปี มีร้อยละ 57.8 ดูโทรทัศน์เวลา 20.01-22.00 น. รวมถึงประเด็นคำถามที่ว่า การเห็นฉากตบตี ต่าทอ ช่มชู้ หรือทำร้ายร่างกายกันในรายการโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ 3-5 ปี มีร้อยละ 75 ระบุว่าเคยเห็น อายุ 6-12 ปี มีร้อยละ 87.3 ที่เคยเห็น อายุ 13-18 ปี เคยเห็นร้อยละ 84 อายุ 18 ปีขึ้นไป เคยเห็นถึงร้อยละ 95.7 ในภาพรวมคนดูโทรทัศน์ ร้อยละ 91.5 จะพบเห็นฉากดังกล่าว ส่วนความถี่ที่พบเห็นจากความรุนแรงในโทรทัศน์นั้น กลุ่มตัวอย่างบอกว่าเห็นจากช่อง 7 มากที่สุด รองลงมาคือช่อง 3 ช่อง 5 ที่ไอทีวี ช่อง 9 และช่อง 11 ส่วนใหญ่พบในเวลา 20.00-22.00 น.

เมื่อพิจารณาจากสภาพของบริบททางสังคมและอุตสาหกรรมสื่อที่เติบโตมากขึ้นทั่วโลก ประกอบกับความเชื่อของสังคมเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของสื่อในเรื่องเพศและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ (socialization) และการปลูกฝังของสื่อในระยะยาว (cultivation) ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการวางหลักเกณฑ์ป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้รับสาร โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จึงได้เกิดการออกกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อขึ้น รวมถึงนโยบายอันเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสื่อเพื่อเด็ก

นับตั้งแต่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ให้เกิดมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยขอความร่วมมือไปยังสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของรัฐในการจัดทำรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวเพิ่มขึ้น กำหนดให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จัดสรรเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวร้อยละ 10-15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้เริ่มจากรายการวิทยุและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ ก่อน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป สำหรับรายการวิทยุและโทรทัศน์ของสถานีอื่นๆ ให้ดำเนินการตามความพร้อมของแต่ละสถานีประกอบกับให้มีการแบ่งเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวเพิ่มจากเกณฑ์เดิมที่กำหนดไว้อย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ในระหว่างเวลา 16.00-18.30 น. เป็นอย่างน้อย 1-1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างเวลา 16.00-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวรับชมรายการโทรทัศน์มาก (มติพร ศิริภัทร, 2548 อ้างถึงในสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546)

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรการของรัฐ จึงมีการจัดตั้งคณะทำงาน คือ “คณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว” และได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ เป็นประธานคณะทำงาน กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ เป็นฝ่ายเลขานุการคณะทำงาน และผู้แทนจากองค์กรทางการศึกษา วัฒนธรรม องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานสื่อที่เกี่ยวข้องเป็นคณะทำงาน

วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมสื่อสร้างสรรค์สังคมไทย มีแนวทางการแก้ไขปัญหา 3 ประการ คือ การขจัดสื่อร้าย ขยายสื่อดี และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน มีภารกิจสำคัญคือดำเนินการเพิ่มสื่อสร้างสรรค์ทั้งคุณภาพและปริมาณ รวมถึงให้มาตรการป้องกันให้แก่เด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยการจัดประเภทความเหมาะสมของสื่อ (Rating) ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ ภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์ เพื่อจำกัดเนื้อหาและป้องกันเด็กและเยาวชนในการรับชมสื่อที่ไม่เหมาะสม

ทั้งนี้จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ที่ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติโอนงานตรวจภาพยนตร์และเทปวีสดูโทรทัศน์ให้กระทรวงวัฒนธรรมมีหน้าที่รับผิดชอบงานตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2479 รวมถึงพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. 2530 ต่อมากระทรวงวัฒนธรรมจึงได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อด้วย กระทรวงวัฒนธรรมจึงดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดประเภทความเหมาะสมของสื่อประเภทต่างๆ ขึ้น ทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ตและเกม สื่อภาพยนตร์ เทป และวีสดูโทรทัศน์ สื่อการ์ตูน นิตยสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ (ยกเว้นหนังสือพิมพ์และการเสนอข่าวต่างๆ) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2548

สำหรับการดำเนินงานในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อหรือ ME (Media Evaluation) ขึ้น ด้วยงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ 15 บาท โดยมีกลุ่มภาคีเครือข่ายการทำงานทั้งภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาควิชาชีพ ได้ร่วมกันสร้างระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อแบบใหม่ขึ้น โดยพิจารณาถึงคุณภาพเชิงความรู้ของเนื้อหา และสามารถจัดระดับความเหมาะสมของสื่อตามช่วงอายุ อีกทั้งยังได้จัดทำเว็บไซต์ www.me.or.th ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสมัครเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพของสื่อต่าง ๆ

จากการที่กระทรวงวัฒนธรรมและเครือข่ายการทำงานของภาควิชาการ คือสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล และสถาบันราชานุกูลได้ร่วมกันพัฒนาระบบของการชี้วัดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์จึงได้มีการจัดสร้างตัวชี้วัดขึ้นในเบื้องต้นนี้ใช้เกณฑ์ที่เรียกว่า “ทฤษฎี 6+1” เพื่อใช้ชี้วัดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์สะท้อนคุณภาพเชิงการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ประกอบไปด้วย

มิติ 6 ได้แก่

1. การพัฒนาระบบคิด สติปัญญา
2. การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ
3. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
4. การพัฒนาความรู้รอบตัวและทักษะการใช้ชีวิต

5. การพัฒนาเติมเต็มความหลากหลายทางสังคม

6. การพัฒนาความสัมพันธ์ของครอบครัวและสังคม

ส่วนในมิติบวก 1 คือตัวชี้วัดต้องห้ามในเรื่องเพศ ภาษา และความรุนแรง เช่น การแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสม การใช้ภาษาผิด หยาบคาย

ระบบการชี้วัดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์ใช้กรรมการ 3 ชุด คือ กรรมการกลาง ที่มาจากผู้เกี่ยวข้องหลักในการพัฒนารายการโทรทัศน์ กรรมการภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นหน่วยเฝ้าระวังสื่อ และกรรมการภาคประชาชนทั่วไปที่อยากเข้าร่วมกำหนดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์ เพื่อที่จะพัฒนาไปสู่ “การร่วมกำหนดผังรายการโทรทัศน์”

นอกจากนี้ยังได้จัดสร้างห้องเรียนเรตติงเคลื่อนที่เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและกระตุ้นให้สังคมในพื้นที่ต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง เช่น เครือข่ายเด็กไร้รัฐ เครือข่ายเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ เครือข่ายสภาเยาวชน เครือข่ายสภาเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายเยาวชนภาคเหนือตอนบน

ภายหลังจากที่ได้พัฒนาระบบของการชี้วัดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์แล้ว เป้าหมายต่อมาของกระทรวงวัฒนธรรมคือกระบวนการผลักดันกฎหมายและนโยบายให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อที่ดี โดยการจัดตั้งกองทุนสื่อเพื่อสนับสนุนด้านเงินทุน ภาษี และการสนับสนุนด้านเวลา ตลอดจนการผลักดันให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุและจัดสรรช่วงเวลา เพื่อให้การประเมินคุณภาพเนื้อหาถูกบังคับใช้อย่างเป็นระบบต่อไป

ในเวลาต่อมาของงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กองงาน กกช.) ของกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุโทรทัศน์ในระบบฟรีทีวีคือ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่องโมเดิร์นไนน์ ช่อง 11 และช่องที่ไอทีวี ได้ร่วมกันจัดทำ “คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม” ขึ้นเป็นคู่มือเล่มแรก และเริ่มดำเนินการแสดงสัญลักษณ์ระบุระดับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 เพื่อให้คำแนะนำกับผู้ชมว่ารายการที่นำเสนอผ่านทางสื่อวิทยุโทรทัศน์รายการนั้นๆ มีความเหมาะสมกับ

ผู้ชมในช่วงอายุใด ซึ่งการให้คำแนะนำดังกล่าวถือเป็นการส่งเสริมและพัฒนาระบบการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ และเน้นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจของสถานีวิทยุโทรทัศน์

สำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ตามหลักเกณฑ์ของคู่มือเล่มแรกนั้นใช้การแบ่งช่วงอายุของผู้ชมโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

 <p>รายการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน (๒-๖ ปี)</p>	<p>หมายถึง รายการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 2-6 ปี ใช้สัญลักษณ์ ก</p>
 <p>รายการสำหรับเด็ก (๒-๑๒ ปี)</p>	<p>หมายถึง รายการสำหรับเด็ก อายุ 2-12 ปี ใช้สัญลักษณ์ ค</p>
 <p>รายการทั่วไปเหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย</p>	<p>หมายถึง รายการทั่วไปเหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย ใช้สัญลักษณ์ ท</p>
 <p>รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำ</p> <p>รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี</p> <p>รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี</p>	<p>หมายถึง รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ เยาวชน ใช้สัญลักษณ์ น</p> <p>หมายถึง รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ใช้สัญลักษณ์ น๑๓</p> <p>หมายถึง รายการที่ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ใช้สัญลักษณ์ น๑๘</p>

	<p>หมายถึง รายการเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปีเท่านั้น</p>
---	---

อย่างไรก็ตามการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่ใช้เพียงการแบ่งช่วงอายุของผู้ชมมาจำแนกระดับเนื้อหารายการต่างๆ เท่านั้น โดยที่ไม่มีระบบประเมินคุณภาพเนื้อหาและไม่ได้กำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการประเภทต่างๆ ทำให้รายการบางประเภทออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายของรายการ เช่น รายการประเภท น แต่ยังสามารถออกอากาศในช่วงเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว รายการประเภท ฉ แต่สามารถออกอากาศในช่วงเวลากลางวันได้ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ในการประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการนโยบายสื่อเพื่อการพัฒนาสังคม เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ คือ

1. จัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ โดยให้ประกอบด้วยระบบประเมินคุณภาพ เนื้อหา และระบบการจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ รวมถึงการกำหนดช่วงเวลาในการออกอากาศตามความเหมาะสมของรายการแต่ละประเภท ทั้งนี้ได้มอบหมายหน้าที่ให้กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้รับผิดชอบ

2. จัดทำกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับระบบของการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์และชี้แจงกับสถานีโทรทัศน์ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ได้มอบหมายหน้าที่ให้กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้รับผิดชอบ

3. พัฒนาโครงสร้างและกลไกในการจัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อในกลุ่มภาคสังคม สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามเฝ้าระวังประเมินผล และสะท้อนความคิดเห็นในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ต่อสังคม และให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และตัวแทนภาคประชาชน โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ

4. สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อในภาคประชาชน โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ

จากมติที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีจึงได้มีการออกร่างคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ฉบับใหม่ขึ้นตามข้อเสนอของกระทรวงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 ระบบ คือ 1. การประเมินคุณภาพเนื้อหา พิจารณาเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบวิถีคิด พัฒนาสมองและปัญญา ความรู้และการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตามทักษะชีวิต ความหลากหลายในสังคม และเนื้อหาส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว และ 2. การจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ พิจารณาเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเพศ ภาษาและพฤติกรรมอันนำไปสู่ความรุนแรง จำแนกเนื้อหาได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 หมายถึงเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กในช่วง 3.5 ปี ใช้สัญลักษณ์ **ป** (ปฐมวัย)

ระดับที่ 2 หมายถึงเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กในช่วงวัยเรียนในช่วงอายุ 6-12 ปี ใช้สัญลักษณ์ **ด** (เด็ก)

ระดับที่ 3 หมายถึงเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับบุคคลในทุกช่วงอายุ ใช้สัญลักษณ์ **ท** (ทั่วไป)

ระดับที่ 4 หมายถึงเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเยาวชนช่วงอายุ 13-18 ปี และหากผู้ชมเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ต้องมีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำในการรับชมรายการ ใช้สัญลักษณ์ **น๑๓** และ **น๑๘** (แนะนำโดยผู้ใหญ่)

ระดับที่ 5 หมายถึงเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น ช่วงอายุ 18 ปีขึ้นไป ใช้สัญลักษณ์ **ฉ** (เฉพาะผู้ใหญ่)

ทั้งนี้การจำแนกเนื้อหาทั้ง 5 ระดับจะนำไปสู่การจัดช่วงเวลาของการออกอากาศ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับช่วงเวลาของผู้ชมแต่ละวัยจะได้ชมรายการ โดยเนื้อหารายการประเภท “น” จะไม่สามารถนำออกอากาศได้ก่อนเวลา 20.00 น. และเนื้อหารายการประเภท “ฉ” ไม่สามารถนำออกอากาศได้ก่อนเวลา 22.00 น. โดยกระทรวงวัฒนธรรมจะยังจัดตั้งคณะกรรมการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโดยทำงานประเมินคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์

ร่วมกันระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม ผู้เกี่ยวข้องด้านโทรทัศน์ ผู้ประกอบการ กรมประชาสัมพันธ์ และภาคประชาชน

มติความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้สร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ให้กับวงการสื่อโทรทัศน์ ทั้งบทบาทของกระทรวงวัฒนธรรมและประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม กำกับดูแลจัดระดับความเหมาะสมของรายการในแต่ละสถานีโทรทัศน์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงผังรายการของสถานีโทรทัศน์อันทำให้เกิดกระแสคัดค้านจากผู้ประกอบการในธุรกิจสื่อโทรทัศน์ที่เห็นว่าไม่มีความเป็นธรรมสำหรับผู้ประกอบการฟรีทีวี เพราะมาตรการดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงเคเบิลทีวีและพีทีวี อีกทั้งการแสดงสัญลักษณ์ระบุประเภทของรายการโทรทัศน์นับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา สถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการต่างให้ความร่วมมือในกระบวนการดังกล่าวเป็นอย่างดี และอยู่ในระหว่างรอผลประเมินผู้ชมด้านการใช้ประโยชน์จากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แต่ร่างคู่มือฉบับใหม่ที่จะออกมานั้นมีรายละเอียดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะการจำกัดช่วงเวลาการออกอากาศและรายละเอียดของหลักเกณฑ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยที่สถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำร่างคู่มือฉบับดังกล่าวเลย

จากการเปิดเผยมูลค่าตลาดโฆษณาในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนของปี 2550 จากบริษัท นีลเส็น มีเดีย รีเสิร์ช (ประเทศไทย) จำกัด ระบุว่าสื่อโทรทัศน์มีมูลค่ารวม 12,745 ล้านบาท เติบโตขึ้นร้อยละ 3.2 จากเดิมที่มี 12,363 ล้านบาท แต่ทั้งนี้ยังน้อยกว่าสื่อประเภทอื่นๆ เป็นครั้งแรกในรอบหลายปีที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาจากมูลค่าโฆษณาของแต่ละสถานีโทรทัศน์เฉพาะช่วงเวลาไพรม์ไทม์คือ 18.00-22.30 น. ของไตรมาสแรกปี 2550 เปรียบเทียบกับปี 2549 ในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่าช่อง 7 มีมากกว่า 1,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.3 รองลงมาเป็นช่อง 3 ประมาณ 1,200 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.6 ช่อง 5 ประมาณ 900 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5 ส่วนช่องโมเดิร์นไนน์ ประมาณ 800 ล้านบาท ติดลบร้อยละ 2.6 ช่องทีไอทีวี ประมาณ 700 ล้านบาท ติดลบร้อยละ 7.7 (แหล่งที่มา : หนังสือพิมพ์ดาราดิถี วันที่ 22 พฤษภาคม 2550)

ต่อมาจากการสำรวจมูลค่าตลาดโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ช่วง 5 เดือนแรกในปี 2550 ของบริษัท นีลเส็น มีเดีย รีเสิร์ช (ประเทศไทย) จำกัด พบว่ามีมูลค่า 21,363 ล้านบาท ติดลบร้อยละ 1.39 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2549 ที่มีมูลค่า 21,670 ล้านบาท จึงทำให้สถานีโทรทัศน์

แต่ละช่องต้องมีการปรับผังรายการโทรทัศน์เพื่อสร้างฐานผู้ชมให้มากที่สุด (แหล่งที่มา : หนังสือพิมพ์ดาราดเดลี วันที่ 20 กันยายน 2550)

ดังนั้นหากต้องมีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภท “น” ไม่สามารถออกอากาศได้ก่อน 20.00 น. และรายการประเภท “ด” ไม่สามารถออกอากาศได้ก่อน 22.00 น. จะมีผลกระทบต่อธุรกิจสื่อโทรทัศน์เป็นอย่างมาก นายสุรินทร์ กฤตยาพงศ์พันธ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด และผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 กล่าวว่า “จากรายงานของบริษัท นีลเสน มีเดีย รีเสิร์ช กลุ่มผู้ชมรายการช่วงเวลากลางวันจะเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กมีน้อยมาก โดยส่วนใหญ่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ จะเป็นกลุ่มคนดูที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ในจำนวนนี้เกือบ 60 เปอร์เซ็นต์ เป็นแม่บ้าน และเกษียณอายุ ขณะที่กลุ่มเด็กมีค่อนข้างน้อยประมาณ 3 เปอร์เซ็นต์ และส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างจังหวัด ขณะที่เด็กในกรุงเทพฯ มีน้อย ปัจจุบันเวลาช่วงเย็นจัดเป็นเวลาไพรม์ไทม์ ทั้งนี้ตั้งแต่ 18.00 น. เป็นเวลาที่คนดูที่วิวกันมาก และเพิ่มจำนวนมากขึ้นๆ เรื่อยไปจนถึงเวลาหลังข่าวจนถึงเวลา 22.30 น. ซึ่งเราเรียกช่วงนี้ว่า ชูเปอร์ไพรม์ไทม์ จะมีคนดูทีวีทั่วประเทศประมาณ 15 ล้านคน ฉะนั้นราคาสปอตโฆษณาช่วงชูเปอร์ไพรม์ไทม์นี้มีราคาสูงที่สุดกว่าทุกช่วงเวลา ทั้งนี้เจ้าของสินค้ามองว่าคุ้มค่างับเงินที่จ่ายไปถึงแม้จะจ่ายแพงก็ตาม เพราะทีวีเป็นสื่อที่เข้าถึงคนดูในวงกว้าง เหมาะกับสินค้าอุปโภคบริโภค และรายการช่วงชูเปอร์ไพรม์ไทม์นี้ช่อง 3 และช่อง 7 มีส่วนแบ่งผู้ชมถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ถ้าต่อไปมีการจัดเรตติ้งให้รายการที่ได้เรตติ้ง “น” ออกอากาศหลัง 20.00 น. และเรตติ้ง “ด” ไปออกอากาศหลังเวลา 22.00 น. เท่ากับเป็นการจัดรายการเพื่อกลุ่มคนดูแค่ 20 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้หลักการทำสื่อทีวีต้องการเข้าถึงคนดูจำนวนมากๆ แล้วไม่แน่ว่ารายการที่ผลิตขึ้นตามหลักเกณฑ์ของกรมประชาสัมพันธ์จะได้รับความสนใจจากผู้ชมในวงกว้าง ถ้าเรตติ้งคนดูลดลงเมื่อคิดค่าเฉลี่ยค่าโฆษณาต่อหัวแล้วจะแพงกว่าปัจจุบันมาก ก็ไม่ทราบว่าจะมีสินค้าที่ตัวที่สนใจล้าพุ่มเม็ดเงินซื้อสปอตโฆษณาช่วงชูเปอร์ไพรม์ไทม์อีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาความยากง่ายในการหาเนื้อหา เพราะทุกช่องจะต้องมีรายการที่เหมือนๆ กัน เมื่อสถานีมีรายได้จากการขายเวลาโฆษณาช่วงไพรม์ไทม์หรือชูเปอร์ไพรม์ไทม์ลดลง วิธีการที่จะหารายได้ชัดเจนก็คือการปรับราคาค่าโฆษณา แต่ก็ต้องขึ้นกับกลไกการตลาดด้วย” (แหล่งที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ วันที่ 5-7 กรกฎาคม 2550)

ต่อมานางจันรรค์ ศิริตัน นายกสมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จึงได้ยื่นหนังสือต่อนายปราโมช รัฐวินิจ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เพื่อคัดค้านการกำกับ

นโยบายและแนวความคิดกำหนดช่วงเวลาออกอากาศดังกล่าว รวมถึงให้มีการทบทวนการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

ด้านนายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กล่าวว่า “ผลการสำรวจของโครงการวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์” ในช่วงระหว่างวันที่ 28 พฤษภาคมถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2550 พบว่าช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ของทุกสถานีโทรทัศน์มีรายการระดับ น ร้อยละ 21.8 และมีแนวโน้มว่ารายการระดับ น จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.3 ในขณะที่รายการระดับ ข เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 จึงทำให้การออกหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในครั้งนี้ต้องมีการกำหนดช่วงเวลาออกอากาศของรายการระดับ น และ ข ด้วย

ขณะที่ภาคประชาชน เช่น เครือข่ายผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้ออกมาเรียกร้องให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดูโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว คือ เวลา 16.00 - 20.00 น. ของวันจันทร์ถึงศุกร์ และวันหยุดเสาร์อาทิตย์ คือ 06.00 - 10.00 น. และ 16.00 - 20.00 น. ส่วนทางด้านเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ ยังพยายามรวบรวมรายชื่อผู้ปกครองและผู้ชมรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์และจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน โดยรวบรวมผ่านเครือข่ายผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมลงชื่อสนับสนุนที่เว็บไซต์ www.me.or.th เพื่อนำรายชื่อเสนอต่อรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในการผลักดันให้เกิดการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม

จากปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับนักวิชาการปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ และประชุมชี้แจงกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานีวิทยุโทรทัศน์ บริษัทโฆษณาและบริษัทซื้อสื่อโฆษณา และผู้จัดรายการโทรทัศน์

ต่อมาวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 จึงมีคำสั่งคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติที่ 2/2550 กำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการประสานการดำเนินการจัด

ระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยมีคุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ส่วนคณะอนุกรรมการประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งจากกระทรวงวัฒนธรรม กรมประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ นักวิชาการ และเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยมีอำนาจหน้าที่ประสานงานการดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ภายหลังการหารือร่วมกันของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานการปรับปรุงร่างคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ จนกระทั่งได้เป็นหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ฉบับใหม่ (อย่างไม่เป็นทางการ) เกิดขึ้น โดยจะแบ่งเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาที่ควรมีการจำกัด และเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม รวมถึงการจำแนกเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ตามช่วงอายุของผู้ชม แบ่งเป็น 6 ระดับดังนี้

 <p>รายการสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ ๓ - ๕ ปี</p>	<p>หมายถึง รายการสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี ใช้สัญลักษณ์ ป๓+</p>
 <p>รายการสำหรับเด็ก อายุ ๖ - ๑๒ ปี</p>	<p>หมายถึง รายการสำหรับเด็ก อายุ 6-12 ปี ใช้สัญลักษณ์ ด๖+</p>
 <p>รายการที่เหมาะสม สำหรับผู้ชมทุกวัย</p>	<p>หมายถึง รายการทั่วไปเหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย ใช้สัญลักษณ์ ท</p>
 <p>รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมที่มีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๓ ปี ควรได้รับคำแนะนำ</p>	<p>หมายถึง รายการที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำแก่ ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ใช้สัญลักษณ์ น๑๓+</p>

 <p>รายการที่เหมาะกับผู้มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ควรได้รับคำแนะนำ</p>	<p>หมายถึง รายการที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำแก่ ผู้ชมที่อายุน้อยกว่า 18 ปี ใช้สัญลักษณ์ ๑๘+</p>
 <p>รายการเฉพาะ ไม่เหมาะสำหรับเด็กและเยาวชน</p>	<p>หมายถึง รายการสำหรับผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ไม่เหมาะสำหรับเด็กและเยาวชน ใช้สัญลักษณ์ ฉ</p>

สำหรับหลักเกณฑ์ฉบับใหม่นี้จะยังไม่มีกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศและเริ่มทดลองใช้เป็นเวลา 4 เดือนนับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2550 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และจะประเมินผลการดำเนินการของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องในทุกเดือน หลังจากนั้นจึงจะมีการพิจารณาต่อไปว่าควรที่จะกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ หรือไม่ ก่อนที่จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2551

ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ที่กำเนิดใหม่เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ ซึ่งหากพิจารณาโครงสร้างและกระบวนการกำกับดูแลเนื้อหา รายการโทรทัศน์ พบว่าเดิมการกำกับดูแลเนื้อหา รายการโทรทัศน์ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530 กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 กฎกระทรวงฉบับที่ 15 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 โดยมีกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กองงาน กกช.) ทำหน้าที่ตรวจสอบด้านเนื้อหา รายการที่นำเสนอหลังการออกอากาศ (Post censor) ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ แทนภาครัฐ (จนกระทั่งหมดอำนาจหน้าที่ลงเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมคือพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำให้กรมประชาสัมพันธ์หมดอำนาจในการกำกับดูแลสถานีวิทยุโทรทัศน์) ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเองจะทำการตรวจสอบดูแลตนเอง (Self-censorship) โดยสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งจะมีฝ่ายตรวจพิจารณารายการทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหา รายการก่อนออกอากาศ แต่สำหรับ

ประชาชนนั้นไม่เคยมีโอกาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์เลย จนกระทั่งได้เกิดรูปแบบใหม่ของการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ขึ้นคือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ซึ่งทำให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดหลักเกณฑ์ด้วยนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์จากภาคประชาชนจะมีบทบาทสำคัญมากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พบว่าเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการจัดระดับความเหมาะสม ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนต่างยึดถืออุดมการณ์และผลประโยชน์ในแนวทางที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาครัฐมุ่งเน้นการควบคุมสื่อโทรทัศน์จึงออกนโยบาย กฎระเบียบต่างๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน ส่วนภาคธุรกิจเอกชน อันได้แก่ผู้ประกอบการในสื่อโทรทัศน์ซึ่งสูญเสียผลประโยชน์จากนโยบายของภาครัฐต้องดำเนินธุรกิจภายใต้ระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการประกอบธุรกิจเพื่อผลกำไรเป็นสำคัญจึงคัดค้านการถูกควบคุมจากภาครัฐ ขณะที่ภาคประชาชนต้องการให้เกิดการควบคุมสื่อโทรทัศน์เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกับภาครัฐ แต่ยังคงต้องการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาหลากหลายและให้ความบันเทิงควบคู่ไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่าง 3 ภาคส่วนที่เหมาะสม โดยอาศัยกระบวนการสื่อสาร เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) การเจรจา (Dialogue) เป็นต้น มาช่วยคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การบรรลุถึงข้อยุติที่ทุกฝ่ายพึงพอใจและยอมรับในที่สุด

การวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความขัดแย้งและทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกเนื้อหารายการโทรทัศน์ใน 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กรมประชาสัมพันธ์ ภาคธุรกิจเอกชน เช่น สถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย ภาคประชาชน เช่น มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เครือข่ายนิเทศศาสตร์ สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งด้านผู้กำหนดหลักเกณฑ์หรือผู้พิจารณาจัดระดับเนื้อหา รายการด้านเนื้อหาของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และความคิดเห็นของภาคประชาชนต่อหลักเกณฑ์การจำแนกเนื้อหารายการโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยไปบริหารจัดการ

ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข หลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ชมโทรทัศน์ต่อไป

1.2 ปัญหานำวิจัย

1. ทิศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนมีความแตกต่างกันอย่างไร และควรมีมาตรฐานเป็น อย่างไร
2. ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับ ความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์คืออะไร
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการ โทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนคืออะไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและศึกษาหาหลักเกณฑ์มาตรฐานของการจัดระดับ ความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
2. เพื่อศึกษาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาค ประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของ รายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

1.4 ข้อสันนิษฐาน

1. ทิศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนมีความคล้ายคลึงกันในประเด็นเนื้อหาที่ควรถูกจำกัด คือ พฤติกรรมและความรุนแรง เพศ ภาษา ที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาจัดระดับความเหมาะสม ของรายการโทรทัศน์ แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

โดยภาครัฐ และภาคประชาชนต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาของรายการประเภท “น” ให้ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และรายการประเภท “จ” ให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เพื่อให้ เด็กและเยาวชนได้รับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัย ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชน ไม่ต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

2. ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับ ความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย ได้แก่

2.1 ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย กล่าวคือ เป็นความขัดแย้งจากการ กำหนดนโยบายของผู้มีอำนาจกับผู้ถูกควบคุม ในที่นี้คือ ภาครัฐเป็นผู้มีอำนาจจัดทำระบบการจัด ระดับความเหมาะสม กำหนดกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับระบบการจัดระดับความเหมาะสม ของสื่อโทรทัศน์ขึ้นมาเพื่อควบคุมสื่อโทรทัศน์ แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการ ปฏิบัติงานของภาคธุรกิจเอกชนอย่างแท้จริง จึงทำให้หลักเกณฑ์ที่จะออกโดยภาครัฐไม่สามารถ นำมาบังคับใช้กับภาคธุรกิจเอกชนให้ปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ภาคธุรกิจเอกชน ต้องออกมารวมตัวกันคัดค้านการกำหนดหลักเกณฑ์จากภาครัฐ แม้ว่าจะเคยอยู่ในการกำกับดูแล ของภาครัฐมาโดยตลอด

2.2 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ กล่าวคือ เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากข้อจำกัด ของทรัพยากร ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเงินหรือเวลา ในที่นี้คือการที่ภาครัฐได้กำหนดกฎระเบียบและ นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ขึ้นมาเป็นการให้ คำแนะนำแก่ผู้ชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากการรับชม รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ดังนั้นประชาชนจึงเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการออก นโยบายดังกล่าว แต่หากมีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภทต่างๆ ภาค ธุรกิจเอกชนจะเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์ทางด้านกำไรธุรกิจ จึงเป็นสาเหตุให้ภาคธุรกิจ เอกชนคัดค้านการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

2.3 ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ กล่าวคือ เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการมี พื้นฐานความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน โดย ภาครัฐเชื่อว่าเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันได้สร้างผลกระทบให้แก่เด็กทั้งด้านบวกและลบจึง

ส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่อโทรทัศน์ในเชิงสร้างสรรค์สังคมและขณะเดียวกันยังมุ่งเน้นควบคุมสื่อโทรทัศน์ในเชิงจำกัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้วย สำหรับภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เรื่องสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นหลักสำคัญของการปฏิบัติงานสื่อสารมวลชน ประกอบกับเชื่อว่าผู้รับสารมีวิจรรณญาณเพียงพอในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ จึงไม่เห็นด้วยในหลักเกณฑ์บางประการที่เข้มงวดเกินไปของภาครัฐจนเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ส่วนภาคประชาชนนั้นเชื่อในอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์เช่นเดียวกันจึงสนับสนุนการออกนโยบายควบคุมสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐ

3. ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ ของผู้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยภาครัฐมุ่งเน้นการควบคุมสื่อโทรทัศน์เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ภาคธุรกิจเอกชนอยู่ภายใต้โครงสร้างเชิงทุนนิยมซึ่งมุ่งแสวงหาผลกำไรของการประกอบธุรกิจ จึงมุ่งเน้นผลิตรายการเพื่อให้ได้รับความนิยมเข้าถึงมวลชนได้กว้างขวางและเผยแพร่ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ ส่วนภาคประชาชนต้องการให้มีการควบคุมเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชน แต่ในขณะเดียวกันยังคงต้องการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงอันหลากหลายที่สามารถตอบสนองของความพึงพอใจแก่ผู้ชมได้ทุกระดับ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภายใต้กระบวนการทัศน์ศึกษาเรื่องโครงสร้างหน้าที่นิยมของสื่อมวลชน (Functionalism) โดยศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึง 31 มกราคม พ.ศ. 2551 ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการจัดกลุ่มสนทนา รวบรวมตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง 31 มกราคม พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่สถานีโทรทัศน์เริ่มดำเนินการแสดงสัญลักษณ์ระดับความเหมาะสมของรายการประเภทต่างๆ เป็นครั้งแรก เรื่อยมาจนกระทั่งถึงการประกาศใช้คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ใหม่อย่างเป็นทางการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และการปรับผังรายการโทรทัศน์ของ

สถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยจนเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 31 กันยายน พ.ศ. 2552

1.6 นิยามศัพท์

1. ความขัดแย้ง หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อที่แตกต่างกันของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในด้านการบริหารและนโยบาย ด้านผลประโยชน์ และด้านอุดมการณ์ในการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์
2. การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ หมายถึง การจำแนกเนื้อหารายการโทรทัศน์ โดยใช้เกณฑ์ช่วงอายุของกลุ่มผู้ชมในการแบ่งประเภท โดยมีภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกเนื้อหารายการโทรทัศน์ออกเป็นระดับต่างๆ เพื่อเป็นการให้คำแนะนำแก่ผู้ชมในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับช่วงอายุ
3. มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ที่เกิดจากการกำหนดตกลงและยอมรับร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐ โดยเทียบเคียงกับการจัดแบ่งประเภทเนื้อหารายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ
4. รายการโทรทัศน์ไทย หมายถึง รายการที่ผลิตขึ้นภายในประเทศไทย และรายการที่ซื้อลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ระบบฟรีทีวี ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ และสถานีโทรทัศน์ทีไอทีวี ตั้งแต่เวลาเปิดจนถึงเวลาปิดของแต่ละสถานีโทรทัศน์
5. ปัจจัย หมายถึง ทักษะคติ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ ประสพการณ์ทำงาน และระบบธุรกิจที่มีผลต่อการสร้างหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน

6. ภาครัฐ หมายถึง ผู้กำหนดนโยบายให้เกิดการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์โดยให้มีผลบังคับใช้แก่สถานีโทรทัศน์ คือ กระทรวงวัฒนธรรม กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ในระบบฟรีทีวีทั้ง 5 สถานี กลุ่มคณะที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ศึกษาวิจัยและเสนอแนะทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้กำหนดนโยบาย อันได้แก่ คณะทำงานพัฒนาระบบเรตติงแห่งสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล สำนักบรรณรักษ์และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม สถาบันราชานุกูล

7. ภาคธุรกิจเอกชน หมายถึง ผู้ผลิตเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ชมผ่านทางสถานีโทรทัศน์ระบบฟรีทีวี ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ตั้งแต่เวลาเปิดจนถึงเวลาปิดของแต่ละสถานีโทรทัศน์ สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย

8. ภาคประชาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความตื่นตัว หรือมีปฏิริยาตอบสนองต่อประเด็นการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ได้แก่ เครือข่ายครอบครัวผู้ระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เครือข่ายนิเทศศาสตร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาหลับประด”

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์นำไปบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ภาครัฐปรับปรุงนโยบายการควบคุมสื่อ และเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ชม ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของสื่อประเภทอื่นๆ ต่อไป เช่น ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้แก่ภาคธุรกิจเอกชนปรับปรุงการทำงานด้านการผลิตรายการ การตรวจพิจารณารายการ และการจำแนกเนื้อหา รายการโทรทัศน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขณะที่ประชาชนจะได้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมที่ถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์เชิงหน้าที่นิยม (Functionalism) ให้เกิดความสมดุลกับระบบโครงสร้างของสื่อแบบทุนนิยม อันนำไปสู่การกำหนดนโยบายการปฏิรูปสื่อโทรทัศน์อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

3. เพื่อสนับสนุนแนวคิดการจัดการความขัดแย้ง (Conflict resolution) ที่จะนำมาใช้อธิบายความขัดแย้งในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และสามารถนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” เป็นการวิจัยที่อาศัยหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์
- 2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง
- 2.9 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดผังรายการโทรทัศน์
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทย

พัฒนาการการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทย

การกำกับดูแลเนื้อหาประเภทรายการในสื่อโทรทัศน์มีพัฒนาการมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 ยุคด้วยกัน (พิรงรอง รามสูต วัฒนันท์, 2547)

1. ยุคระบอบกึ่งเผด็จการ (พ.ศ. 2498-2518) การนำเสนอเนื้อหารายการจะมีการตรวจสอบเนื้อหาออกอากาศและไม่มีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพเนื้อหารายการส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาด้านบันเทิงและเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

2. ยุคคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) (พ.ศ. 2518-2535) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในสมัยของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พร้อมๆ กับการออกกฎระเบียบการบริหาร

วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 เน้นการควบคุมเนื้อหาจากอนุกรรมการตรวจพิจารณาด้านโฆษณา ภาพยนตร์ ละคร และการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองในรายการข่าวและบันเทิงเป็นสิ่งต้องห้าม

3. ยุคคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) (พ.ศ. 2535-2540) ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังพฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ที่มีการปิดบังและบิดเบือนความจริงของข้อมูลข่าวสารในสื่อต่างๆ ประชาชนที่มีแกนนำเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพสื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารและความคิดเห็น ได้มีการออกกระเปียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2535 แล้วให้ กกช. เข้ามาทำหน้าที่แทน กบว. มีการยกเลิกการตรวจพิจารณาเนื้อหารายการ โดยให้คณะกรรมการของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ตรวจพิจารณาตัวเอง

4. ยุคแห่งการปฏิรูปสื่อ (พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน) จากการปฏิรูปการเมืองและการเคลื่อนไหวเรื่องการปฏิรูปสื่อ จากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 39 40 และ 41 ที่มุ่งจะกระจายคลื่นวิทยุที่อยู่ในความดูแลของหน่วยราชการให้ตอบสนองประโยชน์ของสาธารณะมากขึ้น และยังให้หลักประกันเรื่องสิทธิเสรีภาพของนักวิชาชีพสื่อมวลชน ภายหลังการปฏิรูปสื่อโครงสร้างของกิจการวิทยุและโทรทัศน์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ กิจการของรัฐ กิจการเชิงพาณิชย์ กิจการของประชาชนซึ่งลักษณะการกำกับดูแลเนื้อหารายการจะขึ้นอยู่กับโครงการของกิจการ

ปัญหาการกำกับดูแลเนื้อหาที่นำเสนอในรายการโทรทัศน์

ฐิติชยา นุตพงษ์ (2547) กล่าวถึงการกำกับดูแลสื่อขององค์กรภาครัฐ นับตั้งแต่ที่มีการจัดตั้ง กบว. ว่าเกิดขึ้นจากปัญหาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในคือ การที่สถานีเสนอรายการบันเทิงที่มีผลกระทบในทางลบแก่ผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ แรงผลักดันจากการวิพากษ์วิจารณ์ และเสียงเรียกร้องจากกลุ่มผู้ชม องค์กรทางสังคมให้มีหน่วยงานรับผิดชอบปัญหาที่เกิดจากวิทยุโทรทัศน์ และการเรียกร้องจากผู้คนในสังคมให้สถานีมีความรับผิดชอบต่อผู้ชมในการนำเสนอรายการต่างๆ จนในที่สุดส่งผลให้รัฐบาลต้องจัดตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากวิทยุและโทรทัศน์ คือ คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) แต่ก็ยัง

พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น ภาพความรุนแรง โหดร้ายทารุณ ภาพโป๊เปลือย หรือการโฆษณาสินค้าอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด มุ่งผลประโยชน์ทางการค้ามากกว่าสาธารณสุข”

ขณะที่ พิงรอง รามสูต วัฒนันท์ (2547) กล่าวถึงปัญหาของเนื้อหารายการในสื่อโทรทัศน์ว่ารายการข่าวเป็นรายการประเภทเดียวที่ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาของฝ่ายตรวจพิจารณาเนื้อหาของสถานีก่อนการออกอากาศ แต่ให้ผ่านดุลพินิจของกองบรรณาธิการข่าว เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาที่ต้องการความรวดเร็ว ซึ่งนโยบายของกองบรรณาธิการบางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบเนื้อหาของสถานี บางครั้งจึงมีการนำเสนอภาพข่าวที่รุนแรง หรือพาดพิงบุคคลที่สาม ส่วนรายการประเภทละคร การกำกับดูแลส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะ Pre-censor โดยสถานีเป็นผู้กำหนดเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ปัญหาคือ สถานีมักจะเลือกเรื่องที่คาดว่าจะได้รับความนิยมจากผู้ชม เพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดทุน ส่งผลให้เนื้อหาละครที่ผลิตขาดความหลากหลาย ผู้จัดละครมีการเซนเซอร์เนื้อหาละครตนเอง เพื่อลดความเสี่ยงจากการถูกสถานีปฏิเสธด้วย ดังนั้นการกำกับดูแลเนื้อหาละครส่วนใหญ่จึงขึ้นกับปัจจัยของโครงสร้างตลาดที่เน้นกำไรเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาจากการพัฒนาการกำกับดูแลเนื้อหาประเภทรายการในสื่อโทรทัศน์พบว่าภาครัฐได้มีจัดตั้งหน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลควบคุมสื่อโทรทัศน์มาโดยตลอด แต่ยังคงเกิดปัญหาและข้อร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม อยู่เสมอ ประกอบความห่วงใยในอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ที่อาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงแบบที่ไม่เหมาะสม จึงได้มีการคิดหามาตรการป้องกันด้วยการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ เพื่อกำกับดูแลสื่อให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีหลักการสำคัญที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสมกับวัยนั้น ซึ่งเป็นอีกนโยบายหนึ่งของการกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์จากภาครัฐในปัจจุบัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทยจะนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงแนวทางการดำเนินงานระหว่างภาครัฐซึ่งเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแล

ภาคธุรกิจเอกชน และภาคธุรกิจเอกชนซึ่งดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐว่ามีลักษณะอย่างไรที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ

ความหมายของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย ให้ความหมายถึง วิธีการให้คำแนะนำแก่ผู้ชมโทรทัศน์ถึงความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และ/หรือผู้ใหญ่ ในหลายประเทศมีระบบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของตนเอง แนวทางของการจัดระดับความเหมาะสมนั้น จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และรายการโทรทัศน์จะได้รับการจัดระดับความเหมาะสมโดยองค์กรที่เป็นผู้จัดการดูแลระบบวิทยุโทรทัศน์ หรือโดยผู้ผลิตรายการเอง

(http://en.wikipedia.org/wiki/television_content_rating_systems)

สำหรับระบบการจัดระดับความเหมาะสม (Classification) หรือการจัดเรตติง (Rating) ของสื่อประเภทต่างๆ ได้ถูกนำไปใช้ในหลายประเทศทั่วโลก โดยขอยกตัวอย่างดังนี้

สหรัฐอเมริกา

ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกาจะใช้ชื่อเรียกว่า “TV Parental Guidelines” ซึ่งได้รับการเสนอให้จัดตั้งขึ้นในวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1996 โดยสภาของเกรส กลุ่มอุตสาหกรรมโทรทัศน์ และคณะกรรมการการสื่อสารแห่งชาติ (Federal Communication Commission-FCC) และเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1997 ในสถานีโทรทัศน์ระบบพรีทีวีและสถานีโทรทัศน์ระบบเคเบิล เพื่อตอบสนองต่อข้อร้องเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องเพศ ความรุนแรง และคำหยาบคายที่เพิ่มมากขึ้นในรายการโทรทัศน์ สำหรับระบบ “TV Parental Guidelines” เป็นความร่วมมือกันของ National Association of Broadcasters, The National Cable Television Association และ Motion Picture Association of America (MPAA) ตกลงร่วมกันกำหนดระบบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่สมาคมภาพยนตร์แห่งอเมริกาได้กำหนดการควบคุมภาพยนตร์โดยการจัดเรตติงของภาพยนตร์ตามอายุผู้ชม (Age-based system) ไว้เมื่อปี ค.ศ. 1986

TV-Y เป็นรายการที่มีเนื้อหาและรูปแบบเหมาะสมสำหรับเด็กทั่วไป แต่จะมีเนื้อหาหลักและส่วนประกอบของเรื่องที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก อายุ 2-6 ปี และไม่ควรมีภาพ

การต่อสู้และภาพที่ก่อให้เกิดความเศร้าสะเทือนใจต่อเด็กเล็ก เช่น The Huggabug Club, Rugrats, Poopster Shep, Go Baby, The New Adventures of Winnie the Pooh, Thomas and Friends

TV-Y7 เป็นรายการที่เหมาะสมกับเด็กอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กที่ต้องการพัฒนาการทักษะในการจำแนกแยกแยะระหว่างความจริงกับความเชื่อ เนื้อหาหลักและส่วนประกอบของเรื่องอาจมีความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (fantasy violence) เรื่องตลกที่มีความรุนแรงสอดแทรกอยู่ (comedic violence) ถ้อยคำหยาบคายหรือมุกตลกที่หมิ่นเหม่ หรือเรื่องที่มีการต่อสู้ของเด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปีอยู่ในระดับน้อย เช่น Class of 3000, Aladdin, Ren and Stimpy, Time Warp Trio, Foster's Home For Imaginary Friends, Spongebob Squarepants, The Adventures of Jimmy Neutron และสำหรับบางรายการที่มีความรุนแรงทางจินตนาการ (fantasy violence) หรือการต่อสู้ที่ค่อนข้างมากกว่ารายการในระดับเดียวกัน สามารถจัดเป็นระดับ TV-Y7-FV ได้อีกด้วย เช่น The Grim Adventures of Billy and Mandy, Sonic X, Pokemon Digimon, Dragon Ball Z (ฉบับดั้งเดิม) ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรพิจารณาการเลือกชมรายการโทรทัศน์ของเด็กให้เหมาะสมด้วยเช่นกัน

TV-G เป็นรายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทั่วไป แม้ว่าจะไม่ใช่รายการที่มีเนื้อหาสำหรับเด็กโดยเฉพาะแต่พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถให้เด็กรับชมรายการโทรทัศน์เหล่านี้ได้ โดยที่เนื้อหารายการนั้นมีความรุนแรงในระดับน้อยหรือไม่มีเลย ต้องไม่มีภาษาก้าวร้าว มีบทสนทนาและเหตุการณ์ในเรื่องเพศในระดับน้อยหรือไม่มีเลย เช่น The Price Is Right, Dexter's Laboratory, Full House และหลายรายการที่ออกอากาศทางช่องดิสนีย์จะให้ประเภท G แทน Y เนื่องจากมีกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมในระดับครอบครัว

TV-PG เป็นรายการที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปีถ้าหากไม่มีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำ ผู้ใหญ่จึงควรดูร่วมและให้คำแนะนำแก่เด็ก โดยเนื้อหารายการอาจมีเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในระดับปานกลาง เรื่องทางเพศและภาษาไม่สุภาพ

ได้ระดับน้อย เช่น เกมโชว์ในบางรายการและโดยส่วนใหญ่ของรายการเรียลิตีที่จะได้รับการจัดระดับเนื้อหาเป็น TV-PG เช่น Deal or No Deal, The Power of 10, American Idol ซึ่งรายการเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็จะมีการใช้คำพูดที่สื่อไปในทางหมิ่นเหม่ ส่วนรายการการ์ตูนอย่าง The Simpson, Naruto, Dragon Ball Z (ฉบับที่ยังไม่ได้รับการตัดต่อใหม่) จะได้รับการจัดเป็นระดับ TV-PG ในทุกตอน สรุปสำหรับเนื้อหาที่อยู่ในระดับ TV-PG นี้ จะมีลักษณะ

ความรุนแรง (V-Violence) ในระดับปานกลาง
 เรื่องทางเพศ (S-Sexual situation) ในระดับน้อย
 ภาษาไม่สุภาพ (L-Language) ภาษาในระดับน้อย
 บทสนทนาที่สื่อไปในทางหมิ่นเหม่ (D-Suggestive dialogue) เป็นเนื้อหาของผู้ใหญ่

TV-14

TV-14 เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุ 14 ปีขึ้นไป เนื้อหารายการมีความรุนแรงในระดับมาก เรื่องทางเพศในระดับปานกลาง และมีภาษาก้าวร้าวหรือหยาบคาย ซึ่งมีหลายรายการที่ออกอากาศหลัง 21.00 น. ได้รับการจัดเป็นระดับ TV-14 ดังเช่นละครดรามามาในช่วงไพรม์ไทม์และละครซิตคอมบางเรื่องเช่น Family Guy, American Dad และละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมบางเรื่อง เช่น Law & Order franchise และละครน้ำเน่าซึ่งออกอากาศช่วงเวลากลางวันหลายเรื่องที่อยู่ในระดับนี้ เช่น Guiding Light, As The World Turns และ Passions ส่วนภาพยนตร์ที่เคยได้รับการจัดระดับเป็น PG-13 และ R เมื่อนำมาออกอากาศทางโทรทัศน์ก็จะได้รับการจัดเป็นระดับ TV-14 และบ่อยครั้งที่รายการงานพิธีประกาศผลรางวัลต่างๆ เช่น งานออกสการ์หรืองานคอนเสิร์ตยังได้รับการจัดเป็นระดับ TV-14 ด้วย

TV-MA

TV-MA เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น โดยมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 17 ปี (ซึ่งถือว่าเป็นช่วงอายุปีสุดท้ายของวัยเยาวชน) คือ มีความรุนแรงในรูปแบบกราฟิก (graphic violence) ระดับชัดเจน มีบทสนทนาเรื่องทางเพศอย่างเปิดเผยโจ่งแจ้ง และภาพโป๊หรือเนื้อหาเรื่องทางเพศในระดับมาก มีภาษาหยาบคายที่ไม่เหมาะสมอยู่ เช่น South Park, Moral Ore, Metalocalypse, Shinder's List

สรุปสำหรับเนื้อหาที่อยู่ในระดับ TV-MA นี้ จะมีลักษณะความรุนแรงในรูปแบบกราฟิกในระดับมาก มีเรื่องทางเพศอย่างชัดเจนเปิดเผย มีภาษาหยาบคายในระดับมาก ส่วนระดับ D (Suggestive dialogue) บทสนทนาที่สื่อไปในทางหมิ่นเหม่ จะเป็นระดับย่อยของ TV-M (ก่อนจะเปลี่ยนเป็น TV-MA) แต่ปัจจุบันระดับ D ไม่มีใช้

ทั้งนี้ไม่มีการจัดแบ่งระดับเนื้อหาในรายการข่าว รายการกีฬา และโฆษณาทางรายการโทรทัศน์

สำหรับระยะเวลาการแสดงสัญลักษณ์ของเนื้อหารายการระดับต่างๆ บนหน้าจอโทรทัศน์นั้น รายการที่มีความยาวครึ่งชั่วโมงหรือน้อยกว่าจะต้องมีการแสดงสัญลักษณ์ใน 15 วินาทีแรกของรายการบนมุมบนด้านซ้ายของจอโทรทัศน์ แต่รายการที่มีความยาวหนึ่งชั่วโมงหรือมากกว่าจะต้องแสดงสัญลักษณ์ทุกๆ ครึ่งชั่วโมง ที่มุมบนด้านซ้ายของจอโทรทัศน์เช่นกัน และนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 เป็นต้นมา หลายสถานีใช้การแสดงสัญลักษณ์ทุกครั้งหลังเบรกโฆษณา สถานีโทรทัศน์ ABC เป็นหนึ่งในสถานีแรกๆ ที่แสดงสัญลักษณ์ทุกครั้งหลังเบรกโฆษณาและเมื่อเริ่มต้นเปิดรายการ

ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะเนื้อหาตามระดับเรตติ้งของสหรัฐอเมริกา

ระดับเรตติ้ง	ความรุนแรง (Violence)	ภาษา (Language)	เรื่องทางเพศ (Sexual situations)	บทสนทนา (Dialogue)	ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ Fantasy violence	Drama	ตลกหยาบคาย (Crude humor)
TV-Y	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)
TV-Y7	✓ (น้อย)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✓ (น้อย)	✓ (น้อยมาก)	✓ (น้อยมาก)
TV-G	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✗ (ไม่มี)	✓ (น้อยมาก)
TV-PG	✓ (ปานกลาง)	✓ (น้อย)	✓ (น้อย)	✓ (น้อย)	✓ (ปานกลาง)	✓ (น้อย)	✓ (น้อย)
TV-14	✓ (มาก)	✓ (ปานกลาง)	✓ (ปานกลาง)	✓ (ปานกลาง)	✓ (มาก)	✓ (ปานกลาง)	✓ (ปานกลาง)
TV-MA	✓ (มาก)	✓ (มาก)	✓ (มาก)	✓ (มาก)	✓ (มากที่สุด)	✓ (มาก)	✓ (มาก)

นอกจากระบบ “TV Parental Guidelines” แล้วยังมี ระบบ V-Chip ซึ่งเป็น ระบบที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติสื่อสารโทรคมนาคม ค.ศ. 1996 และเริ่มนำมาใช้ในปี ค.ศ. 2000

V-Chip เป็นเทคโนโลยีเสริมการกำกับดูแลเนื้อหาของระบบเรตติงโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกา พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถติดตั้งระบบไว้ที่เครื่องรับโทรทัศน์เพื่อป้องกันการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมของลูก โดยระบบ V-Chip จะทำการอ่านรหัสเรตติงของรายการโทรทัศน์แล้วปิดกั้นการรับชมรายการนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับการที่พ่อแม่ผู้ปกครองตั้งค่าไว้ที่ระบบด้วยว่าจะให้ทำการป้องกันการรับชมรายการโทรทัศน์ของลูกที่ไม่เหมาะสมในระดับใด

แคนาดา

ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเทศแคนาดา (Canadian TV Classification System) จะมีเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อ (Media Awareness Network) ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์และใช้ร่วมกับระบบ V-Chip เช่นเดียวกับในสหรัฐอเมริกา โดยสัญลักษณ์ของแต่ละระดับความเหมาะสมจะมีเอกลักษณ์ที่มุมบนด้านขวาจะมีรูปรอยหยักใบเมเปิลซึ่งเป็นสัญลักษณ์ธงชาติแคนาดาด้วย สำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในแคนาดาแบ่งเป็น 6 ระดับมีดังนี้

C เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กต่ำกว่า 8 ปี เนื้อหารายการอาจจะมีเรื่องตลกหรือการแสดงความรุนแรงที่ไม่ใช่ในสถานการณ์จริงได้บางครั้ง แต่ต้องไม่มีภาษาก้าวร้าว ไม่มีเรื่องทางเพศหรือการไปเปลือย

C8 เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุแปดปีขึ้นไป (กลุ่มเป้าหมายหลักของรายการอยู่ในช่วงอายุ 8-12 ปี) หากเด็กเล็กที่อายุต่ำกว่า 8 ปีรับชมควรมีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำ อาจมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงในระดับน้อย หรืออาจเป็นไปตามบริบทของเนื้อเรื่องและบุคลิกลักษณะตัวละคร ไม่มีภาษาก้าวร้าวหยาบคาย ไม่มีเรื่องเพศหรือการไปเปลือย

G เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทั่วไป เนื้อหารายการมีความรุนแรงในระดับน้อย อาจมีการบรรยายที่เห็นจริงได้ แต่ต้องไม่มีเนื้อหาการต่อสู้ด้วยเทคนิคพิเศษเป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง อาจมีภาษาสแลงที่ไม่เป็นพิษภัย แต่ไม่มีคำหยาบคายและไม่มีเรื่องเพศหรือการไปเปลือย

PG เป็นรายการที่ผู้ใหญ่ควรดูร่วมและให้คำแนะนำแก่เด็กอายุ 8-13 ปี อาจมีความรุนแรง ความขัดแย้ง ความก้าวร้าว ทั้งทางร่างกาย ทางจินตนาการ หรือในเรื่องเนื้อธรรมชาติดีได้ในระดับปานกลาง ภาพโป๊เปลือยหรือเรื่องทางเพศอาจมีได้เล็กน้อยตามบริบทของเนื้อเรื่อง

14+ เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุ 14 ปีขึ้นไป เนื้อหาที่มีความรุนแรงได้ในกรณีที่เป็นส่วนสำคัญของเนื้อเรื่อง และอาจมีในระดับมาก ภาษาก้าวร้าว หยาดคายมีได้บ้าง สำหรับเรื่องทางเพศหรือโป๊เปลือยอาจมีในฉากละครได้ในกรณีที่เป็นไปตามบริบท / แก่นเรื่อง/ การเล่าเรื่องได้

18+ เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป ดังนั้นจึงมีกลุ่มเป้าหมายหลักของผู้ชมคือผู้ใหญ่ เนื้อหาที่มีความรุนแรง หรือมีภาษาที่ไม่เหมาะสมอยู่ อาจมีภาพโป๊เปลือยที่ปรากฏชัดเจน

ทั้งนี้รายการข่าว รายการกีฬา รายการสารคดี รายการทอล์กโชว์ รายการเพลง รายการวาไรตี้ จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีการจัดแบ่งระดับเนื้อหาของรายการ

อังกฤษ

เริ่มต้นจากการมีระบบเรตติงประเภทภาพยนตร์ ซึ่งมีองค์กร British Board of Film Classification (BBFC) รับผิดชอบดูแล สำหรับสื่อโทรทัศน์มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์ 2 หน่วยงาน คือ BBC Trust ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการวิทยุโทรทัศน์ของ BBC และ Ofcom (Office of Communication) มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโทรทัศน์อื่นๆ

สำหรับ British Board of Film Classification (BBFC) เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐที่ดำเนินงานโดยงบประมาณที่ได้จากค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากผู้ประกอบการสร้างภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ ดีวีดีและเกมดิจิทัล ที่จะต้องนำสื่อต่างๆ มาจัดระดับความเหมาะสม ตัวอย่างการเรตติงภาพยนตร์ในอังกฤษ มีดังนี้

U เหมาะสมกับผู้ชมอายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป ในส่วนของวิทัศน์จะจัดแบ่งย่อยเป็น Uc ซึ่งจะเหมาะสมกับเด็กเล็กก่อนวัยเรียนขึ้นไป โดยเนื้อเรื่องต้องเหมาะสมและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ชมวัยเด็ก การใช้ถ้อยคำรุนแรง ไม่หยาบคาย และการแสดงออกพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ลึกซึ้ง อาจมีได้บ้าง และสามารถแสดงความรุนแรงได้เล็กน้อยในรูปแบบการคุกคามและสร้างความปั่นป่วนเท่านั้น ไม่แสดงการใช้อาวุธและลักษณะการใช้ที่เหมือนจริงและการแสดงออกถึงพฤติกรรมความรุนแรงที่เด็กอาจจะลอกเลียนแบบได้ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงผลของความน่ากลัวที่ผู้ชมวัยเด็กเล็กอาจจะเกิดผลกระทบ และต้องไม่มีเรื่องการใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายหรือการใช้ยาผิดประเภท นอกจากจะแสดงออกเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและต่อต้านการใช้ยาเสพติดเท่านั้น

PG เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกเพศทุกวัยแต่บางฉากอาจจะไม่เหมาะสมกับผู้ชมวัยเด็ก เนื้อหาจะไม่มีผลกระทบกับเด็กอายุตั้งแต่แปดปีขึ้นไป แต่ในกลุ่มเด็กเล็กและเด็กที่อ่อนไหวง่าย ผู้ปกครองต้องชี้แนะ เนื่องจากเนื้อหาจะสร้างความเคร่งเครียดและจริงจัง เช่น การแสดงออกถึงความรุนแรงและการคุกคามทางเชื้อชาติ การใช้ถ้อยคำจะมีความหยาบคายได้เล็กน้อย มีภาพเปลือยได้อย่างเป็นธรรมชาติ แต่ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศอย่างชัดเจน แสดงออกถึงความรุนแรงได้ปานกลางตามการดำเนินเรื่อง ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อความสนุกสนาน หรือเป็นไปตามจินตนาการ ภาพยนตร์ต้องไม่แสดงออกถึงการใช้อาวุธและลักษณะการใช้ที่เหมือนจริง และแสดงออกถึงพฤติกรรมความรุนแรงที่เด็กอาจจะลอกเลียนแบบ ฉากความน่ากลัวในเรื่องจะต้องยาวนานและการจินตนาการสามารถมีได้แต่ไม่มากเกินไป การใช้ยาเสพติดในภาพยนตร์อาจมีได้บ้าง

15 เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป ผู้ชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ห้ามเข้าชมในโรงภาพยนตร์และเช่าหรือซื้อวิทัศน์และดีวีดีของภาพยนตร์ประเภทนี้ เนื้อเรื่องของภาพยนตร์ไม่จำกัดแต่ต้องเหมาะสมกับอายุผู้ชม ใช้ภาษาที่หยาบคายได้แต่ถ้อยคำที่รุนแรงมากๆ ต้องเป็นไปตามท้องเรื่อง และไม่ใช้อย่างต่อเนื่องยาวนานเกินไป ภาพเปลือยและการแสดงออกเรื่องเพศสามารถมีได้แต่ต้องไม่เน้นหนักในเรื่องนี้ รวมไปถึงกิจกรรมทางเพศที่ไม่มีรายละเอียดมากนักโดยอาจจะใช้คำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศได้ ความรุนแรงมีได้แต่ต้องไม่มุ่งแสดงออกถึงความเจ็บปวดและการบาดเจ็บ ส่วนฉากที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศต้องรวบรัดและไม่ชัดเจนมากเกินไป การใช้อาวุธหรือศิลปะต่อสู้ป้องกันตัวมีได้แต่ไม่ต้องลงในรายละเอียดมากเกินไป อนุญาต

ให้มีฉากแสดงการคุกคามหรือปั่นป่วนได้ แต่ต้องไม่มีภาพความรุนแรงโหดร้ายมากเกินไป ฉากการใช้ยาเสพติดมีได้ แต่โดยรวมต้องไม่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ใช้ยาเสพติด

18 เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ ได้แก่ ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป ผู้ชมอายุต่ำกว่า 18 ปีห้ามเข้าชมในโรงภาพยนตร์หรือเช่าหรือซื้อวีดีทัศน์และดีวีดีของภาพยนตร์ระดับนี้ เนื้อหาของภาพยนตร์ต้องไม่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอันตรายหรือก่อให้เกิดความรุนแรงต่อบุคคล สังคม และการใช้ยาเสพติด รวมไปถึงความรุนแรงทางเพศ ภาพการแสดงออกทางเพศที่แสดงออกอย่างชัดเจนจะต้องถูกพิจารณาจากเนื้อหาและการแสดงออกว่าเข้าข่ายเป็นกิจกรรมทางเพศหรือไม่ เนื่องจากการแสดงออกทางเพศดังกล่าวที่กระตุ้นพฤติกรรมทางเพศจะถูกระบุให้อยู่ในระดับ R18 ซึ่งเป็นระดับที่สามารถนำเสนอภาพที่แสดงออกถึงการมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างชัดเจน ในกรณีของสื่อที่มุ่งให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาจะยกเว้นให้มีภาพและรายละเอียดที่แสดงออกทางเพศได้เท่าที่จำเป็น นอกจากนี้วีดีทัศน์และดีวีดีที่เยาวชนจะสามารถรับชมได้ง่ายต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ รวมไปถึงเกมดิจิทัลต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย The Video Recording Acts ด้วย

R18 เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไปเท่านั้น โดยภาพยนตร์ระดับนี้จะจัดฉายในโรงภาพยนตร์เฉพาะที่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น และสามารถสั่งซื้อทางไปรษณีย์ได้ ภาพยนตร์ระดับนี้ต้องถูกควบคุมเป็นการเฉพาะ เนื่องจากเนื้อหาจะเป็นเรื่องทางเพศของผู้ใหญ่ สำหรับ เนื้อหาที่ไม่สามารถแสดงออกได้คือ

- เนื้อหาที่ฝ่าฝืนกฎหมายต่างๆ ตามข้อกำหนด Obscene Publication Acts ปี ค.ศ. 1956
- เนื้อหาและบทสนทนาที่อาจจะกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการล่วงเกินทางเพศ รวมไปถึงการแสดงบทบาทสมมุติของผู้ใหญ่แสดงเป็นเยาวชน
- การแสดงออกเรื่องกิจกรรมทางเพศใดๆ ที่ไม่ได้รับการอนุญาตยินยอมไม่ว่าจะเหมือนจริงหรือจำลองขึ้น รวมถึงการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยไม่ยินยอม
- การแสดงออกถึงความเจ็บปวดและการทำร้ายร่างกายที่เหมือนจริงหรือจำลอง รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ โดยจะยกเว้นในกรณีที่กิจกรรมการแสดงนั้นๆ ไม่รุนแรงจนเกินไป นอกจากนี้จะต้องไม่มีการใช้วัตถุที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือก่อให้เกิดความรุนแรง

- การคุกคามทางเพศ ทำให้อับอายหรือลวงเกิน ซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงบทบาทสมมุติและการลวงเกินอย่างรุนแรงไม่สามารถยอมรับได้

สำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเทศอังกฤษจะไม่มี การกำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะของรายการโทรทัศน์โดยตรง เนื่องจากจะมี Ofcom เป็นผู้กำกับดูแล สถานีโทรทัศน์และกำหนดขอบเขตการรับชมรายการ โดยกำหนดเส้นแบ่งช่วงเวลารายการที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก (Watershed-ช่วงเวลาที่สามารถออกอากาศเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ได้) สำหรับระบบฟรีทีวีจะอยู่ที่เวลา 21.00 น. ส่วนระบบดาวเทียมคือเวลา 20.00 น. โดยกำหนดให้มีการเตือนผู้ชมว่ารายการต่อไปอาจมีภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก ซึ่งรายการที่ออกอากาศก่อนเวลา 21.00 น. จะต้องเป็นรายการที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับเด็ก เพื่อปกป้องสิทธิเด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันยังต้องคำนึงถึงว่ารายการจะต้องสามารถดำเนินงานอยู่ได้ด้วย โดยใช้บริบท (context) เป็นหลักในการพิจารณาจัดแบ่งระดับเนื้อหาของรายการ สำหรับรายการที่มีเนื้อหาค่อนข้างรุนแรงจนถูกประชาชนร้องเรียน Ofcom จะเป็นผู้ตัดสินและควบคุม

นอกเหนือจาก Ofcom ได้กำหนดขอบเขตแล้ว บางสถานีโทรทัศน์ได้นำแนวทางของ Ofcom ไปปรับใช้เองด้วย เช่น

- BBC และ ITV มีการประกาศก่อนเข้ารายการว่ารายการที่กำลังจะได้รับชมนั้น เป็นรายการอะไร ประเภทใด

- Channel 4 มีการประกาศเพิ่มเติมช่วงหลังเบรกโฆษณา ก่อนตัดกลับเข้าสู่ เนื้อหารายการด้วย หากรายการนั้นๆ มีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดปัญหาเพื่อเป็นการเตือนผู้ชม

- FIVE มีระบบการจัดระดับความเหมาะสมรายการของตนเอง โดยผสมผสานกัน ระหว่างการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ของ BBFC และ MPAA ซึ่งใช้สำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์เท่านั้นคือ

- Universal rating ภาพยนตร์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกเพศทุกวัย

- Guidance rating ภาพยนตร์ที่อาจมีเนื้อหารุนแรงบ้าง ภาษาไม่สุภาพบ้าง หรือบางส่วนอาจไม่เหมาะสมกับเด็ก

ออสเตรเลีย

สถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์ในออสเตรเลียจะต้องมีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามที่ Australian Communications and Media Authority กำหนด โดยแบ่งเป็น

การจำแนกรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก (C Classification) มีดังนี้

P เป็นรายการที่มีเนื้อหาเพื่อผู้ชมกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน (Pre-school) สถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์จะต้องมีรายการระดับ P ความยาว 30 นาทีต่อสัปดาห์เป็นอย่างน้อย ในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์ ระหว่างเวลา 7.00 – 16.30 น. และต้องไม่มีโฆษณา

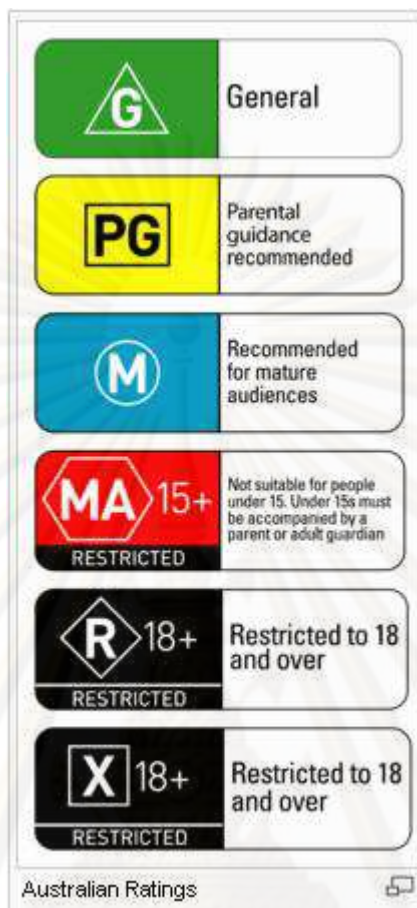
C เป็นรายการที่มีเนื้อหาสำหรับเด็ก สถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์จะต้องมีรายการระดับ C ความยาว 30 นาทีต่อสัปดาห์เป็นอย่างน้อย ในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์ ระหว่างเวลา 7.00-8.00 น. และเวลา 16.00-20.30 น. และเพิ่มเป็น 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ระหว่าง 7.00-8.30 น. ในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์และวันเสาร์อาทิตย์ และวันหยุดของโรงเรียน สรุปคือจะต้องมีรายการระดับ C รวมเป็น 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่สำหรับเนื้อหาในรายการระดับ C จะมีข้อจำกัดเรื่องเวลาโฆษณา โดยโฆษณาได้สูงสุด 5 นาทีต่อเนื้อรายการ 30 นาที หรือ 7 นาทีหากนับรวมการประชาสัมพันธ์หรือประกาศต่างๆ

การจำแนกรายการโทรทัศน์สำหรับรายการทั่วไป มีดังนี้ภาพยนตร์หรือรายการที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะจะต้องได้รับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการนั้นๆ ก่อนโดย The Office of Film & Literature Classification (OFLC) ซึ่งเป็นองค์กรภายใต้กองทุนสหพันธรัฐ

G เหมาะสำหรับผู้ชมทั่วไป

PG ผู้ปกครองต้องให้คำแนะนำแก่ผู้ชมที่เป็นเด็ก รายการ PG สามารถออกอากาศได้ในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 9.00-16.00 น. และ 19.00-05.00 น. ส่วนวันเสาร์อาทิตย์ สามารถออกอากาศได้ในเวลา 10.00-05.00 น.

M ต้องแนะนำโดยผู้ใหญ่ รายการ M สามารถออกอากาศได้ทุกวันเวลา 20.30-05.00 น. และเพิ่มเป็น 12.00-15.00 น. ในช่วงวันธรรมดาที่เด็กส่วนใหญ่ไปเรียนหนังสือ

MA15+ เนื้อหารายการไม่เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุต่ำกว่า 15 ปี รายการสามารถออกอากาศได้เฉพาะช่วง 21.00-05.00 น. ของทุกวัน

AV 15+ เนื้อหารายการไม่เหมาะสมสำหรับผู้ชมอายุต่ำกว่า 15 ปี มีเนื้อหาความรุนแรง เรื่องทางเพศ ภาษาหยาบคาย อันเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ทั้งหมด สามารถออกอากาศได้ในช่วงระหว่าง 21.30-05.00 น.ของทุกวัน

นอกจากนี้สำหรับระบบโทรทัศน์ที่เสียค่าบริการ (Pay Television) ยังมีประเภทรายการเฉพาะสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป คือ R18+ แม้จะไม่ได้กำหนดเวลาการออกอากาศแต่จะถูกจำกัดให้อยู่ในช่องที่มีเนื้อหาเฉพาะเท่านั้น

แนวทางการแบ่งเนื้อหารายการโทรทัศน์ออกเป็นระดับตามวัยของผู้ชมในต่างประเทศ

อังกฤษ	อเมริกา	ออสเตรเลีย	แคนาดา
U ผู้ชมอายุ 4 ปีขึ้นไป	TV-Y เด็กทั่วไป	P เด็กก่อนวัยเรียน	C เด็กเล็ก
Uc ทั่วไป+เด็ก	TV-Y7 เด็กอายุ 7 ปีขึ้นไป	C เด็กเล็ก	C8 เด็กแปดขวบและมากกว่า
PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำกับเด็กในการรับชม	TV-G ผู้ชมทั่วไป	G ผู้ชมทั่วไป	G ผู้ชมทั่วไป
15 ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป	TV-PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำแก่เด็กในการรับชม	PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำกับเด็กในการรับชม	PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำกับเด็กในการรับชม
18 ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป	TV-14 ผู้ชมอายุ 14 ปีขึ้นไป	M ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป	14+ ผู้ชมอายุ 14 ปีขึ้นไป
R18 ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป และฉายในที่เฉพาะ	TV-MA ผู้ชมอายุ 17 ปีขึ้นไป	MA15+ ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ ความรุนแรง และภาษาที่หยาบคายกว่า M	18+ ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป
		AV15+ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป แต่มีความรุนแรงชัดเจน	

กล่าวโดยสรุปแนวคิดการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในแต่ละประเทศจะมีลักษณะของการบริหารจัดการอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. ใช้กลไกรัฐกำกับดูแล ได้แก่ ออสเตรเลียจะมีหน่วยงาน Australian Communications and Media Authority และ The Office of Film & Literature Classification (OFLC)

2. ใช้กลไกการกำกับดูแลกันเองของภาคประชาชนและผู้ประกอบการ ได้แก่ ประเทศแคนาดาจะมีเครือข่าย Media Awareness Network

สำหรับแนวคิดการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนที่ค้นพบและนำไปสู่การหามาตรฐานร่วมกันในหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเทศต่างๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการจำกัดเนื้อหา ด้านความรุนแรง เรื่องทางเพศ และภาษา ควบคู่กับการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มผู้ชม และในบางประเทศยังมีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์บางประเภทด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

1. ความหมายของนโยบายสาธารณะ

กุลธนะ ธนาพงศธร (2535) กล่าวว่านโยบายสาธารณะ หมายถึงแนวทางกว้างๆ ที่รัฐบาลประเทศหนึ่งๆ ได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการ แผนการหรือกำหนดการเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นหนทางชี้แนะให้มีการปฏิบัติต่างๆ ตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533) นิยามนโยบายสาธารณะว่าเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาในอดีต กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

มยุรี อนุมานราชธน (2548) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่เป็นกิจกรรมการกระทำของรัฐบาล หรือแนวทางการเลือกตัดสินใจ/ แนวทางการกระทำของรัฐบาล เพื่อบรรลุเป้าหมาย/ วัตถุประสงค์ที่กำหนด กล่าวอีกนัยหนึ่ง นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางการบริหารหรือแนวทางการวางแผนและกำหนดโครงการเพื่อผลลัพธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. การกำหนดนโยบาย

2.1 ความหมายของการกำหนดนโยบาย

สุรสิทธิ์ วชิรขจร (2549) กล่าวว่า การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) หมายถึง ขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิธีการที่เกี่ยวข้อง ตรงประเด็น และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในการแก้ปัญหาเชิงนโยบายที่เกิดขึ้น ซึ่งผลของการกำหนดนโยบายอาจอยู่ในรูปของกฎหมาย นโยบาย คำสั่ง ระเบียบข้อบังคับทางการบริหารต่างๆ

2.2 องค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

องค์การที่มีอำนาจตามกฎหมาย (office policy-maker) ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

องค์การหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (unoffice policy-maker) มีดังนี้

-กลุ่มผลประโยชน์ (interest group) หมายถึง กลุ่มคนที่มีแนวความคิดพื้นฐานชีวิต ฐานะสังคมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน หรือมีอาชีพเดียวกัน สมาชิกมารวมตัวกันเป็นครั้งคราวหรือสม่ำเสมอเพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก เช่น สหภาพแรงงาน สมาคมทนายความ สมาคมแพทย์ เป็นต้น กลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นกลุ่มกดดันหรือกลุ่มอิทธิพล (pressure group) เมื่อเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มจากสถาบันทางการเมือง หรือเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของส่วนรวม บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์นอกเหนือจากการเสนอแนะปัญหา และผลักดันให้ปัญหานั้นๆ เป็นปัญหาเชิงนโยบายแล้ว กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มยังสามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และผลักดันให้มีการนำไปกำหนดเป็นนโยบายทางปฏิบัติได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันได้เกิดกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใหม่ คือ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ซึ่งจะมองผลประโยชน์ของประชาชนในวงกว้างมากขึ้นกว่ากลุ่มผลประโยชน์แบบเดิม บทบาทของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน จะเน้นการเปลี่ยนแปลงนโยบายในระดับมาก โดยสนใจทั้งการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ เช่น การแก้ไขระเบียบข้อบังคับที่ไม่เป็นธรรมและการปฏิรูปนโยบายของรัฐ

-พรรคการเมือง (political parties) หมายถึง องค์การถาวร ที่รวบรวมประชาชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคโดยสมัครใจจากชุมชนระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ประสานประโยชน์ของสมาชิกพรรคและแสวงหาอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยทั่วไปพรรคการเมืองมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะในขอบเขตที่กว้างขวางกว่ากลุ่มผลประโยชน์ กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนมากกว่าจะเป็นผู้สนับสนุนผลประโยชน์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปกำหนดนโยบายสาธารณะ

-ประชาชนทั่วไป (individual citizen) ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประชาชนทั่วไปมักจะไม่ได้รับความสำคัญให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มอบหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบในหลายประเทศ เช่น สมาพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ ประชาชนมีสิทธิ์ที่จะออกเสียงลงคะแนนโดยตรงในการออกกฎหมายหรือการทำประชามติ (referendum) หมายถึง การแสดงออกทางความคิดเห็นของประชาชนโดยการออกเสียงลงคะแนน เพื่อลงมติวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องที่มีความสำคัญต่อประโยชน์ส่วนรวม นับเป็นรูปแบบหนึ่งของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการทางการเมือง แต่โดยทั่วไปแล้วประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จึงทำให้การเข้าร่วมกำหนดนโยบายโดยตรงอยู่ในระดับต่ำ

-สื่อมวลชน มีบทบาทในกระบวนการส่งเสริมมติมหาชนและกำหนดนโยบายในหลายลักษณะ เช่น สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหารหรือผู้กำหนดนโยบายจะนำไปใช้เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ขณะเดียวกันผู้ทำงานด้านสื่อมวลชน เช่น บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว เจ้าของสื่อหรือผู้ควบคุม อาจใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายที่ตนเห็นด้วย หรือต่อต้านนโยบายของรัฐบาล พรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ในรูปแบบของบทความ หรือบทบรรณาธิการ ได้ด้วยเช่นกัน

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ

สุรสิทธิ์ วชิรขจร (2549) แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะจะประกอบด้วย

-วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ การยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล โดยการยอมรับหรือคล้อยตามอำนาจของผู้นำซึ่งอาจตัดสินใจโดยอาศัยประสบการณ์ของตนเองหรือมักแอบแฝงด้วยผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังนิยมประนีประนอมผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง

-ลักษณะและวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้วยสังคมไทยมีลักษณะอำนาจนิยม การดำเนินนโยบายสาธารณะจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยผู้นำว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นผู้มีวิสัยทัศน์หรือมองการณ์ไกลมากน้อยเพียงใด

-ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ นโยบายสาธารณะที่สำคัญหลายด้านมักจะต้องใช้งบประมาณดำเนินการจำนวนมาก ซึ่งรัฐอาจจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน หรือบางโครงการอาจจะถูกเลื่อนเวลาการดำเนินการให้ล่าช้าลงไปอีก

-บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ในปัจจุบันอาจรวมตัวในรูปของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ กลุ่มการเมือง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีพยายามใช้อิทธิพลหรือเครือข่ายที่ตนเองมีอยู่กดดันรัฐบาลให้กำหนดนโยบายสาธารณะตามที่ตนเองต้องการ

-ระบบพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมืองในแต่ละประเทศมีผลต่อบทบาทในการกำหนดนโยบายแตกต่างกัน เช่น ประเทศที่มีพรรคเดียวหรือมีพรรคที่เข้มแข็งน้อย อิทธิพลของพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะจะมีมากกว่าประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และไม่มีพรรคหนึ่งพรรคใดครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

-มติมหาชน เป็นการแสดงออกซึ่งทัศนคติทางการเมืองหรือความเชื่อเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเห็นในลักษณะที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ในปัจจุบันการสำรวจมติมหาชนได้กลายเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายมักนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดบางประการ คือ การสำรวจมติมหาชนมักทำเฉพาะกับเรื่องที่เป็นการกำหนดทิศทางของนโยบายในภาพรวมเท่านั้น และไม่สามารถนำมาใช้ตัดสินใจในเรื่องเร่งด่วนได้

-อิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจุบันพบว่าสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อระบบการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศต่างๆ อย่างแพร่หลาย รัฐบาลสามารถประชาสัมพันธ์นโยบาย การทำงานของตนเองผ่านทางสื่อได้ เพื่อสร้างภาพลักษณ์และให้เกิดการยอมรับจากประชาชนมากยิ่งขึ้น ขณะที่สื่อมวลชนเองยังได้ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลได้รับทราบและนำปัญหาต่างๆ ไปพิจารณาเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

4. แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะ

เนื่องจากการศึกษาในสาขาวิชานโยบายสาธารณะ ได้เริ่มมีพัฒนาการมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 โดยมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (interdiscipline) ซึ่งผสมผสานความรู้จากวิชาการสาขาอื่นๆ ทั้งด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และปรัชญามาประยุกต์ใช้ในสาขาวิชานโยบายสาธารณะ (มยุรี อนุমানราชธน, 2548)

นอกจากนี้มยุรี อนุমানราชธน (2548) ยังได้จำแนกแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะไว้ 2 แนวทางคือ แนวพรรณานโยบาย (descriptive approach) เป็นการศึกษา นโยบายสาธารณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบว่าคุณภาพนโยบายถูกกำหนดมาอย่างไร ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับตัวนโยบาย (knowledge of public policy) อีกแนวทางหนึ่งคือ แนวเสนอแนะนโยบาย (prescriptive approach) มุ่งศึกษานโยบายสาธารณะโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบว่าคุณภาพนโยบาย จะถูกกำหนดอย่างไร ช่วยให้เกิดความรู้ในตัวนโยบายสาธารณะ (knowledge in public policy) ทั้งสองแนวทางนี้รวมเรียกว่า “นโยบายศาสตร์”

วิธีการศึกษานโยบายสาธารณะ

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการศึกษานโยบายสาธารณะโดยเน้นที่กระบวนการหรือ ขั้นตอนของการกำหนดและปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่ง Bullock, Anderson and Brady (1983, อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วัชรขจร, 2549) ได้แบ่งขั้นตอนการกำหนดนโยบาย เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

(1) การก่อตัวของปัญหา (Problem Formulation) ปัญหาที่จะถูกนำมาพิจารณา กำหนดนโยบายจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคลหรือสังคมส่วนรวม ความขาดแคลน หรือความไม่พอใจไม่ว่าจะเกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน

(2) การหยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณาโดยผู้มีอำนาจ (Policy Agenda) เกี่ยวข้องกับการยกประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาสู่การพิจารณาโดยรัฐ ซึ่งมักจะมีลักษณะสำคัญคือ เป็นปัญหาของกลุ่มที่มีความสำคัญ เช่น กลุ่มที่มีอำนาจทางการเมือง กลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูงทางสังคม หรือกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก รวมถึงเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับนโยบายที่ผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นให้ความสำคัญ

(3) การกำหนดนโยบายและพิจารณารับรองหรืออนุมัติให้ใช้ (Policy Formulation and Adoption) ผู้กำหนดนโยบายจะต้องเข้าใจถึงปัญหาและการเกิดขึ้นของปัญหาเหล่านั้นว่ามาจากปัจจัยอะไร การเกิดขึ้นของนโยบายเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ประกอบและกิจกรรมอันเป็นที่ยอมรับว่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ส่วนการพิจารณาอนุมัตินโยบายที่ถูกสร้างขึ้นนั้น จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ว่าจะมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องมากน้อยแค่ไหน

(4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่จะนำเอานโยบายที่ได้รับความเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้นโยบายส่วนใหญ่จะออกมาในรูปกฎ ระเบียบข้อบังคับ และโครงการต่างๆ จะถูกนำไปปฏิบัติโดยองค์การของรัฐ ซึ่งในระหว่างขั้นตอนการปฏิบัติอาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ เหล่านี้ได้ในบางกรณี เพื่อให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(5) การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นขั้นตอนการตัดสินหรือประเมินความถูกต้องเหมาะสมของนโยบายที่ถูกนำไปปฏิบัติว่าเหมาะสมถูกต้องเพียงใดโดยอาศัยเทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการวิเคราะห์ ผลการประเมินจะถูกนำไปเป็นมาตรฐานสำหรับการกำหนดนโยบายต่อไปในอนาคต

สำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่ผ่านการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2546 องค์การภาครัฐจึงได้นำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมสื่อที่สร้างสรรค์ รวมถึงเกิดมาตรการป้องกันให้แก่เด็ก เยาวชน และครอบครัวในการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม จนกระทั่งเกิดนโยบายการจัดประเภทความเหมาะสมของสื่อประเภทต่างๆ ขึ้นนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงจะนำแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะมาใช้วิเคราะห์ถึงการทำงานขององค์การภาครัฐว่ามีหลักการและแนวทางการดำเนินงานในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์อย่างไร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน

McQuail (2005) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอยู่ 5 ประการ คือ

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ภายในสังคม ส่งเสริมความคิดใหม่ๆ และความเจริญก้าวหน้าทางสังคม
2. การประสานส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน (Correlation) ให้การสนับสนุนแก่สถาบันหลักของสังคมและบรรทัดฐานต่างๆ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อทำให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาขึ้นภายในสังคม
3. การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity) โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเสริมสร้างค่านิยมทางสังคม
4. การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกในสังคม (Entertainment) เพื่อลดความเครียดข้อขัดแย้งทางสังคม
5. การรณรงค์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ (Mobilization) เพื่อเป้าหมายทางสังคม

ขณะที่แนวคิดทฤษฎีหน้าที่นิยมอันเป็นต้นแบบของวิชาสังคมศาสตร์นั้นจะพิจารณาสังคมว่าเป็นระบบใหญ่ที่ประกอบด้วยระบบย่อยๆ ซึ่งต่างต้องพึ่งพาอาศัยประสานงานกัน ระบบใหญ่จะต้องมีหน้าที่พื้นฐานคือรักษาเสถียรภาพ (Stability) ของทั้งระบบเอาไว้ และเพื่อให้ทั้งระบบเกิดความสมดุล ระบบย่อยต่างๆ จะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ให้สอดคล้องประสานกัน หากระบบย่อยทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ระบบทั้งหมดจะมีเสถียรภาพ แต่หากมีระบบใดทำหน้าที่ไม่ได้หรือทำหน้าที่เป็นอันตรายต่อส่วนรวม ก็จะลดระดับเสถียรภาพของทั้งระบบ (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) สำหรับสื่อมวลชนเองยังถูกเน้นว่าเป็นตัวเชื่อมที่จะทำให้เกิดการรวมตัวกันเข้าของทุกส่วนเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม และเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม

หน้าที่ของสื่อมวลชนจากทัศนะของ Merton (1968) นักวิชาการคนสำคัญของทฤษฎีหน้าที่นิยม มีดังนี้

- Function หมายถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตรงกับที่ได้รับมอบหมายหรือความคาดหวังของสังคม เช่น หน้าที่ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ และประสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น
- Non-Function หมายถึงสื่อมวลชนยังไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายหรือความคาดหวังของสังคม
- Dysfunction หมายถึง บทบาทหน้าที่ในเชิงลบ หรือไม่เป็นไปตามความประสงค์ ตัวอย่างบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนในเชิงลบ เช่น การชมภาพยนตร์ที่ให้ความบันเทิงแต่อาจสร้างความรู้สึกรู้สึกหวาดกลัวสยดสยองจากภาพเหตุการณ์แสดงถึงความโหดร้ายรุนแรงอย่างเด่นชัด
- Manifest function หมายถึง หน้าที่ที่เปิดเผย หน้าที่ที่ผู้กระทำมีความตั้งใจ และเป็นหน้าที่ที่สังเกตเห็นได้
- Latent function หมายถึงหน้าที่แฝงเร้น หน้าที่ที่ผู้กระทำไม่ได้ตั้งใจและสังเกตเห็นได้ยาก เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ บริษัทเจ้าของสินค้ามุ่งหมายที่จะบอกข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าชนิดใหม่ของตนเองและชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนหันมาลองใช้สินค้า โดยว่าจ้างดารามีชื่อเสียงมาเป็นผู้แสดงบทเป็นนางพยาบาลที่มีพันขาวสะอาด กรณีนี้ได้เกิดหน้าที่แฝงเร้นที่อาจส่งผลเสียหายต่อความนิยมเชื่อถือหรือความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อยาสีฟันของผู้เป็นเจ้าของสินค้า

จากทัศนะของ Merton (1968) นั้นมองว่าบทบาทของสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ มีทั้งการทำหน้าที่ (function) และไม่ทำหน้าที่ (dysfunction) ไปพร้อมๆ กัน

จากแนวคิดทฤษฎีหน้าที่นิยม ปัจจุบันพบว่าเกิดความไม่สมดุลในการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ขึ้น อันเกิดจากสื่อโทรทัศน์มุ่งเน้นการทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก ส่วนหน้าที่ด้านอื่นๆ บางครั้งสื่อโทรทัศน์ยังไม่ได้ทำหน้าที่ เช่น เนื้อหารายการที่ตอบสนองต่อผู้ชมเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น หรือการทำหน้าที่เชิงลบของสื่อโทรทัศน์ เช่น รายการสำหรับเด็กแต่นำเสนอเนื้อหาที่ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย แม้กระทั่งการแฝงโฆษณาสินค้าในรายการมากกว่าเนื้อหาสารประโยชน์ที่ผู้ชมควรจะได้รับ เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบด้วยการจัดระดับความเหมาะสมให้กับสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้สื่อทำหน้าที่ได้อย่างสมดุลมากยิ่งขึ้น

บทบาทหน้าที่ตามทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเสนอแนวคิดที่ว่าสื่อมวลชน “ควรจะ” หรือ “ถูกคาดหวัง” ให้ปฏิบัติงานอะไรบ้าง โดยศึกษา 2 ระดับ คือ

-ระดับโครงสร้าง (Structure) เป็นการตรวจสอบบรรทัดฐานในเชิงโครงสร้างของสื่อมวลชน เช่น สื่อมวลชนมีเสรีภาพจากรัฐหรือไม่

-ระดับปฏิบัติงาน (Performance) เป็นการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานจริงของสื่อ อาจเป็นการทำงานในระดับองค์กรของสื่อ ระดับตัวบุคคล โดยดูว่าตัวบุคคลหรือองค์กรทำงานอย่างมีกฎระเบียบ มีแนวทางด้านวิชาชีพ มีจรรยาบรรณเป็นกรอบกำหนดหรือไม่

ลักษณะทั่วไปของแนวคิดบรรทัดฐานของสื่อมวลชนนี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการควบคุม (Control) การปกป้อง (Protection) หรือการกำกับดูแล (regulation) กระบวนการทำงานของสื่อมวลชน โดยอาศัยกลไกแบบต่างๆ เช่น กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์กรผู้รับสาร เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคิดบรรทัดฐานของสื่อมวลชนยังถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาออกกฎหมายเกี่ยวกับสื่อ นโยบายการใช้สื่อหรือการร่างจรรยาบรรณของสื่อ

ดังนั้นกล่าวโดยสรุป ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนจึงเกี่ยวข้องกับระเบียบกฎเกณฑ์และการควบคุมสื่อมวลชนให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สังคมเป็นผู้กำหนดมาให้

ขณะที่ McQuail (2005) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนในทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ดังนี้

1. สื่อจะต้องมีหน้าที่ที่พึงกระทำเพื่อสังคมและความเชื่อถือจากสาธารณะ
2. สื่อด้านข่าวสารจะต้องนำเสนอด้วยความเป็นจริง ถูกต้อง ยุติธรรม ชัดเจน และเป็นกลาง
3. สื่อจะต้องมีความเป็นอิสระแต่ขณะเดียวกันต้องควบคุมดูแลตนเอง (self-regulated)
4. สื่อจะต้องยึดหลักจรรยาวิชาชีพ
5. ในบางสถานการณ์ รัฐอาจจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับสื่อเพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะ

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนนี้ไปช่วยทำความเข้าใจภาครัฐที่มีมุมมองต่อภาคธุรกิจเอกชนว่าเป็นอย่างไร ทำไมจึงต้องมีระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์และกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อควบคุมสื่อ และนำไปช่วยจัดการเนื้อหารายการโทรทัศน์ต่างๆ เช่น การคงไว้ซึ่งรายการที่ทำหน้าที่ดี (Function) โดยจะเสนอให้มีการสนับสนุนหรือยกย่องรายการที่ดีเอาไว้ การเปลี่ยนแปลงด้วยการย้ายเวลาสำหรับรายการที่ทำหน้าที่ในเชิงลบ (Dysfunction) ซึ่งในขณะนี้พบว่าภาครัฐยังคงยอมให้สื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ในเชิงลบแต่ไม่ต้องการให้รายการนั้นปรากฏอยู่ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ แต่สำหรับภาคประชาชน บ่อยครั้งที่พบว่าเมื่อสื่อทำหน้าที่ในเชิงลบ ประชาชนจะออกมาเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำการตรวจสอบหรือถอดรายการนั้นออกไปจากผังรายการ ส่วนสื่อโทรทัศน์ที่ยังเคยไม่ทำหน้าที่เลย (Non-Function) ยกตัวอย่างรายการที่มีให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เป็นต้น เหล่านี้จะทำให้เกิดได้อย่างไร จากนั้นแต่ละรายการควรจะได้รับการจัดระดับเนื้อหาของรายการและกำหนดช่วงเวลาออกอากาศให้เหมาะสมได้อย่างไร

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน

McQuail (2005) กล่าวถึง โครงสร้างองค์กรสื่อมวลชนว่าสามารถส่งผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งส่งผลต่อมาถึงผลงานที่ปรากฏออกมา โดยที่องค์กรสื่อมี 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

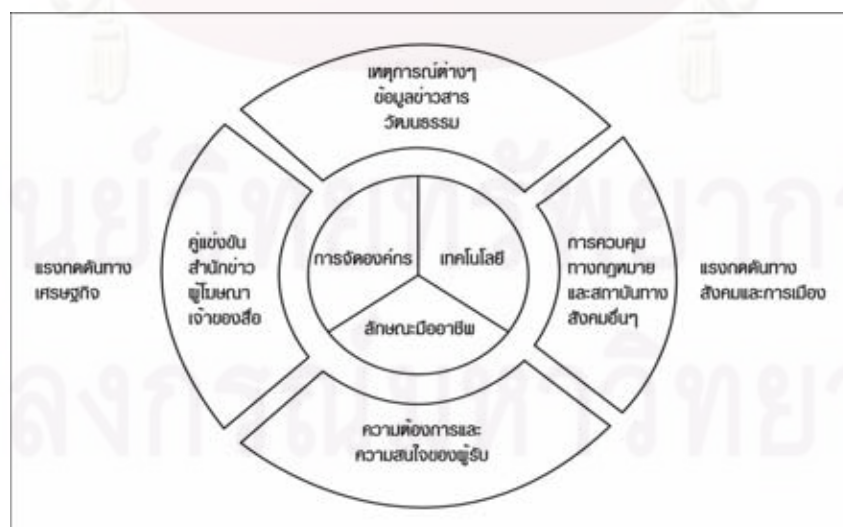

1. การบริหารจัดการ (Management) เนื่องจากงานสื่อมวลชนเป็นงานที่ไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีเพียงบุคคลเดียว จึงจำเป็นต้องมีผู้ร่วมงานที่หลากหลาย แต่แต่ละคนมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา อายุ เพศ ฯลฯ องค์กรสื่อจึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดี

2. ด้านเทคนิค (Technical) เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีการผลิตเพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสาร

3. บุคลากรด้านสื่อ (Media Professional) จะต้องมีความรู้และได้รับการฝึกหัดทางด้านสื่อสารมวลชน รวมทั้งต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

หากพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์กรสื่อกับสถาบันทางสังคมอื่นๆ นั้นพบว่า องค์กรสื่อสารมวลชนเป็นสถาบันที่ดำเนินงานภายใต้แรงกดดันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้เกิดแรงกดดันจากภายในตัวของสื่อเอง และยังมีแรงกดดันจากภายนอกสื่อ ได้แก่ การควบคุมจากด้านการเมืองและกฎหมาย การควบคุมจากเจ้าของสินค้าหรือผู้สนับสนุน สถาบันต่างๆ ในสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม คู่แข่งขัน องค์กรด้านข่าวสาร ข้อมูล สภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วง ความต้องการ ความสนใจของผู้รับสาร เป็นต้น ดังนั้นการที่องค์กรสื่อมวลชนถูกควบคุมจากระดับต่างๆ และต้องดำเนินงานภายใต้แรงกดดันทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้องค์กรสื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติงานได้โดยอิสระอันส่งผลต่อการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานขององค์กร ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสื่อมวลชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน จะช่วยเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ว่าภายใต้แรงกดดันจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร ส่งผลให้สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องมีการผลิต (Production) และคัดเลือก (Selection) ตลอดจนการควบคุม (Control) เนื้อหารายการให้เหมาะสมตามหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์อย่างไรและสามารถทำให้สอดคล้องกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภทต่างๆ ได้หรือไม่

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณมติ

สุรพงษ์ โสธนเสถียร (2534) กล่าวถึงสาธารณมติหรือมติมหาชน (Public opinion) ว่าเป็นการแสดงออกซึ่งทัศนคติของมหาชนที่มีต่อปัญหาสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่จะนำไปเป็นแนวทางในการวางแผน และปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนารมย์ดังกล่าว ดังนั้นสาธารณมติจึงเปรียบเสมือนกับสื่อทางความคิดของสังคม ที่ทำให้ปรากฏขึ้นโดยเปิดเผยและอย่างเป็นทางการ อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐผู้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับทราบและเข้าใจถึงเจตนารมณ์และความต้องการของสังคม

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527) ได้กล่าวถึงสาธารณมติ (Public opinion) ว่าหมายถึงความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สาธารณมติมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

1. เรื่องที่สำรวจสาธารณมติ ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้น ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
2. กลุ่มบุคคล (Public) เป็นส่วนประกอบของมวลชน ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ประเด็นปัญหา
3. ทัศนคติ (Attitude) หรือความคิดเห็น (Opinion) ซึ่งมีทั้งเห็นด้วยและคัดค้านเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ

4. การแสดงความคิดเห็น (Expression of opinion) สามารถสะท้อนทัศนคติหรือความคิดเห็น ความเชื่อ ความรู้สึก ต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้อาจมีบุคคลที่ไม่แสดงความคิดเห็น ออกสู่สังคมด้วยทำให้เกิดมตินมหาชนแฝง (Latent opinion) เนื่องจากความเห็นไม่สอดคล้องกับบุคคลส่วนใหญ่จึงเกรงว่าจะถูกกีดกันออกจากสังคมได้

5. เวลา (Time) เมื่อประเด็นที่สำรวจสาธารณมตินลดความสำคัญลง สาธารณมตินก็สลายพังลงไปด้วย อาจมีการก่อตัวของความคิดเห็นในประเด็นปัญหาใหม่แทนได้

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527) กล่าวถึงสาธารณมตินว่ามีหน้าที่ 2 ประการ คือ

1. ให้ความรู้ (Cognitive function) ทำให้ผู้อ่านรับทราบความคิดเห็นของสาธารณชนในสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นข้อมูลพื้นฐานทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นปัญหานั้นจนสามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แสดงประเภท (Identification Function) สาธารณมตินจะแสดงให้เห็นว่าสาธารณชนแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นปัญหาอย่างไร เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงความเป็นพวกเดียวกัน เป็นแนวทางให้สมาชิกแต่ละกลุ่มพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่ม สาธารณมตินจึงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นส่วนบุคคล

อดิศักดิ์ ศรีสม (2543) กล่าวถึงประชามติหรือสาธารณมตินว่าเป็นผลรวมของความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ในกลุ่มชนหนึ่งๆ เรื่องที่แสดงความคิดเห็นนั้นอาจเป็นเรื่องอะไรก็ได้ภายในสังคมประชามตินั้นอาจรวมตัวกันอย่างไรก็ได้ และอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือไม่ก็ได้

อดิศักดิ์ ศรีสม (2543) กล่าวถึงกระบวนการสาธารณมติน (Public opinion process) ว่าเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง (Political actors) ผู้ซึ่งชักชวนให้สาธารณชนยอมรับและสนับสนุนพวกเขา และสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ (Interest public) ผู้ซึ่งพยายามจะเข้าใจประเด็นและตัดสินใจว่าจะสนับสนุนใคร ในกระบวนการสาธารณมตินเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1. สภาพการณ์ที่ทำให้เกิดสาธารณมติ อาจเป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่าควรจะมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานใดเป็นเครื่องชี้ว่าเหมาะสม หรืออาจเป็นเรื่องปัญหาทางการบริหารและการเมือง ตลอดจนการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศก็ได้ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นได้หลากหลาย แต่มีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งคือ เป็นเรื่องที่บุคคลต่างๆ ยังมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกันเป็นแบบอย่างเดียวกัน ทำให้มหาชนมีความพร้อมที่จะแสดงความรู้สึกต่อเรื่องนั้น และเมื่อต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ก็จะต้องมีการถกเถียง โดยมีการสื่อสารกันทั้งในหมู่ที่เห็นพ้องต้องกันและผู้ที่เห็นต่างๆ กันออกไป ลักษณะของการสื่อสารหรือการโต้แย้งอาจทำโดยวิธีการพูด เผยแพร่ข้อเขียน สิ่งตีพิมพ์ บุคคลต่างๆ ก็จะต้องมีปฏิกิริยาตอบโต้ข่าวสาร ผู้ที่รู้ข่าวสารดีก็อาจพยายามที่จะชักจูงให้คนอื่นเชื่อตามตน ในขณะที่เดียวกันบุคคลทั่วไปอาจเกิดอารมณ์และแนวคิดทั้งส่วนที่เป็นอคติในระหว่างที่บุคคลทั้งหลายมีปฏิกิริยาตอบโต้ข่าวสาร และเกิดความรู้สึกตลอดจนแนวคิดต่างๆ นานานั้น บุคคลที่เลื่อมใสศรัทธาก็จะสามารถโน้มน้าวจิตใจของบุคคลต่างๆ ได้ แต่โดยปกติแล้วบุคคลต่างๆ จะลดความเห็นโดยอาศัยมาตรฐานค่านิยมของตนเป็นเกณฑ์ ชั้นสุดท้ายของสภาพการณ์นี้จะทำให้เกิดผลอันเป็นแนวคิดรวมของกลุ่มขึ้น

2. การแสดงออกของสาธารณมติ เป็นผลภายหลังจากเกิดสภาพการณ์ดังกล่าว เพื่อเสนอทางเลือกของการแก้ปัญหาต่างๆ

ปัจจุบันพบว่าสื่อประเภทต่างๆ ได้มีการจัดพื้นที่ไว้ให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพื่อสะท้อนความต้องการ ความเดือดร้อน และปัญหาต่างๆ ของคนส่วนหนึ่งในสังคม เช่น รายการโทรทัศน์ประเภทรายการสนทนาที่มีการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ มาพูดคุย เพื่อหาข้อสรุปและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

อย่างไรก็ตามความคิดเห็นที่ได้จากการแสดงผ่านสื่อต่างๆ ยังเป็นเพียงปฏิกิริยาในระดับปัจเจกบุคคล (individual-level opinion) เท่านั้น แต่หากนำความคิดเห็นเหล่านั้นมารวบรวมและออกแบบใหม่ โดยการนำประเด็นที่พูดถึงอยู่ในสังคมมาอภิปราย ถกเถียง ผ่านการประนีประนอม ยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่คนที่กว้างขึ้น ตั้งแต่ระดับกลุ่ม (group-level opinion) เช่น กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ สู่ระดับองค์กรต่างๆ (organization-level opinion) ไปจนกระทั่งได้ข้อสรุปในระดับสูงสุดคือระดับสังคม (societal-level opinion) เมื่อนั้นข้อสรุปของ

ความคิดเห็นดังกล่าวจะกลายเป็นความคิดเห็นที่ได้รับการพัฒนาจนกลายเป็น“สาธารณมติ” (public opinion) ในที่สุด (อดิศักดิ์ ศรีสม, 2543)

จากแนวคิดเรื่องสาธารณมติจะนำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์แนวคิดของภาคประชาชนที่มีต่อประเด็นปัญหาเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ในฐานะที่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด จากนั้นจึงนำไปสู่การหาแนวคิดรวมหรือจุดร่วมกับฝ่ายภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์

Storey (1997, อ้างถึงใน นवलวรรณ ดาระสวัสดิ์, 2544) ได้ให้ความเห็นของอุดมการณ์ไว้ว่า อุดมการณ์ หมายถึง ความคิดที่เป็นระบบที่เขียนขึ้น หรือจัดทำขึ้น โดยกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น อุดมการณ์วิชาชีพ (Professional Ideology) หมายถึงแนวคิดที่นำเสนอวิธีการปฏิบัติตัวสำหรับกลุ่มวิชาชีพใดๆ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่อุดมการณ์อาจมีความหมายแฝง บิดเบือน และปิดบัง เป็นการสร้างเนื้อหาทางวัฒนธรรมหรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “จิตสำนึกเทียม” (False Consciousness) ที่ผู้มีอำนาจในสังคม พยายามถ่ายโอนลงสู่จิตสำนึกของผู้ด้อยอำนาจเพื่อให้ปฏิบัติตาม เช่น อุดมการณ์ทุนนิยม เป็นการปิดบังความจริงของผู้มีอำนาจแสวงผลประโยชน์และกดขี่ผู้ด้อยอำนาจ ตามแนวคิดของ Karl Marx ที่เห็นว่าชนชั้นปกครองพยายามสร้างจิตสำนึกเทียมหรือความต้องการเทียมภายใต้ “อุดมการณ์ทุนนิยม” ขึ้นในสังคม เพื่อให้ชนชั้นกรรมาชีพหลงใหลอยากได้แล้วจะได้ทำงานหนักๆ ให้กับกลุ่มนายทุน เพื่อแลกกับสิ่งที่ตนเองต้องการ

ขณะที่นवलวรรณ ดาระสวัสดิ์ (2544) เห็นว่าอุดมการณ์ หมายถึง ความคิดที่เป็นกระบวนการระบบ และถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้มีอำนาจ เพื่อใช้ในการควบคุม ดูแล กลุ่มผู้ด้อยอำนาจให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามนั้น เป็นกระบวนการความคิดที่ฝังตัวอยู่ในวาทกรรมรูปแบบต่างๆ กระทั่งกลายเป็นมายาคติที่อิงกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละสังคม

อุดมการณ์มีหลากหลายรูปแบบ แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

แนวคิดอำนาจนิยม (Authoritarianism)

มีพัฒนาการเริ่มมาจากในศตวรรษที่ 16 ที่สังคมยุโรปปกครองด้วยระบบอำนาจนิยม (Authoritarian) รัฐใช้อำนาจการปกครองแบบสมบูรณเบ็ดเสร็จ ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ หนังสือพิมพ์ถูกใช้เป็นเครื่องมือโดยตรงเพื่อส่งเสริมอำนาจความมั่นคงของรัฐ ระบบอำนาจนิยมทำให้รัฐมีความชอบธรรมในการควบคุมสื่อด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น การออกใบอนุญาตให้ตีพิมพ์ การเซ็นเซอร์โดยตรง การควบคุมผ่านสมาคมวิชาชีพ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐ ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นเป็นกลไกสนับสนุนนโยบายของรัฐ

McQuail (2005) ได้กล่าวถึงแนวคิดอำนาจนิยมว่าเป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้มีการควบคุมสื่ออย่างมาก มีการตรวจพิจารณาและการลงโทษโดยกฎระเบียบที่ชัดเจนที่ออกโดยบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง แนวคิดดังกล่าวเป็นระบบที่จำกัดอิสรภาพของสื่อมวลชน ซึ่ง McQuail ได้สรุปหลักการสำคัญของแนวคิดอำนาจนิยม ไว้ดังนี้

1. สื่อมวลชนไม่ควรทำอะไรก็ตามที่เป็นการบ่อนทำลายอำนาจของรัฐ
2. สื่อมวลชนควรยอมรับในการอยู่ใต้อำนาจของรัฐ
3. สื่อมวลชนไม่ควรทำลายค่านิยมของคนส่วนใหญ่ หรือค่านิยมหลักทางศีลธรรมและทางการเมือง
4. การตรวจพิจารณาเป็นสิ่งที่ชอบธรรม
5. การล่วงละเมิดต่ออำนาจของรัฐเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้

แนวคิดเสรีภาพนิยม (Libertarianism)

แนวคิดเสรีภาพนิยมมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดอำนาจนิยม กล่าวคือ เสรีภาพนิยมให้ความสำคัญกับการแสดงออกอย่างมีอิสระและเสรีภาพ เช่น การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การมีสิทธิในการร่วมชุมนุม การจัดตั้งองค์กรโดยเสรี เป็นต้น

Locke และ Mill (1947, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545) เสนอแนวคิดเสรีภาพของสื่อว่าภารกิจของสื่อคือการแสวงหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบรัฐบาล แจ้งข่าวสาร สร้างความบันเทิง การควบคุมสื่อจึงเกิดมาจาก 2 แนวทาง หนึ่งคือกระบวนการตรวจสอบตัวเองในการแสวงหาข้อเท็จจริง สองคือการมีทัศนคติที่หลากหลาย มีเสรีทางความคิด โดยที่ยังต้องมีการควบคุม

ด้านกฎหมายเป็นกติกาวางไว้บ้าง เช่น การนำเสนอภาพลามกอนาจาร การทำลายชื่อเสียงของบุคคลอื่น การเหยียดหยามศักดิ์ศรีของผู้อื่น จากหลักการดังกล่าวจึงมีแนวคิดต่อมาว่าสื่อมวลชนควรมีเอกชนเป็นเจ้าของและสื่อจะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลไปพร้อมๆ กับการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการอย่างอื่นๆ ของสังคม

แนวคิดเสรีภาพนิยม ได้รับความนิยมน้อยมากในยุคสื่อสิ่งพิมพ์และเข้ามาแทนที่แนวคิดอำนาจนิยมในหลายประเทศทั้งในยุโรปและอเมริกา ผลจากแนวคิดเสรีภาพนิยมทำให้อุตสาหกรรมสื่อขยายตัวอย่างกว้างขวาง และยังทำให้มิติทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานของสื่อมวลชนมากขึ้น

สมควร กวียะ (2545) ได้เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจากแนวคิดเสรีภาพนิยม (Libertarianism) และอำนาจนิยม (Authoritarianism) ดังนี้

อำนาจนิยม	เสรีภาพนิยม
1. จะต้องตกอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลและองค์กรของรัฐ	1. จะต้องควบคุมรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ และพรรคการเมือง โดยการสอดส่องวิพากษ์วิจารณ์
2. เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของรัฐที่กำลังทรงอำนาจและรับใช้รัฐ	2. เป็นเครื่องมือแสดงความคิดเห็นของบุคคล
3. จะต้องไม่บ่อนทำลายรัฐบาลและองค์กรของรัฐ	3. จะต้องไม่ทำลายศักดิ์ศรีเกียรติภูมิหรือหมิ่นความสามารถของมนุษย์
4. จะต้องไม่บ่อนทำลายค่านิยมทางศีลธรรมและการเมืองของคนส่วนใหญ่	4. จะต้องเป็นเครื่องมือแสดงสัจจะของสังคม
5. เน้นให้การศึกษา การแสดงความคิดเห็น และการโฆษณาสินค้าภายในกรอบของนโยบาย	5. เน้นการให้ข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น การให้ความบันเทิง และการโฆษณาสินค้าโดยเสรี

แนวคิดทุนนิยม (Capitalism)

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร (2547) กล่าวว่า อุดมการณ์ทุนนิยม มีองค์ประกอบดังนี้

1. ระบบทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจไม่ใช่ระบบการเมือง

2. การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงการอนุญาตให้เอกชนถือครองทรัพย์สินได้ไม่จำกัดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3. สนับสนุนการแข่งขันอย่างเสรี ทำให้ผู้ขายเสนอราคาสินค้าที่เหมาะสมที่สุดด้วยศักยภาพที่ดีที่สุด คนที่ไม่เหมาะสมกับการผลิตประเภทนั้นๆ จะต้องออกจากตลาดไปเหลือแต่ผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพ

4. ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด คือ ระบบที่อนุญาตให้เอกชนลงทุนการผลิต หรือใช้จ่ายเงินเพื่อหาซื้อสินค้าและบริการได้ทุกอย่างตามความสามารถและความต้องการ โดยไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับจากรัฐบาล

5. ต้องการอิสระในการบริหารงานโดยปราศจากการควบคุมของรัฐบาล

แนวคิดบริโภคนิยม (Consumerism)

สุริชัย หวันแก้ว (2540) กล่าวถึงวัฒนธรรมการบริโภคว่าเป็นวัฒนธรรมกระแสหลักในสังคมสมัยใหม่ซึ่งเน้นวิถีทางการตลาด การบริโภคสินค้า และบริการ การบริโภคเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมสมัยใหม่ (Modernity) ในทุกสังคมทั่วโลก

กัลยา กนกกุลศลพงค์ (2547) กล่าวว่า การบริโภคนิยมเกิดจากการพัฒนาของระบบทุนนิยมที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบเกษตรกรรมไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรม เมื่อเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากขึ้น ทำให้ความสามารถทางการผลิตสินค้ามีศักยภาพสูงและรวดเร็วตามไปด้วย สินค้าที่ถูกผลิตออกมามีจำนวนมากจนเกิดภาวะล้นตลาด จึงมีการหาวิธีระบายสินค้าเพื่อให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งมุ่งแสวงหากำไรโดยผ่านกลไกการตลาด วิธีการหนึ่งคือทำให้เกิดการบริโภคมากที่สุดเพื่อรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การบริโภคจึงถูกส่งผ่านทางการโฆษณา และระบบสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้คนเกิดการบริโภคโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้วัฒนธรรมการบริโภคนิยมของคนในปัจจุบันเป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจมากกว่าการตอบสนองทางด้านร่างกาย การบริโภคนั้นไม่ใช่เพื่อประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีบริโภคนิสัยลักษณะของสินค้าเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและความโดดเด่นอีกด้วย

อริคม โคมลวิทยาธร (2538) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมการบริโภคนิยมว่าทำให้เกิดจิตสำนึกใหม่ของผู้คนที่เรียกว่า “จิตสำนึกแห่งการบริโภค” โดยเน้นให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของผู้คนที่ได้มาจากการบริโภค ความสุขของมนุษย์ถูกทำให้เหลือเพียงแต่ความรื่นรมย์ที่ได้จากการบริโภควัตถุ การบริโภคได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทุกคนโดยได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนและการโฆษณาช่วยกันผลักดันให้ผู้คนเกิดความต้องการในการบริโภคอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

กล่าวโดยสรุป ระบบทุนนิยมทำให้เกิดกระแสการบริโภคนิยมตามมา เพราะเป็นระบบที่นายทุนต้องแข่งขันผลิตสินค้าทั้งอุปโภค บริโภค การบริการ แล้วมีการกระตุ้นให้มนุษย์อยากบริโภคสินค้าให้มากที่สุด แม้ว่าจะเป็นการบริโภคที่เกินความจำเป็นก็ตาม โดยมีสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการบริโภค กระแสการบริโภคนิยมทำให้มนุษย์เกิดการบริโภคอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด โดยที่มนุษย์จะยึดถือความพึงพอใจสูงสุดที่ได้รับจากการบริโภค นอกจากนี้ยังทำให้การบริโภคสินค้าของมนุษย์ในปัจจุบันเปลี่ยนไป กล่าวคือ การบริโภคของมนุษย์มิใช่การบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายหรือจิตใจแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังมี การบริโภคความหมายและคุณค่าของสินค้าเพื่อเป็นการแสดงตัวตน แสดงสถานภาพ หรือรสนิยมของแต่ละบุคคลด้วย

สำหรับแนวคิดเรื่องอุดมการณ์นี้จะนำมาเป็นกรอบของการวิเคราะห์ถึงอุดมการณ์ของภาครัฐที่มีต่อการควบคุมสื่อในเชิงอำนาจนิยม อุดมการณ์ของภาคธุรกิจเอกชนในการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเสรีภาพนิยมและทุนนิยม และอุดมการณ์ของภาคประชาชนในเชิงบริโภคนิยมในฐานะที่เป็นผู้ชมรายการโทรทัศน์ซึ่งได้รับประโยชน์สูงสุดจากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540) ให้ความหมายของความขัดแย้งว่าหมายถึงความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อ และค่านิยมระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคล ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลโดยที่คู่กรณียังสามารถที่จะตอบสนองหรือร่วมงานกันในแนวทางที่ดีและสร้างสรรค์

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) กล่าวถึงความขัดแย้ง (Conflict) ว่าเป็นเรื่องของความเห็นหรือความเชื่อที่ต่างกัน แต่คู่กรณียังสามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งแตกต่างจากข้อพิพาท (Dispute)

ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องมุ่งหมายจะเอาชนะให้ได้เพื่อเป้าหมายสูงสุดของตัวเอง ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในครอบครัว ในชุมชน ในองค์กร ในระดับประเทศ หรือระหว่างประเทศ และความขัดแย้งบางอย่างเมื่อไม่สามารถทางออกได้ก็อาจจะพัฒนาไปสู่ความรุนแรง

นอกจากนี้ วันชัย วัฒนศัพท์ ยังได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) เป็นปัญหาพื้นฐานของความขัดแย้ง อาจเกิดจากข้อมูลน้อยเกินไปหรือมากเกินไป การแปลผลผิดพลาด การวิเคราะห์ข้อมูลออกมาด้วยความเห็นต่างกัน หรือเกิดจากความแตกต่างในการรับรู้ข้อมูล

2. ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict) เป็นการแย่งชิงผลประโยชน์ในเรื่องของทั้งด้านตัวเนื้อหา (เช่น เงินทอง ทรัพยากรที่เป็นรูปธรรม เวลา) ด้านกระบวนการ (เช่น ปัญหาด้านกิจกรรมรยาทถูกนำมาพูดถกเถียง หรือได้ทำการปรึกษาหารืออย่างรอบคอบและทั่วถึงหรือไม่) ด้านจิตใจ (เช่น มุมมองความเชื่อ ความยุติธรรม ความนับถือ)

3. ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) เป็นเรื่องของการแย่งชิงอำนาจ การใช้อำนาจ การกระจายอำนาจ ปัญหาด้านโครงสร้างรวมไปถึงกฎ ระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ ระยะเวลาและระบบ

4. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) เป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมต่างๆ ในอดีต อารมณ์ที่รุนแรง ความเข้าใจผิด การสื่อสารที่ผิดพลาด

5. ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Values Conflict) เป็นปัญหาระบบของความเชื่อ ความแตกต่างในค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการเลี้ยงดูที่หล่อหลอมบุคคลขึ้นมา

กรอบของการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้ง แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ประเด็นของปัญหา (The Issues) ก่อนการแก้ปัญหาใดจะต้องรู้ถึงรายละเอียดของปัญหาความเป็นมาของความขัดแย้ง ข้อตกลง ความผูกพัน กฎกติกาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความชัดเจน

ของประเด็นปัญหา ประเภทความขัดแย้งเป็นความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ด้านผลประโยชน์ ด้านข้อมูล ด้านค่านิยม หรือด้านโครงสร้าง ในการออกแบบกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยทางออกจะนำองค์ประกอบความขัดแย้งประเภทต่างๆ มาพิจารณาว่าจะจัดลำดับก่อนหลังของประเภทต่างๆ หรือทำควบคู่กันไป

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) โดยยึดหลักว่าทุกคนที่เขาคิดว่ามีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หลักสำคัญของทฤษฎีการวิเคราะห์คือต้องวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ (Interest) ที่อยู่เบื้องหลังจุดยืนของแต่ละกลุ่มว่ามีความต้องการอะไร มีข้อผูกมัดอะไร มีความรู้สึกในสิทธิหน้าที่มากน้อยเพียงใด เมื่อวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านต่างๆ แล้ว จึงวิเคราะห์ถึงความคาดหวังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ เหล่านั้นคาดหวังการมีส่วนร่วมมากน้อยเท่าใด ถ้าคาดหวังไม่มากนักก็เพียงแต่อยากทราบข้อมูลที่ต้องการและอยากให้ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ กรณีดังกล่าวนี้อาจใช้เพียงการปรึกษาหารือโดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือการประชาพิจารณ์ แต่หากประชาชนรู้สึกหรือคาดหวังสูงที่ประสงค์จะมีส่วนร่วมตัดสินใจในประเด็นต่างๆ กระบวนการที่ใช้ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากขึ้น โดยนำการเจรจาการสร้างความฉันทามติ มาใช้ในกรณีนี้

3. บริบทของความขัดแย้ง (Context of Dispute) มีกรอบประเด็นที่จะต้องพิจารณาเพิ่มเติมคือ วัฒนธรรมของบุคคลหรือองค์กรแต่ละกลุ่ม รวมถึงโลกทัศน์ วิธีคิดที่อาจแตกต่างกัน มีสิ่งใดเป็นอุปสรรคในการเจรจาหรือไม่ กระบวนการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งในอดีตที่ได้ในผลในกลุ่มต่างๆ มีส่วนใดที่น่าจะนำมาใช้ได้บ้าง ความสนใจของสื่อต่อประเด็นความขัดแย้งมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจแก่สื่อมวลชนและทำให้ได้รับการสื่อสารออกสู่สาธารณชน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการเจรจาหรือกระบวนการมีส่วนร่วมอยู่หาก เช่น ประเด็นความขัดแย้งเกิดขึ้นในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งโดยเฉพาะที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ประเด็นความขัดแย้งมักจะถูกนำไปใช้เป็นประเด็นหาเสียงทางการเมือง เป็นต้น

4. นโยบาย ในการเจรจาไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหากไม่มีนโยบายกำกับ อาจทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยนั้นรัฐได้ผลประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะได้ ผู้มีอำนาจอาจเกิดความไม่มั่นใจที่จะยินยอมตามแนวทางใหม่ แต่หากมีการกำหนด

นโยบายจากภาครัฐจะช่วยให้ผู้มีอำนาจหรือข้าราชการระดับต่างๆ สนใจหลักการ แนวทาง ทักษะ การนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ในการปัญหาความขัดแย้งต่อไป

การจัดการความขัดแย้ง

วิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ใช้กันมานานและดูเหมือนจะเป็นมาตรฐานอย่างหนึ่ง คือ การอาศัยกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นความขัดแย้งที่เป็นปัญหาส่วนบุคคลมักจะใช้กระบวนการศาลเป็นตัวตัดสิน แต่ในระยะหลังได้มีความพยายามหาทางแก้ไขข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่นๆ เช่นการเจรจาตกลงกันโดยอาศัยผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอยู่ในประเทศ ตะวันตก

การแก้ปัญหาด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) กล่าวว่า การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) เป็นกระบวนการ ที่คู่กรณีซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้แก้ปัญหา โดยสมัครใจมาพูดคุยอภิปรายถึงความแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ แล้วร่วมกันหาทางออก จากนั้นจึงร่วมกันตัดสินใจนำไปสู่ผลที่ คู่เจรจาพึงพอใจ ถ้าคู่เจรจาเข้าใจกระบวนการและสามารถสื่อสารกันได้อย่างดี ก็อาจจะไม่ต้องให้มีคนกลางมาเป็นผู้กำกับกระบวนการ แต่โดยส่วนใหญ่กว่าที่จะตัดสินใจร่วมเจรจาความขัดแย้งก็ กลายเป็นข้อพิพาทอย่างรุนแรง จำเป็นต้องมีคนกลางมาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่เรียกว่าการเจรจา ไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation)

หลักของการเจรจาไกล่เกลี่ย ตามแนวคิดของ Fisher และ Ury (1991, อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2547) ผู้เชี่ยวชาญการเจรจาไกล่เกลี่ย มี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. หลักการแยกคนออกจากปัญหา ฟิชเชอร์และยูริ อธิบายว่าในการเจรจาไกล่เกลี่ยใดๆ ก็ตามจะมี 2 องค์ประกอบ คือ ตัวเนื้อของปัญหาหรือประเด็น และองค์ประกอบด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น อารมณ์ ค่านิยม ความเชื่อ พื้นฐานทาง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นปัญหาด้านคนจึงต้องแก้ไขโดยการเข้าถึงมวลชน โดยตรง และต้องไม่แก้ไขด้วยเครื่องมือเดียวกับการแก้ปัญหาด้านอื่นๆ

2. การพิจารณาถึงผลประโยชน์ร่วม ไม่ใช่จุดยืน คือ การพยายามหาประเด็นความต้องการ ความห่วงกังวล ความกลัวที่อยู่เบื้องหลังจุดยืนที่ทำให้เขามาอยู่ ณ จุดยืนที่แสดงออก

3. สร้างทางเลือกหลายๆ ทาง เพื่อจะได้พิจารณาประโยชน์ร่วมที่เหมาะสมที่สุดได้ กระบวนการที่จะช่วยกันสร้างทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

4. การใช้กติกาเพื่อสร้างความยุติธรรม กติกาที่ดีจะช่วยให้เกิดความรู้สึกรับในความยุติธรรม

ส่วนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) คือ การเจรจาไกล่เกลี่ยที่คู่กรณีพยายามจะแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างกันโดยมีคนกลางมาช่วยในกระบวนการเจรจา ซึ่งบุคคลที่เป็นคนกลางนั้นจะไม่มีบทบาทหรืออำนาจในการตัดสิน

คนกลาง จะเป็นคนเดียว สองคน หรือมากกว่า แล้วแต่กรณีแต่คนกลางจะต้องเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีหรือคู่เจรจา รู้จักและเข้าใจกระบวนการการดำเนินไปของความขัดแย้งและสามารถกำกับกระบวนการให้ดำเนินไป และต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ในเรื่องที่ขัดแย้งกัน

ประโยชน์ของการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง คือ 1. ก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกัน 2. ช่วยให้มีทางเลือกที่หลากหลาย 3. ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

หลักของกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง

1. กระบวนการนี้การพิจารณาตัดสินหาทางออกของข้อขัดแย้งเกิดโดยคู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งช่วยกันพิจารณาหาทางออกร่วมกัน คนกลางไม่มีหน้าที่หรือไม่มีอำนาจไปตัดสิน

2. การเจรจาจะใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process) โดยใช้ความต้องการหรือความสนใจร่วมกันเป็นพื้นฐานในการเจรจา (Interest-Based Negotiation)

3. ต้องมีกติกาในการเจรจา (Ground Rules) เพื่อให้คนกลางที่มีหน้าที่กำกับกระบวนการได้ตามนั้น เช่น กำหนดว่าให้ผลัดกันพูดทีละคน อาจจะแยกกลุ่มคุยกัน หากไม่สามารถหาข้อยุติได้จะทำอย่างไร เป็นต้น

การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) นี้ เป็นกระบวนการที่คู่เจรจาทกลงสมัครใจที่จะมาเจรจากันโดยมีบุคคลที่สามหรือคนกลางที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่าย การเจรจาไม่ได้มุ่งหวังผลการเอาชนะเหมือนกรณีการเจรจาต่อรองธุรกิจ ผลสำเร็จของการเจรจาไกล่เกลี่ยคือความพึงพอใจของทุกๆ ฝ่าย ไม่มีใครได้มากกว่าใคร ไม่ใช้เทคนิคการหลอกล่อหรือเกลี้ยกล่อมให้หลงเชื่อ กระบวนการที่จะใช้ต้องโปร่งใส มีความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งจะไม่มี การตั้งเป้าหมายแห่งการเจรจาไว้ก่อนเหมือนการเจรจาโดยการยึดจุดยืน (Position-Based Negotiation) เพราะจะทำให้ผลการเจรจาไกล่เกลี่ยคลาดเคลื่อนไป

การเจรจาที่อาศัยคนกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติจะใช้กระบวนการที่เรียกว่าการเจรจาโดยยึดประโยชน์ร่วม (Interest-Based Negotiation) หรือพยายามมองเลยไปกว่าจุดยืนเพื่อหาความสนใจ ความต้องการ ความหวาดวิตก ความกลัว ฯลฯ จากนั้นจึงหาข้อยุติอันเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย โดยทุกฝ่ายเป็นผู้ร่วมสร้างทางเลือกอันเกิดจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นความคาดหวังจากการเจรจาไกล่เกลี่ยนี้คือข้อยุติที่ทุกฝ่ายร่วมกันแสวงหาและเลือกจากแนวทางต่างๆ

การเจรจาโดยยึดประโยชน์ร่วม (Interest-Based Negotiation) การเจรจาในรูปแบบนี้ไม่มองถึงประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว มองและทำความเข้าใจของความต้องการ ความหวังกังวลของฝ่ายอื่น นำมาคิดพิจารณาในการหาทางเลือกหรือทางออกหลายๆ อย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย โดยเฉพาะต่อส่วนรวม การเจรจาโดยยึดประโยชน์ร่วมนี้เป็นวิธีการที่เกิดจากคู่เจรจาทุกฝ่ายมาร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันโดยหวังให้ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย

นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อีกแนวคิดหนึ่งคือ **การเจรจา (Dialogue)**

การเจรจา (Dialogue) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ Dia แปลว่า การไหลผ่าน และ Logos แปลว่า ถ้อยคำหรือความหมายของถ้อยคำ

Bohm (1996) ผู้ใช้ Dialogue ในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้ให้ความหมายของการเจรจา (Dialogue) ไว้ว่าไม่ใช่เพียงการเข้าใจความหมายของคำที่พูดออกมาแบบไหลผ่านไปมา แต่เป็นกระแสธารของความหมาย (stream of meaning) ที่ไหลเลื่อนเคลื่อนที่ ถ่ายเทไปหา กันได้โดยปราศจากการปิดกั้น (blocking) ของสิ่งสมมุติใดๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็น สมมุติฐานเดิม (presupposition) การสันนิษฐาน (assumption) รวมทั้งวิถีปฏิบัติ คุณวุฒิ อำนาจ ศรัทธาบรรดาศักดิ์ หรือตำแหน่งหน้าที่ใดๆ ที่บุคคลได้มาจากการเป็นสมาชิกสังคมใดสังคมหนึ่ง กระแสของความหมายที่ไหลอยู่ท่ามกลางตัวเรากับคนอื่น ๆ นี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ๆ ที่ สร้างสรรค์ขึ้นและเชื่อมโยงเราเข้าด้วยกัน ซึ่งการเจรจาจะเป็นระหว่างเรากับตัวเองคนเดียว หรือระหว่างกลุ่มคนก็ได้ ในการเจรจาไม่มีใครพยายามเอาชนะใคร หรือให้ประเด็นของตนเอง ถูกต้องกว่า ทุกคนจะได้เป็นผู้ได้ร่วมกันและชนะร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม

Bohm เห็นว่าสภาพสังคมในโลกปัจจุบันที่ผู้คนถูกเชื่อมโยงเข้าหากันด้วยเทคโนโลยี การสื่อสารและการคมนาคมที่มีประสิทธิภาพมาตั้งแต่ที่มีการประดิษฐ์เครื่องรับส่งวิทยุ โทรทัศน์ รถยนต์ เครื่องบินที่ทันสมัย โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สิ่งเหล่านี้สามารถแก้ปัญหา บางอย่างได้ แต่ขณะเดียวกันก็ยังสร้างปัญหาใหม่ๆ ให้แก่โลกมนุษย์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เช่น โทรทัศน์กลายเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการบริโภคเกินความจำเป็นพื้นฐาน และโทรทัศน์ยังทำให้คนใน ครอบครัวถูกแยกออกจากกัน ขาดความสนใจซึ่งกันและกัน รถยนต์ให้เกิดมลภาวะอากาศเป็นพิษ โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทำให้เกิดสภาพข้อมูลล้นโลก สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็น สิ่ง ที่สิ่งแบ่งแยกผู้คนออกจากกัน สร้างความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นด้วยตำแหน่งหน้าที่ ฐานะทาง เศรษฐกิจ สังคม วิถีปฏิบัติ ความเชื่อทางศาสนา ทำให้ความสัมพันธ์แบบ “มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์” ขาด หายไป ต่างคนต่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันผ่านประเพณีและพิธีการที่ถูกกำหนดขึ้น และยังเต็ม ไปด้วยระบบสัญลักษณ์ที่มีความหมายสลับซับซ้อนอันเป็นการปิดกั้นไม่ให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกัน

และกันอย่างเป็นธรรมชาติ ปัจเจกบุคคลจึงต้องเผชิญกับความรู้สึกโดดเดี่ยว ว่าเหว่ ขาดความอบอุ่น ไม่รู้ว่าตนเองเป็นใคร และจะเข้าไปมีสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ ในโลกได้อย่างไร

ปัจจุบันจึงเกิดความพยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือ แต่อย่างไรก็ตามมักจะจบลงด้วยข้อสรุปและกฎระเบียบต่างๆ ซึ่ง Bohm เห็นว่าเป็นการเปิดช่องว่างให้คนใช้ข้อสรุปและกฎระเบียบแบบปิดเบือนเพื่อประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้คนสมัยใหม่ยังถูกสอนให้ต่างคนต่างคิด คิดกันคนละมุม แล้วนำเอาสิ่งที่ตนเองคิดและเชื่อไว้ก่อนแล้ว หรือสมมุติฐานเดิม (presupposition) ขึ้นสู่เวทีถกเถียง ได้แย้ง มุ่งเอาชนะซึ่งกันและกันอย่างไม่รู้จริง จนเกิดผลแบบแพ้ทุกฝ่าย

Bohm จึงเสนอว่าการคิดร่วมกันด้วยกระบวนการเจรจา (Dialogue) น่าจะเป็นทางออกของการแก้ปัญหาอันสลับซับซ้อนของโลกยุคใหม่ เพราะการคิดร่วมกัน การรับฟังซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการถือเอาถือเรา เป็นวิธีการจัดการความแตกต่างที่หลากหลาย โดยทำให้ทุกฝ่ายต่างเป็นผู้ชนะร่วมกัน (win-win) เพราะในกระบวนการเจรจານี้เราจะได้สะท้อน “ความคิด” ระหว่างกันและกันในการฟังสิ่งที่ผู้อื่นและตนเองพูด และจะทำให้เราค่อยๆ เห็นความไม่ต่อเนื่องในกระบวนการความคิดของเราที่ขาดความเชื่อมโยงกับความเป็นจริง และเห็นความหมายที่แฝงอยู่ภายใต้กระบวนการทางความคิดได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น จากนั้นจึงค่อยๆ เกิดความเชื่อมโยงทางความคิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเกิด “ปัญญา”

Bohm เห็นว่ารูปแบบใหม่ของการเจรจา (Dialogue) นี้ ควรมุ่งที่จะนำความคิดที่ฝังลึกอยู่ในมนุษย์ขึ้นมาตีแผ่ ปลูกเร้าให้เกิดความใส่ใจ หรือตระหนักต่อสมมุติฐานที่แต่ละฝ่ายยึดถือความเห็นที่แตกต่างกัน โดย Bohm เห็นว่าการดำเนินงานของทีมหรือองค์กรที่ไม่บรรลุผลสำเร็จและมีความขัดแย้งเกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งสะท้อนถึงวิธีการมองโลกของมนุษย์ เพราะคนเรามักจะพยายามแบ่งแยกสรรพสิ่งในโลกที่แตกต่างกันออกเป็นกลุ่มๆ จนทำให้คนเรายึดติดกับความแตกต่างเหล่านั้นที่ได้สร้างขึ้นมากลายเป็นความคิดแบบแยกส่วน ซึ่งเป็นที่มาของความขัดแย้งในระดับต่างๆ ยกตัวอย่าง คนที่เป็นผู้บริหารจะถูกสถานภาพเป็นตัวกำหนดให้มีหน้าที่ “คิด” ขณะที่ผู้เป็นพนักงานมีสถานภาพกำหนดหน้าที่ให้เป็นผู้ “ทำ” ดังนั้นเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน คนเรามักจะใช้วิธีการปกป้องตนเองและทำลายล้างคนอื่นมากกว่าการหา

เหตุผลร่วมกัน ดังนั้นการเจรจา (Dialogue) จึงเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้คนถอยห่างออกจากความคิดแบบแยกส่วน กลับมาสู่การคิดร่วมกัน ทำร่วมกัน

ขณะที่ไอฟิส ซีริสไย (2549) จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ความหมายของ Dialogue จากแนวคิดของ Bohm ว่าเป็นเครื่องมือในการระดมความคิด เพื่อค้นหาวิธีการและความรู้ใหม่ ในการทำงาน รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระดับบุคคลได้ นอกจากนี้ไอฟิส ซีริสไยได้เลือกใช้คำว่า “สุนทรียสนทนา” แทนความหมายของ Dialogue โดยกล่าวว่าการเข้าสู่กระบวนการแบบสุนทรียสนทนา คือ การสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่ที่เอื้อต่อการคิดร่วมกันอย่างเสมอภาค ในสภาวะปกติ คนจะคิดคนเดียว และเอาความคิดของตนเองออกไปปะทะกับคนอื่นในรูปของการถกเถียงโต้แย้ง ทำให้เกิดการแบ่งแยกเป็นฝ่ายแพ้ฝ่ายชนะ และฝ่ายถูกฝ่ายผิด เป็นสาเหตุของการความอึดอัดคับข้องใจ และนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ แต่การสนทนาที่นำไปสู่การคิดร่วมกันแบบสุนทรียสนทนานั้นไม่ใช่เป็นการนำเอาความคิดของแต่ละคนมาเสนอแนะหรือมาโต้เถียงขัดแย้งกันเพื่อหาผู้ชนะ แต่เป็นการมาเพื่อฟังซึ่งกันและกันโดยไม่มีการตัดสินด้วยข้อสรุปใดๆ

แนวคิดและหลักการเบื้องต้นของการเจรจา

หลักการของการเจรจา (Dialogue) คือ การพูดคุยกันโดยไม่มีหัวข้อ หรือวาระที่กำหนดแน่นอนไว้ล่วงหน้า และไม่มีเป้าหมายเพื่อค้นหาข้อสรุปร่วมกัน คนในวงสนทนาสามารถพูดคุยเรื่องอะไรก็ได้ แต่ต้องไม่ใช้การพูดคุยแบบสรวลเสเฮฮาหรือไร้สาระ เพราะเมื่อเข้าไปในวงสนทนา ทุกคนจะต้องเคารพต่อบรรยากาศของความเงียบสงบ ปล่อยอารมณ์ให้ผ่อนคลาย พูดจากันพอได้ยิน โดยส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการแนะนำ และการตอบคำถาม เพราะถือว่าการถามที่เกิดขึ้นเป็นคำตอบในตัวเอง นอกจากนี้ในการสนทนาจะยังไม่อนุญาตให้โต้แย้งหรือสนับสนุนจนเกิดการปะทะทางความคิดของแต่ละฝ่ายเกิดขึ้น

หลักสำคัญอีกประการหนึ่งคือการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) โดยมีการเฝ้าสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินเสียงต่างๆ ที่ผ่านเข้ามากระทบ เสียงเหล่านั้นอาจเป็นเสียงที่พูดคุยกับตนเอง เสียงของคนในวงสนทนา หรือเสียงจากธรรมชาติ ถ้าหากฟังอย่างตั้งใจ และฟังเพื่อให้ได้ยิน อาจจะมีความคิดบางอย่างวาบขึ้นมาในใจ และความคิดนั้นอาจนำไปใช้ในการเริ่มต้นของการทำอะไรบางอย่างที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ในอนาคต

การเข้าสู่กระบวนการเจรจาจะต้องเกิดจากความสมัครใจของผู้เข้าร่วมในการยอมรับเงื่อนไขข้างต้นเสียก่อน เพราะโดยส่วนใหญ่คนมักจะเคยชินกับการพูดคุยแบบเป็นการเป็นงาน การวางวาระหรือมีเป้าหมายของการพูดคุยไว้ล่วงหน้า มีการโต้เถียง ลงมติ และมีประธานในการประชุม เมื่อเข้ามาอยู่ในบรรยากาศที่ตนเองไม่คุ้นเคยจึงหงุดหงิดเพราะทำใจไม่ได้กับการพูดคุยแบบไม่มีทิศทาง แต่ถ้าหากผ่านจุดสำคัญนี้ไปได้ บรรยากาศจะค่อยๆ ดีขึ้น เพราะทุกคนสามารถปรับตัวให้คุ้นเคยกับบรรยากาศการพูดคุยแบบใหม่ จนไม่มีใครอยากให้จบลงง่ายๆ

กล่าวโดยสรุป การเจรจา (Dialogue) คือการสำรวจความคิดผ่านกระบวนการที่ผู้เข้าร่วมการเสวนา (Participants) จะมานั่งพูดคุยกัน ซึ่งแตกต่างจากการอภิปราย (Discussion) และการโต้เถียง (Debate) ดังนี้

การเจรจา (Dialogue)	การอภิปราย (Discussion) และ การโต้เถียง (Debate)
• ไม่มีการกำหนดวาระหรือประเด็นหลักใดเป็นพิเศษ	• มีจุดมุ่งหมายบางประการ
• ไม่มีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์หลักใด กำหนดไว้ล่วงหน้า	• การพยายามหาข้อสรุปตกลงร่วมกันให้ได้
• ทุกคนพยายาม “ฟัง” สิ่งที่พูดกัน โดยไม่รีบร้อนไปสู่การพยายามหาข้อสรุป หรือพยายามให้ความคิดเห็นของเราเป็นฝ่ายชนะ	• การพยายามแก้ปัญหบางประการ
• ไม่ต้องมีผู้นำกลุ่ม ทุกคนจะเท่าเทียมกัน ในการเสวนา แต่อาจมีผู้จัดกระบวนการ (Facilitator) ในช่วงแรกเพื่อช่วยให้กลุ่มดำเนินไปได้	• การพยายามให้ความคิดเห็นของใครคนใดคนหนึ่งเหนือกว่า

แนวทางการจัดเจรจา

1. ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดของการเจรจา (Dialogue) ให้ลึกซึ้งชัดเจน เพื่อให้ความคิดที่กระจัดกระจายไปในที่ต่างๆ มารวมกัน และทำให้เกิดการเชื่อมโยง

ทางความคิด (Coherent of thought) และเกิดการเชื่อมั่น ศรัทธาในกระบวนการ สามารถข้ามผ่านความสงสัยไม่แน่ใจไปได้

2. เป้าหมายของการเจรจา คือ การปลดปล่อยตนเองออกจากภารกิจ บทบาท หน้าที่ อำนาจที่ห่อหุ้มตนเองไว้อยู่ทุกรูปแบบ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และเพื่อให้เข้าถึงความจริงที่ฝังลึกอยู่ในตัวเอง (tacit knowledge) ดังนั้นผู้เข้าร่วมสนทนาจะต้องรู้ถอนหรือปลดปล่อยสิ่งเหล่านี้โดยสมัครใจ โดยควรกำหนดบทบาทตนเองให้เป็นมิตรที่ดีกับทุกคน และต้องไม่วิพากษ์วิจารณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือถอนคนอื่นอย่างเด็ดขาด

3. การย้อนกลับไปค้นหาสันนิษฐานเดิมที่ฝังลึกอยู่ในใจ โดยเฝ้าสังเกตสิ่งที่มีมากระทบทำให้เราเกิดอารมณ์อะไรขึ้นมาแล้วหาทางระงับไว้ เพราะถือว่าเป็นสิ่งปิดกั้นอิสรภาพ การรับรู้ความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เมื่อเข้าสู่กระบวนการเจรจา ผู้เข้าร่วมจะต้องสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินได้ฟังสิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วย เพราะขณะฟังคนเรามักจะเกิดความรู้สึกบางอย่างคล้อยตามไปด้วย เช่น ชื่นชม รำคาญ หมั่นไส้ เคลือบเคลิ้ม เป็นต้น แต่ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้เกิดอคติ (bias) จึงจำเป็นต้องการใช้วิธีการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เพื่อให้เกิดความรู้สึกสงบและป้องกันอคติ ทำให้ปัญญาจากการฟัง

4. การจัดกลุ่มเจรจา อาจประกอบด้วยคนสองคนขึ้นไปจนถึง 20 คน แต่ขนาดกลุ่มที่พอเหมาะควรอยู่ที่ประมาณ 7-8 คน เมื่อนำมานั่งล้อมกันเป็นวงกลมให้ทุกคนสามารถมองเห็นหน้ากันได้ทั้งหมด มีการตั้งกติกาการพูดคุย เช่น หลีกเลี่ยงการเสนอแนะ การโต้แย้ง การผูกขาดเวที การทำให้ผู้อื่นเสียหน้า พูดให้สั้น และควรขอให้คนอื่นมีโอกาสพูดผ่านไปก่อนสองหรือสามคน จึงกลับมาพูดอีก โดยตอนแรกอาจมีผู้ทำหน้าที่จัดกระบวนการ (facilitator) เพื่อช่วยลดอุปสรรคในการสนทนา แต่หากผู้เข้าร่วมสนทนาเข้าใจกติกาแล้วจะสามารถควบคุมการสนทนาได้เองและไม่จำเป็นต้องมีผู้จัดกระบวนการอีกต่อไป

5. ภายหลังจากการเจรจาจบลงไม่ควรคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการเจรจาแบบนี้จะเกิดผลเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง และควรหลีกเลี่ยงการสรุปความคิดแบบรวมยอด เพราะเป็นการเปิดช่องว่างให้เกิดการใช้อำนาจแบบรวบรัด ขยายความส่วนที่ตนเองชอบและปิดบังส่วนที่ไม่อยากได้ยิน โดยเฉพาะการนำข้อสรุปไปเป็นเครื่องมือบีบบังคับให้คนอื่นทำตาม

ความต้องการของตนเองในภายหลัง การสรุปจึงควรเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่เข้าร่วมการเจรจา สามารถหยิบประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ตามความสนใจของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน

ดังนั้นการเจรจา (Dialogue) ไม่ได้เป็นเพียงเทคนิคเพื่อการปรับปรุงองค์การสื่อสาร การแก้ปัญหาหรือเพื่อหาความเห็นที่เป็นเอกฉันท์เท่านั้น แต่เป็นเทคนิคสำคัญสำหรับการ พัฒนาการเรียนรู้ของทีม (Team Learning) ที่จะนำมาสู่การคิดร่วมกัน นำพลังและการกระทำมา สู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทำให้เกิดปัญญา และความสามารถที่มากกว่าผลรวมของแต่ละคน เป็นการค้นหาความหมายร่วมกันของกลุ่มสมาชิกในระหว่างกระบวนการเสวนา ผู้คนจะเรียนรู้ วิธีการที่จะคิดร่วมกัน สร้างสภาวะที่ความคิด อารมณ์ และการกระทำเป็นของทุกคน ไม่ใช่ของ คนใดคนหนึ่ง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งทั้งเรื่องการเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) และการเจรจา (Dialogue) จะนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ถึงประเด็น ความขัดแย้งทั้งส่วนภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชน และภาค ประชาชนกับภาครัฐ ที่แต่ละฝ่ายเห็นพ้องต้องกันหรือเห็นขัดแย้งกัน ในประเด็นต่างๆ จากนั้นจึงนำ การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) และการเจรจา (Dialogue) มาเป็นเครื่องมือช่วยสร้างแนวทาง ร่วมกันที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับได้

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดผังรายการโทรทัศน์

การวางผังรายการโทรทัศน์ (Television programming) หมายถึง การวางแผนและ การกำหนดตารางออกอากาศรายการประเภทต่างๆ ที่นำเสนอ ณ สถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งๆ จุดประสงค์สำคัญของการวางผังรายการนั้น โดยเบื้องต้นแล้วเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ ติดตามรับชมรายการทราบนานเท่าที่สถานีโทรทัศน์แห่งนั้นยังคงออกอากาศ (Carroll and Davis, 1993)

ปัจจัยที่ผลต่อการจัดผังรายการ

สินีนากู ดิลกวณิช (2548) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจวางผังรายการ ตามแนวคิดของ John E.Craft, Ferderic A.Leigh และDonald G.Godfrey (2001) ดังนี้

การจัดสรรช่วงเวลา (Daypart)

ผู้มีหน้าที่ด้านการจัดผังรายการจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ ดังนั้นผังรายการโทรทัศน์จึงถูกจัดแบ่งเป็นช่วงเวลาต่างๆ ที่คาดการณ์ว่าเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับผู้ชมในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

Early morning เวลา 6.00-9.00 น. เป็นช่วงเวลาก่อนที่คนจะออกจากบ้าน ซึ่งอาจต้องการรับข้อมูลข่าวสารที่จะนำไปพูดคุยที่ทำงาน ผลกีฬา และสภาพอากาศ ขณะเดียวกันผู้ชมยังคงต้องการรับชมความบันเทิงควบคู่ไปด้วย ดังนั้นสถานีโทรทัศน์บางช่องจึงนำเสนอรายการที่มีทั้งข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงแล้วนำมาออกอากาศในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ แต่สำหรับสถานีโทรทัศน์บางแห่งอาจแยกย่อยช่วงเวลาออกไปอีกคือช่วงเช้าตรู่ (early-early morning) เวลา 6.00-7.00 น.

Daytime เวลา 9.00-15.00 น. ช่วงเวลากลางวันระหว่างทำงาน แต่อาจจะมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ทำงานอยู่กับบ้าน (home viewer) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้าน ดังนั้นผู้จัดผังรายการจึงพยายามจัดหารายการที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงในช่วงเวลานี้ เช่น ละคร ทอล์กโชว์ รายการอาหาร เป็นต้น

Early fringe เวลา 15.00-19.00 น. เป็นช่วงหลังเวลาทำงาน เด็กๆ เริ่มกลับจากโรงเรียน ส่วนผู้ใหญ่เริ่มเลิกงาน เนื้อหารายการในช่วงเวลานี้จึงมีหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ชม เช่น รายการเพื่อเยาวชน หรือรายการละครผจญภัยสำหรับผู้ใหญ่ และช่วงเวลา 30 นาทีสุดท้ายก่อนถึง prime time เรียกว่า access ผู้จัดรายการแต่ละสถานีจะพยายามวางรายการในช่วง access เพื่อดึงความสนใจของผู้ชมให้ชมรายการช่วง prime time ให้มากที่สุด

Prime time เวลา 19.00-23.00 น. เป็นช่วงที่คนส่วนใหญ่กลับถึงบ้านและพร้อมที่จะรับชมรายการโทรทัศน์แล้ว จึงเป็นช่วงที่มีปริมาณผู้ชมสูงสุด ทำให้ช่วงเวลานี้มีความสำคัญมากที่สุด ผู้จัดผังรายการจะต้องดึงดูดผู้ชมด้วยรายการที่ยอดนิยมสูงสุด

Late fringe เป็นช่วงเวลาต่อจาก Prime time โดยจะจัดวางรายการไว้หลากหลาย สำหรับผู้ชมอนเดย์ ไม่ว่าจะเป็นละครซิตคอม รายการสนทนาข่าว (News Talk) หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย เป็นต้น

Overnight เป็นรายการที่ต่อเนื่องจากช่วง late fringe แต่ผู้ชมโดยมากจะปิดโทรทัศน์หยุดการรับชมหลังเที่ยงคืนเป็นต้นไป

สำหรับประเทศไทยมีการแบ่งช่วงเวลาออกอากาศเป็น 4 ช่วงคือ (จอมพล สุภาพ, 2537)

รายการภาคเช้า (Morning Programmes) ช่วงเวลา 05.00-12.00 น. (7 ชั่วโมง)

รายการภาคบ่าย (Afternoon Programmes) ช่วงเวลา 12.00-18.00 น. (6 ชั่วโมง)

รายการภาคค่ำ (Evening Programmes) ช่วงเวลา 18.00-00.00 น. (6 ชั่วโมง)

รายการภาคดึกหรือภาคหลังเที่ยงคืน (After Midnight Programmes) ช่วงเวลา 00.00-05.00 น. (5 ชั่วโมง)

การจัดผังรายการโทรทัศน์เพื่อการตลาด

สำหรับลูกค้าของสถานีโทรทัศน์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้รับชมรายการ (audience) ซึ่งถือว่ามีค่าที่สุด
2. นักโฆษณา (advertiser) เป็นผู้ที่เตรียมการส่งสารเพื่อการค้าของตนเองไปสู่ผู้รับชมรายการ เพื่อให้เกิดการบริโภคสินค้าหรือบริการของตนเอง โดยนักโฆษณาพร้อมที่จะจ่ายเงินสนับสนุนรายการต่างๆ เมื่อเห็นว่าการจัดผังรายการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทางธุรกิจของตนได้

ดังนั้นการจัดผังรายการที่จะขายให้กับนักโฆษณาจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการคือ

- ขนาดของตลาด นักโฆษณาจะเห็นว่ายิ่งช่วงเวลาที่ผู้ชมมากเท่าใดช่วงเวลานั้นจะยิ่งมีค่าสูง ดังนั้นสถานีโทรทัศน์จึงพยายามหาฐานผู้ชมให้ได้มากที่สุดเพื่อให้เวลาในช่วงนั้นมีค่า มีราคาสูง

- พื้นที่ครอบคลุม เช่น สถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศด้วยระบบ VHF จะสามารถครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ได้มากกว่าสถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศด้วยระบบ UHF แต่โดยทั่วไปจะยังคำนึงถึงจำนวนสถานีส่งสัญญาณหรือระดับความสูงของดาวเทียม
- สภาพการแข่งขัน มีบทบาทสำคัญสำหรับธุรกิจกระจายเสียง หากมีสถานีโทรทัศน์ให้เลือกมากจำนวนผู้ชมจะต้องแยกย่อย (Fragmentation) กันออกไป ผู้ชมที่มีลักษณะความสนใจต่างๆ กัน จะเลือกชมรายการที่หลากหลายจากสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อแย่งชิงจำนวนผู้ชมรายการ
- ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมรายการ ผู้ประกอบการจะต้องทำวิจัยตลาดเพื่อศึกษาว่าใครคือผู้ชมรายการ และรายการประเภทใด ที่ผู้ชมนั้นต้องการรับชมรายการ ลักษณะต่างๆ ที่จะดึงดูดใจผู้ชมรายการลักษณะแตกต่างกันเช่นกัน

การจัดผังรายการเพื่อผู้ชมรายการ มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่

- ลักษณะความสนใจของประชาชนในแต่ละชุมชนที่หลากหลาย จึงต้องมีการทำวิจัยเพื่อทราบลักษณะเฉพาะนั้นๆ รวมถึงการสำรวจความนิยม (rating)
- สถานีจะต้องไม่นำเสนอรายการที่ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ปรารถนา
- ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ชม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกรับชมรับฟังสื่อ
- ผู้ชมรายการโทรทัศน์ไม่เพียงแต่ต้องการรับชมรายการที่ตัวเองอยากชมในผังรายการเท่านั้น แต่จะต้องได้รับชมในข้อมูล สาระ ในฐานะพลเมือง ดังนั้นทุกสถานีโทรทัศน์จึงต้องนำเสนอข้อมูลสาระและข่าวสาร เช่นเดียวกับการนำเสนอความบันเทิง

ทั้งนี้การเลือกใช้วิธีการทางการตลาดแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละสถานี แต่โดยทั่วไปแล้ว สถานีส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการทางการตลาดทั้งสองรูปแบบผสมผสานกันเพื่อประโยชน์สูงสุด (สินีนานู ดิลกวนิช, 2548)

สำหรับการปัญหาเรื่องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการประเภทต่างๆ นับเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้นจึงจะนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดผังรายการโทรทัศน์มาช่วยเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ว่าจากความคิดเห็นของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนจะสามารถนำไปสู่การจัดผังรายการโทรทัศน์ใหม่

(Re-scheduling) ให้สอดคล้องกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภทต่างๆ ได้หรือไม่

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ดารุเรศ กาศโอสถ (2534) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์: ศึกษาเฉพาะคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา หลักเกณฑ์การทำงาน บทบาท และหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ใน กบว. ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 ตามที่สังคมเรียกร้องให้เป็นหน่วยงานพิจารณาภาพยนตร์และคัดเลือกเนื้อหารายการบันเทิงจากผู้ผลิตผู้ชม เพราะสถานีวิทยุโทรทัศน์เสนอรายการที่ให้ผลกระทบทางลบแก่ผู้ชม และโฆษณาสินค้าอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ในการทำงานคณะกรรมการอาศัยกฎระเบียบประสบการณ์จากการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งดุลยพินิจของคณะกรรมการเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าหลักเกณฑ์ไม่มีมาตรฐาน ส่งผลให้เกิดหน้าที่แฝงที่ไม่คาดหวังต่อสถานีผู้ประกอบการและผู้ชม ซึ่งต่างก็มีภาพลักษณ์ต่อคณะกรรมการทั้งทางบวกและลบ ทำให้คณะกรรมการไม่มีบทบาทในการกำหนดเนื้อหารายการ ส่งเสริม สนับสนุนหรือเป็นตัวชี้้นำแก่สื่อมวลชนได้เท่าที่ควร เพียงแต่ทำหน้าที่ควบคุม กำหนดข้อห้ามเชิงปฏิเสธเพียงด้านเดียว ผู้ที่สามารถกำหนดเนื้อหารายการได้คือฝ่ายผู้ประกอบการ เช่น ผู้สร้าง สถานี ผู้กำกับรายการ ผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งผู้ประกอบการมักมีทัศนคติต่อการทำงานของคณะกรรมการในทางลบมากกว่าทางบวก จนเกิดข้อขัดแย้งทางความคิดเห็นในการตรวจพิจารณารายการกับคณะกรรมการอยู่เสมอ ประกอบกับเพื่อให้สถานีรับผิดชอบพิจารณารายการด้วยตนเอง จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ฉบับใหม่ มีผลให้ กบว. ลดบทบาทลงและคณะกรรมการหมดอำนาจหน้าที่ตรวจพิจารณารายการก่อนออกอากาศ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นไป ภายใต้กฎหมายฉบับใหม่ กำหนดให้สถานีแต่ละแห่งรับผิดชอบและพิจารณารายการกันเอง และให้กรมประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่ตรวจตรารายการ

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาบทบาทและหน้าที่การควบคุมสื่อจากภาครัฐนับตั้งแต่อดีตที่มีลักษณะการควบคุมในเชิงปฏิบัติอย่างเดี่ยว ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนอื่น ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านสื่อ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การควบคุมดูแลโดยออกกฎหมายฉบับใหม่มอบหมายให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ตรวจสอบดูแลเนื้อหาก่อนการเผยแพร่ออกอากาศของแต่ละสถานีเอง

ธิติพร ศิริภัทร (2548) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของสถานีโทรทัศน์เพื่อตอบสนองมาตรการของรัฐในการใช้สื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยศึกษาถึงการดำเนินการและวิเคราะห์คุณลักษณะของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่ทางสถานีจัดการนำเสนอเพื่อตอบสนองมาตรการของรัฐ ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการจัดการของแต่ละสถานีโทรทัศน์เพื่อตอบสนองตามมาตรการของรัฐนั้นขึ้นอยู่กับแรงกดดันภายนอกองค์กรที่เป็นการควบคุมทางกฎหมายและการเมืองนั่นคือ ข้อกำหนดและแนวทางการใช้สื่อของรัฐเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ขณะเดียวกันการดำเนินงานของสถานียังต้องคำนึงถึงแรงกดดันภายในองค์กร ได้แก่ การบริหารจัดการของแต่ละสถานีทั้งในด้านการจัดสรรการออกอากาศและผลิตรายการ เทคโนโลยีและบุคลากรด้านสื่อที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตรายการ รูปแบบต่างๆ ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจึงไม่สามารถดำเนินการจัดการรายการโทรทัศน์ได้อย่างอิสระ นอกจากนี้การดำเนินการของแต่ละสถานียังขึ้นอยู่กับปัจจัยของผู้ทำการสื่อสาร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์และบริษัทผู้ดำเนินการผลิตที่จะคัดเลือกรูปแบบและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยขึ้นอยู่กับความบีบบังคับของสารและสื่อที่แต่ละสถานีโทรทัศน์และบริษัทผู้ผลิตจะต้องนำเสนอรายการออกอากาศทางโทรทัศน์ ประกอบกับโครงสร้างบุคลิกภาพของสถานีโทรทัศน์และทีมงานผู้ผลิตจะเป็นตัวกำหนดการคัดเลือกรูปแบบและเนื้อหาของรายการที่จะนำเสนอสู่กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาที่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งได้ผลิตรายการเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดสัดส่วนเวลาการออกอากาศรายการสำหรับเด็กขึ้น แต่จะต้องประสบปัญหาแรงกดดันจากภายในคือนโยบายการบริหารจัดการของแต่ละสถานีโทรทัศน์ และแรงกดดันจากภายนอกคือการควบคุม การออกกฎหมาย ข้อกำหนดต่างๆ ในการผลิตรายการเด็กของภาครัฐ ทำให้การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่สามารถดำเนินงาน

ได้อย่างอิสระ จุดสำคัญอีกประการหนึ่งคือนโยบายการใช้สื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวนี้ยังทำให้เกิดระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ในเวลาต่อมาอีกด้วย

อดิศักดิ์ ศรีสม (2543) ได้ศึกษาเรื่องสื่อมวลชนไทยกับกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติ โดยศึกษากระบวนการสาธารณสมบัติในสื่อมวลชนของไทย และวิเคราะห์อิทธิพลของสื่อมวลชนไทยที่มีต่อกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติ เลือกศึกษาจากเนื้อหาเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำเสนอทางรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และคอลัมน์ทางหนังสือพิมพ์ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในพื้นที่ของแต่ละสื่อได้ ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างสาธารณสมบัติของสื่อมวลชนไทยที่เกิดจากการศึกษาสื่อมวลชน 3 ประเภท คือ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และหนังสือพิมพ์ มีลักษณะ 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นตอนการคัดเลือกเหตุการณ์เพื่อรายงาน 2. ขั้นตอนการรายงาน 3. ขั้นตอนการคัดเลือกความคิดเห็นสาธารณชน 4. ขั้นตอนการรวบรวมความคิดเห็นสาธารณชนเสนอต่อฝ่ายปกครอง โดยสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีปัจจัยที่ทำให้มีกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติแตกต่างกันไป ได้แก่ ลักษณะความเป็นเจ้าของสื่อมวลชน นโยบายขององค์กรผู้ผลิต ทักษะส่วนตัวของผู้ดำเนินการรายการ ปัจจัยทางธุรกิจ และความรู้ความเข้าใจของเจ้าของรายการในกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติ สำหรับอิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติพบว่าสื่อมวลชนไทยไม่มีอิทธิพลในการสร้างสาธารณสมบัติให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ และไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหามาจากฝ่ายปกครองให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาสื่อมวลชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนความต้องการ ความเดือดร้อน และปัญหาต่างๆ ของคนในสังคม แต่การศึกษาที่พบว่าไม่มีสื่อประเภทใดเลยที่ทำหน้าที่ในกระบวนการสร้างความเป็นสาธารณสมบัติ (public opinion) อย่างแท้จริง เนื่องจากในกระบวนการสาธารณมดียังคงเป็นการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างๆ เท่านั้น ไม่มีการยกระดับและกลั่นกรองความคิดเห็นเหล่านั้นเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นสาธารณสมบัติเพื่อนำไปสู่การผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากฝ่ายปกครองอย่างชัดเจน บริบทด้านการเมืองการปกครอง เงื่อนไขด้านบุคลากรและงบประมาณ ที่เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการสร้างมติมหาชนของสื่อมวลชนไทย

รัฐดิพงษ์ ชูนาค (2545) ศึกษาเรื่องพัฒนาการของการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. โดยมุ่งศึกษาถึงพัฒนาการของโครงสร้างองค์กรและการจัดผังรายการของ

สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ระหว่าง พ.ศ. 2520-2544 รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผังรายการ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของการจัดผังรายการแบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงที่หนึ่ง (พ.ศ. 2520) ผังรายการตอบสนองต่อนโยบายในการเป็นสื่อของรัฐและเริ่มดำเนินการเพื่อหารายได้ ช่วงที่สอง (พ.ศ. 2521-2534) ผังรายการเน้นการเป็นสื่อเพื่อการพาณิชย์ ช่วงที่สาม (พ.ศ. 2535-2544) ผังรายการเน้นการพาณิชย์เช่นเดียวกับช่วงที่สอง ขณะเดียวกันยังต้องการสร้างภาพลักษณ์การเป็นสถานีเพื่อข้อมูลข่าวสารด้วย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนผังรายการคือ นโยบายผู้บริหาร ตัวเลขวัดระดับความนิยมหรือเรตติง อิทธิพลและแรงกดดันทางการเมือง เศรษฐกิจ และลักษณะทางประชากรของผู้ชม

งานวิจัยชิ้นนี้ทำให้ได้ทราบถึงแนวทางการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ และปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดผังรายการ โดยสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางศึกษาวิเคราะห์การจัดระดับเนื้อหาของรายการให้สอดคล้องกับวางผังรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาต่างๆ ได้

ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์พานิช (2543) ศึกษาเรื่องความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซชานานา โดยศึกษาสถานการณ์ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรการดำเนินโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซชานานา บทบาทของรัฐที่แสดงออกมากในการจัดการกับสถานการณ์ความขัดแย้ง และปัจจัยที่กำหนดความสามารถที่ต่างกันของคู่ขัดแย้งในการมีอิทธิพลต่อการบรรลุเป้าหมายของอีกฝ่าย ผลการวิจัยพบว่าความขัดแย้งกรณีโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซชานานามีสาเหตุจาก 1.การมีปรัชญาการมองโลกที่แตกต่างกันระหว่างรัฐกับฝ่ายผู้คัดค้านโครงการในเรื่องมนุษย์กับธรรมชาติ ความหมายของการพัฒนา การชดเชยและทดแทนธรรมชาติ และภารกิจทางสังคม 2.การขาดกลไกและกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งของสังคมไทย 3.ความขัดแย้งในผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ผลการวิจัยพบว่าเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้น รัฐได้ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งแบบดั้งเดิม คือ การใช้อำนาจรัฐเข้าบีบบังคับ การใช้กำลังเข้าจับกุม การข่มขู่ คุกคาม และระบบอุปถัมภ์ ซึ่งสะท้อนทัศนคติของฝ่ายรัฐที่มองความขัดแย้งแบ่งแยกเป็นสองฝ่ายคือ มองกลุ่มผู้สนับสนุนโครงการว่าเป็นพวกเดียวกับรัฐ ขณะที่ฝ่ายผู้ต่อต้านคัดค้านโครงการนั้นเป็นศัตรู ผลการวิจัยยังพบว่ามีการใช้สื่อมวลชนในสถานการณ์ความขัดแย้งอยู่สองระดับคือ สื่อมวลชนระดับชาติและสื่อมวลชนระดับท้องถิ่น โดยรัฐสามารถปิดกั้นไม่ให้กลุ่มผู้คัดค้านเข้าไปมีบทบาทในการใช้สื่อทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้เป็นส่วนใหญ่ ขณะที่กลุ่มผู้คัดค้านใช้เวทีของหนังสือพิมพ์ข่าวสด ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประชานิยม

เป็นเวทีหลักในการต่อสู้ โดยมีข้อสังเกตว่าการที่รัฐเป็นผู้ควบคุมสื่อ และมีศักยภาพทางด้านการเงินและบุคลากรที่เหนือกว่า ทำให้รัฐสามารถถ่ายทอดแนวความคิดและกิจกรรมของกลุ่มตนให้เข้าถึงกลุ่มต่างๆ ในสังคมโดยผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับได้มากกว่าฝ่ายผู้ต่อต้านคัดค้านโครงการ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นตัวอย่างของสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยที่มีสื่อมวลชนเข้าไปเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่แนวความคิดของรัฐเพื่อให้เกิดการยอมรับจากภาคประชาชน ทั้งนี้ภาครัฐแก้ไขปัญหความขัดแย้งโดยใช้อำนาจของรัฐเข้าบีบบังคับด้วยวิธีการต่างๆ รวมถึงปิดกั้นไม่ให้ผู้ที่คัดค้านนโยบายของรัฐได้มีโอกาสแสดงบทบาทผ่านทางสื่อมวลชน แต่สำหรับกรณีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ สถาบันสื่อมวลชนได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเด็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนศึกษามาตรฐานของหลักเกณฑ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวโดยใช้วิธีศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)
2. การเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observation)
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)
4. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview)

เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาในแต่ละส่วนแล้วผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนา (Descriptive) เพื่ออธิบายถึงผลการวิจัยที่ได้พบจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

เนื่องจากหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ มีผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวใน 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ดังนั้นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ เนื้อหาของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่ถกเถียงกันระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สำหรับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่

ภาครัฐ คือ นักวิชาการวัฒนธรรมในกลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จากกระทรวงวัฒนธรรม กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กองงาน กกช.) ในกรมประชาสัมพันธ์ กลุ่มคณะที่ปรึกษา อันได้แก่ คณะทำงานพัฒนาระบบเรตติ้งแห่งสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันราชานุกูล

สำนักบรรณรักษ์และสื่อสารสารธารณะเพื่อสังคม ในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ภาคธุรกิจเอกชน คือ สถาบันวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถาบันวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีโทรทัศน์ทีไอทีวี ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย

ภาคประชาชน คือ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิกระจกเงา เครือข่ายนิเทศศาสตร์ สำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาส์บ่ประรด” สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยเลือกตัวแทนผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดีและเป็นผู้นำในการแสดงความคิดเห็น (Opinion Leader) เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จากแต่ละองค์กรมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่

กระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อ

- ลัดดา ตั้งสุภาชัย ผู้อำนวยการกลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และเลขาธิการคณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

- วนิชฐา โชติวงษ์ นักวิชาการวัฒนธรรม

กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักนายกรัฐมนตรี และได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลการจัดระดับความเหมาะสมของรายการทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ให้เป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรี

- รัตนากร ทองสำราญ นักประชาสัมพันธ์ ๘ ว กองงาน กกช. และหัวหน้ากลุ่มมาตรฐานวิชาชีพ

-ชุตติมา ไตรโกมุท นักประชาสัมพันธ์ ๘ ว กองงาน กกช. หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ
วิทยุ-โทรทัศน์ ๒

-ตรี บุญเจือ นักประชาสัมพันธ์ ๔ กองงาน กกช.

กลุ่มคณะที่ปรึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ศึกษาวิจัยและเสนอแนะทางเลือกเพื่อแก้ไข
ปัญหาให้กับผู้กำหนดนโยบาย

-รศ.ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก
และครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

-อิทธิพล ปรีดีประสงค์ นักวิชาการหัวหน้าฝ่ายนวัตกรรมสื่อสาธารณะเพื่อสังคม
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล คณะทำงานพัฒนาระบบ
เรตติ้ง

-พญ.พรรณณพิมล หล่อตระกูล ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล คณะอนุกรรมการ
สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

-ผศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์ ผู้อำนวยการสำนักบรรณรองค์และสื่อสารสาธารณะ
เพื่อสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

**กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักถึงแนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของแต่ละ
สถานีโทรทัศน์** คือ

สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

-สมรักษ์ ณรงค์วิชัย ผู้อำนวยการฝ่ายผลิตรายการ

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

-พันเอกหญิง ชนิตา วิรุฬห์เพชร รองเลขานุการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

-ชิโรบล เรียงสุวรรณ ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายรายการ 2 อนุกรรมการประสานการ

ดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์

-อรุณี นันทิวาส ผู้อำนวยการส่วนจัดและควบคุมรายการ

สถานีโทรทัศน์ทีไอทีวี

-สหัส บุญรัตน์ ผู้จัดการแผนกตรวจพิจารณารายการ อนุกรรมการประสานงาน การดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

-ประไพ ยิ่งยี่น ผู้จัดการส่วนงานปฏิบัติการงานข่าว ฝ่ายข่าว คณะทำงาน ปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ได้รับผลกระทบจากการ จัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์และการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

-จันวรรค์ ศิริตัน กรรมการผู้จัดการ บริษัท เจเอสแอล จำกัด และนายกสมาพันธ์ สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

-ชาญณรงค์ ชั้นที่ห้า รองกรรมการผู้จัดการ บริษัท ทริปเบิ้ลทู จำกัด

-กาญจนาพร พลอดภัย กรรมการผู้จัดการ บริษัท 559 จำกัด

-มารุต สโรวาท กรรมการผู้จัดการ บริษัท มาสเคอเรด จำกัด

-ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล ผู้เขียนบทรายการโทรทัศน์และคณะทำงานปรับปรุง คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้านผลกระทบต่อตลาดโฆษณาในสื่อโทรทัศน์

-วิฑูว์ส ชัยปาณี นายกสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

-อัญญาอร พานิชพิ้งรัถ เครื่องข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิ เครื่องข่ายครอบครัว

-อิมรอน เชษฐวัฒน์ เครื่องข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิ เครื่องข่ายครอบครัว

-นิภากร กำจรเมฆกุล ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบริหาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิต เครื่องข่ายนิเทศศาสตร์

-นฤมล ปิ่นโต หัวหน้าภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เครื่องข่ายนิเทศศาสตร์

-ธีรารัตน์ รัตนภรณูเดช รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เครื่องข่ายนิเทศศาสตร์

-ผศ.อังฉิธา ลิ้มปัทมปาณี ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง เครื่องข่ายนิเทศศาสตร์

-วีรวัลย์ สุขใจ นักศึกษาภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

-เอก วงศ์อนันต์ ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

-ศศิพงษ์ รอดเกษม ผู้ช่วยเลขานุการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

-วีราภรณ์ ประสพรัตน์สุข มูลนิธิกระจกเงา หนึ่งในคณะทำงานโครงการ TV4KIDS

-เชษฐา มั่นคง มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

-ชุติมา ใจคง ผู้ประสานงานรายการวิทยุเด็กและเยาวชน จากสำนักข่าวเด็กและ
เยาวชน “ขบวนการตาส์บ่ประด”

-อริศรา แสงศิริวิวัฒน์ ผู้ประสานงานรายการโทรทัศน์ จากสำนักข่าวเด็กและ
เยาวชน “ขบวนการตาส์บ่ประด”

ตัวอย่างประเด็นสัมภาษณ์ มีดังนี้

ภาครัฐ

- การจัดประเภทรายการ

- เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งช่วงอายุพัฒนามาจากอะไร

- การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

- เพราะเหตุใดจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดช่วงเวลารายการสำหรับรายการ

ประเภทต่างๆ

- การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์ต่างๆ มีข้อดีข้อเสีย

แตกต่างกันอย่างไร

- การกำหนดช่วงเวลารายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว คือ 16.00-20.00 น. โดยกำหนดให้มีรายการสำหรับเด็ก อย่างน้อย 1-1.5 ชั่วโมง มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่

- คิดเห็นอย่างไรกับการที่มีรายการระดับ น๑๓+ น๑๘+ ออกอากาศในช่วงเวลารายการสำหรับเด็ก เยาวชน

- การควบคุมหรือการกำกับดูแลสื่อ

-การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์เป็นการ
แทรกแซงเสรีภาพของสื่อหรือไม่ และจะเป็นการลดทอนเสรีภาพในการชมโทรทัศน์ของประชาชน
หรือไม่

-ภาครัฐจะมีบทบาทอย่างไรต่อไปในการกำกับดูแลการจัดระดับความ
เหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ในครั้งนี้

ภาคธุรกิจเอกชน

• การจัดประเภทรายการ

-การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมนี้จะมีผลกระทบต่อ
คัดเลือกหรือการนำเสนอเนื้อหาของรายการโทรทัศน์หรือไม่

-การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมนี้จะทำให้เนื้อหาใน
รายการโทรทัศน์เกิดความหลากหลายมากขึ้นหรือลดน้อยลง

• การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

-การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภทต่างๆ มีผลต่อ
กระทบธุรกิจหรือไม่ อย่างไร

-ทำไมจึงไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาของรายการประเภท น๑๓+
น๑๔+ และ ๑๕

• การควบคุมหรือการกำกับดูแลสื่อ

-ผู้ผลิตมีการควบคุมเนื้อหาของรายการโทรทัศน์มีอะไรบ้างและคิดว่าเพียงพอแล้ว
หรือไม่

-ใครควรจะมีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์บ้าง

ภาคประชาชน

• การจัดประเภทรายการ

-การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมการ
เลือกรับชมรายการโทรทัศน์อยู่หรือไม่

-การแสดงสัญลักษณ์ประเภทรายการต่างๆ ในปัจจุบันมีความเหมาะสมดีแล้ว
หรือยัง และมีจุดใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข

-คิดเห็นอย่างไรกับรายการที่มีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนไป
ออกอากาศในช่วงเวลาอื่นนอกจาก 16.00-20.00 น.

- การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ
  - เห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการต่างๆ
  - การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการต่างๆ มีผลต่อการเลือก
รับชมรายการ โทรทัศน์หรือไม่

- การควบคุมหรือการกำกับดูแลสื่อ
  - ประชาชนควรมีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์บ้าง
  - มีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่ผู้ผลิตคัดค้านการจัดเรตติ้ง

กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

เจษฎา ไชยพงษ์ นักวิชาการวัฒนธรรม 6 ว กลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
กระทรวงวัฒนธรรม

กาจบดินทร์ พันธุ์ภักดี นักวิชาการวัฒนธรรม 4 กลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
กระทรวงวัฒนธรรม

ชมภูนุต์ พิณปราโมทย์ กองงานกกช. กรมประชาสัมพันธ์

ชุติมา ไตรโกมุท นักประชาสัมพันธ์ 8 ว หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบวิทยุ-โทรทัศน์ 2
กองงานกกช. กรมประชาสัมพันธ์

วรวิมล ทัดบรรทม บริษัท กันตนาภาพยนตร์ จำกัด

ศิรินภา วสุกุล ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์

พรอุมมา ผลส่ง เจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

วีรวัฒน์ สุขุมาลชาติสมบัติ ตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

น้ำค้าง คำแดง อดีตนักวิจัยโครงการ TV 4 KIDS ตัวแทนจากบริษัท ทีวีบูรพา
จำกัด

จิตรียา ชาญวารินทร์ ตัวแทนมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

บุษบา เลหาพะเพ็ญแสง เลขาฝ่ายพัฒนาสังคม มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ชะไมพร ต่ายมา นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่

-ตำรา วารสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ ข่าวตัดจากหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

-เอกสารทางราชการ เช่น กฎกระทรวง คำสั่ง บัญชี รายงานการประชุม เป็นต้น

-คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์

ทั้งนี้ส่วนหนึ่งของเอกสารทางราชการและคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมจากการทำงานในแผนกตรวจสอบรายการ สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7

2. ข้อมูลจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าร่วมประชุม การปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์หรือการเสวนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในฐานะผู้สังเกตการณ์ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวและเนื้อหาการประชุมเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และความคิดเห็นของบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แล้วทำการจดบันทึกประเด็นต่างๆ ในการประชุมแต่ละครั้งเอาไว้

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ติดต่อบุคคลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ของแต่ละองค์กรเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักบางราย ผู้วิจัยต้องติดต่อขอให้ทางคณะนิเทศศาสตร์จัดทำจดหมายขออนุญาตหน่วยงานหรือองค์กรของบุคคลที่ผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ไว้ด้วย

4. ข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาทดสอบประเด็นความขัดแย้ง และความเห็นพ้องต้องกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนอีกครั้งว่าเป็นไปตามข้อสันนิษฐานหรือไม่ด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา โดยผู้วิจัยคัดเลือกบุคคลซึ่งอาจเป็นตัวแทนของแต่ละหน่วยงานหรือเป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์ ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ ผู้เขียนบทละคร

ตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายครอบครัว เครือข่ายนิเทศศาสตร์ จำนวน 12 คนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง และผู้วิจัยได้จัดบันทึกเนื้อหาประกอบกับบันทึกภาพและเสียงขณะดำเนินการไว้ด้วย

3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง 31 มกราคม พ.ศ. 2551 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงการจัดกลุ่มสนทนา ส่วนการเก็บข้อมูลจากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึง 31 มกราคม ปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่สถานีโทรทัศน์เริ่มดำเนินการแสดงสัญลักษณ์ระดับความเหมาะสมของรายการต่างๆ เป็นครั้งแรก เรื่อยมาจนกระทั่งถึงการประกาศใช้คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ใหม่อย่างเป็นทางการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาดังกล่าวนี้เป็นช่วงเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และการปรับผังรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยจนเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 31 กันยายน พ.ศ. 2552

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” เริ่มกระบวนการวิเคราะห์หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม สัมภาษณ์บุคคลและการจัดกลุ่มสนทนามาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่จัดบันทึกไว้จากการเข้าร่วมประชุมการปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์และการเสวนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในฐานะผู้สังเกตการณ์ นำมาทำ Field note เพื่อแบ่งประเด็นที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น ความรุนแรง เพศ ภาษา การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เป็นต้น

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยนำเทปบันทึกคำสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ มาถอดเนื้อหาแล้วสรุปสาระสำคัญ (Synopsis) และจัดระเบียบข้อมูล (Data categorization) โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ จากนั้นจึงนำมาตีความข้อมูลในแต่ละประเด็นอีกครั้ง

สำหรับข้อ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน โดยอาจแบ่งตามประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของรายการ เช่น ความรุนแรง เพศ ภาษา การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เป็นต้น แล้วทำการประเมินความต้องการของทั้งสามภาคส่วนว่ามีประเด็นใดที่เห็นพ้องต้องกันและประเด็นใดที่เห็นขัดแย้งกัน

จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ว่ามีความขัดแย้งประเภทใดบ้าง เช่น ความขัดแย้งในเชิงการบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แล้วจึงนำมาสร้างเป็นแนวทางของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่เป็นมาตรฐานใหม่พร้อมกับการวิเคราะห์แนวทางการจัดผังรายการโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ใหม่ดังกล่าว

3. ข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) ผู้วิจัยนำเทปบันทึกภาพและเสียงนำมาถอดเนื้อหาการสนทนาแล้วสรุปสาระสำคัญ (Synopsis) และจัดระเบียบข้อมูล (Data categorization) โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์ว่ามีประเด็นใดบ้างที่ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนเห็นตรงกันและประเด็นใดที่ยังคงเป็นความขัดแย้งกันอยู่ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่อไปได้อย่างไร

3.5 การนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย” ผู้วิจัยเริ่มนำเสนอจากข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ดังนี้

บทที่ 4 ผู้วิจัยนำเสนอทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยแบ่งเป็น 4.1 ทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ในประเด็นเรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง เพศ ภาษา และการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศทั้งนี้เพื่อเป็นการทำให้เข้าใจถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่มีต่อการกำหนดหลักเกณฑ์นี้ด้วย 4.2 สรุปทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

บทที่ 5 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เข้าใจถึงความขัดแย้งและความต้องการทั้งสามภาคส่วน แบ่งเป็น 5.1 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน 5.2 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน 5.3 ความขัดแย้งระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชน 5.4 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ 5.5 สรุปความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

บทที่ 6 ผู้วิจัยนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

บทที่ 7 ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

จากการวิจัยพบว่าหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ นับตั้งแต่คู่มือเล่มแรกที่มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2549 และได้มีการปรับปรุงคู่มือเล่มที่สองจนมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551 นั้นได้ถูกพัฒนามาจาก 4 แนวทาง ดังนี้

1. หลักทฤษฎีทางจิตวิทยา สาขาพัฒนาการเด็ก ซึ่งทางสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันราชานุกูล ได้ร่วมกันทำงานในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อ เพื่อใช้ชี้วัดคุณภาพเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สะท้อนคุณภาพเชิงการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง
2. การศึกษาเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์การจัดเรตติงของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา อังกฤษ
3. หลักทฤษฎีทางการสื่อสาร โดยมีผู้แทนจากสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการ เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์
4. ความเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

สำหรับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551 (กรมประชาสัมพันธ์, 2551) ประกอบด้วย 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด พิจารณาใน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมและความรุนแรง พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องพฤติกรรมที่รุนแรง หรือนำไปสู่ความรุนแรงและอันตราย ประกอบด้วย 13 ประเด็นย่อย คือ 1.การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง 2.การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น 3.การใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตอื่นหรือวัตถุสิ่งของ 4.การใช้อาวุธในการทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ 5.การดัดแปลงสิ่งของรอบตัวให้เป็นอาวุธในการทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ 6.ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) 7.การแสดงที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัวหรือวิตก 8.การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง 9.เหตุการณ์

กิจกรรม พฤติกรรม หรือความเชื่อที่ชักจูงไปสู่อันตราย หรือเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก
 10.การใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ 11.การนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้อง
 เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ ศาสนา สถานะ ชนชั้น หรือการแสดงที่ก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อ
 บุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่น 12.การกระทำอันผิดกฎหมาย รวมทั้งการใช้หรือการแสดงให้เห็นสาร
 เสพติดของมีนเมาทุกประเภท การพนัน การค้าประเวณี 13.พื้นที่ หรือสถานที่เฉพาะที่ไม่เหมาะสม
 สำหรับเด็ก

ประเด็นที่ 2 เรื่องทางเพศ พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิด
 การเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมด้านการแต่งกาย การแสดงออกทางเพศ การแสดงท่าทางหรือกิริยาที่
 ไม่เหมาะสมในทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การสนทนาหรือคำพูดเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศที่
 ล่อแหลมหรือไม่เหมาะสม การสร้างทัศนคติทางลบเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศในประเด็นต่างๆ เช่น
 การเหยียดเพศ เป็นต้น ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1.สรีระและการแต่งกาย 2.การแสดงออก
 ถึงสัมพันธภาพทางเพศที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และกิริยาท่าทางที่สื่อความหมายทางเพศ
 ที่ไม่เหมาะสม 3.ค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

ประเด็นที่ 3 ภาษา พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้
 ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องการใช้ภาษา ไวยากรณ์ทางภาษา การใช้ภาษาที่ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อ
 ความหมายในเชิงลบ รวมถึงการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์และศรีของ
 ผู้ฟัง ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1.การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อ
 ความหมายในเชิงลบ 2.การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ ก้าวร้าว รุนแรง ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอน
 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 3.ภาษาสแลง

2. หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม พิจารณาเนื้อหาของ
 รายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยใช้
 เกณฑ์ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ 6 ประเด็นเป็นตัวชี้วัด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบคิด

ประเด็นที่ 2 เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในเรื่องวิชาการ ตลอดจนความรู้ในศาสตร์
 สาขาต่างๆ

ประเด็นที่ 3 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ประเด็นที่ 4 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต

ประเด็นที่ 5 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ และชื่นชมความหลากหลายในสังคม

ประเด็นที่ 6 เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการวิจัยพบว่าในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะใช้หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3) เป็นแนวทางหลักในการพิจารณาจัดระดับของรายการให้เหมาะสมตามช่วงอายุของผู้ชม ส่วนหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) ถูกนำไปใช้เป็นเพียงส่วนเสริมให้เกิดการผลิตเนื้อหาที่สร้างสรรค์เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้ชมในแต่ละช่วงอายุ มิได้เป็นมาตรการบังคับในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3) เท่านั้น

4.1 ทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

จากหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด ได้กำหนดประเด็นเรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง เพศ ภาษา ไว้ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เนื่องจากทั้ง 3 ประเด็นเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนมากที่สุด กล่าวคือ เรื่องพฤติกรรมและความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมนำมาซึ่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเลียนแบบ มีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกและความมั่นคงทางจิตใจของเด็ก มีผลกระทบต่อความคิดความเชื่อในด้านลบของเด็ก เรื่องทางเพศที่ไม่เหมาะสม มีผลกระทบต่อพฤติกรรม การแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ มีผลต่อการยับยั้งให้เกิดอารมณ์ทางเพศ และมีผลต่อการเกิดค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เรื่องภาษาที่ไม่เหมาะสมมีผลกระทบต่อการใช้ภาษาที่ผิดเพี้ยน ก้าวร้าว หยาบคาย และการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ ลดทอนศักดิ์ศรีของผู้ฟัง ซึ่งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนมีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ข้างต้นดังต่อไปนี้

4.1.1 ทศนะของภาครัฐ

4.1.1.1 ทศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง มีดังนี้

ก. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงถึงความรุนแรงด้านร่างกาย เช่น การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต หรือวัตถุสิ่งของ การใช้อาวุธ พฤติกรรมความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) และพฤติกรรมการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี เนื่องจากภาพความรุนแรงที่ปรากฏขึ้นเหล่านี้ เด็กจะจดจำได้ง่ายแล้วนำไปลอกเลียนแบบโดยขาดวิจารณญาณที่ถูกต้องเหมาะสม จนอาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

“พฤติกรรม ความรุนแรงเกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำหรือว่าสิ่งมีชีวิตเป็นต้นเหตุของการกระทำ มันอาจจะทำให้เด็กเลียนแบบมันถึงจะถือว่ามันอยู่ในเรื่องของพฤติกรรมและความรุนแรง เช่น รายการ ๒ มันอาจจะต้องเป็นแบบ BANANA IN PYJAMAS (กล้วยหอมจอมซน) เทเลทับบี้ ที่มันไม่มีความรุนแรง ทั้งโดยรูปแบบของเนื้อเรื่อง การผูกเรื่อง” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“เรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง กลุ่มหนึ่งเป็นเรื่องพฤติกรรม เป็นพวกผิดกฎหมาย อาชญากรรมทั้งหมด ดิตยา ค้าผง หรือสถานที่ที่ผิดกฎหมาย พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นเป็นเรื่องค่านิยมที่ขัดแย้งทางสังคม ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม อีกพวกหนึ่งเป็น physical ทำร้ายตนเอง ทำร้ายคนอื่น แสดงอาวุธ หรือใช้อุปกรณ์อื่นๆ เป็นลักษณะทางกาย...สื่อเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับเด็กทั้งด้านบวกและทั้งด้านลบ ถ้าเป็นเด็กเริ่มโตขึ้นในวัยอนุบาล เด็กจะรับข้อมูลแบบเข้าตรงหมดเลย โดยแยกแยะไม่ได้ว่าจริงหรือไม่จริง ถ้าเป็นเด็กโตขึ้นมา 6-12 ปี เห็นแล้วเลียนแบบอย่างที่เราเห็นเลย ถ้าเลียนแบบด้านบวกก็เป็นประโยชน์ แต่ถ้าเลียนแบบด้านลบ เด็กก็จะแยกแยะไม่ได้ว่าอันนี้เป็นด้านลบสำหรับตัวเอง ถ้าเป็นวัยรุ่น ส่วนใหญ่จะมีเรื่องอารมณ์ความรู้สึกที่ไปผูกพันกับไอดอล เขาจะเข้าไปเชื่อมโยงและเลียนแบบสิ่งที่เขาเห็นทันที ไม่ว่าจะเหมาะหรือไม่เหมาะก็ตาม” (พรพรรณพิมล หล่อตระกูล, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550)

ข. เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ได้แก่ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก สะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว ตกใจ ความโกรธ ความก้าวร้าว

เนื่องจากภาครัฐเห็นว่าเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันที่มีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อพัฒนาการทางสมองของเด็ก ทำให้เด็กใช้อารมณ์ความรู้สึกในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ มากกว่าการใช้เหตุผลและผล

“เรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง อีกอันหนึ่งคือความรุนแรงต่อสภาวะทางจิต เช่น ภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นตระหนก เศร้าโศก กอดตัน บีบคั้นอย่างรุนแรง” (พรรณพิมล หล่อตระกูล, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550)

“ประเด็นเรื่องของการแสดงที่ทำให้เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว มั่นเน้นไปที่ภาพและเสียง sound effect ประกอบที่มีเสียงดังหรือทำให้ตกใจ ผมว่ามันคงส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของเด็ก” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“รายการมันมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเด็กเล็กๆ เด็กวัยรุ่นไม่ควรจะดู เพราะเป็นช่วงที่พัฒนาการทางสมองทำให้เกิดความรู้สึกในเรื่อง emotion มากๆ เราเรียกว่าใช้สมองส่วนอารมณ์มากเกินไป ไม่ได้ใช้สมองส่วนคิด จะทำให้เราตัดสินใจทุกอย่างในชีวิตด้วยอารมณ์ เราจึงต้องบอกผู้ใหญ่บางคนว่าทำอะไรมีเหตุมีผลหน่อยเสียอย่าใช้อารมณ์ แต่ที่ตัวเองนั้นแหละที่มีแต่เรื่องอารมณ์ทั้งนั้นและเป็นอารมณ์ด้านลบของคนด้วย” (สายฤดี วรกิจโกศาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

ค. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่ พฤติกรรมหรือความเชื่อที่อาจชักจูงไปสู่อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก การนำเสนอประเด็นที่ก่อให้เกิดทัศนคติความเชื่อในทางลบต่อเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ที่อาจสร้างทัศนคติด้านลบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้างความมึนงงให้แก่ผู้ชม

“เช่น ข่าวนอกนามีประเด็นที่เกี่ยวกับเชื้อชาติโดยตรง จะต้องระวังว่ามันมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับเด็ก หรือว่าหนังสือเรื่องหมากระตะ ที่เกี่ยวข้องกับทีมฟุตบอลชาตินลาวจนต้องเปลี่ยนเป็นชื่อทีมอื่น หรือการนำเสนอประเด็นเรื่องการพูดจาดูถูก

เหยียดหยามของคนรวยกับคนจน ทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบเรื่องชนชั้น” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“ประเด็นเรื่องการดูหมิ่น ดูถูก คนต่างเพศต่างภาษา ต่างวัฒนธรรมถือเป็นเรื่อง ความรุนแรงด้วยเหมือนกัน แม้จะไม่ใช่ความรุนแรงทางพฤติกรรม แต่มันเป็นเรื่องของ ทัศนคติ” (สายฤดี วรกิจโกศาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“นอกจากความรุนแรงทางตรงคือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ที่ไปกระทำต่อ ผู้ถูกกระทำในด้านต่างๆ ขณะเดียวกันมันอาจจะมี ความรุนแรงแบบซ่อนเร้นบางอย่าง คือ ความรุนแรงแบบอคติก็ได้ การผลิตซ้ำต่ออคติทางเพศ เช่น บทที่แสดงถึงการเอาไรต์ เอาเปรียบผู้หญิงตลอดเวลา อคติต่อคนกลุ่มน้อย ต่อคนกลุ่มต่างๆ” (วิลาสินี อดุลยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551)

ทั้งนี้ภาครัฐเห็นว่าควรจะนำองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพ เสียง บริบท เทคนิค พิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา มาใช้ ประกอบการพิจารณาจัดแบ่งระดับเนื้อหาความรุนแรงในรายการโทรทัศน์

“การจัดเรตคือ ภาพ เสียง เนื้อหา และการนำเอาบริบทมาพิจารณาด้วยว่าสิ่งที่ ออกมารุนแรงไหม สมมุติเป็นการต่อขมขยบนเวทีถือเป็นความรุนแรงระดับ 1 ต่อขมขย นอกสังเวียน ไม่เห็นเลือดกบปาก เป็นระดับ 2 ถ้าเห็นเลือดกระจาย นอนแน่นิ่งเป็นระดับ 3” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“การพิจารณาเรื่องความรุนแรงจะพิจารณาจากทั้งภาพ เสียง เอฟเฟกต์ และ ระยะเวลาของการนำเสนอ อย่างเช่นในหนังจีน ตัดคอเลือดกระฉูดไม่พอ ยังเอามีดปัก หรือว่าในฉากนั้นยังมีการควานอีกยิงอีก ระเบิดตูม อย่างนี้รุนแรง ก็ต้องเป็น ข หรืออย่าง หนังสือเข็มทิศทองคำ (Golden Compass) ก็รุนแรงทั้งเสียง sound effect และทั้งภาพ” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

4.1.1.2 ทักษะเกี่ยวกับเพศ มีดังนี้

ก. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ โดยภาครัฐเห็นว่าสิ่งที่ควรระมัดระวังในการนำเสนอคือการแต่งกายที่ไม่มีมิติคิด หรือการเปิดเผยให้เห็นสรีระ แต่ควรเป็นการแต่งกายที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม แต่หากเป็นการแต่งกายขณะอยู่ในกิจกรรมได้รับการยอมรับทางสังคม และถูกต้องตาม กาลเทศะหรือกติกาสากล (Dress Code) เช่น การแต่งชุดว่ายน้ำที่ชายหาด การสวมชุดเกาะอก สายเดี่ยวในงานราตรี ชุดในการแข่งขันกีฬา เป็นต้น ยังคงสามารถนำเสนอได้

“ต้องอยู่ที่บทนะ สมมุติว่าถ้าจะใส่สายเดี่ยว ไปงานกลางคืน ไปเที่ยวผับ ไม่มีปัญหา ถ้าเป็นการใส่ชุดว่ายน้ำอยู่ที่สระว่ายน้ำก็สามารถแต่งได้ แต่ถ้าละครมีผู้หญิงมาเที่ยวบ้านผู้ชาย มาพบคุณแม่ของเขา แล้วใส่สายเดี่ยว พอก้มใส่รองเท้า เห็นนมล้น ออกมาก็ดูไม่เหมาะสม” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“เรื่องการแต่งกาย เช่น การใส่สายเดี่ยว เกาะอก ชุดว่ายน้ำ ก็ขึ้นอยู่กับกาลเทศะ ถ้าใส่ให้อยู่ในบริบทที่ถูกต้อง ก็ยอมรับได้ และควรนำเสนอให้สมจริงไม่ขัดกับชีวิตจริงของคน และยังมองในแง่ความเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยด้วย” (ชนิษฐา โชติวณิชย์, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“เช่นเสนอเรื่องทีดาราไปเล่นไอซ์สเก็ต ต้องแต่งกระโปรงสั้นจู้จู้ เสื้อสายเดี่ยว ก็ยอมรับได้ จะต่างกับประเด็นที่นักแสดงในละครใส่เสื้อสายเดี่ยว กางเกงสั้นจู้จู้ไปเดินห้างเดินตลาดซึ่งก็คงไม่เหมาะสม” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

ข. การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ขี้หน้า หรือยั่วเยว่ไปทางกามารมณ์ ทั้งนี้ ภาครัฐจะพิจารณาจากบริบทและเทคนิคการนำเสนอว่ามีเจตนาช่วยยุอาารมณ์ทางเพศด้วยหรือไม่

“เช่นเรื่องการนำเสนอให้เห็นสรีระ มีการโป้ แล้วมีภาพของการแสดงความรัก ความต้องการทางเพศที่รุนแรงเกินไป” (สายฤดี วรกิจโกศาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“พิจารณาเรื่องเพศจากเจตนาที่นำเสนอ คือ ถ้านำเสนอแบบเห็นเป็นขั้นตอนของการกระทำถือว่ามีเจตนาจริงหรือชี้แนะที่จะสื่อให้เกิดอารมณ์หรือช่วยอารมณ์ทางเพศ” (ขนิษฐา ไชตวิณิชย์, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

ค. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นทางศีลธรรม จารีตประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีขู้ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น

“เราคิดถึงเพศใน 2 ลักษณะ เรื่องค่านิยมทางเพศรวมถึงสัมพันธ์ภาพทางเพศในเชิงความรัก การแสดงออก เรื่องทัศนคติวิธีคิดเรื่องเพศ เช่น การมีสามีภรรยาหลายคน การแย่งสามีกัน” (อิทธิพล ปริติประสงค์, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2551)

“การแสดงถึงภาพลักษณ์ทางเพศว่าเพศไหนเหนือกว่าเพศไหน เช่น ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นคนใช้ ผู้ชายเป็นเจ้านายนั่งบนเก้าอี้สั่งคำสั่งแล้วทำหน้าที่ตาดูหมิ่นเหยียดหยามผู้หญิง อาจทำให้ผู้หญิงดูอยู่เริ่มมีความรู้สึกอับอายรับคำสั่งปฏิบัติเหล่านั้นจากผู้ชายด้วยความรู้สึกที่ตนเองด้อยกว่าผู้ชาย” (สายฤดี วรกิจโกศาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“มองเรื่องเพศในมุมมองของการเหยียดเพศด้วย เช่น บทที่พระเอกตบตีหรือข่มขืนนางเอกได้ก็ถือว่าเป็นการตอกย้ำเรื่องการเหยียดเพศ” (วิลาสินี อุดุลยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551)

“เรื่องรักร่วมเพศของชายรักชาย หญิงรักหญิง ที่ชักนำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือเคยมีรายการหนึ่งเอาทอม ดันดีมาออกแล้วพูดยกย่องในเชิงว่าผ่านผู้หญิงมาเยอะมีเมียมาแล้วก็ร้อยคน คือเป็นการเชิดชูในสิ่งที่ผิดอย่างนี้ ถือเป็นค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศด้วย

4.1.1.3 ทศนะเกี่ยวกับภาษา มีดังนี้

ก. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม ดุหมิ่นเหยียดหยาม

“เช่น การใช้คำว่าลาว เสี่ยว มาใช้ในเชิงความหมายว่าเซย ตกแพ้นั้น เป็นการใช้ภาษาในเชิงลบ” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“เช่น คำพูดล้อเลียนถึงชื่อพ่อชื่อแม่ หรือกลุ่มบุคคลอย่างเช่น ไข่ปัญญาอ่อน ไข่ด้วน ไข่เป้ เป็นการล่วงละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของคนอื่น ไม่ควรมีอยู่ในรายการเลยด้วยซ้ำ” (ชนิษฐา ไชตวิณิชย์, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

ข. ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ทั้งนี้ให้พิจารณาบริบท และความเหมาะสมของเนื้อหาด้วย เช่น การพูดคำว่ากูมึงในบทสนทนาของคนยุคปัจจุบันถือว่าไม่สุภาพ แต่หากเป็นการพูดอยู่ในละครย้อนยุค ถือว่าเป็นการใช้ภาษาที่สอดคล้องตามสภาพสังคมในอดีต

“เรื่องภาษาเราเสนอแค่ 2 คือ ภาษาที่ไม่สุภาพ หยาบคาย และไม่เหมาะกับบริบทของเรื่อง อีกอันหนึ่งคือภาษาที่ส่อเสียด ภาษาที่สร้างความรู้สึกให้อีกคนหนึ่งต่ำต้อย เป็นการดูถูก ดุหมิ่นเหยียดหยาม เช่น การพูดถึงคนพิการ พูดถึงคนบางเชื้อชาติ แล้วเราใช้คำพูดที่เป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามและตอกย้ำ” (พรรณพิมล หล่อตระกูล, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550)

“ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของเรื่อง เช่น อยู่ในสลัม ภาษามันก็ต้องสอดคล้องกับบริบท เป็นไปไม่ได้ที่คนในสลัมจะมาพูดจาไพเราะเพราะพริ้งสุภาพ” (วิลาสินี อุดุลยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551)

“คำพูด กู มึง คือวัฒนธรรมไทยสมัยโบราณ ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงก็ใช้กัน แต่ตอนนี้ยุคสมัยมันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ทำให้คำว่า กู มึง กลายเป็นคำไม่สุภาพ แต่ในบางรายการบางโอกาสก็ยังสามารถใช้ได้ สมมุติว่าเป็นเรื่องในอดีต เรื่องนักรบ มีการพูดกูมึงกัน

ก็เป็นไปตามยุคสมัยของเขา แต่ถ้าเอามาพูดกันในปัจจุบันจริงๆ แล้ว อาจจะเป็น น๑๓ น๑๔ ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นมันก็มีได้แต่ขึ้นอยู่กับบริบท” (ชุตินา ไตรโกมุท, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“ถ้าเป็นระดับ ท การพูด กู มึง ก็ไม่ควร แต่ถ้าเป็นในบริบทสมัยก่อนเป็น ประวัติศาสตร์ก็สามารถมีได้ แต่ถ้าเป็นในละครที่ผู้ร้ายพูดกู มึง โดยเนื้อหาก็จะต้องมี เรื่องราวต่อไปอีกที่ไม่ควรจะเป็น ท เพราะฉะนั้นควรจะอยู่ใน น หรือคำพูดรุนแรง เช่น ตอแหล สาระแน สาระเลว ก็ควรจะอยู่ใน น ขึ้นไป แต่จะอยู่ใน ข หรือไม่ก็ควรดู องค์ประกอบอื่นๆ ด้วย” (ชนิษฐา ไซติวณิชย์, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

ค. ภาษาสแลง ซึ่งมีทั้งที่คนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการนำมาพิจารณาในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ สำหรับที่คนเห็นด้วยเพราะถ้าเป็นรายการสำหรับเด็ก ไม่ควรมีการใช้ภาษาสแลง ภาษาสมัยใหม่ แต่ควรใช้ภาษาระดับปกติที่เหมาะสมกับวัยของเด็กมากกว่า และเพื่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยนมากเกินไป ส่วนที่คนไม่เห็นด้วย เพราะมีแนวคิดว่าเป็นเรื่องของพัฒนาการทางภาษาที่ต้องมีการใช้ภาษาตามยุคสมัย ตามความนิยม เพียงช่วงเวลาหนึ่งจนเลิกใช้กันไป

“ถ้าเป็นรายการ ค ก็ไม่ควรมีภาษาพวกนี้ ในความเป็นเด็กเขาควรใช้ภาษาทั่วไป ควรฝึกเขาให้ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสม” (ชุตินา ไตรโกมุท, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“ภาษาสแลงถ้าเป็นรายการเด็กก็ไม่ควรมี เพราะสำหรับเด็กอยู่ในช่วงที่กำลังโต ถ้าเรียนรู้ตรงนี้ไปก็จะจดจำไปใช้ผิดๆ” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“เรื่องภาษาสแลงรวมอยู่ในเรื่องการใช้ภาษาที่ถูกต้อง แต่ถ้าเป็นภาษาสแลง ภาษาพูดปกติ ก็รับได้ ไม่ใช่ว่าต้องถูกไวยากรณ์เป๊ะๆ เพียงแต่อย่าให้ผิดแผกหรือใช้ภาษาที่พิสดารมาก” (พรรณพิมล หล่อตระกูล, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550)

“ไม่เห็นด้วยนิดหนึ่ง มันเป็นพัฒนาการของภาษา ส่วนใหญ่ภาษาสแลงมันใช้ตามแฟชั่น ที่เกิดมาไม่นานแล้วก็หายไป พอสื่อเปลี่ยนไปใช้คำอื่น คำเดิมก็ตายไป” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษาด้วย

4.1.1.4 ทศนะเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่าภาครัฐอยากให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในรายการประเภท น๑๘+ และ ฉ มากที่สุด โดยให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เป็นต้นไป ส่วนรายการประเภท ป๓+ ค๖+ ท และ น๑๓+ ภาครัฐเห็นว่าสามารถออกอากาศได้ทุกช่วงเวลา

“ป ด ควรจะอยู่ในช่วงเช้าหรือ 4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่ม น๑๓ อยู่ช่วงก่อนข่าวภาคค่ำก็ได้ น๑๘ และ ฉ อยู่หลัง 4 ทุ่ม” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“ถ้าเป็นรายการ น๑๓ ออกอากาศในช่วงเวลาของเด็กและเยาวชนก็ยิ่งพอไหวนะ แต่ต้องให้พ่อแม่แนะนำ แต่ น๑๘ ต้องหลัง 4 ทุ่ม จะเป็น 2 ทุ่มครึ่งไม่ได้ เพราะเด็กไทยของเราเวลา 2 ทุ่มครึ่งยังไม่นอนคะ” (สายฤดี วรกิจโกศาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“การกำหนดช่วงเวลาควรจะเป็นเฉพาะบางตัวเท่านั้น เช่น ช่วงเช้าจนถึง 2 ทุ่ม น่าจะได้แค่ ป ด ท จนถึง น๑๓ แค่นั้น ส่วน น๑๘ น่าจะหลัง 2 ทุ่ม และ ฉ เหมาะที่จะอยู่หลัง 4 ทุ่ม” (ชุตินา ไตรโกมุท, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“โดยส่วนตัวผมเห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาในบางเรต อย่าง น๑๘ และ ฉ ไปอยู่หลัง 4 ทุ่ม ส่วนเรตอื่นอื่นอาจจะเปิดไว้ แม้กระทั่ง น๑๓ ก็ควรจะออกได้ทุกเวลา” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

แม้ว่าประเด็นเรื่อง การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศจะยังไม่ได้มีการออกข้อกำหนดอย่างเป็นทางการ แต่กรมประชาสัมพันธ์ได้ขอความร่วมมือไปยังสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ให้จัดรายการที่จะออกอากาศในช่วงเวลาสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว คือ 16.00-22.00 น. ให้อยู่ในสัญลักษณ์ที่ไม่มีความรุนแรงหรือมีความรุนแรงน้อยที่สุด

“เรากำชับสถานีตลอดให้คำนึงถึงช่วงเวลาเด็ก เยาวชน และครอบครัวให้จัดรายการอยู่ในเรตที่ไม่มีความรุนแรงหรือมีความรุนแรงน้อยที่สุด เมื่อจัดเรตดีแล้วก็มีพัฒนาการดีขึ้น จนระยะหลังมีการลดความรุนแรงลงในละครที่ออกก่อน 2 ทุ่ม หรือ 3 ทุ่ม หลัง 3 ทุ่มไปแล้วอาจจะมี ความรุนแรงอยู่บ้าง ส่วนรายการที่มีความรุนแรงมากๆ ก็ให้ถอยไปอยู่หลัง 4 ทุ่ม” (ชุตินา ไตรโกมุท, สนทนากลุ่ม, 18 มกราคม 2551)

4.1.1.5 ทศนะเกี่ยวกับการแยกประเภทรายการ ป๓+ และ ด๖+ ออกจากการจัดระดับความเหมาะสมรายการโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการผลิตรายการสำหรับเด็กและเพื่อให้มีเนื้อหาที่ส่งเสริมด้านพัฒนาการของเด็กได้อย่างแท้จริง

“การใช้แค่เกณฑ์ +6 -3 มันไม่พอสำหรับรายการ ป ด ที่ต้องมีลักษณะการผลิตเฉพาะ มันเป็นการผลิตขึ้นเพื่อพัฒนาการของเด็ก อย่างออสเตรเลีย เขาไม่ได้เอารายการระดับ Pre-School children และระดับ children มาไว้ในการจัดระดับแล้ว แต่เอาแยกออกไปเป็นหมวดเฉพาะ ที่จะให้คำอธิบายลักษณะพิเศษของรายการเด็กมาเลยว่าต้องมีอะไรบ้าง ซึ่งจะมากกว่าการบอกว่าไม่มีความรุนแรง ไม่มีเรื่องเพศ ไม่มีเรื่องภาษาแบบบ้านเรา” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

4.1.2 ทศนะของภาคธุรกิจเอกชน

4.1.2.1 ทศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง มีดังนี้

ก. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าสิ่งที่ควรระมัดระวังในการนำเสนอ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงความรุนแรงด้านร่างกาย เช่น การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต หรือวัตถุสิ่งของ การใช้อาวุธ การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง พฤติกรรมความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) และพฤติกรรมการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี

“ยกตัวอย่างเรื่องการดัดแปลงสิ่งของรอบตัวมาเป็นอาวุธ เช่น การขวายเอาไม้บรรทัด วงเวียน แจกกันมาเป็นอาวุธ ถ้าเป็นผู้ใหญ่ดูแล้วแยกออกว่าสิ่งของเหล่านี้ไม่ใช่อาวุธ แต่เด็กดูแล้วแยกไม่ออก เช่น เห็นตลกเอาขาบตีหัวกันแล้วหัวเราะ เด็กดูแล้วนึกว่าไม่เจ็บ เกิดการเลียนแบบเอาไปตีหัวเพื่อนบ้าง แต่ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (fantasy violence) เช่นละครจักรๆ วงศ์ๆ มีเหาะเหินเดินอากาศ หรือในเทพนิยายมีฉากขี่ม้าต่อสู้กันกลางอากาศ เราอนุโลมให้ไม่ได้เพราะมันไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“การ์ตูน Tom & Jerry แมวกับหนูแก๊งกันเท่าไรก็ไม่เคยตาย ไม่เคยบาดเจ็บมีเลือดออกซะที หรือ Road Runner รถแข่งวิ่งชนกันทั้งเรื่อง แต่ก็ไม่มีใครบาดเจ็บเป็นอะไร อย่างนี้ถือเป็น Fantasy violence แต่อยู่ใน ด ได้ เพราะตัวการ์ตูนหลักก็ไม่ได้มีลักษณะคล้ายคลึงมนุษย์ที่จะทำให้เด็กคิดเลียนแบบได้ และเด็กอายุ 6-12 ก็พอจะรู้ความแตกต่างระหว่างเรื่องจริงกับจินตนาการบ้างแล้ว แต่เป็น ป ไม่ได้เพราะเด็กอายุ 3-5 ปียังแยกแยะไม่ได้ว่าเรื่องไหนจริงหรือไม่จริง” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“ความรุนแรงไม่ใช่ตัวเองทำต่อผู้อื่นอย่างเดียว มีทั้งการทำต่อตัวเอง มีการใช้อาวุธ หรือว่าดัดแปลงสิ่งของให้เป็นอาวุธ รวมถึงความรุนแรงทางด้านจิตใจด้วย เช่น ดูแล้วหวาดกลัว เศร้าโศก สลดหดหู่ ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กค่อนข้างมาก” (อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“ความรุนแรงใน ป ด ไม่ควรมี เพราะเด็กถ้าเขาเห็นอะไรแล้วจะจำ จำแล้วไปเลียนแบบ ทั้งที่ยังไม่รู้ว่าเป็นอะไร เป็นอะไร อย่างอูลตราแมนกระโดดถีบสัตว์ประหลาด พอเด็กดูจบอาจจะเกิดจินตนาการตามแล้วไปกระโดดถีบเพื่อนเลยก็ได้” (สหัส บุญรัตน์, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

ข. เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ได้แก่ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก สะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว ตกใจ

“การแสดงที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว หรือวิตก เช่น การก่อวินาศกรรม อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ไฟไหม้ น้ำท่วม การวางระเบิด” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“รายการสำหรับเด็ก ถ้าเกิดเนื้อเรื่องจำเป็นต้องมีฉากระเบิด ในคู่มือบอกว่าห้ามเสียงดังเกินไป จะเป็นอันตรายต่อความรู้สึกของเด็ก ทำให้เด็กตกใจ หรือภาพยิงกันต้องไม่ให้เห็นการตื่นตระหนกทูลาย เขาแนะนำให้ใช้ภาพกว้าง ยิ่งแล้วตายเลย ห้ามยิงซ้ำๆ เพราะฉะนั้นต้องมีวิธีการหลีกเลี่ยงภาพความรุนแรงด้วยเทคนิคต่างๆ แทน” (มารุต สาโรวิท, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

“ความรุนแรงบางอย่างเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างเช่น ภาพอุบัติเหตุรถระเบิด เห็นคนกำลังกระเสือกกระสนหนีออกจากรถ แต่ไม่ทัน ถูกไฟคลอกตาย นอกจากภาพอุบัติเหตุที่รุนแรงต่อร่างกายและทรัพย์สินแล้วยังทำให้เกิดความสะเทือนใจ หดหู่ เวทนาแก่ผู้ชมอีกด้วย อย่างนี้ควรเป็นระดับ น๑๘ หรือ ฉ ไปเลย” (ชนิตา วิรุฬห์เพชร, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2550)

ค. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่ พฤติกรรมหรือความเชื่อที่อาจชักจูงไปสู่อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก การนำเสนอประเด็นที่ก่อให้เกิดทัศนคติความเชื่อในทางลบต่อเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ที่อาจสร้างทัศนคติด้านลบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้างความมึนงงให้แก่ผู้ชม

“เหตุการณ์ กิจกรรม พฤติกรรมหรือความเชื่อที่ชักจูงไปสู่อันตราย เช่น พิธีกรรมเดินลุยไฟ ตอกหมุดเข็มเดิน หรือเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก เช่น บันจีจัมป์ โดดหอ ปีนหน้าผา ซี่จักรยานผาดโผน กีฬาเอ็กซ์ตรีม การแสดงที่ก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อบุคคลอื่น อย่างเช่น เอกกลุ่มคนอ้วน คนพิการ เจ๊ก แซก คนใช้ ชาวนา คนในวิชาชีพทั้งหลายมาพูดถึงในเชิงดูถูก ส่วนเรื่องการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ เช่น เกี่ยวกับพิธีกรรม เครื่องราง หมอตุ การทำพิธีไล่ผี” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“อย่างรายการประเภทไปพิสูจน์บ้านผีสิง นำเสนอเรื่องลึกลับ เรื่องคนทรงเจ้า หรือ แม้กระทั่งสารคดีที่นำเสนอเกี่ยวกับลัทธิโอมชินริเกียว เนื้อหาเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อ ความศรัทธาของคนแล้วยังไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ ควรจะจัดอยู่ใน น ชั้นไป” (สหัส บุญรัตน์, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าควรจะนำองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพ เสียง บริบท เทคนิคพิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ และเจตนาในการนำเสนอ มาใช้ประกอบการพิจารณา จัดแบ่งระดับเนื้อหาความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนยังได้นำ องค์ประกอบเหล่านี้มาใช้ในขั้นตอนของการผลิตรายการ เพื่อลดทอนความรุนแรงของภาพหรือ เสียงลงโดยที่ยังคงความสมจริงของเนื้อหาไว้ได้ด้วย

“เราคงมองเรื่องรายละเอียดและเจตนาว่าจริงๆ ชี้นำไปทางนั้นหรือเปล่า สมมุติ ว่าผมทำละคร ท แต่ต้องมีฉากสู้รบ ต้องมีฉากฆ่าฟันกัน แต่เราไม่ได้แสดงรายละเอียด คือ ไม่ได้เห็นเลือดสาดจ่อ แต่พยายามเล่าเรื่องให้รู้ว่าเกิดอะไรกันขึ้น แสดงให้เข้าใจเท่านั้นว่า นี่เกิดการต่อสู้นะ ไม่ได้มี detail รุนแรง อันนี้ถือเป็นความรุนแรงระดับ 1 ก็เป็น ท ได้ อย่าง ระดับ 2 เห็นขั้นตอนการกระทำรวมทั้งผลได้ด้วย สมมุติเป็นผลจากการตาย บาดเจ็บ แต่ ต้องไม่ให้เห็นการทรมานทรมาย สยดสยอง ก็ยังเป็น 2 อยู่ ส่วนระดับ 3 ต้องไม่เกินกฎของ กระทรวงที่กำหนด” (สมรักษ์ ผนวงศิวิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“เช่น ฉากคนแทงกัน แบบแรกเห็นภาพตั้งแต่เอามือด้ามจิ้มพุ่ง เลือดค่อยๆ ไหล ออกมา แล้วโคลสอัปภาพที่หน้าของคนโดนแทงแสดงความเจ็บปวดทรมาน แล้วมีการ ค่อยๆ ถอนมือออกมาแล้วก็แทงซ้ำอีก อย่างนี้ถือว่าเจตนาให้เกิดความรุนแรง ต้องเป็น น ชั้นไป แบบที่สอง คนหนึ่งจับมีดจ้วงแทงไปที่อีกคนหนึ่ง แต่ไม่เห็นตอนแทง ตัดภาพไปที่ หน้าคนร้อง แล้วตัดมาอีกทีคนล้มลงไปแล้วเอามือกุมท้องให้เห็นว่าเลือดไหล อย่างนี้ถือว่าไม่มีเจตนาให้เกิดความรุนแรง สามารถเป็น ท ได้” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550)

“เช่น คนร้ายหยิบมีดออกจากเสื้อ เดินเข้าไปในห้องหนึ่งแล้วมีเสียงดัง จ๊ก! ไม่เห็นภาพ ไม่เห็นเลือด มีแต่เสียง พอตัดภาพกลับมาอีกทีเห็นคนนอนตายอยู่ ก็รู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องเสนอรายละเอียดทุกขั้นตอน ยังอยู่ในระดับ ท ได้” (กาญจนาพร ปลอดภัย, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

4.1.2.2 ทศนะเกี่ยวกับเพศ มีดังนี้

ก. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ โดยภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าสิ่งที่ควรระมัดระวังในการนำเสนอคือการแต่งกายที่ไม่มีมิติหรือการเปิดเผยให้เห็นสรีระ แต่ควรเป็นการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม แต่หากเป็นการแต่งกายขณะอยู่ในกิจกรรมได้รับการยอมรับทางสังคม และถูกต้องตามกาลเทศะหรือกติกาสากล (Dress Code) เช่น การแต่งชุดว่ายน้ำที่ชายหาด การสวมชุดเกาะอกสายเดี่ยวในงานราตรี ชุดในการแข่งขันกีฬา เป็นต้น ยังคงสามารถนำเสนอได้

“ในเรื่องเพศ เช่น ไม่ใส่เสื้อในเชิงเซ็กซี่ เสื้อสายเดี่ยวคอลึกที่ดูโป๊ ไม่เหมาะสม แต่ถามว่าใส่ชุดว่ายน้ำในสระว่ายน้ำหรือทะเลได้ไหม...ได้ แต่ถ้าคุณใส่ชุดว่ายน้ำเดินในห้องนอนหรือไปเดินในห้างสรรพสินค้าได้ไหม ก็ไม่ได้ ดูที่กาลเทศะมากกว่า ว่าคุณใส่นั้นถูกกับกาลเทศะหรือไม่” (ประไพ ยิ่งยืน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“เช่น ในละครจะให้นางเอกรับบทเป็นเลขาแล้วนุ่งสั้นมากๆ ไปนั่งทำงานอยู่ในออฟฟิศไม่ได้แล้ว ถือว่าผิดกาลเทศะ” (มารุต สาโรวาท, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

“การแต่งกายไม่เหมาะสม เช่น ใส่ขาสั้นไปวัด แต่ถ้าใส่ชุดว่ายน้ำอยู่ที่ชายหาด ใส่กระโปรงสั้นजूแต่อยู่ในสนามเทนนิส ก็ถือว่าเป็นชุดทางสากลที่ยอมรับได้” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“บางช่วงที่แฟชั่นกางเกงขาสั้นกำลังมาแรง นักแสดงเขาก็อยากใส่ขาสั้นเพราะรู้สึกว่ใส่ขาสั้นไม่ทันสมัย แต่ที่นี้ก็ขึ้นกับกาลเทศะ ผู้จัดควรจะดูแลด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่ที่จะใส่ขาสั้นไปออฟฟิศ ไปวัด หรือเข้าไปในสถานที่ที่ควรเคารพ” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550)

ข. การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ขี้น้ำ หรือยั่วไปทางกามารมณ์ ทั้งนี้ ภาครัฐกิจเอกชนเห็นว่าควรพิจารณาจากบริบท และเทคนิคการนำเสนอว่ามีเจตนาช่วยุยอารมณ์ ทางเพศด้วยหรือไม่

“ภาพทางเพศที่ควรระมัดระวัง ส่วนใหญ่เน้นไปที่บทรัก ไม่ให้สื่อไปทางช่วยุย กามารมณ์ หรือไม่ให้เกิดจินตนาการในเรื่องการร่วมเพศ” (อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“อยู่ที่มุมมองการนำเสนอด้วย เช่นชุดว่ายน้ำ ถ้ากล้องไปโคลสอัพที่เป้าหรือ หน้าอกก็ดูอะไรอยู่ แต่ชุดว่ายน้ำก็เป็นเรื่องปกติ เด็กก็รู้ว่าต้องใส่ชุดว่ายน้ำลงสระว่ายน้ำ ไม่ใช่ว่าใส่ชุดว่ายน้ำหรือชุดชู้ทวูเดินในห้างก็ดูไม่เหมาะ” (ประไพ ยิ่งยีน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“ถ้าหากเลิฟซีนใน ท อาจจะเป็นแค่มองตากัน จับมือกันแล้วเดินไปขึ้นรถ ถ้าเป็น น๑๓ อาจมีการโอบไหล่ เกาะเอว หรือหอมแก้ม จูบหน้าผากได้ พอมาเป็น น๑๘ อาจทำ อะไรกันได้มากกว่านั้น เดินไปล้มลงบนเตียงนอนคลุมโปง หรือล้มตัวลงนอนแล้วมือดับ โคมไฟที่หัวเตียง จนกระทั่งไม่เห็นอะไรให้ไปคิดต่อเอาเอง ภาพอย่างนี้ก็คือว่าไม่ได้เน้น หรือยั่วให้เกิตอารมณ์ทางเพศแต่อย่างใด” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“สมมุติผู้หญิงคนหนึ่งใส่สายเดี่ยวเดินเข้าซอยมาดี ๆ แล้วถูกจี้ก้โก้แซว ผู้หญิงก็รีบ วิ่งหนีจี้ก้โก้ไป การใส่สายเดี่ยวนั้นก็ไม่ได้มีเจตนาที่จะยั่วอะไร ในขณะที่ผู้หญิงอีกคน หนึ่งใส่สายเดี่ยวเห็นหน้าอกล้นทะลักออกมา เดินมานั่งบนโต๊ะที่ผู้ชายกำลังเซ็นเอกสาร อยู่แล้วพูดชวนผู้ชายไปทานข้าว อย่างนี้ถือว่ามีเจตนาช่วยุยอารมณ์ทางเพศ” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550)

ค. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการเลียนแบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นทางศีลธรรม จารีตประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีชู้ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น

“ค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่น การนอกใจ การผิดศีลธรรม การขูดลูกเมียชาวบ้านมาข่มขืน การมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงานเป็นค่านิยมที่ขัดกับประเพณีวัฒนธรรมไทย” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“ถ้าจะทำละคร ท ค่านิยมทางเพศอย่างเรื่องกะเทย การคบชู้ผู้ชาย การกระทำที่ผิดศีลธรรม ก็ไม่ควรมียู่แล้ว หรืออาจให้มีบ้างเล็กน้อยเท่าที่จำเป็นต่อเนื้อเรื่อง และก็ควรเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าตัวละครเหล่านั้นมีพฤติกรรมไม่เป็นที่ชื่นชมของสังคม ถูกตำหนิจากคนรอบข้าง และต้องให้เห็นภายในช่วงตอนเดียวกันนั้นด้วย” (มารุต สาโรวาท, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

“สมมุติถ้าบอกว่าเขาเรื่องน้ำเซาะทราย ซึ่งมีประเด็นการนอกใจ ผิดลูกผิดเมีย มาทำเป็น ท มันเป็นไปได้อยู่แล้ว หรือจะเอานิยายของกฤษณา อโศกสินมาทำ ท แทบจะไม่ได้ เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัว มีความซับซ้อนทางจิตวิทยา เยอะ บางเรื่องผิดศีลธรรมด้วย เพราะฉะนั้นโดยมาตรฐานของเนื้อหาพวกนี้ไม่ควรเป็น ท อยู่แล้ว” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศด้วย

4.1.2.3 ทศนะเกี่ยวกับภาษา มีดังนี้

ก. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม ดูหมิ่นเหยียดหยาม ทั้งนี้ให้พิจารณาบริบทของเนื้อหาด้วย

“สมมุติในฉากหนึ่ง นางร้ายซึ่งเป็นผู้ดี เป็นคนรวย แต่พ่อแม่ไม่สั่งสอน จึงพูดจา ดูถูกเหยียดหยามด้วยถ้อยคำแรงๆ ใส่นางเอกซึ่งเป็นไพร่ เป็นคนจน น่าจะเป็นระดับ น

ขึ้นไป แต่ถ้ามีตัวละครที่สามเข้ามาบอกนางร้ายว่าทำตัวไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ดี คนดูหรือเด็กก็จะรู้ว่านางร้ายคนนี้นิสัยเสีย ไม่ควรเอาอย่าง คือถึงแม้จะมีคำที่ไม่เหมาะสมอยู่บ้าง แต่ก็มีการสอนไปในตัวของมันอยู่แล้ว อาจจะเป็น ท ได้” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550)

ข. ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ทั้งนี้ให้พิจารณาบริบทของเนื้อหาด้วย เช่น คุณสถานะหรือบทบาทของตัวละคร ถ้าเป็นคนมีการศึกษาสูง เป็นครูอาจารย์ ไม่สมควรที่จะพูดคุยมึงระหว่างกัน แต่ถ้าบทบาทของโจรผู้ร้ายอาจมีคำว่ามึงได้บ้างเพื่อแสดงถึงความเป็นคนไม่ดี หรือสถานะของลูกไม่สมควรจะพูดก้าวร้าวกับพ่อแม่ เป็นต้น

“หลายคนถามว่าแล้วภาษารุ่นพ่อขุนละ ถ้ามึงพูดกันในหนังสือสมัยพ่อขุน หรือหนังสือพระนเรศวรก็ไม่เป็นไร แต่ไม่ใช่ที่นั่งทานข้าวกันอยู่ แต่งตัวทันสมัยเป็นคนอีกรุ่นหนึ่ง พูดคุยมึงกันอย่างนี้ก็ไม่ถูกกาลเทศะ โดยหลักแล้วเราดูที่ content ของเรื่องด้วย” (ประไพ ยิ่งยีน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“คนทำละครต้องดูการใช้ภาษาตามความเหมาะสมของตัวละครด้วยนะ ไม่ใช่ว่าตัวละครเป็นครูบาอาจารย์ จบดอกเตอร์ มาพูดคำดำ ใต้ อี กู มึงใส่กัน มันไม่ถูก มันน่าหมดศรัทธา แต่ถ้าเป็นแม่ค้า เป็นโจร คนทำงานหามรุ่งหามค่ำ ที่มีการศึกษาไม่สูงมาก เขามีภาษาตามสังคมของเขาก็ไม่แปลก อาจอยู่ในระดับ น ขึ้นไป” (มารุต สารีวาท, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

“ถ้าเป็นคำดำทอกันรุนแรง บ่อยๆ ใน 1 ตอน เราจะปิดเสียงไม่ให้ได้ยินอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นใต้ อี กู มึง ก็ต้องดูที่รูปแบบของละครด้วย ถ้าเป็นหนังหรือละครย้อนยุคก็ไม่ใช่ไร แต่ถ้าเป็นในยุคปัจจุบัน ถ้าขึ้นกูๆ มึงๆ กันตลอดเวลา ก็ควรเป็น น๑๘ ขึ้นไป” (อรุณีนันทิวาส, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“เรื่องการใช้ภาษายังต้องดูสถานะของตัวละครด้วยว่าใครพูดกับใคร เหมาะสมหรือไม่ เช่น ลูกพูดจាក้าวร้าวต่อพ่อแม่ นักเรียนพูดจាក้าวร้าวกับครูอาจารย์ ถือว่าไม่เหมาะสม ผู้ปกครองต้องแนะนำ” (ชนิตา วิรุฬห์เพชร, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2550)

ค. ภาษาสแลง แม้ว่าภาคธุรกิจเอกชนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในรายการสำหรับเด็ก ป๓+ และ ด๖+ ที่ไม่ควรมีการใช้ภาษาสแลง ภาษาสมัยใหม่ แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ภาคธุรกิจเอกชนยังเห็นว่าการใช้ภาษาสแลงอาจมีได้บ้าง ถ้าหากคำๆ นั้น ไม่ได้มีสื่อความหมายในเรื่องเพศ สองแง่สองง่ามหรือหยาบคาย

“ภาษาสแลงไม่ควรมีในรายการ ป ด นอกเสียจากว่าในการ์ตูน อาจมีการพากย์หลุดใช้คำสแลงมาบ้างนิดๆ หน่อยๆ ถ้าไม่ใช่คำหยาบคาย ก็ไม่เป็นไร แต่ถ้ามีบ่อยๆ ก็ไม่ใช่สิ่งที่ดีเพราะเด็กจะเอาไปพูด” (ประไพ ยิ่งยืน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“เรื่องภาษาเห็นด้วยที่ว่าไม่ควรมีพวกคำหยาบ ลามก คำไม่สุภาพ เพียงแต่ว่าคำสแลง บางทีถ้ามันไม่ใช่คำมีนัยยะแฝงๆ มากนัก ก็น่าจะปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติ เพียงแต่อย่าให้มันเกินเลยไปมากเท่านั้นเอง เพราะไม่งั้นทีไรจะไม่ใช้ภาษาคน มีแต่ภาษาทางการไปหมด” (มารุต สาโรท, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550)

“ถ้าเป็นรายการเด็กๆ ก็ไม่ควรมีการใช้ภาษาสแลงหรือก น่าจะส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาที่ถูกต้องไปก่อน แต่ถ้าจะมีใช้บ้างในรายการ ท น ฉ ไม่น่าจะเป็นไร เพราะส่วนใหญ่คำเหล่านี้ก็มีการเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เป็นสีสันอย่างหนึ่ง” (ชนิตา วิรุฬห์เพชร, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษา

4.1.2.4 ทิศนะเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่าภาคธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เพราะมีผลกระทบต่อค่าโฆษณา ค่าเช่าเวลาและการจัดผังรายการโทรทัศน์ แต่ยังยินดีให้ความร่วมมือในการจัดผังรายการช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ให้มีรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น และจัดรายการประเภท ฉ ไปอยู่ในช่วงหลัง 22.00 น.

“ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะเทคโนโลยีสมัยนี้ทำให้เด็กดูทีวีเมื่อไหร่ก็ได้ เวลาไม่ใช่ตัวกำหนด ทุกวันนี้สถานีรู้ว่าสังคมกังวลเรื่องอะไร เรามีการปรับเนื้อหารายการ ละครให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น แต่การกำหนดช่วงเวลาอย่าง น๑๘ หรือ ๓ ถ้าเป็นในวันธรรมดา กลางวันก็น่าจะฉายได้ อย่างฝรั่งเขายังฉายซีรีส์ desperate housewife ช่วงบ่ายสองบ่ายสามได้ เพราะเด็กยังอยู่ที่โรงเรียน แต่ถ้าเป็นเสาร์ อาทิตย์ กลางวันเราก็ไม่ฉายเหมือนกัน” (สมรักษ์ ฅรงควิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“ถ้าเขากำหนด น ให้ออกหลัง 2 ทุ่ม ๓ หลัง 4 ทุ่ม แล้วรายการโทรทัศน์ทุกช่องหน้าตาไม่เหมือนกันหมดหรือ ท คงเต็มจอไปหมด ขนาดทุกวันนี้ ท เยอะก็ยังไม่พอใจพอเอา น๑๓ ไปอยู่ในช่วงเวลาเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองแนะนำ แต่ก็ยังไม่พอใจ” (อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดเรื่องเวลา พี่ว่ามันเข้าไปกับยุคสมัยปัจจุบัน และทุกวันนี้สถานีก็พยายามดูแลเนื้อหารายการในช่วงเวลาต่างๆ เองอยู่แล้ว เช่น เราจะไม่เอารายการ น๑๘ ออกในช่วงกลางวัน ถ้าเป็น ๓ เราจะให้อยู่หลัง 4 ทุ่มเป็นต้นไป ส่วนช่วง 4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่ม ก็เน้นรายการประเภท ป ด ท เป็นส่วนมาก มีเพียงละครเย็นก่อนข่าวภาคค่ำเท่านั้นที่ยังคงเป็น น๑๓ อยู่” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“ป ด อาจจะอยู่ในช่วงเวลา 4 โมงถึง 6 โมงเย็น หรือ ท ได้ทั้ง 24 ชั่วโมง แต่ ๓ 4 ทุ่มเป็นต้นไป ส่วน น๑๓ น๑๘ ตั้งแต่เช้าถึง 4 ทุ่มก็สามารถออกได้” (ประไพ ยิ่งยืน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“รายการ ป หรือ ด อาจจะอยู่ช่วงเช้าประมาณ 6.00-9.00 น. ในช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ ส่วนวันจันทร์ถึงศุกร์เหมาะที่จะอยู่ช่วง 4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่มได้ ส่วน ท น๑๓ น๑๘ ออกได้ตลอด ยกเว้น ๓ ที่ควรอยู่หลัง 4 ทุ่ม” (สหัส บุญรัตน์, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

“ช่วง 4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่มควรเป็นเวลาสำหรับรายการ ป ด ท ส่วน น๑๓ น๑๔ อาจจะทำหลัง 2 ทุ่มไป และ ๕ ควรจะอยู่หลัง 4 ทุ่ม” (ชนิตา วิรุฬห์เพชร, สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2550)

4.1.3 ทักษะของภาคประชาชน

4.1.3.1 ทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมและความรุนแรง มีดังนี้

ก. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงความรุนแรงด้านร่างกาย เช่น การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต หรือวัตถุสิ่งของ การใช้อาวุธ การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง พฤติกรรมความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) และพฤติกรรมการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี ซึ่งภาคประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นเดียวกับภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนว่า ภาพความรุนแรงที่ปรากฏขึ้นเหล่านี้ เด็กจะจดจำได้ง่ายแล้วนำไปลอกเลียนแบบโดยขาดวิจารณญาณ ที่ถูกต้องเหมาะสม จนอาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ภาคประชาชนยังเห็นว่ารายการที่มีความรุนแรงแบบสมจริงมากจะทำให้เด็กซึมซับได้ง่ายกว่าความรุนแรงที่สมจริงน้อยง่ายขึ้น และความรุนแรงที่ปรากฏขึ้นซ้ำๆ ในรายการโทรทัศน์จะส่งผลให้เด็กเกิดความเคยชินกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย

“ความรุนแรงอย่างภาพการทำร้ายตัวเอง การฆาตกรรม ใช้มีดกรีดข้อมือ ถ้าเป็น ป ด ไม่ควรมีเลย หรือเหตุการณ์ปาหินใส่รถ นี่คือนวัตกรรมเลียนแบบ มันชัดเจน เป็นภาพของสังคมที่ซึมซับเรื่องแบบนี้แล้วเอาไปทำ” (อิมรอน เศรษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“รุนแรงได้อยู่ที่ว่าเป็นรายการอะไร เช่น เป็นรายการเด็กมันก็ไม่น่าจะมี ความรุนแรงเพราะเด็กยังแยกแยะถูกผิดไม่ออก เช่น การตบกันด้วยความอิจฉา เด็กดูแล้วไม่มี วิจารณญาณก็จะไปทำตาม เกิดการลอกเลียนแบบ แต่ผมมองว่าความรุนแรงในที่นี่ มันได้ทั้งนั้น อยู่ที่คนดูมากกว่า สมมุติเป็น น๑๔ มันต้องรุนแรงได้ เพราะผู้ใหญ่ดู และคิดเอง ได้นี่เป็นละคร เป็นสิ่งที่สมมุติขึ้น เพื่อให้การเล่าเรื่องสมบูรณแบบ” (อึ้ง รัตนาภานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

“ปัจจุบันสังคมไทยเรามีความรุนแรงเยอะ ประชาชนเห็นเรื่องความรุนแรงเป็นความเคยชิน เราอึ้งที่เด็กอายุ 13-14 มีการตบตีกัน เขาบอกว่าเขาเห็นจนเคยชิน” (อัญญาอร พานิชพิ้งษ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“ถ้าจะมีความรุนแรงทางจินตนาการในรายการหรือละครสำหรับเด็ก ควรให้ความสมจริงน้อย เพราะหากมีความสมจริงมากก็ยิ่งทำให้เกิดการซึมซับมาก เช่น ความรุนแรงในละครพระทิดวงศ์มีความสมจริงมากกว่าความรุนแรงในการ์ตูนอย่าง ทอมแอนด์เจอร์รี่หรือโรดรันเนอร์” (อังคิตา ลิมปีทมปาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

“พฤติกรรมความรุนแรงที่ไม่ควรมีในรายการเด็ก เพราะเด็กซึมซับง่าย และเลียนแบบได้เก่งมาก โดยไม่เข้าใจเหตุผล แม้กระทั่งการใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตหรือวัตถุสิ่งของ เช่น การล่าสัตว์ การทำลายข้าวของ ก็ไม่ควรมีในรายการสำหรับเด็ก เพราะการใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตหรือวัตถุสิ่งของ ก็ทำให้เกิดความก้าวร้าวในใจด้วย” (นฤมล ปิ่นโต, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

ข. เนื้อหาที่ส่งผลต่ออูติภาวะทางอารมณ์ ได้แก่ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก สะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว ตกใจ ซึ่งภาคประชาชนเห็นว่าเกิดขึ้นจากความรุนแรงทางพฤติกรรมแล้วมีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และยังสามารถส่งผลกระทบต่อให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนในอนาคตอีกด้วย เช่น ความรู้สึกที่เห็นอะไรแล้วกลัวมากๆ ในวัยเด็ก เมื่อเติบโตขึ้นจะเป็นโรคหวาดกลัวสิ่งๆ นั้นมากกว่าคนปกติ

“ความรุนแรงไม่ใช่ทางกายภาพอย่างเดียว รวมถึงเชิงจิตใจด้วยนะ เช่น พฤษภาทมิฬ มีทั้งการจิก ตบ ชก ในครอบครัว น้ำตบหลาน พี่สาวตบน้องชาย แม่ตบลูกสาว เป็นครั้งแรกที่ผมเห็นคน 3 generation ในครอบครัวเดียวกัน ไล่ตบกันต่อหน้า มันเป็นตัวอย่างที่เราทรมานมากเลย เราเป็นผู้ที่มีภาวะยังรู้สึกว่ามันสลดหดหู่ใจนะ” (อิมรอน เชษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ความรุนแรงด้านจิตใจ ส่วนตัวคิดว่าคือการกระทำใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเพื่อนจิตใจต่อคนดูอย่างสูง แต่ในแบบประเมินของนักวิชาการเป็นเรื่องของความหวาดกลัววิตกกังวล เศร้าโศก” (อัญญาอร พานิชพิ้งษ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“ความรู้สึกเศร้า สะเทือนใจ ตกใจ ใน ป ไม่ควรมีเลย ด อาจจะเป็นแค่ระดับหนึ่ง เพราะ หนึ่งเวลาที่เราเจอเหตุการณ์อะไรที่มันสะเทือนใจแรงๆ มากๆ มันรับไม่ได้ สองมันจะเกิดความจดจำ ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนบางอย่างได้ในอนาคต สมมติว่าพอดูหนังเรื่องตุ๊กแกผี มันก็อาจจะทำให้รู้สึกหวาดวิตกว่า อีกหน่อยพอเราเจอตุ๊กแก มันต้องกระโดดใส่เรา เราก็จะกลัวมากๆ เหมือนเป็นพวก phobia” (อังธิดา ลิ้มปี๋พิมพ์ภาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

ค. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่ พฤติกรรมหรือความเชื่อที่อาจชักจูงไปสู่อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก การนำเสนอประเด็นที่ก่อให้เกิดทัศนคติความเชื่อในทางลบต่อเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ที่อาจสร้างทัศนคติด้านลบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้างความมึนงงให้แก่ผู้รับชม

“ละครสืบลัทธิรัก มีฉากที่คนในลัทธิโซเลย์ชักชวนสมาชิกไปดื่มยาพิษเพื่อให้ตัวเองตายแล้วไปเกิดในโลกใหม่ เป็นการทำอัตวินิบาตกรรมหมู่ และมีผลต่อความเชื่อทางศาสนา จำเป็นต้องอยู่ใน น ขึ้นไป เรื่องการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนตร์ ถ้าเป็นเรื่องสโนไวท์ ซินเดอเรลล่า ยังเป็น ป หรือ ด ได้ อย่างสนุกสนาน น่าจะเป็น ท แต่ถ้าเป็นละครผีหรือหนังผี ซึ่งมีเสียง sound effect ประกอบเยอะๆ คงไม่เหมาะกับเด็กเล็ก เช่น แฮร์รี่ พอตเตอร์ เป็น น๑๓ คนเล่นของ เป็น ฉ” (อิมรอน เชนสุวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้ภาคประชาชนเห็นว่าควรจะนำองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพ เสียง บริบท เทคนิคพิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา มาใช้ประกอบการพิจารณาจัดแบ่งระดับเนื้อหาความรุนแรงในรายการโทรทัศน์

“พิจารณาทั้งความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและพิจารณาถึงระยะเวลาการนำเสนอ และความต่อเนื่องของภาพด้วยว่ามากหรือนานเกินไปหรือไม่ เช่น ฉากจับคนกดน้ำ ถ้าจะเป็น ท ให้เห็นเพียง 1-2 ทีแล้วซูมออกไป ไม่ใช่ไปถ่ายภาพได้นำให้เห็นคนถูกกดน้ำอยู่ตั้ง 5 ที ไม่ควรแช่ภาพนานให้เห็นอาการทรมานทรมาย” (อิมรอน เศรษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ยกตัวอย่างรายการเรื่องจริงผ่านจอ นาที่ดูเงินเดือน ผมให้ น๑๘ ไม่ถึงขั้น ข เพราะคือการเตือนสติ แต่การนำเสนอภาพบางครั้งอย่างรถไฟไหม้ เห็นคนโดนไฟลวก ถ้าถ่ายไกลๆ ก็ไม่เห็นอะไรมาก แต่มาถ่าย close up เห็นไฟกำลังลุกท่วมคน ไม่จำเป็นต้องขนาดนั้นก็ได้ หรือการถ่ายภาพไปเข้ามา สิ่งนี้แหละสื่อไม่นึกถึงว่ามีเด็กดูอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นมันอยู่ที่การนำเสนอ ควรดูว่าความพอดีมันอยู่ตรงไหน” (อึ้ง รัตนาภรณ์เดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

“ความถี่มันน่าจะเป็นองค์ประกอบในการจัดระดับนะ เพราะไม่ใช่ว่าฉากนี้ก็ตบ ฉากนั้นก็ตบ น่าจะพิจารณาด้วยนะ แต่ในคู่มือไม่ได้กำหนดไว้ เพียงแต่ระบุว่าไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อย แต่บางเรื่องแสดงความรุนแรงถี่” (อัญญาอร พานิชพิ้งค์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“ความรุนแรงถ้ามันเกิดขึ้นตามบริบทของเรื่อง และไม่ได้พบบ่อยมาก ไม่ได้โอเวอร์จนเกินไป ก็ยังพอรับได้ แต่ถ้าเกิดขึ้นซ้ำซาก ใน 1 เบรก ตบกัน 3-4 ครั้ง และตบกันอย่างไม่มีเหตุผล มันมากเกินไป ควรจะจัดอยู่ใน น๑๘ เลยด้วยซ้ำ” (วีราภรณ์ ประสพรัตน์สุข, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550)

4.1.3.2 ทศนะเกี่ยวกับเพศ มีดังนี้

ก. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ โดยภาคประชาชนยังให้ความสำคัญกับการแต่งกายของดารา นักแสดง พิธีกรหรือผู้ร่วมรายการที่เป็นเด็กว่าควรแต่งกายให้เหมาะสมกับบทบาทและวัย ไม่ควรแต่งกายโป๊หรือไม่มิดชิด เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ยกเว้นว่าเป็นการแต่งกายขณะอยู่ในกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับทางสังคม ถูกต้องตามกาลเทศะหรือ กติกาสากล (Dress Code) เช่น ชุดการแสดงโชว์บนเวที ยังคงสามารถนำเสนอได้

“การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ทางเพศ ถ้าเป็นรายการเด็ก จะให้เด็กผู้ชายกอดกับเพื่อนเด็กผู้หญิง ก็ไม่ควรมี เพราะเด็กยังไม่มีวิจารณญาณเลย เป็นการชี้้นำทำให้เขาเลียนแบบ ถ้าเป็น ท ฉากเลิฟซีนอาจจะแค่ออมแก้มนิดนึงแล้วก็ตัดภาพไป ถ้ามีฉากบนเตียงนิดๆ หน่อยๆ ไม่ได้แช่ภาพนาน อาจอยู่ใน น๑๓ แต่ถ้ามีการจูบได้ เล่าโลมเป็นเวลานานควรเป็น น๑๔” (วีรวัลย์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

“เช่น ฉากเลิฟซีน ถ้าจะแสดงถึงตัวละคร 2 คนว่าจะมีความสัมพันธ์กันก็อาจให้เห็นเพียงแค่เดินหายเข้าไปในห้องนอนด้วยกันแล้วให้คนดูคิดต่อเอาเอง แต่ถ้าแสดงการกอดจูบคลำกันเป็นเวลานาน จนกระทั่งล้มตัวลงนอนบนเตียงอีก อย่างนี้ถือว่าเจตนาชี้้นำควรจะเป็น น๑๔” (วีราภรณ์ ประสพรัตน์สุข, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550)

“กรณีการจับมือกันหรือหอมแก้มกัน ยังไม่ได้ส่งผลต่อความรู้สึกทางเพศ ไม่น่าเป็นอะไร แต่ถ้าทำแล้วส่งผลต่อความรู้สึกทางเพศ อันนี้ไม่ควรให้เด็กดู เช่น ฉากเลิฟซีนฉากบนเตียงก็ควรอยู่ใน น๑๔ เป็นต้นไป อย่าให้เห็นพฤติกรรมมากนัก สมมุติฉากที่ผู้หญิงผู้ชายจะมีอะไรกัน ก็ให้เห็นว่าโอบลงไปแล้วตัดภาพตื่นเข้ามาให้รู้ว่าโดนปล้ำหรือข่มขืน ไม่ใช่แช่ภาพนานเกินไปก็ไม่เหมาะ” (ฉำระ รัตนภรณเดชะ, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

ค. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นทางศีลธรรม จารีตประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีขู่ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น

“ค่านิยมการตบตีแย่งผู้ชาย เช่นเรื่องลิขิตกามเทพ มีการตบผู้หญิงท้องเพื่อแย่งผู้ชาย จะเห็นว่าโทษมันหนักมาก ต้อง น ขึ้นไป หรือผู้ชายที่มีภรรยาหลายคน ก็ควร เป็น น ขึ้นไป เป็นเรื่องผิดศีลธรรม อย่างขุนช้างขุนแผน มันเป็นที่คนคิดเก่า ที่เราแก้ไขไม่ได้ แต่เราก็ต้องสอนเด็กด้วยว่าผู้ชายเอาเปรียบผู้หญิงไม่ใช่วิถีที่ถูกต้อง” (ฉิมรอน เศษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ถ้าเป็นทางนักวิชาการจะมีเรื่องการแต่งกาย กอดจูบ ลูบคลำ ไม่มีเรื่องความเหมาะสมกับขนบธรรมเนียมสังคมและวัฒนธรรมไทย แต่จะไปอยู่ในเรื่องค่านิยมทางเพศ อย่างขุนแผน เข้าใจว่ามันเป็นละครพื้นบ้าน แต่มันมีเรื่องค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ทั้งการ แสดงออกทางเพศ ทศนคติทางเพศอยู่ ควรจะเป็น น ชั๊นไป” (อัญญาอร พานิชพิ้งษ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“พระทินวงศ์ เขาเรตไว้ ท แต่ดูไปดูมาน่าจะเป็น น๑๘ นะ นอกจากจะมีความรุนแรงในเชิงจินตนาการแล้ว ยังมีการแฝงเรื่องค่านิยมทางเพศ แม้จะเป็นละครพื้นบ้าน แต่เด็ก ๆ ไม่มองอย่างนั้นอย่างเดียว เขาจะมองว่ามันเป็นแบบอย่างสำคัญของสังคมไทย เพราะฉะนั้นวรรณคดีเก่า ๆ มันก็มีค่านิยมบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน” (อภิญญา ลิ้มปัทมปาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศ

4.1.3.3 ทศนะเกี่ยวกับภาษา มีดังนี้

ก. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม หมิ่นเหม่ ดูถูกเหยียดหยาม

“เช่น การเรียกไอ้ซาเป้ ไอ้ฮ้อย ไอ้ฮ้วน ต้องระวังมากเลย เพราะถ้าเด็กได้ยินแล้ว เอาไปล้อเลียนคนเหล่านั้น ทำให้เขาสะเทือนใจและเกิดเป็นปมด้อยอีก ถ้ามีคำเหล่านี้ เยอะ ๆ ควรจะเป็นระดับ น ชั๊นไป” (นฤมล ปิ่นโต, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

“อย่างละครชิตคอมบางเรื่องมักมีคำพูดสองแง่สองง่าม คำพวน ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เช่น เรื่อง ‘เป็นต่อ’ จะมีเยอะมาก เหมาะกับผู้ใหญ่ดูมากกว่า” (ศศิพงศ์ รอดเกษม, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550)

ข. ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ทั้งนี้ให้พิจารณารูปทของ เนื้อหาต้องมีความเป็นเหตุเป็นผล และเหมาะสมกับการนำเสนอ

“เช่น ในละคร ท บทคนร้าย จะพูด กู มึง ก็ได้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นคนไม่ดี แต่ถ้าเป็นละครด่ากันด้วยถ้อยคำรุนแรง อย่าง สารระแน ซาติซัว ต้อง น ขึ้นไปเลย” (อิมรอน เชษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ภาษาที่ไม่ค่อยสุภาพ ยกตัวอย่าง กู มึง ถ้าจะอยู่ในรายการทั่วไปก็ไม่ควรมีถึงแม้ว่าเราจะเห็นได้ในชีวิตจริง แต่ทีวีเป็น mass และก็有一部分หนึ่งของพัฒนาการทางภาษา เพราะฉะนั้นมันไม่ควรถอยหลัง ในเมื่อเราผ่านยุคฟอซูนมาแล้ว มันก็ควรจะพัฒนาไปข้างหน้ามากกว่า” (วิราภรณ์ ประสพรัตน์สุข, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550)

“คำพูด กู มึง ไข่ อี ตอแหล สารระแน ถ้าบ่อยก็ควรจะอยู่ใน น๑๘ แต่ส่วนใหญ่อยากให้มองว่าคุณค่าความเป็นจริงของชีวิตว่ามันมีไหม อยู่ที่ความเหมาะสมด้วย สมมุติเด็กมาพูดกูมึงกับอาจารย์ ตรงนั้นไม่ควรนำเสนอ เพียงแต่ถ้าเป็นสถานะเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน จะหลุดไ้อ้ออกมา บางที่มันก็มี” (ฉำรง รัตนภานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

ค. ภาษาสแลง แม้ว่าภาคประชาชนจะเห็นสมควรที่จะส่งเสริมการใช้ภาษาให้ถูกต้องโดยเฉพาะรายการสำหรับเด็ก แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ภาคประชาชนยังเห็นว่าการใช้ภาษาสแลงอาจมีได้บ้าง ถ้าหากคำๆ นั้น ไม่ได้มีสื่อความหมายในเรื่องเพศ สองแง่สองง่ามหรือหยาบคาย

“ถ้าเป็นคำสแลงปกติ ทั่วๆ ไป เช่น ชิวชิว แอ๊บแบ๊ว ก็สามารถใช้ได้ แต่คำสแลงที่สื่อความหมายทางเพศ คำสองแง่สองง่าม ก็ไม่ควรมี” (อิมรอน เชษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ผมมองว่าโอเคเอาไว้เถอะ เพื่อเป็นมาตรฐานไว้ ไม่ให้เลยเถิด แต่ถ้าไม่มีตรงนี้ก็ไม่ว่าในอนาคตมันอาจจะเลยเถิด มีภาษาอะไรเพี้ยนๆ ไป แต่ผมไม่ได้หมายความว่าจะมีคำว่า “แอ๊บแบ๊ว” ไม่ได้ นะ มีได้บ้าง” (ฉำรง รัตนภานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

“ถ้าเป็นภาษาสแลง ภาษาสมัยใหม่ เช่น เด็กแว้น ไม่ซีเรียส เพราะภาษามันต้องพัฒนาไปตามเวลาของมัน ไม่ได้อยู่นิ่งตายตัว” (วีราภรณ์ ประสพรัตน์สุข, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษา

4.1.3.4 ทิศนะเกี่ยวกับการจัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก กับ รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากภาคประชาชนเห็นว่ารายการเด็กบางรายการถูกจัดระดับเป็น ท เพื่อให้รายการมีกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมที่กว้างขึ้น ทำให้สัญลักษณ์ที่ใช้ไม่ตรงกับเนื้อหาที่เป็นจริง จึงน่าจะมีการแบ่งประเภทรายการของ ท เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น

“รายการที่ส่งเสริมเยาวชนตอนนี้แทบไม่ปรากฏ มันกลายเป็น ท ซึ่งเป็นประเภทครอบครัว แต่ในครอบครัวก็มีทั้งผู้ใหญ่และเด็ก บางรายการมีเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่เป็นหลัก บางรายการมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นหลัก เราควรจะ identify ว่าเป็น ท กลุ่มไหน ควรจะมีกลุ่มย่อยของ ท ใหม่ เช่น การใช้โทนสีเข้ม-จาง บอกระดับ ท สำหรับผู้ใหญ่ หรือ ท สำหรับเด็ก” (อังธิดา ลิมปีปัทมปาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

“ยังอยากให้ปรับตรง ท เพราะคำว่าทุกวัย มันไม่ชัดเจน มันครอบคลุมไปหมด แล้วสุดท้ายใครๆ ก็อยากเอาตัวรอดด้วยการให้รายการตัวเองเป็น ท เราก็คิดว่าควรจะปรับปรุงใหม่ อาจจะแบ่งย่อยเป็น sub-set ของ ท ออกมา” (นฤมล ปิ่นโต, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

ขณะที่ภาครัฐไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการจัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย เนื่องจากไม่สามารถให้คำจำกัดความของ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก” กับ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่” ได้และอาจจะทำให้เกิดความสับสนมากยิ่งขึ้น

“ผมถามว่าอะไรคือ ท ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก มันมีที่ไหน มันไม่มีทางเป็นไปได้ แต่คิดว่ารายการ ท คือรายการสำหรับคนทุกวัยที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก แค่นี้ก็ผิดแล้ว” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“ถามว่ารายการ ท ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก คุณคิดว่ามันก็เปอร์เซ็นต์ ถ้าเผื่อรายการนั้นมีผู้ดูสำหรับเด็กประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปอย่างนี้ถือว่ารายการนั้นคือรายการสำหรับเด็ก แต่ดูแล้ว ท ที่เด็กดูจริงๆ มันไม่มี มันมีแค่ 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นแหละ แล้วจะใช้เครื่องมืออะไรวัดว่ารายการ ท นั้นมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กก็เปอร์เซ็นต์” (สุติมา ไตรโกมุท, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

4.1.3.5 ทศนะเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่าภาคประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาในรายการประเภท น๑๓+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. น๑๔+ ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และ ข ให้ออกอากาศได้หลัง 22.00 น. ท สามารถออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนรายการ ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

“4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่ม ควรเป็นเวลาสำหรับรายการ ป ด ถ้าเอา น๑๓ น๑๔ มาใส่ก็ไม่คลื่น ควรให้ น๑๓ อยู่หลัง 2 ทุ่ม น๑๔ หลัง 2 ทุ่มครึ่ง ข ก็ไปอยู่หลัง 4 ทุ่ม” (อิมรอน เศษฐวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ป และ ด ควรจะอยู่ในช่วงเย็น จันทร์-ศุกร์ และเสาร์-อาทิตย์ ควรจะอยู่ช่วงเช้า น๑๓ น๑๔ ควรจะอยู่ในช่วงค่ำ หลังข่าว 2 ทุ่ม ไม่จำเป็นต้องดีดมาก ข ควรจะช่องเฉพาะของมัน เมื่อนอกมีช่องเฉพาะ เพราะ ข ถ้ามีช่วงเวลา บางทีก็เท่านั้น ถึง ข จะไปอยู่ตอนเที่ยงคืน แต่คนยังไม่นอนก็เยอะเยอะ” (ฉำรง รัตนภรานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

“4 โมงถึง 2 ทุ่ม ควรเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว คือให้มี ป ด ท ได้ ส่วน น๑๓ กับ น๑๔ ควรอยู่หลัง 2 ทุ่ม ส่วน ข ควรอยู่หลัง 4 ทุ่มไป” (เชษฐา มั่นคง, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2550)

“4 โมงเย็นถึง 6 โมงควรเป็นรายการประเภท ป ด ส่วน ท หลัง 6 โมงไปแล้ว เพราะ ท ยังมีระดับความรุนแรง เพศ ภาษา เป็น 1 1 1 อยู่ ส่วน น๑๓ ควรหลัง 2 ทุ่ม น๑๔ หลัง 3 ทุ่ม และ ฉ อยู่หลัง 4 ทุ่มไปแล้ว” (อัญญาอร พานิชพิ้งรัถ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

4.2 สรุปทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

การวิจัยพบว่าภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนมีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไม่แตกต่างกันมากนัก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นแตกต่างกัน ได้แก่

เรื่องการใช้ภาษาสแลง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เน้นที่รายการประเภท ป๓+ และ ด๖+ แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ยังสามารถนำเสนอได้ เนื่องจากเห็นว่าภาษาสแลงเป็นการใช้ถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น และถ้อยคำหรือสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงพัฒนาการทางภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จึงไม่ควรจะนำประเด็นภาษาสแลงมารวมอยู่ในหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด (-3)

เรื่องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่า ภาครัฐอยากให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในรายการประเภท น๑๔+ และ ฉ มากที่สุด โดยให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เป็นต้นไป ส่วนรายการประเภท ป๓+ ด๖+ ท และ น๑๓+ ภาครัฐเห็นว่าสามารถออกอากาศได้ทุกช่วงเวลา ภาคธุรกิจเอกชน ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เพราะมีผลกระทบต่อค่าโฆษณา ค่าเช่าเวลาและการจัดผังรายการโทรทัศน์ แต่ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการจัดผังรายการช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ให้มีรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น และจัดรายการประเภท ฉ ไปอยู่ในช่วงหลัง 22.00 น. ภาคประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาในรายการประเภท น๑๓+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. น๑๔+ ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และ ฉ ให้ออกอากาศได้หลัง 22.00 น. ท สามารถออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนรายการ ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

เรื่องการจัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก” กับ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่” เนื่องจากภาคประชาชนเห็นว่ารายการเด็กบางรายการถูกจัดระดับเป็น ท เพื่อให้รายการมีกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมที่กว้างขึ้น ทำให้สัญลักษณ์ที่ใช้ไม่ตรงกับเนื้อหาที่เป็นจริง จึงน่าจะมีการแบ่งประเภทรายการของ ท เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น ขณะที่ภาครัฐไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการจัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย เนื่องจากไม่สามารถให้คำจำกัดความของ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก” กับ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่” ได้และจะทำให้เกิดความสับสนมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากดูจากหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา มีการแบ่งเนื้อหารายการโทรทัศน์ออกเป็น TV-G สำหรับผู้ชมทั่วไป TV-PG สำหรับผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำแก่เด็กในการรับชม ออกสเตรเลียมและแคนาดา มีการแบ่งเนื้อหารายการโทรทัศน์ออกเป็น G สำหรับผู้ชมทั่วไป PG สำหรับผู้ใหญ่ดูร่วมและให้คำแนะนำแก่เด็กในการรับชม ดังนั้นแนวคิดในการแบ่งรายการประเภท ท น่าจะมีความเป็นไปได้และสามารถให้ประโยชน์ต่อผู้ชมได้มากขึ้น โดยอาจสร้างคำจำกัดความใหม่เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ไม่ควรใช้คำจำกัดความว่า “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก” ซึ่งจะหมายถึงรายการสำหรับเด็ก หรือ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่” ซึ่งจะหมายถึงรายการสำหรับผู้ใหญ่ ไม่ใช่รายการสำหรับผู้ชมทุกวัยตามความหมายของรายการประเภท ท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยนั้นยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของทุกฝ่ายที่ต้องเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน จึงน่าจะให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการเบื้องต้นของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน หากทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจดีพอสมควรแล้วจึงอาจปรับปรุงหลักเกณฑ์ใหม่ต่อไปได้

มาตรฐานของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ พบว่าควรมีมาตรฐานตามที่คณะที่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนเห็นตรงกัน ได้แก่

1. พฤติกรรมและความรุนแรง หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดง ความรุนแรงด้านร่างกาย เช่น การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต หรือวัตถุสิ่งของ การใช้อาวุธ พฤติกรรมความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) และพฤติกรรมการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี เนื่องจากภาพความรุนแรงที่

ปรากฏขึ้นเหล่านี้ เด็กจะจดจำได้ง่ายแล้วนำไปลอกเลียนแบบโดยขาดวิจารณญาณที่ถูกต้องเหมาะสม จนอาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ข. เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ได้แก่ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก สะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว ตกใจ ความโกรธ ความก้าวร้าว

ค. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่ พฤติกรรมหรือความเชื่อที่อาจชักจูงไปสู่อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก การนำเสนอประเด็นที่ก่อให้เกิดทัศนคติความเชื่อในทางลบต่อเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ที่อาจสร้างทัศนคติด้านลบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้างความมึนงงให้แก่ผู้ชม

ทั้งนี้จะพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพ เสียง บริบท เทคนิคพิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา มาตัดสินในการแบ่งระดับเนื้อหาของพฤติกรรมและความรุนแรงในรายการโทรทัศน์

2. เพศ หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ โดยภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนเห็นว่าสิ่งที่ควรระมัดระวังในการนำเสนอคือการแต่งกายที่ไม่มีมิติซิด หรือการเปิดเผยให้เห็นสรีระ ควรเป็นการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม แต่หากเป็นการแต่งกายขณะอยู่ในกิจกรรมได้รับการยอมรับทางสังคม และถูกต้องตามกาลเทศะหรือกติกาสากล (Dress Code) ยังคงสามารถนำเสนอได้

ข. การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ขื่นน่า หรือยั่วเย้าไปทางกามารมณ์ โดยพิจารณาจากบริบทและเทคนิคการนำเสนอว่ามีเจตนายั่วเย้าอารมณ์ทางเพศด้วยหรือไม่

ค. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นทางศีลธรรม จารีตประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีผู้ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศ

3. ภาษา หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม ดูหมิ่นเหยียดหยาม

ข. ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ทั้งนี้ ให้พิจารณบริบท และความเหมาะสมของเนื้อหา

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษา

4. การจัดช่วงเวลาการออกอากาศ ช่วงเวลาที่เหมาะสมได้แก่

ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง

น๑๓+ ออกอากาศได้ตลอด ยกเว้นช่วงเวลา 16.00-20.00 น.

น๑๘+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น.

ด ออกอากาศได้หลัง 22.00 น.

ตาราง 4.2 สรุปทักษะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
ทักษะของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ที่มีความเห็นเหมือนกัน

พฤติกรรมและความรุนแรง	เพศ	ภาษา
<p>1. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรุนแรงด้านร่างกาย - ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ - การกระทำที่ผิดกฎหมาย <p>2. เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรุนแรงทางด้านจิตใจ <p>3. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมอาจชักจูงไปสู่อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก - ทศนคติความเชื่อเชิงลบต่อเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ - เรื่องไสยศาสตร์ เวทมนต์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ 	<p>1. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี กาลเทศะ</p> <p>2. การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ขี้ขำ หรือยั่วเย้าไปทางกามารมณ์</p> <p>3. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ</p> <p>ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศ</p>	<p>1. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม ดูหมิ่นเหยียดหยาม</p> <p>2. การใช้ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย</p> <p>ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษา</p>

<p>ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท เทคนิค พิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับความรุนแรง</p>		
--	--	--

ทัศนยะของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ที่มีความเห็นแตกต่างกัน

ประเด็น	ภาครัฐ	ภาคธุรกิจเอกชน	ภาคประชาชน	สรุป
ภาษาสแลง	มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่เน้นที่รายการเด็ก แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ยังสามารถนำเสนอได้	มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่เน้นที่รายการเด็ก แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ยังสามารถนำเสนอได้	มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่เน้นที่รายการเด็ก แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ยังสามารถนำเสนอได้	ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เห็นว่าไม่ควรมีการใช้ภาษาสแลงในรายการประเภท ป๓+ และ ด๖+ แต่สำหรับรายการประเภทอื่นๆ ยังสามารถนำเสนอได้
ช่วงเวลาการออกอากาศ	ป๓+ ด๖+ ท และ น๑๓+ สามารถออกอากาศได้ทุกช่วงเวลา	ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ แต่มีการจัดช่วง 16.00-20.00 น.	ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.	ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

	<p>น๑๘+ และ ข ให้ออกอากาศ ได้หลังเวลา 22.00 น. เป็น ต้นไป</p>	<p>ให้มีรายการที่เหมาะสม สำหรับเด็กและเยาวชนมาก ยิ่งขึ้น และรายการประเภท ข ไปอยู่ในช่วงหลัง 22.00 น.</p>	<p>ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง น๑๓+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. น๑๘+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. ข ให้ออกอากาศได้หลัง 22.00 น.</p>	<p>ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง น๑๓+ ออกอากาศได้ตลอด ยกเว้นช่วงเวลา 16.00-20.00 น. น๑๘+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. ข ออกอากาศได้หลัง 22.00 น.</p>
<p>การจัดแบ่งรายการ ประเภท ท</p>	<p>ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการ จัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย เนื่องจากไม่สามารถให้คำ จำกัดความได้และอาจทำให้ เกิดความสับสนมากขึ้น</p>	-	<p>จัดแบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชม เป้าหมายเป็นเด็ก กับ รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชม เป้าหมายเป็นผู้ใหญ่</p>	<p>ภาครัฐ กับภาคประชาชนมี ความเห็นต่างกันในเรื่องการ แบ่งรายการประเภท ท ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ส่วน ภาคธุรกิจเอกชนไม่มีความ คิดเห็นในเรื่องนี้</p>

บทที่ 5

ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

5.1 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน

5.1.1 ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย

ก. ความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน

จากการวิจัยพบว่าตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ที่เห็นชอบกับข้อเสนอของกระทรวงวัฒนธรรมในการพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์โดยมอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรมทำการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อแต่ละประเภท (Rating) ภายใต้งบประมาณ 15 ล้านบาท ประกอบด้วย 2 ระบบคือ 1. การประเมินคุณภาพเนื้อหา พิจารณาเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบวิถีคิด พัฒนาสมองและปัญญา ความรู้และการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตามทักษะชีวิต ความหลากหลายในสังคม และเนื้อหาส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว และ 2. การจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ พิจารณาเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเพศ ภาษาและพฤติกรรมอันนำไปสู่ความรุนแรง จำแนกเนื้อหาได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ป ต ท น ฉ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กรมประชาสัมพันธ์ และกระทรวงวัฒนธรรม ในการกำกับดูแลการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ ดังนี้

กรมประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ

1) จัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ โดยให้ประกอบด้วยระบบประเมินคุณภาพเนื้อหา และระบบการจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ รวมถึงการกำหนดช่วงเวลาในการออกอากาศตามความเหมาะสมของรายการแต่ละประเภท

2) จัดทำกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับระบบของการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์และชี้แจงกับสถานีโทรทัศน์ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ

1) พัฒนาโครงสร้างและกลไกในการจัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อในกลุ่มภาคสังคม สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามเฝ้าระวังประเมินผล และสะท้อนความคิดเห็นในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ต่อสังคม และให้จัดตั้ง

คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และตัวแทนภาคประชาชน

2) สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อในภาคประชาชน

ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนต้องการดำเนินงานในลักษณะกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) มากกว่าการถูกกำหนดนโยบายมาจากภาครัฐ เพราะเห็นว่ากฎระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ ที่ออกมาตามมติคณะรัฐมนตรีแล้วมีผลบังคับใช้ในทันทีนั้น ภาคธุรกิจเอกชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม และยังไม่ทันตั้งตัวกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

“เรามองว่าเรื่องพวกนี้ในต่างประเทศที่เขาทำอยู่ เขาก็เป็น self-regulation ไม่ได้เป็นกฎหมายอะไร ทำไมบ้านเราจะต้องมีมติ ครม. ทำไมจะต้องให้กรมประชาสัมพันธ์ประกาศอะไรออกมา ซึ่งตอนแรกที่ทำกับกรมประชาสัมพันธ์ก็เหมือนเป็นคู่มือแนะนำในการทำหน้าที่เอง ไม่ได้เป็นคำสั่ง แต่พอคณะรัฐมนตรีประกาศออกมาเลยว่าจะต้องมีระเบียบอย่างนี้ มีช่วงเวลาการออกอากาศเรื่องเรตติง เราก็รู้สึกว่าจะทำงานกันทำไมไม่มาปรึกษา ไม่มาถามความคิดเห็น รัฐบาลที่เราเคยเจอมาเมื่อสั่งอะไรไปแล้วเมื่อเรียกมาแจ้งให้ทราบถือว่าต้องทำ ตอนนี้รัฐออกแต่กฎหมาย รัฐไม่เคยส่งเสริม แต่ออกระเบียบบังคับ รัฐควรส่งเสริม ไม่ควรที่จะห้าม ห้าม ห้าม ห้าม ห้าม ห้าม มันไม่ใช่” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“ดูจากประเทศอื่นๆ ที่เจริญแล้ว ส่วนใหญ่จะมีความร่วมมือกัน และมีองค์กรที่เป็นเหมือนสมพันธมิตรให้ผู้ประกอบการได้ลุกขึ้นมาเพื่อแสดงความรับผิดชอบ เราก็น่าจะทำได้ มันมีผลดีกว่าที่จะเป็นกฎระเบียบหรือกฎหมายอะไรออกมาบังคับ เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ แต่อย่างหนึ่งก็คือว่าทุกคนต้องตั้งใจทำอย่างจริงจัง ถ้าไม่ได้ตั้งใจทำด้วยความจริงจังมันก็จะเกิดช่องโหว่ พอเกิดช่องโหว่มา มันก็จะกลับกลายเป็นว่าที่เราตั้งใจทำมันไม่เวิร์กจึงต้องมีกฎกติกาบังคับ” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“มีนักวิชาการคนหนึ่งบอกว่าเป็นงานวิจัยทำมาแล้ว 4 ปี 5 ปี ก็ได้ผลตามนี้ แล้วผมก็ยกมือถามเลยว่าขอโทษครับในเวลา 4 ปีนี้ไปแอบทำมาทำไม ทำไมตั้งแต่ 4 ปีแล้วไม่เชิญพวกนายสถานีหรือคนทำรายการเข้าไปร่วมและก็บอกว่ากำลังจะทำวิจัย ผมบอกวิธีการแบบนี้มันใช้ไม่ได้ คือ การแอบซุ่มทำแล้วมาโจมตี” (วิฑูรย์ ชัยปาณี, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

“เมื่อไหร่ที่คุณให้รัฐเข้ามาควบคุม คุณก็หมดสิทธิ์แล้วละในการทำอาชีพนี้ บางอย่างไม่ควรควบคุมก็มาควบคุม ประเทศนี้เป็นประชาธิปไตย คือคุณต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นอิสระ เสรีภาพ การจะทำอะไรต้องไม่ทำร้าย ไม่ทำลายสิทธิเสรีภาพของคนอื่น และการที่คุณใช้สิทธิเสรีภาพนั้นต้องใช้เพื่อจะสนับสนุนในความเป็นอยู่ของมนุษย์ ของตัวเอง และของประเทศชาติด้วย ไม่ใช่ว่าประเทศเป็นประชาธิปไตย คุณจะทำอะไรตามใจชอบ แต่คุณก็ต้องมีคุณธรรม” (จันวรรค์ ศิริตัน, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2551)

ด้านภาครัฐเห็นว่าการกำกับดูแลตนเองของภาคธุรกิจเอกชนอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะภาคธุรกิจเอกชนยังคงต้องแข่งขันเพื่อผลกำไรและการอยู่รอดของธุรกิจอยู่ด้วย จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์จากภาครัฐเข้ามาควบคุมด้วยส่วนหนึ่ง และหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่ถือเป็นข้อบังคับที่มีผลทางกฎหมาย เป็นเพียงคู่มือแนะแนวทางในการดำเนินงานเท่านั้น

“การเรียกร้องเรื่องการควบคุมกันเอง หรือ self-regulation ทางฝ่ายเราก็เห็นว่า มันทำไม่ได้ 100% หรือกล่าวสำหรับสื่อทีวี เพราะในแง่ของรายการทีวีนี้ส่วนหนึ่งคุณทำเพื่อสนองตอบนโยบาย แต่อีกส่วนหนึ่งทำเพื่อสนองตอบผลกำไรและธุรกิจมากกว่า ฉะนั้นจะให้ทำ self-regulation 100% เลยเราก็ไม่มั่นใจเหมือนกัน เพราะว่าผู้ชมได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำเสนอเนื้อหาของคุณมันน่าจะเป็นแบบครึ่งๆ ร่วมมือกันทำงาน” (วิลาสินี อดุลยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551)

“สิ่งที่เกิดขึ้นคือมันเป็นแค่ร่างยกแรก ที่ต้องการให้ผู้ผลิต สปอนเซอร์ สถานี มาคุยกันอีกรอบหนึ่งว่าจะเอาอย่างไร แต่ในตัวเนื้อหาเองจะมีเรื่องของการกำหนดช่วงเวลาด้วย ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าไกด์ไลน์นี้เป็นระเบียบของกรมประชาสัมพันธ์ เป็น

ข้อกฎหมาย แต่เทคโนโลยีตัวนี้ไม่ใช่ข้อกฎหมาย มันสามารถแก้ไขได้” (อิทธิพล ปรีติประสงค์, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2551)

“ที่เขาก่อมือบกัน เขาเข้าใจว่าคู่มือที่ออกมาเป็นกฎหมาย แคบอกเป็นกฎหมายก็ผิดแล้ว คู่มือก็คือคู่มือ คู่มือไม่ใช่กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีบอกให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ แต่ไม่ได้บอกว่าจะให้เอาคู่มือเป็นกฎหมาย” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

ข. ภาครัฐต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่ต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาออกอากาศ

จากการวิจัยพบว่าภาครัฐมีนโยบายกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในรายการประเภท น ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และรายการประเภท ข ให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เพื่อให้การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนจากการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม

“แม้จะมีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์มาตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2549 โดยแสดงสัญลักษณ์ว่าเป็นรายการประเภทใด แต่เพื่อให้การจัดระดับความเหมาะสมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน กรม.จึงมีมติให้กำหนดเวลาการออกอากาศรายการบางประเภท คือ 1.รายการประเภท น คือรายการที่อายุ 13 – 18 ปี สามารถดูได้แต่ต้องมีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำ เพราะมีภาพ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ออกอากาศได้หลังเวลา 20.00 น. 2.รายการประเภท ข คือรายการเฉพาะไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน เหมาะสำหรับผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น.” (ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม, หนังสือพิมพ์คมชัดลึก 6 มิถุนายน 2550)

ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์แต่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการประเภท น และ ข เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขปัญหามิใช่สอดคล้องกับพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของคนในปัจจุบัน และไม่ทัน

กับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตที่เป็นช่องทางหนึ่งในการรับชมรายการโทรทัศน์ได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยช่วงเวลา และยังไม่เป็นธรรมชาติต่อผู้ประกอบการในระบบฟรีทีวี เนื่องจากกฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงเคเบิลทีวี พีทีวี ทีวีดาวเทียม

“ช่วงที่ผ่านมาการจัดเรตติ้งทีวีที่มีอักษร เพื่อสื่อให้ผู้ชมและผู้ปกครองรับรู้ นั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่การที่จะมาจัดระเบียบใหม่เรื่องเวลาออกอากาศนั้น เรื่องนี้ไม่เห็นด้วย เพราะทีวีคือการสร้างความบันเทิงต่อผู้ชม หากรัฐจะมาแก้ไขปัญหาเยาวชน ต้องหันมามุ่งเน้นสถาบันครอบครัวมากกว่า” (จ่านรรค์ ศิริตัน, หนังสือพิมพ์ดาวเดลี 5 กรกฎาคม 2550)

นายวิฑูรย์ ชัยปาณี นายกสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย กล่าวในงานสัมมนาเรื่องผลกระทบของการจัดเรตติ้ง จัดโดยสมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ไว้ว่า “ที่เราไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งคือการจำกัดช่วงเวลา เพราะ 1.กฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ถูกต้องตามพฤติกรรมของคนดูโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน เรามีข้อมูลงานวิจัยจากบริษัท เอซีเนลเซ็นอาเรียเกี่ยวกับการบริโภคสื่อโทรทัศน์ ในช่วงมีนาคมถึงเมษายน 2550 พบว่าช่วงเวลาที่กลุ่มเยาวชนดูโทรทัศน์มากที่สุดคือ 19.00 น. 20.00 น. และ 21.00 น. แต่ที่น่าสนใจคือช่วงเวลาที่เยาวชนดูโทรทัศน์มากที่สุดคือพบว่า 22.00 น. ใกล้เคียงพอๆ กับช่วงเวลา 18.00 น. และช่วงเวลา 23.00 น. ก็พอๆ กับเวลา 17.00 น. เราก็เลยมีคำถามไปว่าถ้ารายการ ๑ ต้องไปออกหลัง 22.00 น. คนดูมันก็มากพอๆ กับ 18.00 น. แล้วทำไมเวลา 18.00 น. จะออก ๑ ไม่ได้ เพราะปริมาณคนดูที่เป็นเยาวชนเท่าๆ กัน ข้อ 2. กฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ทันต่อเทคโนโลยีการสื่อสารที่กำลังขยายตัวอย่างไม่มีขอบเขต เพราะผลงานวิจัยก็บอกไว้เหมือนกันว่าเยาวชนส่วนใหญ่ปัจจุบันนี้ดูโทรทัศน์ เพียง 1-1 ชั่วโมงครึ่ง แล้วก็ใช้เวลาอยู่บนอินเทอร์เน็ตถึง 5-7 ชั่วโมง เยาวชนวันนี้จะดูโทรทัศน์ด้วยวิธีเลือกโปรแกรมมากขึ้นและก็เลือกดูเฉพาะรายการที่ตัวเองชอบระหว่างนั้นอาจจะเปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้เพื่อเป็นเพื่อน และจะมีพฤติกรรมที่ทำหลายอย่างพร้อมๆ กันคืออาจจะเปิดคอมพิวเตอร์ไปด้วย เปิดแชตรูมไปด้วย หนึ่งข้างหนึ่งเสียบไอพอดและก็หยิบโทรศัพท์มือถือส่ง SMS ถึงเพื่อนไปด้วย และที่สำคัญคือผู้คนยุคนี้ไม่จำเป็นต้องดูโทรทัศน์ตามเวลา สามารถอัดลงวิดีโอ แผ่นดีวีดี หรือโหลดเป็นคลิปนำแปะไว้ในเว็บไซต์ ซึ่งแปลว่าเยาวชนสามารถดูในเวลาไหนก็ได้ ทั้งในทีวี

ออนดีมาน ไอพีทีวี เน็ตทีวี โมบายทีวี ดูผ่านมือถือก็ได้ ดูผ่าน youtube ก็ได้ ข้อ 3.กฎเกณฑ์ดังกล่าวปฏิบัติจริงได้ยากและก็ไม่สามารถให้ความยุติธรรมกับผู้ประกอบการที่แข่งขันกันอยู่ในปัจจุบันได้ เพราะฟรีทีวีตกอยู่ในภายใต้เงื่อนไขนี้ ไม่ควบคุมเพลททีวี เคเบิลทีวี ออนเน็ตทีวี ไอพีทีวี ซัทเทอร์ไลท์ทีวี”

“การกำหนดช่วงเวลาอย่างหนึ่งเราต้องคิดว่าไลฟ์สไตล์ของเขากับเราไม่เหมือนกัน จะถามว่าเราใช้ชีวิตเหมือนคนอังกฤษไหม ก็ไม่เหมือน คนดูที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเขาอยู่อย่างไร เขานอนกันกี่โมง เขาดื่นกันกี่โมง 20.00 น. – 20.30 น.เด็กก็นอนแล้ว แต่ถ้าพูดถึงว่าอนาคต เทคโนโลยีมันมีการพัฒนา อะไรต่ออะไรมันก็เพิ่มขึ้นไลฟ์สไตล์ของคนเราเปลี่ยนไป อันนี้มันก็อีกเรื่องหนึ่ง ก็คืออย่างนี้แหละถ้าไลฟ์สไตล์ของคนเปลี่ยน สถานีโทรทัศน์มันก็ต้องเปลี่ยนไปโดยธรรมชาติอยู่แล้วมันต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของคนดู เพราะฉะนั้นคุณไม่ต้องออกกฎหมายมาบังคับ เขาก็เปลี่ยน เปลี่ยนตามคนดู” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

ค. ภาครัฐต้องการให้มีการนำระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3) ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่า การนำ 2 ระบบเข้ามาในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ไม่มีความสอดคล้องกัน เนื่องจากระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม ควรถูกใช้เป็นมาตรการที่ใช้ส่งเสริมผู้ผลิตให้ผลิตผลงานสร้างสรรค์มากกว่า และการพิจารณาการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จึงควรเหลือเพียงประเด็นเนื้อหาที่ควรจำกัดเท่านั้น ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ในต่างประเทศ

นายประวิทย์ มาลีนนท์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ผู้บริหารสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. กล่าวในงานเสวนาเรตติงเพื่อใคร จัดโดยสมาคมนิสิตแก่นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550 ไว้ว่า “คู่มือใหม่นี้มีสิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามา คือมี +6 ซึ่งมีความเห็นว่า +6 ควรใช้เป็นหลักเกณฑ์ในโรงเรียน ไม่ใช่หน้าที่หลักของโทรทัศน์ อีกสิ่งหนึ่งที่เพิ่มเข้ามาคือ -3 ซึ่งเป็นเรื่องทำให้การทำงานยากลำบากมากขึ้น ยกตัวอย่างอเมริกาก็ไม่มี +6 -3 เขามีการจัดเรตติงแต่ไม่ได้บังคับ”

“ในความคิดส่วนตัวไม่เคยคิดว่ามันเวิร์กเลย คือทำเป็นข้อมูลสนับสนุนได้ แต่ไม่ใช่ได้เลย ถามว่าเรื่องนี้มันมีประโยชน์ไหม มันก็มีประโยชน์ถ้าเป็นเพื่อการสนับสนุนกับการพัฒนาคุณภาพ มันทำทายนมากขึ้นสำหรับผู้ผลิตว่าจะทำอย่างไรให้รายการสนุกด้วย และให้คนดูได้อะไรด้วย ไม่ใช่บันเทิงอย่างเดียว คุณจะสอดแทรกพวกนี้ลงไปได้อย่างไร เพียงแต่ว่าคนที่จะมากำหนดกฎเกณฑ์ คนที่จะมาประเมินผลต้องใจกว้างด้วย คุณจะต้องยอมรับด้วยว่าแม้กระทั่งประโยคเล็กๆ ประโยคหนึ่งในละคร มันก็มีค่า มันก็สามารถเป็นหนึ่งในบวก 6 ได้เหมือนกัน ไม่ใช่คุณมองภาพรวมว่ามีการตบตีกันทั้งเรื่องแล้วเรื่องนี้ไม่มีคุณค่า คือว่าวิธีการที่จะส่ง message มันมีหลายวิธี ไม่จำเป็นจะต้องมายื่นหน้ากระดานแล้วสอนหรือแม่มานั่งกอดลูกแล้วก็พูดกับลูก มีอะไรตั้งหลายอย่างซึ่งสอดแทรกอยู่ในเรื่องเหล่านั้น” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

ในขณะที่ภาครัฐเห็นว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยเป็นผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก ด้วยการนำเอาระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการที่ควรมีการจำกัด (-3)

รศ.ดร.สายฤดี วรภิจโยคาทร ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวในรายการที่วิพากษ์วิจารณ์ว่า “มีคำถามเกิดขึ้นบ่อยๆ ว่าโทรทัศน์ดี? ควรจะเป็นยังไง ถ้าจากโดยทฤษฎีที่ว่าคนควรจะได้ประโยชน์อะไรจากโทรทัศน์ มันก็มีทฤษฎีที่กลุ่มนี้ได้คิดขึ้นมาคือ +6 คือให้ได้เป็นคนรู้จักอยากคิด อยากพัฒนาความเป็นเลิศของตัวเอง อยากพบข้อจรรยาบรรณของตนเอง มีความรู้เรื่องของความแตกต่าง มีความรู้สึกว่าคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมเป็นเรื่องน่าสนใจ มีทักษะในการใช้ชีวิต สิ่งเหล่านี้มันยังน้อยอยู่ ทำให้เด็กขาดพื้นฐานที่จะได้รับประสบการณ์ดี ๆ ถ้าเราเอาทฤษฎีนี้ไปจัดระดับโทรทัศน์ เป็นแรงจูงใจให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากค้นคว้า ที่วิธถ้าดี ๆ มี +6 มากๆ ที่วิธมันจะน่าสนใจมากๆ แล้วก็จะเป็นที่ที่สร้างคนได้”

“จริงๆ แล้วไม่ได้ขัดแย้งกันเลย เพียงแต่วิธีการใช้งานเท่านั้นที่ต่างกัน +6 มันถูกนำไปใช้ในการประเมิน เพื่อบอกว่ารายการนั้นทำไม่ถึงได้รับการสนับสนุน สมมุติว่าเป็น

รายการเด็ก 2 รายการ ทำไมรายการนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทำไมรายการนี้ไม่ได้ต้องมีเกณฑ์ที่จะใช้พิจารณาเพื่อการสนับสนุนรายการ ส่วน -3 เรื่องการจำแนกเนื้อหา รายการ เพื่อเด็กเข้าถึงสื่อที่เหมาะสมกับวัยของตัวเองได้ดีที่สุด ไม่ได้ถูกทำขึ้นมาเพื่อจำกัด หรือเพื่อบอกว่าอันนี้ใช้ไม่ได้ อันนี้คือสิ่งที่เรา qualify ใช้เวลานานมาก เพื่อจะบอกว่า รายการ ดู ไม่ใช่รายการเลว รายการ ดู คือรายการผลิตที่มุ่งหมายจะให้ผู้ชมกลุ่มนี้รับชม และไม่เหมาะสมกับเด็ก ก็เท่านั้นเอง แต่โดยส่วนใหญ่ของคนสื่อเองต่างหากที่ตีความอย่างนี้” (พรรณพิมล หล่อตระกูล, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550)

“ในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมมันมีองค์ใหญ่ของหลักสากล คือประเด็น -3 ไม่ใช่ประเด็น +6 เพราะฉะนั้นการที่เอา +6 มา ผมพูดตรงๆ ว่ามันทำให้เกิดความสับสนว่าอะไรที่ควรจะเป็นคุณค่าที่ควรส่งเสริม ซึ่งมันควรจะเป็น 2 เวที ถ้า +6 มันควรจะเป็นอีกหนึ่งเวที จริงๆ แล้ว +6 มันเป็นส่วนเสริมที่เป็นเหมือนข้อเสนอแนะว่าควรจะมีรายการอย่างนี้ให้มีคุณค่า มันเป็นเรื่องของคุณภาพ และเป็นประเด็นเรื่องการสร้างสรรค์รายการมากกว่า ฉะนั้นคู่มือเล่มที่สองที่นักวิชาการร่วมร่างกับกรมประชาสัมพันธ์จึงจะแยกกันเป็น -3 ก็คือเป็นเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมชัดเจน กับ +6 จะเพิ่มเติมอะไรเข้าไปในรายการ เป็นข้อเสนอแนะให้สถานีว่าจะเพิ่มเติมอะไร เหมือนเอา -3 เป็นตัวตั้ง +6 เป็นของแถม” (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“ยอมรับว่า +6 และ -3 นี้มันพัฒนามาจากนักวิชาการสายการพัฒนาเด็กจริงๆ แต่มันก็ไม่มีอะไรเสียหาย มันดีด้วย เพราะมันถูกพิสูจน์มาแล้วจากการศึกษา 2 ปีว่า เกณฑ์นี้มันสำคัญต่อพัฒนาการเด็กจริงๆ เกณฑ์ +6 เป็นมาตรฐานในเรื่องของการมีรายการที่ดี คุณจะทำมากกว่านั้นก็ไม่ได้มีปัญหาเลย ถ้าพูดถึงการประเมิน เขาไม่ได้เอาแค่ตรงนี้มาตัดสินแล้วรายการของคุณเสียหายหรืออะไรนะ คือต้องบอกว่าผู้ผลิตเองก็ต้องเปิดรับวัฒนธรรมการประเมินด้วย นี่คือปัญหาของสื่อบ้านเราคือไม่ค่อยยอมรับการประเมิน” (วิลาสินี อดุลยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551)

5.1.2 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ก. ภาครัฐต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศทำให้ภาคธุรกิจเอกชนได้รับผลกระทบทางธุรกิจ

จากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศสำหรับรายการประเภท น๑๓+ น๑๘+ ให้ออกอากาศได้หลังเวลา 20.00 น. และรายการประเภท ข ให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเห็นว่าในช่วงเวลา 16.00-21.00 น. เป็นช่วงเวลาที่เด็กดูโทรทัศน์มาก แต่กลับพบว่ารายการที่มีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับเด็กอย่างแท้จริงมีน้อยมาก จึงต้องการให้มีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เนื่องจากมีผลกระทบต่อการปรับผังรายการโทรทัศน์และค่าโฆษณา

“ถามว่ารายการโทรทัศน์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนที่อายุ 24 ปีถึง 20 % ไหม ไม่ถึงอยู่แล้ว แล้วยังอายุ 0 – 5 ปี ยิ่งไม่มีเลย เพราะว่าเท่าที่เห็นมาตอนนี้รายการให้สัญลักษณ์หรือจัดประเภทของรายการ ป๓+ ไม่มีเลยนะ และ ด๖+ ก็มีน้อยมากไม่ถึง 10 % ทุกช่อง ทั้งที่มีการกำหนดว่าแต่ละช่องในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. จะต้องมีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนและครอบครัวประมาณ 1 ชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่งแล้ว” (สายฤดี วรวิจิตรโกศาท, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“หัวใจสำคัญที่ต้องมีการกำหนดช่วงเวลาเป็นเรื่องของหลักการคุ้มครองเด็กไม่ให้เด็กเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสม การจัดเรตติ้งเพื่อเป็นเครื่องมือให้พ่อแม่เลือกสื่อให้กับลูก เพราะฉะนั้นตัวเวลามันก็สำคัญ เด็ก 4-9 ขวบ ดูทีวีช่วง 4 โมงเย็น ถึง 2 ทุ่มมากที่สุด ถ้าเกิดเป็นรายการเด็กและรายการที่ต้องแนะนำ ถ้าเด็กนั่งดูอยู่คนเดียวและไม่มีคนให้คำแนะนำอยู่ด้วย เด็กอาจจะได้รับผลกระทบ และในทางทฤษฎีเราก็ไม่ได้บ้าแต่ของต่างประเทศ เราเอาทฤษฎีจากชีวิตจริงของคนในสังคมไทยที่พ่อแม่มักจะปล่อยให้เด็กดูทีวีอยู่กับพี่เลี้ยงที่ดูละคร เพราะฉะนั้นเรื่องเวลามันเป็นตัวที่ทำให้รู้ว่าสื่อหรือละครนั้นที่ต้องให้คำแนะนำนั้นมาอยู่ในช่วงเวลาที่พ่อแม่กลับมาถึงบ้านแล้วจึงจะมีโอกาสให้คำแนะนำแก่ลูกได้ ต้องบอกว่าเวลาเป็นตัวที่ทำให้เรตติ้ง effective” (อิทธิพล ปริติประสงค์, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2551)

“ความจริงมีกฎบังคับจากกรมประชาสัมพันธ์ไว้อยู่แล้วว่าสถานีโทรทัศน์จะต้องมีรายการที่เป็นสาระสำหรับเด็กและเยาวชน 15% แต่โดนขี้โกงไปคือไม่มีใครปฏิบัติตาม ถ้า

หากต่อไปกำหนดให้มี คิดว่าไม่กระทบหรือเพราะคุณลี้มกันไปเองต่างหาก แคกลับเอา มาใช้ก็เท่านั้น ละครก็ขยับเวลาไป เพราะไม่กระทบกับผู้ชมมานานแล้ว เด็กต้องมานั่งดู รายการผู้ใหญ่ มีแต่ความรุนแรง อย่างละครจักรๆ วงศ์ๆ ก็ถือเป็นรายการประเภท น ถ้า จะมีก็ต้องฉายหลัง 2 ทุ่ม เป็นเวลาเช้าเหมือนเดิมไม่ได้ ซึ่งก็ต้องเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เพราะละเลยมานานแล้วจนซึมซับ เพราะ 15% หายไป ก็ต้องถามว่าต้องการจะดูแลเด็ก หรือเปล่า เด็กบอบช้ำมานานมากแล้ว เราต้องหันมาดูแลได้แล้ว” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, หนังสือพิมพ์คมชัดลึก 12 มิถุนายน 2550)

“การจัดเรตติงเป็นการนำองค์ความรู้ด้านเด็ก พัฒนาการเด็ก มาศึกษาถึง ผลกระทบทั้งด้านดีและเสียที่เด็กได้รับจากสื่อ และพิจารณาถึงประเภทของรายการที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับวัยหรือพัฒนาของเด็ก ไม่ใช่การใช้ระบบของรัฐเข้าไปควบคุม การทำงานของผู้ผลิตหรือเจ้าของสื่อดังที่เข้าใจกัน อีกประการหนึ่งเป็นเรื่องของระบบการ คัดกรองเด็ก ซึ่งในสังคมไทยยังพูดถึงเรื่องนี้กันน้อยมาก การจัดเรตติงเป็นการจัดพื้นที่ ของการนำเสนอหรือกำหนดเวลาเพื่อคัดกรองเด็ก ซึ่งตรงนี้เป็นประเด็นที่ถูกโต้แย้งมาก ที่สุดว่ารายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ที่ทำออกมาเป็นรายการของผู้ใหญ่ ทำไมต้องจำกัดสิทธิ ของผู้ใหญ่ในการรับชมและเด็กเป็นเพียงคนกลุ่มน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นวิถีคิดทางธุรกิจ โทรทัศน์ที่เกิดความไม่เข้าใจว่าทำอะไรจะเอื้อเพื่อต่อการคัดกรองเด็กได้บ้าง” (พรรณพิมล หล่อตระกูล, หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 16 กรกฎาคม 2550)

“ถ้าหากมีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศแบบนี้ขึ้นตามประเภทรายการ ย่อมเกิดผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อผู้ประกอบการอย่างหนัก รวมทั้งผู้ผลิต รายการทีวี ทั้งนี้เนื่องจากว่าบางค่ายนั้นได้จัดส่งผังรายการไปเรียบร้อยแล้ว ถ้าหากมีการ ปรับกันใหม่อีก ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณแน่ เพราะรายการที่ออกอากาศตามสถานีต่างๆ นั้นรูปแบบรายการอาจใกล้เคียงกัน ซึ่งตรงนี้ไม่เกิดการแข่งขันแบบเสรีที่เป็นธรรม” (จันรรค์ ศิริตัน, หนังสือพิมพ์ดาวเดลี 14 มิถุนายน 2550)

“การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศจะมีผลกระทบพอสมควรโดยเฉพาะใน ช่วงแรก ถ้าจะต้องปรับผัง สมมติว่าละครหลังข่าวส่วนใหญ่จะเป็น น๑๘+ มันก็ทำให้เลือก สองอย่าง คือ เรากลับไปเป็น น๑๓+ จะได้กลับมาเป็นละครหลังข่าว เพื่อที่จะให้เริ่มมา

ออกอากาศตอน 20.30 น. ได้ หรือไม่ก็ต้องปรับผังไปเริ่มละครตอน 21.00 น. ละคร น๑๘+ ก็ไปออกอากาศตอน 21.00 น. ได้ ไม่อย่างนั้นต้องมีผลกระทบต่อรายได้แน่นอน รายการที่เป็น 2 ชั่วโมงจบ 5 ทูม รายการที่เคยเริ่ม 4 ทูมครั้งก็ไปเริ่ม 5 ทูม ซึ่งมันมีผลต่อค่าเช่าบริษัทและค่าโฆษณา” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

นายณพพล โกมารชุน กรรมการผู้จัดการบริษัท เป้าเงินจง จำกัด กล่าวในงานสัมมนาเรื่องผลกระทบของการจัดเรตติง จัดโดยสมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ว่า “ถ้าเกิดมีการออกคำสั่งเป็นกฎหมายของกระทรวงตามมาภายหลังให้เราต้องทำตามและเปลี่ยน แล้วเราทำยังไง หมดยกเว้น หมดยกเว้นการทำมาหากินหรือเปล่า คงไม่ เรายังสามารถที่จะทำละครต่อไปได้แต่ละครจะออกมาในรูปแบบไหน คนทำจะทำอย่างไร ละครที่กำลังออกอากาศอยู่ทุกวันนี้ ต้องหยุดกะทันหัน รายการต่างๆ ที่เข้าข่ายของ ฉ น หรืออะไรก็ตามเปลี่ยนผังใหม่ทั้งหมด เราถูกบีบบังคับการทำงาน เราจะไม่มีความคิด หรือการสร้างสรรค์ใดๆ ทั้งสิ้น ทุกอย่างต้องหยุดหมด บางรายการสามารถที่จะยื่นหยัดต่อไปได้เราก็ดีใจด้วย เราพร้อมที่จะสนับสนุนรายการเหล่านั้น แต่ผมพูดในฐานะของคนทำละคร คนทำละครทำยังไง มันเป็นปัญหาใหญ่ มันเป็นปากท้องของเราทุกคน”

ในขณะที่นายวิฑูรย์ ชัยปาณี นายกสมาคมโฆษณารัฐกิจแห่งประเทศไทย เห็นว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ไม่ได้มีผลกระทบต่อวงการโฆษณา และไม่ได้มีส่วนได้เสียกับผลประโยชน์ในเรื่องนี้ เพราะถ้ามีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แล้วทำให้สื่อโทรทัศน์มีผู้ชมน้อยลง หน้าที่ของคนทำงานด้านโฆษณาคือการย้ายโฆษณาไปลงในสื่ออื่นที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมากกว่าสื่อโทรทัศน์ หรือถ้ามีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศแล้วทำให้ช่วงเวลาไพรม์ไทม์เปลี่ยน ก็ยังสามารถย้ายโฆษณาไปลงในช่วงเวลาอื่นที่มีผู้ชมมากกว่าได้

“การจัดเรตติงมันเป็นเรื่องของจัดรายการมากกว่า แล้วถ้ามีผลกระทบทำให้รายการแล้วมีคนชมน้อยลง ผลโฆษณาवादได้อยู่แล้ววรายการไหนมีใครนิยมดู เราก็แค่ย้ายเวลาไปลงตามที่คนนิยมเท่านั้นเอง ยกตัวอย่างว่ามาจัดเรตติงกันแล้ว ละครหลังข่าวมันติด น๑๘ หมดยกเว้นแล้วถ้าตามที่นักวิชาการกำหนดคือ น๑๘ ให้ไปออกหลัง 4 ทูมนะ

ปรากฏว่าจากเดิมที่คนดูเคยเยอะตอน 2 ทุ่ม ครึ่งก็ย้ายไปดูตอน 4 ทุ่มกันหมด โฆษณาก็จะย้ายไปหลัง 4 ทุ่ม ตามแต่ความนิยมของคนดูเยอะดูน้อย เพราะฉะนั้นมันไม่ได้มีเอฟเฟกต์ต่อเรา” (วิวัฒน์ ชัยปาณี, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนบางส่วนยังเห็นว่ามาตรการการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มีผลกระทบต่อการหารายได้จากโฆษณา ทำให้การหาผู้สนับสนุนในรายการบางประเภทยากมากขึ้น เช่น รายการประเภท ป๓+ ๑๖+ ซึ่งมักจะหาผู้สนับสนุนยาก ผู้ผลิตจึงเลือกที่จะกำหนดให้รายการตนเองเป็นประเภท ท แทน ป๓+ ๑๖+ เพื่อให้มีกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมที่กว้างขึ้นแล้วจะสามารถหาผู้สนับสนุนรายการได้ง่ายกว่า

“ถ้ารายการที่เราประกาศว่าเป็น ๑ หรือ ๒ กลุ่มเป้าหมายของเขาก็จะแคบลง ถ้าให้เป็น ๓ อาจจะได้กลุ่มคนดูเยอะขึ้นเพราะว่ารวมจำนวนอายุเท่านี้ๆ บวกลงไป เมื่อवलบคุณหารแล้วเขาก็ได้ตัวเลขซึ่งสามารถทำให้ราคาที่เขาซื้อขายกันดูไม่แพงมากจนเกินไป เพราะฉะนั้นเขาถึงลงเป็น ๓ ถึงได้มีการประเมินว่าเราลงเรตติ้งไม่ตรงเลย ทำไมรายการ ๑ ๒ ไปลงเป็น ๓ มันกลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์กันและยังมีเรื่องมาตรการโฆษณาสำหรับเด็ก¹ อีก ผมบอกกับนพ.ยงยุทธไปว่ามาตรการสำหรับเด็กมันส่งผลอันนี้ เพราะเขาไปลดเวลานาทีโฆษณาของรายการ ป ๑ ว่าโฆษณาได้แค่ 10 นาทีต่อ 1 ชั่วโมง ซึ่งจริงๆตามระเบียบกรมประชาสัมพันธ์เขาให้ 12 นาที ไปลดเหลือ 10 นาที เขาเสียผลประโยชน์ก็ขอให้ไปพิจารณาตอนนี้ใหม่คือถ้าเขาไปยกเลิกระเบียบตรงนี้แล้ว คิดว่ารายการ ป ๑ โอกาสจะมีเยอะขึ้น” (สมรักษ์ ฅนรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

นางจันวรรค์ ศิริตัน กรรมการผู้จัดการ บริษัท เจเอสแอล จำกัด นายกสมาพันธ์ สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กล่าวในเวทีประเมินสถานการณ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2550 ไว้ว่า “ตอนนี่ที่ไม่ค่อยรายการ ป ๑ แต่มี ๓ เยอะ เพราะรายการ ป ๑ มีข้อจำกัดมาก หาผู้สนับสนุนยาก และโฆษณาในรายการเด็กจะขายในราคาต่ำอยู่แล้ว จึงอาจมีการเลี่ยงไปใช้ เป็น ๓

¹ มาตรการสำหรับเด็ก หมายถึง ประกาศกรมประชาสัมพันธ์เรื่องหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อเด็ก เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 โดยมีสาระเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาโฆษณาสินค้าและบริการในรายการสำหรับเด็ก และข้อกำหนดเนื้อหาการโฆษณาและบริการในรายการสำหรับเด็ก

และยอมรับว่าผู้ผลิตและสถานีก็ยังคงต้องพึ่งโฆษณามาเป็นต้นทุนการผลิตอยู่ ยกตัวอย่างรายการแผ่นดินเดียวกันบ้านฉันบ้านเธอ จุดเปลี่ยน ที่หลายคนชอบเรตติ้ง (เชิงปริมาณ) ไม่ดี โฆษณาไม่เข้า สถานการณ์ตอนนี้ขาดทุนอยู่หลายล้าน ไม่แน่ว่าจะอยู่ได้นานแค่ไหน”

ในขณะที่นายวิฑูรย์ ชัยปาณี นายกสมาคมโฆษณารัฐกิจแห่งประเทศไทย เห็นว่าการที่รายการโทรทัศน์จะถูกกำหนดด้วยสัญลักษณ์ใดสัญลักษณ์หนึ่งไม่ว่าจะจะเป็น ป๓+ ด๖+ ทน๑๓+ น๑๘+ หรือ ด ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกลงโฆษณาทางรายการโทรทัศน์ เพราะเจ้าของสินค้าจะต้องเลือกลงโฆษณาสินค้าของตนเองให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายของรายการที่แท้จริงอยู่แล้ว

“เป็นข้ออ้างของผู้ผลิตมากกว่า จริง ๆ คนโฆษณาไม่เคยเอา ฉ หรือ ด มาดูเลย เราดูแค่รายการนี้มันฮิตหรือละครเรื่องนี้มันน่าจะฮิตก็ลง ถ้ามันเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ถูกต้อง เราคงไม่ได้เอาโฆษณาทอพีไปลงในละครบัวปริ่มน้ำอยู่แล้วเพราะมันไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย หรือยกตัวอย่างรายการ ป ปฐมวัย คนทำโฆษณาก็จะเลือกโปรดักส์ของเขาอยู่แล้ว ถ้าโปรดักส์ของเขาคือนม ของขบเคี้ยวซึ่งเด็กกิน หรือของเล่น เครื่องกีฬาบางตัวที่เหมาะสมกับเด็ก เขาก็เอาไปลงรายการนั้นอยู่แล้ว คือต้องลงตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นในมุมมองของนักโฆษณา ผมว่ามันไม่เกี่ยว” (วิฑูรย์ ชัยปาณี, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

5.1.3 ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

ก. ภาครัฐต้องการรักษาอำนาจการควบคุมสื่อ โดยออกนโยบาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมสื่อ รวมถึงการออกนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและเป็นการช่วยปกป้องคุ้มครองเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม เพราะเชื่อว่าสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

“อาชญากรรมที่แพร่กระจายทุกมุมเมืองทุกวันนี้ มันเป็นเรื่องของพฤติกรรมคนที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคม บัจฉัยเสริมมันก็คือสื่อ สื่อเป็นบัจฉัยเสริมที่เป็นบัจฉัยเลี้ยงด้วยซ้ำในภาวะการณ์ปัจจุบันที่โลกาภิวัตน์นำเอาอินเทอร์เน็ต วัฒนธรรมข้ามชาติ ความหลากหลายต่างๆ เข้ามา ฉะนั้นในเรื่องสื่อที่นำเสนอมาตั้งห้าสิบหกสิบปี ซึ่งเป็นวิถี

ชีวิตของตะวันตกหมดเลย กลไกก็ตะวันตก เขามาอยู่ที่ประเทศไทย เราก็ไม่เคยดูแลไม่มองว่าสื่อก็เหมือนอาหารใจ ซึ่งมีข้อจำกัดว่าระดับหนึ่งเด็กดูไม่ได้ ระดับหนึ่งผู้ใหญ่มาดูกับเด็กก็ไม่ได้อีก รายการทีวีหรือภาพยนตร์อื่นๆ มันเป็นศาสตร์ของตะวันตก แล้วฝรั่งเขาคิดขึ้นมา เขายังคุ้มครองคนของเขาเลย คนไทยไปเอาของเขาแต่เอามาไม่หมด ทำไมคุณไม่คิดคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“โทรทัศน์เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่สำคัญในบ้านเรา จะเป็นสิ่งที่จะให้ข้อมูลกับคนเราแบบง่ายที่สุด โดยเฉพาะคนที่มีการศึกษาน้อย อย่าลืมว่าพื้นฐานทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 7.5 ปี ต้องการสื่อโทรทัศน์ที่เสริมเติมเต็มให้เขาสักหน่อยได้ไหม ทีวีก็จะบอกตัวเองว่าเป็นสื่อสำหรับบันเทิง แต่ทีวีเป็นสื่อสาธารณะของทุกคนนะ สิ่งที่เกิดในรายการโทรทัศน์มันมีผลแรง มันมีอะไรเยอะแยะมากมาย ทีวีเป็นสื่อที่แรงที่สุดในสังคมไทย เยาวชนจึงควรได้รับการเรียนรู้จากทีวีด้วยว่าอะไรดี อะไรเหมาะ ต้องรู้จักชะงักในชีวิต รู้ว่าวิธีคิดอย่างมีเหตุมีผลคิดอย่างไร รู้ว่าศีลธรรม วัฒนธรรม คุณธรรมคืออะไร” (สายฤดี วรกิจโกคาทร, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551)

“การศึกษาของนักจิตวิทยาถึงพฤติกรรมของเด็กในการรับรายการโทรทัศน์พบว่า เด็กจะมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงใน 3 ลักษณะคือ 1.ทำตาม โดยใช้แบบอย่างจากพฤติกรรมที่พบเห็นในรายการโทรทัศน์ 2.ความชินชาจากการพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในรายการบ่อยๆ และ 3.ลดความยับยั้งชั่งใจในด้านความรุนแรงและเรื่องเพศ สื่อโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ให้ออกอากาศในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นมาตรการหนึ่งในการคุ้มครองเด็ก เพราะความสามารถของเด็กในการใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่” (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, หนังสือพิมพ์แนวหน้า วันที่ 2 กรกฎาคม 2550)

ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทยยังคงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายต่างๆ และอยู่ในกรอบของประเพณีวัฒนธรรมไทยอยู่ด้วย ทำให้เนื้อหารายการที่ปรากฏออกมาแม้ว่าจะมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเรื่องความรุนแรง เพศ ภาษาอยู่บ้าง แต่ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ

นายประวิทย์ มาลีนนท์ กล่าวในงานเสวนาเรตติงเพื่อใคร จัดโดยสมาคมนิสิตเก่า นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550 ไว้ว่า “สถานีโทรทัศน์ ของต่างประเทศเสนอรายการอย่างอิสระและมีความรุนแรง มีการแสดงออกในเรื่องเพศ ชัดเจน จึงต้องมีการจัดเรตติง แต่รายการโทรทัศน์ที่ไทยทำอยู่ใช้ได้อยู่แล้ว ให้ความรู้ บันเทิง สังคม โดยไม่มีเจตนาที่จะทำร้ายสังคม และประเทศไทยยังมีวัฒนธรรม มีกฎหมาย บังคับอยู่ ทุกวันนี้รายการโทรทัศน์มีเรื่องไม่เหมาะสมเล็กน้อย เด็กบางคนเองเขายังบอก ว่าเขามีวิจารณญาณในการชมเลย แต่ภาครัฐจะเอากฎระเบียบที่เข้มงวดมาบังคับใช้ จึงอยากให้ความเป็นธรรมกับรายการโทรทัศน์ด้วย”

นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนยังเห็นว่าปัจจุบันมีสื่อโทรทัศน์ไม่ใช่สื่อหลักเพียงเดียวที่มี อิทธิพลต่อเด็ก ปัจจุบันจำนวนเยาวชนใช้เวลาในการดูทีวีน้อยลง แต่ใช้เวลากับสื่ออินเทอร์เน็ต มากขึ้น

ดั่งที่นายวิฑูรย์ ชัยปาณี นายกสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย กล่าวว่า “อย่าลืมว่าสมัยนี้การบริโภคสื่อของผู้ชมทีวี พฤติกรรมของผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนไป อย่างตอนนี้สื่อไฮเทคและสื่อออนไลน์ เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อผู้ชมมากขึ้น จะเห็นว่ามีทั้ง บรอดแบนด์ทีวี เคเบิลทีวี ทีวีดาวเทียม เริ่มคืบคลานเข้ามาเป็นทางเลือกใหม่ให้ผู้ชม ยิ่งตอนนี้จะเห็นว่ารายการทีวีเรตติงเริ่มลดลง ผู้ชมส่วนหนึ่งเขาหันไปดูรายการต่างๆ ผ่าน สื่อไฮเทคแทน” (วิฑูรย์ ชัยปาณี, หนังสือพิมพ์ดาราดิเล่ 5 กรกฎาคม 2550)

สอดคล้องกับรายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย 2548 จัดทำ โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นเยาวชน อายุต่ำกว่า 20 ปีอาศัยอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 15.8 ใช้อินเทอร์เน็ตนานถึง 5-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อีกร้อยละ 14 ใช้อินเทอร์เน็ตนานถึง 10-15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉลิมเกียรติ สมหวัง, หนังสือพิมพ์ ดาราดิเล่ 9 กรกฎาคม 2550)

เช่นเดียวกับนายสมรักษ์ ฌรงศิริชัย จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ที่กล่าวถึงสถานการณ์ของผู้ชมโทรทัศน์ในปัจจุบันไว้ว่า “สิ่งที่เจตตอนนี้คือเรา เอาวัยรุ่นไม่อยู่ รายการทีวีตอนนี้เอาคนดูอยู่ได้ที่อายุ 35-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป แต่วัยรุ่น

ไม่อยู่เลย ซึ่งปีนี้ก็ต้องคิดว่าจะทำรายการอะไรให้เด็กอายุ 12-15 มาดูหน้าจอบ ต้องหาโปรแกรมที่เขาจะมาดู ดูแล้วเป็นประโยชน์ ไม่มีพิษ ไม่มีภัย” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

ข. ความขัดแย้งเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อและอุดมการณ์ด้านทุนนิยม

เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์ทางด้านวิชาชีพที่ต้องการมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาทางรายการโทรทัศน์ในฐานะของสื่อมวลชน และประชาชนเองก็มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกบริโภคสื่อโทรทัศน์ จึงไม่ควรถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพด้วยข้อกำหนดของหลักเกณฑ์ที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและการกำหนดช่วงเวลาการนำเสนอเนื้อหาทางรายการโทรทัศน์แก่ประชาชน ขณะเดียวกันภาคธุรกิจเอกชนยังยึดถืออุดมการณ์ทางด้านทุนนิยมเพราะต้องการแสวงหาผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ

“ร่างคู่มือการจัดระเบียบระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ที่ออกมานั้น ต้องเคารพความคิดเห็นของเราบ้าง ร่างดังกล่าวเหมือนกำหนดสิทธิของประชาชนในฐานะผู้บริโภค ผู้ชมไม่ใช่เด็กหรือเยาวชนเท่านั้น แต่ยังมีผู้ใหญ่ที่เป็นผู้บริโภคโทรทัศน์อีกมากมาย การกำหนดระดับความเหมาะสมของรายการกับกลุ่มผู้ชมเป็นเรื่องที่ดี แต่อย่ากำหนดเวลา มีเพียงสัญลักษณ์คอยเตือนอยู่หน้าจอก็พอ” (ถกลเกียรติ วีรวรรณ, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 5 กรกฎาคม 2550)

“เหมือนรัฐบาลชุดนี้รู้ดีกว่านี่เป็นผลงานของเขา เราก็เลยงง จริงๆ เราก็ทำงานของเราในสายสื่อ ที่เมื่อคิดว่าสังคมตรงนั้น concern เรื่องอะไร เราก็ทำหน้าที่ของเราไปตามนั้นอยู่แล้ว ไม่ต้องมีใครมาบอกว่าคุณต้องทำอะไร ไม่ต้องมาบอกหรอก เรื่องสามัญสำนึกมันมีอยู่แล้ว เราทำค่อยเป็นค่อยไป มาเรียนรู้ด้วยกัน แล้วลองทำสิ มาประเมินผลพอดีของเรายังไม่ทันลุกขึ้นเดินเลยก็ถูกล้มกระดานซะก่อน และก็มียุทธศาสตร์เข้ามาว่า คุณต้องอย่างนี้ๆ สิ เราก็บอกได้ แต่ต้องฟังเราบ้างว่าอะไรคือใช่ อะไรคือไม่ใช่” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“ในเมื่อกระทรวงอยากให้เราทำ เราก็ทำ คนผลิตรายการเขาก็ทำเป็น routine ส่วนคนที่ไม่ได้ทำก็จะเอาอย่างนั้นอย่างนี้ มันก็ต้องปรับกันคนละครั้ง เพราะว่าจิตใจดีสำนึกของ

ผู้ผลิตรายการไม่ได้จับมาจาก ป.4 แล้วมาทำรายการทีวี มีการศึกษาพอที่จะวิเคราะห์ว่า อันนี้ดี อันนี้ไม่ดี พิจารณาเป็นอยู่แล้ว บุคคลเหล่านี้เป็นคนที่มีความคิด มีหลักการ และมีขั้นตอน อะไรที่ไม่ดีเขาก็เอาออก” (ชาญณรงค์ ชันที่ทำว, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2550)

“มีความรู้สึกว่ามีจัดเรตติ้งขึ้นมา เหมือนคนทำโทรทัศน์ตกเป็นจำเลยสังคม ถูกโทษว่าเสนอแต่สิ่งมอมเมา โทรทัศน์เสนออะไรไม่รู้ทำให้สังคมเลวทราม แต่สังคมเลวทรามไม่ได้เกิดจากการดูโทรทัศน์อย่างเดียวนะ สิ่งเลวทรามทั่วไปในสังคมมีเยอะแยะ แล้วมาบอกว่าเพราะเด็กเชื่อโทรทัศน์ มันจะมีสักเท่าไร คนเราต้องมีสมองคิดอยู่แล้วว่า อะไรดี อะไรชั่ว” (อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“ร่างเรตติ้งทีวีที่นักวิชาการจัดทำขึ้น หากพิจารณาในฐานะผู้ชมรายการ ถือเป็นร่างที่ละเมิดสิทธิ ดูถูกวุฒิภาวะคนไทยในการเสฟสื่อทีวี ซึ่งแนวทางการกำหนดเรตติ้งรายการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มผู้ชมนั้นเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายเห็นด้วย และพร้อมปฏิบัติตาม แต่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดเวลาการเผยแพร่รายการตามเรตติ้ง” (พงษ์พัฒน์ วชิรบรรจง, หนังสือพิมพ์คมชัดลึก วันที่ 5 กรกฎาคม 2550)

“ความจริงเรื่องของการจัดเรตติ้งทีวีที่มีอยู่ในปัจจุบัน ถือเป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว เราเห็นด้วย เพราะประเทศไหนๆ เขาก็มีกัน เพียงแต่พวกเราไม่เข้าใจว่าร่างที่ถูกกำหนดออกมาจากใครก็ไม่รู้ จะมีประโยชน์กับผู้ชมจริงๆ หรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่อยู่ๆ ก็กำหนดออกมาว่าพวกเราจะต้องดูโทรทัศน์เวลานั้นเวลานี้ ทั้งๆ ที่คนร่างกฎนี้ออกมาเป็นใครก็ไม่รู้ มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพที่วิมากน้อยแค่ไหนก็ไม่รู้ แต่ก็ยกร่างนี้ขึ้นมาโดยไม่ซักถามเราสักคำว่าเราเห็นด้วยกับสิ่งที่เขายกมาให้หรือไม่ ผมมองว่ามันไม่ยุติธรรมสำหรับคนทำรายการอย่างพวกเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำแบบนี้ถือเป็นการดูถูกว่าผู้ชมไม่มีวิจารณญาณของตัวเองในการแบ่งแยกว่ารายการไหนเหมาะจะให้เด็กๆ ชมหรือไม่ให้ชม” (วิทวัส สุนทรวิเนตร์, หนังสือพิมพ์ดาราดิเลิ วันที่ 6 กรกฎาคม 2550)

นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนยังเห็นว่าภาครัฐมีเป้าหมายในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการรับชมสื่อที่ไม่เหมาะสมเป็นหลัก ซึ่งทำให้รายการประเภทละครได้รับผลกระทบจากนโยบายนี้มากที่สุด ภาคธุรกิจเอกชน

จึงเห็นว่าจริงๆ แล้วสื่อโทรทัศน์ต้องทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการแก่ผู้ชมอันหลากหลายด้วยมิใช่คำนี้เพียงแค่งุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนเท่านั้น

“โครงการนี้จัดทำขึ้นมาเพื่อประโยชน์สำหรับเด็กเป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณาถึงธรรมชาติของสื่อแล้ว มันไม่ใช่สื่อของเด็กเท่านั้น แต่มันเป็นสื่อของคนทุกเพศทุกวัยด้วย หน้าของสื่อจริงๆ มีทั้งให้ข้อมูล (information) ให้ความรู้ (educate) ให้ความบันเทิง (entertainment) อย่างละครต้องยอมรับว่าการทำละครนั้น entertain นำ แล้ว educate ตาม แต่การทำคู่มือเหมือนว่าเอา educate เป็นตัวยื่นแล้วเอาทุกอย่างมาใส่ โดยห้ามความเป็น entertain ซึ่งผมไม่เห็นด้วยจริงๆ มันผสมผสานกันได้ ประนีประนอมกันได้ เช่น การทำ edutainment” (วรุฒิ ทัดบรรทม, สนทนากลุ่ม, 18 มกราคม 2551)

“ในฐานะของคนเขียนบทละคร ถ้าละครถูกกำหนดเป็นเรตอะไร คนเขียนบทก็จะเขียนให้เป็นไปตามทางนั้น สมมุติต่อให้กำหนดละครเรื่องจำเลยรัก เป็น ท เราก็จำเป็นต้องทำ แต่จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นละครสะท้อนสังคมไป อายามาเอาความสะใจจากละครเรื่องนี้ ซึ่งสำหรับหน้าที่ของสื่อบางที่ถ้าพูดถึงการสร้างสรรค์สังคม เป็นอะไรที่พอเริ่มจะลงมือเขียน มันก็กลายเป็นภาพที่เริ่มต้นก็รู้ตอนจบแล้ว แต่จริงๆ ในขั้นเชิงของการผลิตละคร ควรเป็นอะไรที่ summersault มากกว่านั้น” (ศิรินภา วสุกุล, สนทนากลุ่ม, 18 มกราคม 2551)

5.2 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

5.2.1 ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย

ก. ความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐ ซึ่งภาคประชาชนสนับสนุนนโยบายของภาครัฐ เพียงแต่ยังเห็นว่านโยบายดังกล่าวยังขาดความชัดเจน ไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

“ภาครัฐยังมีส่วนสำคัญอย่างมากเลยที่จะเข้ามาดูแลสื่อ เนื่องจากสื่อวิทยุกับโทรทัศน์เคยอยู่ในความดูแลของภาครัฐมาโดยตลอด แต่ตามหลักการแล้วสื่อมวลชนควรมีอิสระเสรีภาพในการจะทำอะไรก็ตาม ภายใต้กรอบจรรยาบรรณ ในขณะที่เดียวกันเขาก็ต้องมีการดูแลตรวจสอบควบคุมกันเองด้วย แต่ที่ผ่านมามีวิทยุกับโทรทัศน์อยู่ในมือของรัฐ รัฐให้สัมปทานแก่สื่อแล้วก็ไม่เคยมาตรวจสอบเลย ฉะนั้นทุกคนก็ไปแข่งขันกันโดยเสรีมุ่ง

ทำกำไรสูงสุดโดยใช้ระบบเรตติงแบบเชิงปริมาณ ทุกอย่างจึงถูกกำหนดด้วยเรื่องของธุรกิจอย่างเดียว ไม่สามารถจะทำอะไรได้มาก ฉะนั้นตัวรัฐเองที่เป็นตัวที่ผูก รัฐก็ควรจะคลายปมนี้ให้ด้วยส่วนหนึ่ง” (อังธิตา ลิมป์ปัทมปาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

“ผมมองว่าเครือข่ายนิเทศศาสตร์เข้ามาซ้ำไป คนที่เข้ามาทำตรงนี้โดยตรง บางทีไม่ใช่นิเทศศาสตร์ เขาก็จะคิดลึกในมุมของเด็กไป ถ้าหน่วยงานราชการมองเห็นความสำคัญของนิเทศศาสตร์มันจะไม่มีปัญหากับคนจัดละครว่าเขาคนไม่รู้เรื่องนิเทศศาสตร์มาจัดเรตติงให้เขา แต่การทำตรงนี้ก็ถือเป็นเจตนาธรรมที่ดี เห็นด้วยกับการจัดเรตติงแต่บางอย่างต้องชัดเจน ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่านี้” (ฉัตร รัตนภรรณเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

“สิ่งที่อยากให้ภาครัฐทำ คือ อยากให้กรมประชาสัมพันธ์ทำคู่มือแนะนำว่าสัญลักษณ์แต่ละตัวมีความหมายอย่างไรและช่วงเวลาไหนที่จะรับชมได้ และเมื่อกรมประชาสัมพันธ์ออกประกาศไปแล้วอยากให้ทำหน้าที่ตรวจสอบด้วย ส่วนกระทรวงศึกษาธิการน่าจะมึนโยบายตอบรับอะไรบ้าง เช่น ควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับเรตติงหรือบรรจุเป็นการเรียนการสอนเลยเพื่อให้เด็กรู้เท่าทันสื่อ ส่วนกระทรวงวัฒนธรรมยังทำหน้าที่ไม่ชัดเจนนัก” (อัญญาอร พานิชพิงรัถ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“ภาครัฐต้องเสนอว่าการที่ภาครัฐเข้าไป ไม่ได้เพื่อไปควบคุมหรือเข้าไปยุ่ง เพราะเอกชนเองก็ต้องการมีกำไรเพื่อผลิตงานเพื่อตอบสนองลูกค้าด้วย ทางที่ดีภาครัฐควรที่จะมีหน่วยงานกลางที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐ เอกชนผู้ผลิต และประชาชน เพื่อช่วยประสานขอความร่วมมือไปยังเอกชนผู้ผลิตโดยตรง หรือรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนได้” (ศศิพงศ์ รอดเกษม, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550)

ข. ภาคประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์

จากการวิจัยพบว่าตัวแทนของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์นั้นยังมีจำนวนน้อยมาก และไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนของการประเมินเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่มีกลุ่มเครือข่ายครอบครัวเครือข่ายนิเทศศาสตร์ เข้าร่วมการประเมินผล แม้ว่าทางกระทรวงวัฒนธรรมจะเปิดโอกาสให้

ประชาชนได้เข้าร่วมประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ผ่านทางเว็บไซต์ www.me.or.th ได้ แต่ยังมีประชาชนทั่วไปอีกเป็นจำนวนมากที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์

“เห็นด้วยกับการจัดเรตติ้ง แต่ประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมหรือการแสดงความคิดเห็นมันยังน้อยอยู่ ทำให้ตอนนี้มันเหมือนแค่เอาสัญลักษณ์ไปแปะไว้ ซึ่งเด็กบางคนผู้ใหญ่บางคนก็ไม่ได้รู้ด้วยซ้ำว่ามันคืออะไร ต้องวิเคราะห์ที่เอาเอง สอนเอาเองสำหรับพ่อแม่ ซึ่งมันจะมีประโยชน์อะไรกับตอนแรกซึ่งมันไม่มี” (อริศรา แสงศิริวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

นอกจากนี้ในรายงานการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการสื่อโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม : กรณีศึกษา กลุ่มผู้ชมเฉพาะเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพัทลุง (ประไพ ยิ่งยีน, 2550) ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างคือครอบครัวที่มีบุตรแล้วจำนวน 383 ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจว่ารายการเฉพาะผู้ใหญ่ (ฉ) หมายถึง ผู้ชมที่มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป มีครอบครัวที่เข้าใจถูกต้องเพียงร้อยละ 17.20 และมีครอบครัวที่เข้าใจผิดมากถึงร้อยละ 82.80 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.90 เข้าใจว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ของสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการ มีเพียงร้อยละ 44.10 ที่เข้าใจว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ของผู้ชมรายการโทรทัศน์ที่เป็นเด็กและเยาวชน แสดงว่าประชาชนยังมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไม่ถูกต้อง

ส่วนเครือข่ายนิเทศศาสตร์ก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ต้น เพียงแต่เข้ามาช่วยในการประเมินผลเนื้อหารายการโทรทัศน์ของสถานีช่องต่างๆ นั้น ภายหลังจากนั้น

“เครือข่ายนิเทศศาสตร์ไม่มีส่วนในการทำแบบประเมินผลนี้เลย เครือข่ายนิเทศศาสตร์เข้ามาตอนคู่มือเสร็จแล้ว แบบประเมินนี้ก็ไม่มีใครคิด เพราะมองว่าบางทีคนที่คิดแบบประเมินยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนอย่างชัดเจน” (ฉำรง รัตนภานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

ค. ความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายการนำระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3)

จากการวิจัยพบว่าภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์ ยังสับสนกับแบบประเมินผลที่ใช้เกณฑ์ +6 และ -3 มาเป็นตัวชี้วัดคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์ ซึ่งผลการประเมินที่ออกมาพบว่ารายการที่มีเนื้อหาตามเกณฑ์ +6 ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก

“ระหว่างเกณฑ์ +6 และ -3 ยังพยายามทำความเข้าใจมันอยู่ ลูกศิษย์ยังบอกว่า หนุงๆ อยู่นะ อย่างดูจุมง ให้ประเมินเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ ภาษา การแต่งกาย แล้วยังต้องดูเนื้อหาที่ส่งเสริมอีกบางอย่างมันขัดกัน ยากในการประเมินเหมือนกันนะ” (นิภากร กำจรเมณกุล, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2550)

“แบบประเมิน +6 และ -3 มันเป็นเครื่องมือสำหรับการพิจารณาว่ารายการประเภทนี้มีข้อดีข้อเสียอย่างไร แต่เท่าที่ทำงานมา แบบประเมินของนักวิชาการ ถ้าไม่ได้ศึกษาลึกๆ อย่างจริงจัง หรือเป็นครอบครัวทั่วไปที่มีความรู้ย่อมมาอ่านจะลำบาก เพราะต้องตีความ ทำความเข้าใจเยอะ” (อัญญาอร พานิชพิ้งษ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

นอกจากนี้ยังพบปัญหาจากการใช้แบบประเมินผลซึ่งจัดทำโดยภาครัฐ และไม่ได้มีการนำหลักเกณฑ์ทางนิเทศศาสตร์เข้าใช้สร้างตัวชี้วัดในแบบประเมิน ทำให้ผลการประเมินที่ออกมายังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดของแต่ละรายการได้

“เกณฑ์ +6 น่าจะมีตัวชี้วัดมากกว่านี้ ยกตัวอย่างการประเมินรายการเพลง ไม่มี +6 เลย ผมก็พูดในที่ประชุมเหมือนกันว่ารายการเพลง ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนคือ การให้ความบันเทิงก็มี เพลงเขาต้องการความบันเทิง เขาจะเอาเสริมสร้างความรู้ ระบบคิดมาทำไม เพราะฉะนั้นตอนประเมินกลายเป็นไม่มีหมด กลายเป็นว่ารายการนี้ไม่ได้สร้างอะไรดีๆ ให้กับสังคม ก็ไม่ใช่ เพราะเขาต้องการให้ความบันเทิง มันก็เป็นหน้าที่ของ สื่อสารมวลชนเหมือนกัน ผมจึงเสนอไปในที่ประชุมเหมือนกันว่าแบบประเมินไม่ควรจะเหมือนกันหมด รายการ ป ด ท น่าจะเป็นแบบหนึ่ง รายการ น๑๓+ น๑๔+ น่าจะเป็นแบบ

หนึ่ง เพราะรายการมันไม่เหมือนกัน รายการหนึ่งไม่ได้จำเป็นต้องมีทั้ง 6 ข้อก็จริง แต่ต้องประเมินหมด แต่ผลที่ออกมามันไม่ใช่ข้อมูลที่เท็จจริง เพราะถ้าดูในภาพรวม รายการ +6 มีน้อยมากในเมืองไทย แล้วจะไปตีรวมว่ารายการเมืองไทยไม่มีระบบคิดเลย ไม่มีเสริมความรู้ทางวิชาการเท่าไรเลย ซึ่งบางที่มันไม่ใช่ ผมมองว่ามันอยู่ที่แบบประเมิน เป็นตัวปัจจัยสำคัญ” (ธำรง รัตนภรานุเดช, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2550)

5.2.2 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ยังไม่พบข้อขัดแย้งนี้ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

5.2.3 ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

จากการวิจัยพบว่าภาคประชาชนต้องการให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการรับเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมเช่นเดียวกับภาครัฐ แต่ยังคงต้องการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ตอบสนองความบันเทิงอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังเห็นว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนในการรับสื่อที่ไม่เหมาะสมได้บ้างแต่ไม่มากนัก เพราะพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้คำแนะนำแก่ลูกเวลาดูโทรทัศน์ และถึงแม้จะมีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศก็ไม่มีผลต่อการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ของเด็กและเยาวชน

“ถามว่าทำไมต้องมีการจัดเรตติ้งขึ้นมา ในความเห็นส่วนตัวคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะจัดความเหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของภาคประชาชน การจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์ก็ถือเป็นหนึ่งในนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของภาคประชาชนเท่านั้นเอง” (จิตรียา ชาญวารินทร์, สทนทากลุ่ม, 18 มกราคม 2551)

“มองว่าพวกสัญลักษณ์ที่ขึ้นมา ท ด ป น อะไรพวกนี้มันก็เท่านั้นละคะ บางทีรายการที่เป็น น ผู้ปกครองก็ไม่ใช่ว่าจะได้นั่งอยู่กับเด็กตลอดเวลา สิ่งที่เกิดขึ้นมันน่าจะเป็นเรื่องที่ทำให้สังคมเกิดการตื่นตัวและสร้างการเรียนรู้ว่าต่อจากนี้เราดูแล้วต้องคิดมากขึ้น แต่มันก็ยังไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการจัดเรตติ้ง” (วีราภรณ์ ประสพรัตนสุข, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550)

“การจัดเรตติงอาจจะช่วยคุ้มครองเด็กได้บ้างแต่คงไม่มาก เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องแข่งขัน พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังหาเข้ากินค่า ไม่มีเวลามานั่งดูทีวีอยู่กับลูก” (เชษฐา มั่นคง, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2550)

“ถึงกำหนดช่วงเวลาให้รายการที่ไม่เหมาะสมไปอยู่หลังสี่ทุ่ม ถ้าเป็นหนูอยากดูก็จะตามไปดูหลังสี่ทุ่ม” (ชุตินา ใจคง, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“ถึงแม้จะขยายช่วงเวลาไปอยู่ดีหรือกลางคืนขนาดไหน ถ้าเด็กต้องการดู เด็กก็จะตามไปดูอยู่ดี” (เอก วงศ์อนันต์, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550)

นอกจากนี้ภาคประชาชนยังคงเห็นว่าสื่อมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ ภาครัฐอาจไม่จำเป็นต้องกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์หากภาคธุรกิจเอกชนสามารถปฏิบัติอยู่ภายใต้กรอบของกฎระเบียบ ส่วนประชาชนเองก็มีสิทธิเสรีภาพในการรับชมรายการโทรทัศน์ต่างๆ ได้ โดยใช้วิจารณญาณของตนเองในการตัดสินใจเลือกรับชมรายการโทรทัศน์เหล่านั้นด้วย

“การจัดระดับความเหมาะสมของสื่อะมันดีที่มีการจัดสัญลักษณ์ให้ตรงกับเนื้อหา จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงไปของสังคม แต่ไม่ถึงขนาดที่ต้องจำกัดช่วงของการนำเสนอด้วย ถ้าให้ละครไปอยู่ช่วงกลางวันแล้วไม่มีคนชมผู้ผลิตจะกินอะไร มันก็เจ๊งตอนแรกสถานีโทรทัศน์ออกมาคัดค้านเรื่องการกำหนดช่วงเวลา ผมเห็นด้วย แอบเชียร์อยู่ด้วยซ้ำไป ถ้าตอนนั้นผู้ประกอบการพร้อมใจจะปรับเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์ ปรับคำพูด ปรับหลักเกณฑ์การผลิตต่างๆ ให้มันสอดคล้องกับคู่มือการผลิต แล้วขออย่าไปกำหนดช่วงเวลาในการนำเสนอของเขาได้ไหม ถ้าผมเป็นรัฐบาลผมบอกว่าได้นะ เพราะว่าป็นอิสระเสรีในการรับรู้ของประชาชน มันอยู่ที่วิจารณญาณของประชาชนแล้วว่าจะรับชมอย่างไร” (เอก วงศ์อนันต์, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550)

5.3 ความขัดแย้งระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชน

5.3.1 ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย

ก. ความขัดแย้งเกี่ยวกับผลการประเมินเนื้อหารายการโทรทัศน์

จากการวิจัยพบว่าผลการประเมินเนื้อหารายการโทรทัศน์จากเครือข่ายครอบครัว และจากเครือข่ายนิเทศศาสตร์ในภาคประชาชน ในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม 2550 มีหลายรายการที่ไม่ตรงกับการให้จัดระดับของสถานีโทรทัศน์ เช่น ละครร่ายวิริยา ทางช่อง 3 จัดระดับเป็น น๑๓+ แต่ทางเครือข่ายครอบครัวประเมินเป็น น๑๘+ ภาพยนตร์เกาหลีเรื่องลิขิตรักละลายใจ ทางช่อง 7 จัดระดับเป็น ท แต่ทางเครือข่ายครอบครัวประเมินเป็น น๑๓+ รายการราตรีสโมสร ทางช่อง 3 จัดระดับเป็น ท แต่ทางเครือข่ายนิเทศศาสตร์ประเมินเป็น น๑๓+ รายการกระตุกหนามเตย ทางช่องทีไอทีวี จัดระดับเป็น ท แต่ทางเครือข่ายนิเทศศาสตร์ประเมินเป็น น๑๓+ เป็นต้น ทำให้ในการประชุมคณะกรรมการทำงานย่อยในการปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2550 ที่กรมประชาสัมพันธ์ มีการตั้งข้อสังเกตว่าผลการประเมินรายการโทรทัศน์จากภาคประชาชนที่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะอาสาสมัครบางคนไม่ได้ดูรายการนั้นตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ บางคนดูเพียงบางตอน ผู้ที่มาประเมินรายการยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักเกณฑ์ที่ดีพอและโดยส่วนใหญ่จะเอาความรู้สึกของตัวเองเป็นที่ตั้งในการตัดสินโดยไม่ได้ย้อนไปดูเจตนาของผู้ผลิต ทั้งที่คู่มือมีการบอกรายละเอียดไว้แล้ว แต่คนประเมินอาจจะอ่านไม่ครบถ้วน ผลประเมินที่ออกมาจึงไม่ตรงกับการจัดระดับของผู้ผลิตและสถานีโทรทัศน์ ซึ่งอาจไม่ยุติธรรมต่อผู้ผลิตและสถานีโทรทัศน์เพราะทำให้ดูเหมือนว่าผู้ผลิตรายการหรือสถานีโทรทัศน์จัดระดับรายการไม่ตรงกับเนื้อหาที่เป็นจริง จึงมีข้อเสนอว่าน่าจะมีคณะกรรมการมาดูแลในเรื่องการประเมินผลนี้ด้วย แต่ต่อมาได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนจากเครือข่ายครอบครัว ผู้ดูแลผลการประเมินจากเครือข่ายนิเทศศาสตร์และสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ แล้ว ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันมากขึ้น

5.3.2 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ก. ความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจ

ภาคประชาชนเห็นด้วยกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์รวมถึงการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เพราะภาคประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากเรื่องนี้มากที่สุด และเห็นว่าภาคธุรกิจเอกชนคัดค้านการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศเพราะต้องการปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอง

“ผู้ผลิตควรคิดถึงผลกำไรให้น้อยลง ทำยังไงก็ได้ที่จะทำให้สปอนเซอร์มีความคิดที่คล้อยตามที่ว่าผลกำไรไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของการแก้ไขสังคมที่ดี” (เอก วงศ์อนันต์, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550)

“การที่ผู้ผลิตรายการออกมาคัดค้านเรื่องการกำหนดช่วงเวลา หนูว่ามันเป็นผลประโยชน์ของเขา นะ อาชีพเขาก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำมาหากิน อยู่ดี ๆ จะจัดเรตให้ไปอยู่หลัง 4 ทุ่ม เรตเขาก็จะแย่ง การตลาดเขามันไม่ได้ เสร็จแล้วถ้าผู้ผลิตจะเอาระบบธุรกิจเลยมันก็ต้องคุยกันอีกประเด็นหนึ่ง (ชุตินา ใจคง, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550)

“เราไม่ควรเอาความต้องการของคนบางกลุ่มที่เสียผลประโยชน์จากเรื่องนี้มาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม ควรจะทำให้มีรายการหรือสื่อที่ส่งเสริมครอบครัว จริยธรรม ศีลธรรม เหมาะสมกับเด็กอย่างแท้จริง” (สรวิสิทธิ์ คุ้มทรัพย์, หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 16 กรกฎาคม 2550)

“ที่ผ่านมาเรามีสื่อ แต่ว่าเราใช้ศักยภาพของมันไม่เต็มที่ บางทีเรามุ่งเน้นเรื่องธุรกิจมากเกินไป ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏออกมาไม่ได้เป็นประโยชน์เพื่อสาธารณะโดยแท้จริง มันเกินไปเพื่อเรียกคนดู เนื้อหาที่ใส่ๆ กันเข้าไปก็เป็นลักษณะเพื่อการแข่งขันเชิงธุรกิจ โดยไม่สนใจว่ามันจะมีผลกระทบกับเยาวชนของเรา” (อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550)

ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าบ่อยครั้งที่ทำรายการที่ดีๆ แล้วแต่เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในแง่ของปริมาณผู้ชม จึงต้องเลือกผลิตรายการที่คิดว่าจะมีปริมาณผู้ชมมากกว่า

“ต้องยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะการตลาด ผลจากคนดูงานที่เราทำออกไปทำงานอย่างนี้ถึงมีคนดู ทำอย่างนี้คนถึงไม่ดู เพราะฉะนั้นตรงนี้มีกลไกเรื่องการตลาดเข้ามาอยู่ เราเคยทำละครเรื่องตม ทุกคนก็ชมว่าดีเหลือเกิน ให้สาระ แต่คนไม่ดู เมื่อคนไม่ดูสิ่งที่เราเจอคือขาดทุน ขาดทุนไม่เป็นไร คราวหน้าเราขาดทุนไม่ได้ การทำงานของเอกชนหรือธุรกิจต้องมีการวัดผล เราจะถูกวัดผลเพื่อจะมีเป้าตลอดเวลาว่าต้องถึงตรงนี้ๆ ถ้าเรา

ปรับแล้ว คนดูรับไปกับเราด้วยเราก็ปรับ แต่ถ้าเราปรับแล้วคนดูไม่รับ เราก็ถอยกลับมาอีกก้าวหนึ่ง” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

5.3.3 ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

ก. ความขัดแย้งเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อและบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
เนื่องจากภาคประชาชนเห็นว่าสื่อโทรทัศน์ควรจะทำหน้าที่ในการกลั่นกรอง ดูแลตรวจสอบเนื้อหารายการโทรทัศน์ เพื่อช่วยปกป้องคุ้มครองเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม

“เห็นด้วยกับการจัดเรตติ้งและการกำหนดช่วงเวลาว่าจะสามารถป้องกันเด็กและเยาวชนจากการรับชมรายการที่ไม่เหมาะสม คนที่ทำธุรกิจควรจะคำนึงถึงคนดู ไม่เอาไรต์เอาเปรียบคนดู และไม่คำนึงแต่เรื่องในเชิงธุรกิจอย่างเดียว” (อิมรอน เศรษฐวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550)

“ได้ยินผู้ผลิตบอกว่าทีวีไม่ใช่พ่อแม่เด็กนะ ไม่ใช่พี่เลี้ยงเด็ก เราพยายามให้เขาเห็นว่าทีวีมันไม่ใช่พ่อแม่ แต่ทีวีเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเหลือ การจัดเรตติ้งมันสามารถช่วยป้องกันเด็กในการรับชมเนื้อหารายการที่ไม่เหมาะสมได้ถ้าเด็กนั้นตอบรับความช่วยเหลือ เช่น สมมุติว่าพี่เป็นคุณแม่คนหนึ่งดูรายการอยู่ที่บ้านพี่เจอ น๑๘ พี่รู้ว่ามันไม่ดี พี่จะไม่ให้ลูกดูถ้าลูกพี่เล็กมาก แต่ถ้าลูกเราอายุ 13-14 แล้วพี่นั่งดูอยู่ด้วยพี่ก็จะแนะนำลูก แต่ถ้าพ่อแม่ไม่ใส่ใจ ลูก 10 ขวบนั่งดูก็ดูไปสิ เราก็นั่งดูลูกก็นั่งดูไป มันก็ไม่ช่วยแก้ปัญหา” (อัญญาอร พานิชพีรภัฏ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551)

“การจัดเรตติ้งเป็นเรื่องที่เหมาะสมและสมควรอย่างยิ่งที่ควรมีการจัดแบ่งระดับของรายการโทรทัศน์ เพราะบางรายการที่มีการผลิตส่งผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะต่อเด็กๆ ทำให้เห็นเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ผิดๆ ให้กับเด็กๆ เช่น การมีเนื้อเรื่องที่ขมขื่นกระทำซ้ำแล้วสุดท้ายไปอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ถือเป็นเรื่องที่โกหกเหมือนเป็นยาพิษที่ทำให้เด็กแยกแยะถูกผิดไม่ได้” (สรวิสิทธิ์ คุ้มทรัพย์พันธ์, หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 16 กรกฎาคม 2550)

ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าเมื่อสื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการโทรทัศน์แล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองมีหน้าที่ต่อไปที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำในช่วงเวลาการดูโทรทัศน์ของลูกหลานด้วย ไม่ควรผลักภาระความรับผิดชอบมาให้สื่อโทรทัศน์แต่เพียงอย่างเดียว

“ภาคประชาชนควรเผยแพร่บทบาทหน้าที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีการพูดคุยเฝ้าระวังการดูทีวีของลูกด้วย ไม่ใช่พ่อไปทางแม่ไปทาง แล้วมาบอกว่าเพราะทีวีเป็นอย่างไรทำให้ลูกฉันเสีย มันไม่ใช่ คุณต้องมีหน้าที่เข้ามาดูแลด้วย เราบอกตลอดเวลาที่ทีวีไม่ใช่โรงเรียน มันเป็นแค่สื่อหนึ่งเท่านั้นเอง” (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550)

“การจัดเรตติงมันขึ้นอยู่กับตัวผู้ปกครอง ผู้ปกครองเองจะต้องเข้าใจว่าตัวหนังสือที่เตือนมาเป็นสิ่งที่สำคัญ เมื่อคุณรู้ว่ารายการที่ออกมานี้เด็กไม่ควรดูคนเดียว คุณก็ต้องอยู่กับลูกเพื่อคุณจะได้แนะนำเขา ถ้ารายการไหนที่ปลอดภัย เด็กก็สามารถดูคนเดียวได้ คุณต้องสร้างกติกา ไม่ควรปล่อยให้เด็กนั่งดูทีวีทั้งวันทั้งคืน” (จันรรค์ ศิริตัน, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2551)

“การจัดระดับฯ นี้ถือเป็นความรับผิดชอบของสื่อที่จะมีต่อสังคม ต่อผู้ชม โดยบอกกล่าวเขาก่อนว่า สิ่งที่เขาจะชมต่อไปนี้เหมาะหรือไม่เหมาะต่อลูกหลานเขา แต่หลังจากนั้นแล้วพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นคนตัดสินใจว่าลูกฉันดูได้หรือไม่ อยู่ที่วิจารณญาณของคุณว่าคุณจะให้ลูกคุณดูหรือเปล่า ปัญหามันไม่ได้อยู่ที่การจัดระดับหรืออยู่ที่การวางผังสถานี แต่มันอยู่ที่ว่าเราปลูกฝังหรือให้การศึกษาคนในสังคมอย่างไร มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หรือการเลี้ยงดูครอบครัว หรือการเลี้ยงดูลูกขนาดไหน การจัดระดับเป็นความรับผิดชอบต่อสื่อ แต่ในขณะเดียวกันมันก็ต้องให้การศึกษา ให้ความเข้าใจให้การพัฒนากับคนที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย” (ชโรบล เรียงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2551)

“การจัดเรตติง ถ้าไม่ควบคุมคนในบ้านก็ไม่มี ความหมาย ถ้ารายการขึ้น ๑ แต่คนในบ้านปล่อยให้ลูกดู แล้วใครจะไปว่าอะไรเขา เพราะว่าสื่อเข้าถึงทุกบ้านอยู่แล้ว อันนี้เป็น

แต่ปลายเหตุเท่านั้นที่บอกว่าให้รู้ว่ารายการนี้เด็กควรดูหรือไม่ หรือควรมีผู้ปกครองแนะนำ แต่ถ้าผู้ปกครองไม่ให้คำแนะนำ เรตติ้งก็ไร้ประสิทธิภาพ” (ประไพ ยิ่งยีน, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550)

5.4 ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ

5.4.1 ความขัดแย้งเชิงอำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกรมประชาสัมพันธ์

จากการวิจัยพบว่ากระทรวงวัฒนธรรมซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลการพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และภาพยนตร์ ตามคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2548 จึงได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อหรือ ME (Media Evaluation) ขึ้น โดยมีกลุ่มภาคีเครือข่ายการทำงาน ประกอบด้วยภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาควิชาชีพ ได้ร่วมกันสร้างระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อแบบใหม่ขึ้น แต่การดำเนินงานดังกล่าวกลับพบว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชนเท่าที่ควร จนกระทั่งกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กองงาน กกช.) ของกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุโทรทัศน์ในระบบฟรีทีวีคือ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่องโมเดิร์นไนน์ ช่อง 11 และช่องทีไอทีวี ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม และเริ่มดำเนินการแสดงสัญลักษณ์ระดับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ทำให้ในระยะแรกเกิดความซ้ำซ้อนในการกำกับดูแลระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ระหว่างภาครัฐ 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงวัฒนธรรมและกรมประชาสัมพันธ์

“พี่ไม่รู้เรื่องว่ากรมประชาสัมพันธ์จะทำอะไรหรือไม่ทำ เพราะเขามีหน้าที่ทำเหมือนกัน เขามีหน้าที่ 70 ปีที่ผ่านมาต้องดูแลสื่อให้คุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ แต่ที่ผ่านมาเราไม่เคยใช้ทฤษฎีมาจับในเรื่องการจัดเรตติ้ง ซึ่งอารยประเทศเขาทำกัน อันนี้พี่ไม่ทราบจะทำไม่ทำ แต่เมื่อกระทรวงเราทำได้ ทำไม่มันถึงทำพร้อมกัน ฉะนั้นเราจะไปบอกเขาไม่ได้ว่า ชั้นทำ เธออย่าทำ ... ไม่ได้ ... เพราะภาระหน้าที่เขามีส่วนนั้น โดยกฎเขามี แต่ในส่วนของพี่ จะบอกว่าพี่ไปทำงานเขาก็พูดไม่ได้อีก เพราะรัฐบาลสั่งให้พี่ทำ” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“ตอนนั้นกระทรวงวัฒนธรรมก็ออกมาได้ว่าทำไมกรมประชาสัมพันธ์มาทำตัดหน้าเขา คือเราก็ทำตามหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานกำกับดูแลวิทยุโทรทัศน์อยู่ คุณทำภาค

ประชาชนไป แต่เขา question ว่าทำไมเขาไม่มีสิทธิ์มาประชุมด้วย ก็มันไม่ใช่ function เขา แต่เราก็ยินดีถ้าเขาจะมา และเราก็เคยเชิญเขามา แล้วก็ไม่มา (รัตนกร ทองสำราญ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

“งานของพีมี อย. โดยที่กระทรวงเป็นแค่นายทุน นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ มาทำสูตรขึ้นมา มีลายเซ็นของแต่ละคน เนื่องจากกระบวนการวิจัยเรื่องเรตติ้งเราไม่ได้ทำเอง เราทำโดยคำสั่งจากรัฐบาล รัฐบาลให้เงินมา 15 ล้าน ทำทั้งระบบของทีวี มีทั้งช่องทางมีกลไก มีการสื่อสารกับภาคประชาสังคม และก็มีทฤษฎีออกมา มองไปถึงเรื่องการนำไปใช้ที่เป็นจริง ออกมาเป็นระบบเลย แต่พอชี้กของกรมประชาสัมพันธ์ ประกาศเลย น.ค.ด. ถามว่า background ของมันคืออะไร แล้วทำไมถึงเป็น น.ค.ด. ก็ตอบไม่ได้” (ลัดดา ตั้งสุภาชัย, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550)

“จากการที่ได้ร่วมประชุมกับกระทรวงวัฒนธรรม สังเกตว่าผู้แทนสถานีเขาจะไม่ค่อย happy กับการประชุมในวาระนั้น เพราะทางเราดูแลกำกับกันมาจนรู้ธรรมชาติดี แต่กับกระทรวงวัฒนธรรม เหมือนกับสั่ง ผู้แทนช่องพูดนะว่าบางที่เสนอความเห็นอะไรไปก็ไม่ฟังเขา ที่นี้เขาเลยบอกมาร่วมกันทำเองดีกว่า เพราะเรื่องนี้มันน่าสนใจ มันน่าทำ แทนที่จะใช้จัดเรตติ้ง เราใช้ classification จึงเป็นการประชุมร่วมกันโดยสมัครใจ ทุกคนมีความเห็นอิสระหมดในแต่ละช่อง อะไรที่เขาจะทำได้เพื่อสังคม เขาจะเสียสละ ทำด้วยความสมัครใจ จนได้เริ่มแสดงสัญลักษณ์เมื่อ 1 ธันวาคม 2549” (รัตนกร ทองสำราญ, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550)

อย่างไรก็ตามเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ จึงได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กรมประชาสัมพันธ์ดูแลการจัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ จัดทำกฎหมายและนโยบายออกมารองรับ ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจกับสถานีโทรทัศน์รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนกระทรวงวัฒนธรรมดูแลการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ทำให้เกิดความชัดเจนในการกำกับดูแลระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ระหว่าง 2 หน่วยงานในภาครัฐมากยิ่งขึ้น

5.5 สรุปความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

5.5.1 ความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย

ก. ความขัดแย้งเชิงอำนาจในการควบคุมและกำกับดูแล พบว่าการควบคุมดูแลตกอยู่ที่อำนาจรัฐ ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนขาดการมีส่วนร่วม สาเหตุจากการที่ภาครัฐต้องการให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ขึ้นเพื่อควบคุมดูแลเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมและส่งเสริมให้เกิดรายการสำหรับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น แต่ภาคธุรกิจเอกชนต้องการดำเนินงานในลักษณะกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) มากกว่า ในขณะที่ภาคประชาชนเห็นว่านโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐยังขาดความชัดเจน ไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งภาคประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่าในระยะแรกของการเกิดระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์มีความซ้ำซ้อนในอำนาจการกำกับดูแลระบบระหว่างภาครัฐ 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงวัฒนธรรมและกรมประชาสัมพันธ์

ข. ความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ แม้ว่าเดิมภาครัฐต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาออกอากาศในรายการประเภท น ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และรายการประเภท ข ให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เป็นต้นไป แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนของภาครัฐกลับพบว่า ภาครัฐเห็นสมควรกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในรายการประเภท น๑๘+ และ ข เท่านั้น โดยให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เป็นต้นไป ส่วนรายการประเภท ป๓+ ค๖+ ท และ น๑๓+ สามารถออกอากาศได้ทุกช่วงเวลาขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ แต่เพราะมีผลกระทบต่อค่าโฆษณา ค่าเช่าเวลาและการจัดผังรายการโทรทัศน์ แต่ยังยินดีให้ความร่วมมือในการจัดผังรายการช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ให้มีรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น และจัดรายการประเภท ข ไปอยู่ในช่วงหลัง 22.00 น. ส่วนภาคประชาชนพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาในรายการประเภท น๑๓+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. น๑๘+ ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และ ข ให้ออกอากาศได้หลัง 22.00 น. ท สามารถออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนรายการ ป๓+ และ ค๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

ค. ความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายการนำระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริมหรือ (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3) ซึ่งภาครัฐต้องการส่งเสริมให้เกิดเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับช่วงอายุของเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น

ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเสนอให้ใช้ระบบการจำแนกเนื้อหารายการที่ควรมีการจำกัดเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ของต่างประเทศ ส่วนภาคประชาชนผู้ที่มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์ยังสับสนกับแบบประเมินผลที่ใช้เกณฑ์ +6 และ -3 และเกณฑ์+6 ที่ใช้ประเมินอาจจะยังไม่ครอบคลุมสำหรับเนื้อหารายการทุกประเภท

5.5.2 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ โดยภาครัฐต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่ต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศเนื่องจากได้รับผลกระทบทางธุรกิจ ทั้งการวางผังรายการโทรทัศน์และค่าโฆษณา ส่วนภาคประชาชนต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ เพื่อประโยชน์ของเด็ก เยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย

5.5.3 ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

ภาครัฐยึดถืออุดมการณ์แบบอำนาจนิยม (Authoritarianism) ที่ต้องการรักษาอำนาจการควบคุมสื่อ แต่ภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพนิยม (Libertarianism) ที่ต้องการมีสิทธิเสรีภาพในฐานะของสื่อมวลชนรวมถึงมีอุดมการณ์ทางด้านทุนนิยม (Capitalism) ต้องการแสวงหาผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ ขณะที่ภาคประชาชนยึดถืออุดมการณ์บริโภคนิยม (Consumerism) ที่ยึดถือผลประโยชน์สูงสุดของผู้ชมรายการโทรทัศน์ กล่าวคือต้องการให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อปกป้องคุ้มครองเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม แต่ยังคงต้องการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ตอบสนองความบันเทิงอันหลากหลายด้วย

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน จะมีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่กลับพบว่ามีประเด็นของความขัดแย้งมาก เพราะภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ต่างยึดถือในอุดมการณ์ของตนเอง ทำให้เกิดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ (Ideological conflict) ระหว่าง 3 ฝ่าย

ตารางที่ 5.5 สรุปความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

ความขัดแย้ง	ภาครัฐ	ภาคธุรกิจเอกชน	ภาคประชาชน	สรุป
1.ด้านบริหารและนโยบาย	ขัดแย้งเชิงอำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกรมประชาสัมพันธ์ ต้องการบังคับใช้เป็นกฎหมาย	-ต้องการดำเนินงานในลักษณะกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation)	-นโยบายการจัดระดับฯของภาครัฐ ยังขาดความชัดเจน ไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง -ภาคประชาชนขาดการมีส่วนร่วม -ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดระดับ	การควบคุมดูแลตกอยู่ที่อำนาจรัฐ ส่วนภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนขาดการมีส่วนร่วม
	-มีนโยบายการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ	-ไม่ต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ	-ต้องการให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ	ภาคธุรกิจเอกชนขัดแย้งกับภาครัฐและภาคประชาชนในเรื่องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ
	-นำระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการ	ระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม (+6) ไม่สอดคล้อง กับระบบการจำแนกเนื้อหารายการ	เกิดความสับสนระหว่างหลักเกณฑ์ +6 และ -3ในกานำไปใช้ประเมินผลคุณภาพรายการโทรทัศน์	ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนขัดแย้งกับภาครัฐในเรื่องระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม

	ที่ควรมีการจำกัด (-3)	ที่ควรมีการจำกัด (-3) -ควรใช้ระบบการจำแนก เนื้อหารายการที่ควรมีการ จำกัด (-3) เพียงอย่างเดียว ในการจัดระดับความ เหมาะสมของสื่อโทรทัศน์		(+6) ที่นำมาใช้ควบคู่กับ ระบบการจำแนกเนื้อหา รายการที่ควรมีการจำกัด (-3) แล้วก่อให้เกิดความ สับสน
2.ด้านผลประโยชน์	ต้องการให้มีการกำหนด ช่วงเวลาเพื่อประโยชน์ต่อ ประชาชน โดยเฉพาะเด็กและ เยาวชน	ได้รับผลกระทบทางธุรกิจ ทั้ง การวางผังรายการโทรทัศน์ และค่าโฆษณา	ต้องการให้มีการกำหนด ช่วงเวลาเพื่อประโยชน์ต่อ ประชาชน โดยเฉพาะเด็ก และเยาวชน	ภาคธุรกิจเอกชนขัดแย้งกับ ภาครัฐและภาคประชาชน เพราะเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ทางธุรกิจ
3.ด้านอุดมการณ์	ยึดถืออุดมการณ์อำนาจนิยม (Authoritarianism) ต้องการ รักษาอำนาจรัฐด้วยการ ควบคุมสื่อ	ยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพ นิยม (Libertarianism) ต้องการมีสิทธิเสรีภาพใน ฐานะของสื่อมวลชนและ อุดมการณ์ทางด้านทุนนิยม (Capitalism) ต้องการ แสวงหาผลกำไรจากการ ประกอบธุรกิจ	ยึดถืออุดมการณ์บริโภคนิยม (Consumerism) ต้องการ ผลประโยชน์สูงสุดของผู้ชม รายการโทรทัศน์	ทั้ง 3 ฝ่ายต่างมีอุดมการณ์ ของตนเอง

บทที่ 6

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ มีดังนี้

6.1 ปัจจัยเรื่องความรู้

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากองค์ความรู้ในหลากหลายสาขาวิชาจากตัวแทนของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ส่วนหนึ่งของความรู้นั้นมาจากผลงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคม ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาผลกระทบของสื่อ ซึ่งนำมาสู่แนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการจัดระบบสื่อ มีการทำโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เกิดสื่อสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น และควบคุมสื่อที่ไม่เหมาะสมให้ลดน้อยลง มีการนำความรู้เรื่องการจัดระดับความเหมาะสมจากต่างประเทศมาศึกษาเทียบเคียง ความรู้จากนักวิชาการทางด้านจิตวิทยา ด้านพัฒนาการเด็ก ความรู้ในกฎระเบียบ ข้อบังคับของสื่อ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้ในเรื่องนโยบายสาธารณะ การสื่อสารสาธารณะ ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของสื่อ (media effect) ความรู้ในสาขาวิชาสื่อสารมวลชน เช่น การผลิตรายการ การควบคุมรายการ การวางผังรายการโทรทัศน์ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ชมรายการโทรทัศน์ และการส่งเสริมให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกนำมาผสมผสานอยู่ในหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เพื่อให้มีความสมจริง เป็นสากล และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

6.2 ปัจจัยเรื่องทัศนคติ

ทัศนคติของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ที่มีต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ พบว่ามีทั้งทัศนคติเชิงบวกและทัศนคติเชิงลบ เนื่องจากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม จึงมีทั้งผู้ที่ได้ผลประโยชน์ออกมาสนับสนุนและผู้เสียผลประโยชน์ออกมาคัดค้านกลายเป็นความขัดแย้งในวงกว้าง

สำหรับภาครัฐที่ออกนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มานั้น เพราะเชื่อว่าเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันได้สร้างผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งด้านบวกและลบ ภาครัฐจึงมีมาตรการที่จะจัดระเบียบสื่อเพื่อเด็ก โดยออกนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มาเพื่อควบคุมสื่อโทรทัศน์ในเชิงจำกัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่อโทรทัศน์ในเชิงสร้างสรรค์สังคม ภาครัฐจึงมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยมุ่งหวังที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนเป็นสำคัญ

ส่วนภาคธุรกิจเอกชนมีทัศนคติเชิงลบต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เพราะเป็นกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์จากการถูกควบคุมนี้ ถึงแม้ว่าภาคธุรกิจเอกชนจะเห็นด้วยกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่สื่อมวลชนในการแสดงความรับผิดชอบของสื่อที่มีต่อสังคม แต่เมื่อต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมภาครัฐ และถูกบังคับใช้นโยบายที่ภาคธุรกิจเอกชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งหลักเกณฑ์ที่จะออกมาบังคับใช้นั้นยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงและยังถูกกำหนดเรื่องช่วงเวลาการออกอากาศอีก ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนได้รับผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ทั้งด้านการผลิตรายการ การจัดผังรายการ ค่าโฆษณา ค่าเช่าเวลา ฯลฯ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ภาคธุรกิจเอกชนยังเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่ควบคุมเฉพาะฟรีทีวี แต่ไม่มีผลบังคับใช้กับเคเบิลทีวี หรือทีวีดาวเทียมอื่นๆ ด้วย ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมีทัศนคติเชิงลบต่อการควบคุมของภาครัฐ จึงเกิดการรวมตัวกันของคนในวิชาชีพออกมาคัดค้านนโยบายดังกล่าว โดยเรียกร้องไม่ให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ และขอให้การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เป็นลักษณะการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ของสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการแทน

ส่วนภาคประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เพราะเห็นว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยกั้นกรองเนื้อหารายการโทรทัศน์ให้แก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันยังทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญกับการให้คำแนะนำแก่ลูกหลานเวลารับชมรายการโทรทัศน์ต่างๆ มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาคประชาชนยังคงเห็นว่าควรจะมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์บางอย่าง รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

แก่พ่อแม่ผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวเกิดผลประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

6.3 ปัจจัยเรื่องอุดมการณ์

อุดมการณ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ซึ่งพบว่าภาครัฐยึดถืออุดมการณ์อำนาจนิยม ที่ต้องการรักษาอำนาจรัฐ และโดยออกกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขึ้นมาในการควบคุมสื่อ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน หากย้อนกลับไปได้ถึงนโยบายซึ่งเป็นที่มาของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์พบว่า มีมาตั้งแต่มติคณะมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ที่มีนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว และกำหนดให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จัดสรรเวลาให้แก่รายการที่มีเนื้อหาสาระสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. อย่างน้อย 1-1.5 ชั่วโมง ต่อมา มีการตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมสื่อสร้างสรรค์ มีมาตรการทั้งส่งเสริมสื่อที่สร้างสรรค์ ขจัดสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม โดยการจัดประเภทความเหมาะสมของสื่อ (Rating) ประเภทต่างๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ ภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์ เพื่อจำกัดเนื้อหาและป้องกันเด็กและเยาวชนในการรับชมสื่อที่ไม่เหมาะสม มีการจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อ จนเกิดเป็นระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ โดยมติคณะรัฐมนตรีให้การรับรองเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550

สำหรับภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพนิยมต้องการมีสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นหลักสำคัญของการปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชน แต่เมื่อภาคธุรกิจเอกชนตกอยู่ภายใต้โครงสร้างเชิงทุนนิยม ทำให้ต้องมุ่งแสวงหาผลกำไรของการประกอบธุรกิจ ด้วยการผลิตรายการเพื่อให้ได้รับความนิยม เข้าถึงมวลชนได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นเมื่อหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์บางประการที่เข้มงวดเกินไป หรือไม่สามารถปฏิบัติได้จริง รวมถึงการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าการออกนโยบายของภาครัฐเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมองการทำงานของภาครัฐว่าเน้นแต่การควบคุม แต่ขาดการส่งเสริมสื่อที่เป็นรูปธรรมจากภาครัฐ

ส่วนภาคประชาชนมีอุดมการณ์บริโภคนิยม ที่ยึดถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ และเชื่อในอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์เช่นเดียวกับภาครัฐ กล่าวคือต้องการให้มีการควบคุมเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชน จึงสนับสนุนการออกนโยบายควบคุมสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐ แต่ในขณะเดียวกันประชาชนยังคงต้องการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงอันหลากหลายที่และสามารถตอบสนองความพึงพอใจแก่ผู้ชมได้ทุกระดับด้วยเช่นกัน

6.4 ปัจจัยเรื่องค่านิยม

การพิจารณาการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในประเด็นเรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง เพศ ภาษา สำหรับรายการประเภทต่างๆ จะคำนึงความเหมาะสมกับค่านิยมทางสังคมไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม ศีลธรรม จารีตประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ค่านิยมเรื่องการแต่งกายต้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ควรระมัดระวังการนำเสนอ เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีชู้ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการกำหนดความถี่ของเนื้อหาที่ควรถูกจำกัดในแต่ละประเภทรายการ เช่น ประเด็นพฤติกรรมและความรุนแรงในรายการประเภท ด๖+ และ ท มีข้อความระบุไว้ว่า “ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ไม่เป็นองค์ประกอบที่บดบังในการนำเสนอ” ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ปรากฏภาพพฤติกรรมและความรุนแรงซ้ำๆ จนเกิดเป็นค่านิยมการใช้ความรุนแรงในสังคม เป็นต้น

6.5 ปัจจัยเรื่องประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงานของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ พบว่ามีทั้งประสบการณ์การทำงานทั้งจากฝ่ายนักวิชาการ ผู้แทนของสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการ การ ผู้เขียนบทละคร ตัวแทนจากเครือข่ายครอบครัว ซึ่งได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ดังเช่น ประสบการณ์การทำงานของกรมประชาสัมพันธ์ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อวิทยุโทรทัศน์มานานทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นอย่างดี ทำให้การวางหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์สามารถนำไปบังคับใช้ได้โดยไม่ขัดกับข้อกำหนดหรือกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ อีกทั้งการดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาคธุรกิจเอกชนค่อนข้างมาก จึงสามารถที่จะเจรจาประนีประนอมในข้อขัดแย้งต่างๆ และทำงานประสาน

กับภาคธุรกิจเอกชนได้ง่ายกว่ากระทรวงวัฒนธรรมหรือนักวิชาการซึ่งมุ่งเน้นการทำงานในเชิงวิชาการ

ส่วนด้านนักวิชาการมีประสบการณ์การทำงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ทำให้มีความเข้าใจถึงความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในด้านต่างๆ แล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างระบบประเมินคุณภาพเนื้อหารายการโทรทัศน์

ประสบการณ์การทำงานของสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการ ผู้เขียนบทละคร ได้ถูกนำมาใช้ในการยกตัวอย่างของเหตุการณ์หรืออธิบายถึงปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการวางหลักเกณฑ์ในแต่ละประเด็นว่ามีข้อจำกัดอะไรบ้าง และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

ประสบการณ์การทำงานของภาคประชาชน เช่น ประสบการณ์ทำงานการประเมินผลรายการโทรทัศน์จากเครือข่ายนิเทศศาสตร์ และเครือข่ายผู้ปกครอง ประสบการณ์จากผู้แทนสภาเด็กและเยาวชน กลุ่มเยาวชนทำสื่อ ได้ถูกนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

6.6 ปัจจัยทางธุรกิจและการตลาด

การวิจัยพบว่าในการปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ มีตัวแทนในภาคธุรกิจเอกชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะทำงานปรับปรุงคู่มือฯ โดยร่วมแสดงความคิดเห็นต่อหลักเกณฑ์ต่างๆ มีการโต้แย้งถึงหลักเกณฑ์บางประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อดำเนินธุรกิจ เช่น การกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ มีผลต่อการปรับผังรายการ มีผลต่อค่าเช่าเวลา ค่าโฆษณา

การวิจัยยังพบว่าปริมาณของรายการที่มีเนื้อหาสาระสำหรับเด็กแล้วถูกจัดสัญลักษณ์เป็นประเภท ป๓+ ค๖+ ยังมีจำนวนน้อย แต่กลับไปอยู่ในกลุ่ม ท แทน เพราะผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่เห็นว่าถ้ากำหนดให้รายการตนเองอยู่ในประเภท ป๓+ ค๖+ จะขายโฆษณาให้แก่เอเจนซี่ยาก เพราะกลุ่มผู้ชมเป้าหมายแคบลง เมื่อเทียบกับการให้รายการเป็นประเภท ท (สำหรับผู้ชมทุกวัย)

จะขายโฆษณาได้ง่ายกว่า เพราะมีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายกว้างขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัจจัยเสริมอีกอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ประเภท ๑๓+ ๑๖+ และ ๓ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับโฆษณาในรายการเด็ก ในที่นี้หมายถึง ประกาศ กรมประชาสัมพันธ์ เรื่องหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อเด็ก เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 โดยมีสาระเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาโฆษณาสินค้าและบริการในรายการสำหรับเด็ก เช่น ให้สถานีวิทยุโทรทัศน์โฆษณาและบริการธุรกิจ ในรายการสำหรับเด็กได้ไม่เกินชั่วโมงละ 10 นาที โดยนับรวมเวลาที่ใช้ในการโฆษณาแฝงด้วย และต้องกำหนดเวลาเผยแพร่ข้อมูลความรู้การบริโภคที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามหลักวิชาการในรายการสำหรับเด็กไม่น้อยกว่า 2 นาที ให้โฆษณาสินค้าหรือบริการภายใต้เครื่องหมายการค้าเดียวกัน ได้ไม่เกินชั่วโมงละ 4 ครั้ง แต่ไม่เกิน 2 ครั้ง ภายในเวลาการออกอากาศครึ่งชั่วโมง รวมถึงยังมีข้อกำหนดเนื้อหาการโฆษณาและบริการในรายการสำหรับเด็ก เช่น ห้ามโฆษณาส่งเสริมการขายโดยใช้ของเล่น ของแถม ของแลกซื้อ การชิงรางวัล และการเล่นเกม ห้ามโฆษณาโดยใช้หุ่น ตัวการ์ตูน บุคคล และตัวละครที่เด็กรู้จักเป็นอย่างดี เป็นต้น จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อธุรกิจของผู้ผลิตรายการเด็กและผู้ผลิตโฆษณา ทำให้ผู้ผลิตรายการเด็กเลือกที่จะให้รายการตนเองเป็นประเภท ๓ แทน ๑๓+ หรือ ๑๖+ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากข้อกำหนดดังกล่าว

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและศึกษาหาหลักเกณฑ์มาตรฐานของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
2. เพื่อศึกษาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยอาศัยเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) จากจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ 34 คน แบ่งเป็นภาครัฐ 9 คน ภาคธุรกิจเอกชน 12 คน และภาคประชาชน 13 คน และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 12 คน โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหารายการโทรทัศน์ในประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดผังรายการโทรทัศน์ มาเป็นกรอบในการวิจัย

7.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย พบว่ามีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ทศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนไม่แตกต่างกันมากนัก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นแตกต่างกัน คือ

- เรื่องการใช้ภาษาสแลงที่ไม่ควรนำมารวมอยู่ในหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหา ที่ควรมีการจำกัด (-3)

- เรื่องการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่า ภาครัฐอยากให้มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศในรายการประเภท น๑๘+ และ ข มากที่สุด โดยให้ออกอากาศได้หลังเวลา 22.00 น. เป็นต้นไป ส่วนรายการประเภท ป๓+ ด๖+ ท และ น๑๓+ ภาครัฐเห็นว่าสามารถออกอากาศได้ทุกช่วงเวลา ภาคธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ แต่ยืนยันดีให้ความร่วมมือในการจัดผังรายการช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ให้มีรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และเยาวชนมากยิ่งขึ้น และจัดรายการประเภท ข ไปอยู่ในช่วงหลัง 22.00 น. ภาคประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลาในรายการประเภท น๑๓+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. น๑๘+ ให้ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. และ ข ให้ออกอากาศได้หลัง 22.00 น. ท สามารถออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนรายการ ป๓+ และ ด๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.

- เรื่องการจัดแบ่งรายการประเภท ท มีข้อเสนอจากภาคประชาชนให้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นเด็ก” กับ “รายการทั่วไปที่มีกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่” ขณะที่ภาครัฐไม่เห็นด้วย เพราะอาจทำให้ผู้ผลิตและผู้ชมเกิดความสับสนมากขึ้น

2. มาตรฐานของหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ได้แก่

- พฤติกรรมและความรุนแรง หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. เนื้อหาที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเลียนแบบ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงความรุนแรงด้านร่างกาย เช่น การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสิ่งมีชีวิต หรือวัตถุสิ่งของ การใช้อาวุธ พฤติกรรมความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy violence) และพฤติกรรมการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี

ข. เนื้อหาที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ได้แก่ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก สะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว ตกใจ ความโกรธ ความก้าวร้าว

ค. เนื้อหาที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อ ได้แก่ พฤติกรรมหรือความเชื่อที่อาจชักจูงไปสู่ อันตรายต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก การนำเสนอประเด็นที่ก่อให้เกิดทัศนคติความเชื่อในทางลบต่อ เชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น กลุ่มบุคคลต่างๆ การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ที่อาจสร้างทัศนคติด้านลบ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสร้าง ความมั่งงายให้แก่ผู้ชม

ทั้งนี้จะพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพ เสียง บริบท เทคนิคพิเศษ (effect) ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา มาตัดสินในการแบ่งระดับ เนื้อหาของพฤติกรรมและความรุนแรงในรายการโทรทัศน์

- เพศ หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. เรื่องการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ โดยภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนเห็นว่าสิ่งที่ควรระมัดระวังในการนำเสนอคือการแต่งกายที่ไม่มิดชิด หรือการเปิดเผยให้เห็นสรีระ ควรเป็นการแต่งกายที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณี กาลเทศะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม แต่หากเป็นการแต่งกายขณะอยู่ในกิจกรรมได้รับการ ยอมรับทางสังคม และถูกต้องตามกาลเทศะหรือกติกาสากล (Dress Code) ยังคงสามารถ นำเสนอได้

ข. การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ขี้หน้า หรือยั่วๆ ไปทางกามารมณ์ โดยพิจารณา จากบริบทและเทคนิคการนำเสนอว่ามีเจตนายั่วๆ อารมณ์ทางเพศด้วยหรือไม่

ค. ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ประเด็นทางศีลธรรม จารีตประเพณี บรรทัดฐานทางสังคม เช่น พฤติกรรมรักร่วมเพศ การข่มขืน การมีขู่ ผิดศีลธรรม การเหยียดเพศ เป็นต้น

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และ ความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องเพศ

- ภาษา หลักเกณฑ์ที่ควรเป็นมาตรฐาน คือ

ก. วิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น การพูดกระทบกระเทียบ ล้อแหลม ดูหมิ่นเหยียดหยาม

ข. ภาษาที่มีความหมายไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาบคาย ทั้งนี้ ให้พิจารณาบริบทและความเหมาะสมของเนื้อหา

ทั้งนี้จะพิจารณาด้าน ภาพ เสียง บริบท ระยะเวลา ความถี่ เจตนาในการนำเสนอ และความสมจริงของเนื้อหา เป็นองค์ประกอบในการแบ่งระดับเรื่องภาษา

- การจัดช่วงเวลาการออกอากาศ ช่วงเวลาที่เหมาะสมได้แก่
  - ป๓+ และ ค๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น.
  - ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง
  - น๑๓+ ออกอากาศได้ตลอด ยกเว้นช่วงเวลา 16.00-20.00 น.
  - น๑๘+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น.
  - จ ออกอากาศได้หลัง 22.00 น.

3. ความขัดแย้งในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ มีคู่ขัดแย้งดังนี้

- ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน มีความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์
- ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน มีความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์
- ความขัดแย้งระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชน มีความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์
- ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ มีความขัดแย้งเชิงอำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกรมประชาสัมพันธ์

- ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน มีความขัดแย้งด้านบริหารและนโยบาย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ได้แก่

- ปัจจัยเรื่องความรู้ทั้งจากงานวิจัยและในสาขาวิชาต่างๆ
- ปัจจัยเรื่องทัศนคติ พบว่าภาครัฐมีทัศนคติเชิงบวก ภาคธุรกิจเอกชนมีทัศนคติเชิงลบ และภาคประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์
- ปัจจัยเรื่องอุดมการณ์ พบว่าภาครัฐยึดถืออุดมการณ์อำนาจนิยม (Authoritarianism) ภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพนิยม (Libertarianism) และอุดมการณ์ทางด้านทุนนิยม (Capitalism) ส่วนภาคประชาชนยึดถืออุดมการณ์บริโภคนิยม (Consumerism)
- ปัจจัยเรื่องค่านิยม เกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม ศีลธรรม ความเหมาะสมทางจารีตประเพณีและวัฒนธรรม
- ปัจจัยเรื่องประสบการณ์การทำงานจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน
- ปัจจัยเรื่องธุรกิจและการตลาดของภาคธุรกิจเอกชน

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยเมื่อเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์ของต่างประเทศแล้วพบว่ามีความเหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 7.2 เปรียบเทียบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศกับประเทศไทย

ประเด็น	ประเทศ				
	อังกฤษ	อเมริกา	ออสเตรเลีย	แคนาดา	ไทย
เนื้อหาด้านความรุนแรง	คำนึงถึงเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง เช่น ความรุนแรงที่อาจทำให้เด็ก ลอกเลียนแบบ ความรุนแรงด้านจิตใจ	คำนึงถึงเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง เช่น ความรุนแรงที่อาจทำให้เด็ก ลอกเลียนแบบ ความรุนแรงด้านจิตใจ ความรุนแรงทางจินตนาการ	คำนึงถึงเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง	คำนึงถึงเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง เช่น ความรุนแรงทางร่างกาย ความขัดแย้ง ความรุนแรงทางจินตนาการ	คำนึงถึงเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรง เช่น ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ ทางจินตนาการ
เนื้อหาด้านเพศ	คำนึงถึงเรื่องเพศ เช่น ภาพโป๊เปลือย การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศ	คำนึงถึงเรื่องเพศ เช่น ภาพโป๊เปลือย การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศ	คำนึงถึงเรื่องเพศ เช่น ภาพโป๊เปลือย การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศ	คำนึงถึงเรื่องเพศ เช่น ภาพโป๊เปลือย เรื่องทางเพศ	คำนึงถึงเรื่องเพศ เช่น การแต่งกาย ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศ
เนื้อหาด้านภาษา	คำนึงถึงเรื่องการใช้ถ้อยคำรุนแรง หยาดคาย	คำนึงถึงเรื่องการใช้ภาษาก้าวร้าว หยาดคาย	คำนึงถึงเรื่องการใช้ภาษาก้าวร้าว หยาดคาย	คำนึงถึงเรื่องการใช้ภาษาก้าวร้าว หยาดคาย	คำนึงถึงเรื่องการใช้ภาษาในเชิงลบ, ภาษาไม่สุภาพ ก้าวร้าว หยาดคาย, ภาษาสแลง
บทสนทนา (Dialogue)	-	คำนึงถึงคำพูดที่สื่อไปในทางหมิ่นเหม่	-	-	-

เนื้อหาต้นตลก หยาบคาย (Crude humor)	-	มีการคำนึงถึงเนื้อหาต้น ตลกหยาบคาย	-	-	-
การจัดแบ่งช่วงอายุของ กลุ่มผู้ชม	U ผู้ชมอายุ 4 ปีขึ้นไป Uc ทั่วไป+เด็ก PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้ คำแนะนำกับเด็กในการ รับชม 15 ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป 18 ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป R18 ผู้ชมอายุ 18 ปีขึ้นไป และฉายในที่เฉพาะ	TV-Y เด็กทั่วไป TV-Y7 เด็กอายุ 7 ปีขึ้นไป TV-G ผู้ชมทั่วไป TV-PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและ ให้แนะนำแก่เด็กในการ รับชม TV-14 ผู้ชมอายุ 14 ปี ขึ้นไป TV-MA ผู้ชมอายุ 17 ปี ขึ้นไป	P เด็กก่อนวัยเรียน C เด็กเล็ก G ผู้ชมทั่วไป PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและให้ คำแนะนำกับเด็กในการ รับชม M ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป MA15+ ผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีเนื้อหาเกี่ยวกับ เพศ ความรุนแรงและ ภาษาที่หยาบคายกว่า M AV15+ผู้ชมอายุ 15 ปี ขึ้นไป แต่มีความรุนแรง ชัดเจน	C เด็กเล็ก C8 เด็กแปดขวบและ มากกว่า G ผู้ชมทั่วไป PG ผู้ใหญ่ดูร่วมและ ให้คำแนะนำกับเด็กในการ รับชม 14+ ผู้ชมอายุ 14 ปีขึ้นไป 18+ ผู้ชมอายุ 18 ปี ขึ้นไป	ป๓+ ผู้ชมอายุ 3-5 ปี ด๖+ ผู้ชมอายุ 6-12 ปี ท ผู้ชมทุกวัย น๑๓+ ผู้ชมที่มีอายุ 13 ปี ขึ้นไป น๑๘+ สำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ด เฉพาะผู้ใหญ่ ไม่เหมาะ สำหรับเด็กและเยาวชน
การจำแนกเนื้อหาที่ควร มีการส่งเสริม	-	-	-	-	มีระบบการจำแนกเนื้อหาที่ ควรมีการส่งเสริม
การกำหนดช่วงเวลา การออกอากาศ	มีการกำหนดช่วงเวลา สำหรับรายการที่มีเนื้อหา สำหรับผู้ใหญ่	ไม่มีการกำหนดช่วงเวลา การออกอากาศ แต่ใช้ระบบ V-Chip	มีการกำหนดช่วงเวลา PG จันทร์-ศุกร์ออกอากาศ เวลา 9.00-16.00 น. และ	ไม่มีการกำหนดช่วงเวลา การออกอากาศ แต่ใช้ระบบ V-Chip	ยังไม่มีกำหนด ช่วงเวลาอย่างเป็นทางการ แต่จากหลักเกณฑ์ที่ควร

	ฟรีทีวีคือ 21.00 น. ทีวีดาวเทียมคือ 20.00 น.		19.00-05.00 น. เสาร์อาทิตย์ ออกอากาศ เวลา 10.00-05.00 น. M ออกอากาศในช่วงเวลา 20.30-05.00 น. MA 15+ ออกได้ใน ช่วงเวลา 21.00-05.00 น. AV 15+ ออกได้ใน ช่วงเวลา 21.30-05.00 น.		เป็นมาตรฐาน ป๓+ และ ๑๖+ ควร ออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น. ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง น๑๓+ ออกอากาศได้ ตลอด ยกเว้นช่วงเวลา 16.00-20.00 น. น๑๔+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. ฉ ออกอากาศได้หลัง 22.00 น.
การกำกับดูแล	กำกับดูแลตนเอง โดย องค์กรอิสระ ได้แก่ British Board of Film Classification (BBFC), BBC Trust และ Office of Communication (Ofcom)	รัฐกำกับดูแล โดย Federal Communication Commission (FCC)	รัฐกำกับดูแล โดย Australian Communications and Media Authority และ The Office of Film & Literature Classification (OFLC)	กำกับดูแลตนเอง โดย องค์กรอิสระ ได้แก่ Media Awareness Network	รัฐกำกับดูแล โดย กรมประชาสัมพันธ์ และ กระทรวงวัฒนธรรม

การพิจารณาเนื้อหาที่ควรจำกัดในหลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศ มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ดังนี้

เนื้อหาด้านความรุนแรง ทุกประเทศมีการพิจารณาเนื้อหาด้านความรุนแรง เหมือนกัน โดยส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางจิตใจ ความรุนแรงทางจินตนาการ

เนื้อหาด้านเพศ ทุกประเทศมีการพิจารณาเนื้อหาด้านเพศเหมือนกัน โดยส่วนใหญ่ เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับภาพโป๊เปลือย การแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ส่วนหลักเกณฑ์ของประเทศไทยมีประเด็นเพิ่มเติมคือเรื่องการแต่งกาย และค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหลักเกณฑ์ของไทยมีการคำนึงความเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี ของไทยด้วย

เนื้อหาด้านภาษา ทุกประเทศมีการพิจารณาเนื้อหาด้านภาษาเหมือนกัน โดย ส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว หยาบคาย ส่วนหลักเกณฑ์ของประเทศไทยมี ประเด็นเพิ่มเติมคือเรื่องภาษาสแลง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภาษาสแลง เป็นประเด็นที่ไม่ควรถูก นำมาใช้ในการพิจารณาสำหรับหลักเกณฑ์การจำแนกเนื้อหาที่ควรถูกจำกัด เพราะถ้าหาก พิจารณาความหมายของคำว่า “สแลง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ระบุว่า “สแลง หมายถึงถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะในคนบางกลุ่มหรือในช่วงระยะเวลาใดเวลา หนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง” นอกจากนี้ สแลง ซึ่งเป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษของคำว่า slang หมายถึงคำในภาษาพูดที่ผู้พูดคิดดัดแปลงไปจากคำปกติ ใช้สื่อความหมายเฉพาะในกลุ่ม ของตน เพื่อแสดงความเป็นพวกเดียวกัน เช่น สแลงของวัยรุ่น สแลงของดารา เป็นต้น เพราะฉะนั้น ภาษาสแลงจึงเป็นถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ ยอมรับกันว่าถูกต้อง นอกจากนี้ถ้อยคำหรือสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงพัฒนาการ ทางภาษามากกว่าที่จะเป็นการทำให้ภาษาวิบัติตกต่ำลง

ทั้งนี้ในสหรัฐอเมริกา มีการแบ่งเรื่องบทสนทนา (Dialogue) และเรื่องตลกหยาบคาย (Crude humor) ออกมาเป็นประเด็นหลักในการพิจารณาด้วย

สำหรับการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มผู้ชม ทุกประเทศมีการใช้หลักเกณฑ์การแบ่งช่วงอายุของกลุ่มผู้ชมเหมือนกัน แต่การแบ่งช่วงอายุของกลุ่มผู้ชมแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันเล็กน้อย สำหรับการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มผู้ชมในการจัดระดับรายการของไทย พบว่าจะมีการอ้างอิงความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น พัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ซึ่งยังสอดคล้องกับระบบการศึกษาที่ใช้เกณฑ์อายุนี้ในการแบ่งระดับชั้นการศึกษา และระบบการแพทย์ที่ใช้เกณฑ์อายุนี้ในการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก

การพิจารณาหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) พบว่ามีใช้แต่ในระบบการจัดระดับความเหมาะสมของประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการนำระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) มาใช้ควบคู่กับระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด หรือ (-3) อาจสร้างความสับสนให้กับผู้ผลิต ผู้ตรวจพิจารณารายการ ผู้ประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์รวมถึงผู้ชม เนื่องจากระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริมเป็นการพิจารณาเนื้อหาด้วนวกใน 6 ประเด็น ขณะที่ระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัดเป็นการพิจารณาเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมใน 3 ประเด็นหลัก เพื่อเป็นการจำแนกเนื้อหารายการให้เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้ชม ดังนั้นเมื่อนำ 2 ระบบมาพิจารณาร่วมกัน ส่งผลให้สัญลักษณ์ที่ระบุประเภทของรายการ อาจจะไม่ได้อธิบายเนื้อหาที่แท้จริงของรายการโทรทัศน์ เห็นได้จากการแสดงสัญลักษณ์ ป๓+ ด๖+ ท น๑๓+ น๑๘+ ฉ ในรายการนั้นเป็นเรื่องของการจำแนกเนื้อหาตามวัยของผู้ชมที่พิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ควรถูกจำกัด หรือ (-3) เท่านั้น ส่วนระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม หรือ (+6) ผู้ผลิตจะใช้เป็นเพียงส่วนเสริมในการผลิตรายการเท่านั้น ซึ่งบางรายการอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ แสดงว่าการระบุสัญลักษณ์ ป๓+ ด๖+ ท น๑๓+ น๑๘+ ฉ เป็นการรับรองแต่เพียงเฉพาะเนื้อหาที่ควรถูกจำกัด แต่ไม่ได้รับรองว่าจะมีเนื้อหาที่ควรส่งเสริมอยู่ในรายการด้วย ในขณะที่การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย ไม่มีการใช้หลักเกณฑ์ด้านเนื้อหาที่ควรส่งเสริม คงมีใช้แต่หลักเกณฑ์ด้านการจำกัดเนื้อหาเท่านั้น

สำหรับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ พบว่าประเทศอังกฤษ และออสเตรเลีย มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศรายการ ส่วนสหรัฐอเมริกาและแคนาดาไม่มีการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ แต่ใช้ระบบ V-chip ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเสริมให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองติดตั้งระบบไว้ที่เครื่องรับโทรทัศน์เพื่อป้องกันการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมของลูก

ส่วนประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศอย่างเป็นทางการ แต่จากการศึกษาทัศนะเกี่ยวกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนที่มีความเห็นแตกต่างกัน แต่พบว่าช่วงเวลาที่ควรเป็นมาตรฐานได้แก่ ๒๓+ และ ๑๖+ ควรออกอากาศในช่วง 16.00-20.00 น. ท ออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง น๑๓+ ออกอากาศได้ตลอด ยกเว้นช่วงเวลา 16.00-20.00 น. น๑๔+ ออกอากาศได้หลัง 20.00 น. จ ออกอากาศได้หลัง 22.00 น. ซึ่งเมื่อเทียบเคียงหลักเกณฑ์ของอังกฤษและออสเตรเลียแล้วพบว่าจะมีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการออกอากาศรายการสำหรับเด็ก และจำกัดช่วงเวลาการออกอากาศประเภทรายการที่ผู้ใหญ่ต้องให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชน และรายการที่มีเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่เหมือนกัน เช่น อังกฤษกำหนดช่วงเวลาออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ได้ 21.00 น. และให้รายการที่ออกอากาศก่อนช่วงเวลา 21.00 น. มีเนื้อหาที่มีประโยชน์เหมาะสมสำหรับเด็ก ออสเตรเลีย มีการกำหนดช่วงเวลา MA15+ สำหรับกลุ่มผู้ชมอายุ 15 ปีขึ้นไป สามารถออกอากาศได้เฉพาะช่วงเวลา 21.00-05.00 น. ของทุกวัน ส่วนรายการ P สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนให้ออกอากาศระหว่าง 7.00-16.30 น. เป็นต้น

ส่วนระบบการกำกับดูแลการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ พบว่ามีการบริหารจัดการอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1.ใช้กลไกรัฐกำกับดูแล ได้แก่ สหรัฐอเมริกา กำกับดูแลโดย Federal Communication Commission (FCC) ออสเตรเลีย กำกับดูแลโดย Australian Communications and Media Authority 2.ใช้กลไกการกำกับดูแลกันเองของภาคประชาชนและผู้ประกอบการ ได้แก่ แคนาดากำกับดูแลโดย Media Awareness Network อังกฤษกำกับดูแลโดย British Board of Film Classification (BBFC), BBC Trust และ Office of Communication (Ofcom) ในขณะที่อำนาจการบริหารการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยใช้ระบบกลไกรัฐกำกับดูแล แต่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็น 2 หน่วยงาน คือกรมประชาสัมพันธ์ กำกับดูแลการทำงานของภาคธุรกิจเอกชน มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ จัดทำกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ ส่วนกระทรวงวัฒนธรรมกำกับดูแลในส่วนภาคประชาสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ให้แก่ประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการติดตามเฝ้าระวัง ประเมินผล และสะท้อนความคิดเห็นในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ต่อสังคม แต่เนื่องจากในเวลาต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2551 และได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมคือพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้นกฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง (รวมถึงประกาศเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551) ซึ่งออกโดยอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงสิ้นสุดลง ทำให้กรมประชาสัมพันธ์หมดอำนาจในการกำกับดูแลสถานีวิทยุโทรทัศน์ ปัจจุบันสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ จึงดำเนินงานในลักษณะการกำกับดูแลตนเอง แต่ยังคงยึดถือกฎระเบียบจากกรมประชาสัมพันธ์ตามที่เคยปฏิบัติกันมา จนกว่าจะมีพระราชบัญญัติฉบับใหม่ออกมา

นอกจากนี้จากการที่ได้ศึกษาหลักเกณฑ์ในคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนหลายคนมีทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจำแนกเนื้อหาที่ควรถูกจำกัดว่าในบางประเด็นยังขาดคำอธิบายที่ชัดเจน เช่น การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายที่ร้ายแรง หมายถึงอะไร ในสถานการณ์ใด หรือประเด็นการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ ก้าวร้าว หมายถึงคำอะไรบ้าง จึงอยากให้มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจน แต่ในประเด็นนี้คุณสุติมา ไตรโกมุท จากกรมประชาสัมพันธ์ได้ชี้แจงว่าการที่ยังไม่ใส่ตัวอย่างลงไปในคู่มือการจัดระดับเพราะขณะนี้ยังไม่มีความพร้อม เนื่องจากเกรงว่าถ้าหากใส่ตัวอย่างอธิบายลงไปแล้วจะเป็นช่องว่างให้ผู้ผลิตรายการนำไปตีความว่าตัวอย่างที่ยกมานั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์โดยไม่คำนึงถึงบริบทหรือความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งในความเป็นจริงของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ในขณะที่หลักเกณฑ์ของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา จะมีการยกตัวอย่างชื่อรายการที่ถูกจัดระดับความเหมาะสมเอาไว้เพื่อให้เห็นภาพรวมของรายการในแต่ละระดับ

ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตว่านำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ของไทยที่ปรากฏส่วนใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รายการโทรทัศน์ไทยจะเน้นการควบคุมเนื้อหาเรื่องเพศและภาษาเป็นหลัก แต่ยังคงยอมให้มีเรื่องความรุนแรงปรากฏในโทรทัศน์ค่อนข้างมาก ขณะที่ในต่างประเทศจะเน้นควบคุมเรื่องความรุนแรงแต่ยอมให้มีเรื่องเพศและภาษาได้บ้าง อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์แล้ว แต่รายการโทรทัศน์ไทยก็ยังคงต้องถูกควบคุมจากข้อกฎหมาย กฎระเบียบอื่นๆ อีกมากมาย และยังคงต้องถูกตรวจสอบจากสถานีโทรทัศน์

ก่อนการออกอากาศ รายการโทรทัศน์ไทยจึงมีข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหารายการค่อนข้างมาก อยู่แล้ว ทำให้การนำเสนอรายการบางประเภทยังคงถูกจำกัดมากกว่ารายการระดับเดียวกันกับต่างประเทศ เช่น รายการประเภท ๑ ซึ่งหมายถึงรายการเฉพาะผู้ใหญ่ ไม่เหมาะสำหรับเด็กและเยาวชน แม้ว่าในคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะกำหนดให้สามารถนำเสนอเรื่องพฤติกรรมความรุนแรง เพศ ภาษา ที่ไม่เหมาะสมได้ในระดับมาก แต่ด้วยบริบทความเหมาะสมทางวัฒนธรรมประเพณีไทยและกฎระเบียบอื่นๆ ที่ยังคงมีบังคับใช้ควบคุมสื่อโทรทัศน์อยู่ ทำให้การนำเสนอเนื้อหาในรายการประเภท ๑ ของไทย ยังคงถูกจำกัดมากกว่ารายการประเภท TV-MA ของสหรัฐอเมริกา หรือ R18 ของอังกฤษ

สำหรับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศที่ยังเป็นปัญหาในการจัดผังรายการโทรทัศน์ไทยนั้น หากพิจารณาจากแนวทางการจัดผังรายการโทรทัศน์ของไทยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวางผังรายการของ Craft, Leigh และ Godfrey (2001, อ้างถึงใน สินีนาฏ ดิลกวิณิช, 2548) คือ

Early morning เวลา 6.00-9.00 น. เป็นช่วงเวลาก่อนที่คนจะออกจากบ้าน ส่วนใหญ่เป็นรายการข่าว ผลกีฬา สภาพอากาศ หรือข่าวบันเทิง

Daytime เวลา 9.00-15.00 น. ช่วงเวลากลางวันระหว่างทำงาน ส่วนใหญ่เป็นรายการสำหรับกลุ่มแม่บ้าน

Early fringe เวลา 15.00-19.00 น. เป็นช่วงหลังเวลาทำงาน เนื้อหารายการมีหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ชม เช่น รายการเพื่อเยาวชน หรือรายการละครผจญภัยสำหรับผู้ใหญ่

Prime time เวลา 19.00-23.00 น. เป็นช่วงที่คนส่วนใหญ่กลับถึงบ้าน จึงเป็นช่วงที่มีปริมาณผู้ชมสูงสุด ทำให้ช่วงเวลานี้มีความสำคัญมากที่ผู้จัดผังรายการจะต้องดึงดูดผู้ชมด้วยรายการที่ยอดนิยมสูงสุด

Late fringe เป็นช่วงเวลาต่อจาก Prime time โดยจะจัดวางรายการไว้หลากหลายสำหรับผู้ชมอนด็อก ไม่ว่าจะเป็นละครซิตคอม รายการสนทนาข่าว (News Talk) หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย เป็นต้น

Overnight เป็นรายการที่ต่อเนื่องจากช่วง late fringe แต่ผู้ชมโดยมากจะปิดโทรทัศน์หยุดการรับชมหลังเที่ยงคืนเป็นต้นไป

แต่จากการสัมภาษณ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดผังรายการโทรทัศน์ไทยที่ปัญหาขัดแย้งกันอยู่ใน 2 ช่วงหลัก คือ กลุ่มรายการเด็กและเยาวชนในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. กับกลุ่มรายการละครในช่วงเวลา 18.00-22.30 น.

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มรายการเด็กและเยาวชนที่ภาครัฐอยากส่งเสริมให้มีในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ส่วนใหญ่จะถูกสถานีโทรทัศน์จัดให้ออกอากาศอยู่ในช่วงเวลา 15.00-18.00 น. ในวันจันทร์ถึงศุกร์ และช่วงเวลา 7.00-10.00 น. ในวันเสาร์อาทิตย์ และถ้าดูจากปริมาณของรายการเด็กในสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ จะพบว่ายังคงมีจำนวนน้อยมาก เห็นได้จากผลการสำรวจจำนวนรายการเด็กในฟรีทีวี เมื่อเดือนมีนาคม 2551 ของโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม (Media Monitor) พบว่ารายการเด็กในฟรีทีวีทุกช่องมีทั้งหมด 69 รายการคิดเป็นร้อยละ 5.25 ของรายการทั้งหมด โดยมีรายการการ์ตูนเด็ก อยู่อ้อยละ 1.7 และผลการสำรวจสัดส่วนเนื้อหาการ์ตูนที่มีในสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี ของ Media Monitor ในเดือนตุลาคม 2551 ยังพบว่าช่องที่มีสัดส่วนเนื้อหาการ์ตูนมากที่สุดคือ ช่อง 7 ประมาณร้อยละ 30 จำนวน (12 เรื่อง) รองลงมาคือช่องโมเดิร์นไนน์ ร้อยละ 28 (จำนวน 6 เรื่อง) ช่อง 3 ร้อยละ 18 (7 เรื่อง) ช่องทีวีไทย (ทีไอทีวีเดิม) ร้อยละ 12 (6 เรื่อง) ช่อง 5 ร้อยละ 10 (3 เรื่อง) และช่อง NBT (ช่อง 11) น้อยที่สุดมีเพียงร้อยละ 2 (1 เรื่อง) เท่านั้น ผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการส่งเสริมอยากมีรายการเด็กจำนวนมากขึ้น แต่ก็ยังถือว่ามียุทธศาสตร์ที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนรายการโทรทัศน์ทั้งหมด และส่วนใหญ่รายการเด็กกลับมีมากในช่อง 7 ช่อง 3 และช่องโมเดิร์นไนน์ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ของรัฐอย่างช่อง NBT (ช่อง 11) และช่อง 5 กลับมีรายการเด็กน้อยมาก แสดงให้เห็นว่าภาคธุรกิจเอกชนได้มีความพยายามที่จะผลิตรายการสำหรับเด็กตามนโยบายของภาครัฐ แม้ว่าจะยังมีจำนวนไม่มาก ยกตัวอย่างรายการทุ่งแสงตะวันทางช่อง 3 รายการเจ้าขุนทองทางช่อง 7 ซึ่งเป็นรายการที่ทางสถานีโทรทัศน์ยอมลงทุนสนับสนุนให้ออกอากาศมานานหลายสิบปี ในขณะที่ภาครัฐซึ่งเป็นผู้ออกนโยบาย กฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมภาคธุรกิจเอกชนมาโดยตลอด แต่ยังคงขาดการสนับสนุนการผลิตรายการเด็กที่เป็นของรัฐบาลผู้วิจัยจึงเห็นว่าภาครัฐควรที่จะส่งเสริมการผลิตรายการสำหรับเด็กทั้งในส่วนภาคธุรกิจเอกชนและภาครัฐเองด้วย

สำหรับกลุ่มรายการละครที่มีปัญหามากคือละครในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับละครหลังข่าวภาคค่ำ (18.00-22.30 น.) สำหรับละครก่อนข่าวภาคค่ำนั้น มีทั้งละครสำหรับ

เยาวชนและละครที่มีเนื้อหาทั้งผู้ใหญ่ ซึ่งยังคงมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรม ความรุนแรงปรากฏอยู่ในละคร และยังสามารถออกอากาศได้ในช่วงเวลาที่ควรจะเป็นรายการสำหรับเด็กและเยาวชน แม้ว่าจะมีข้อเรียกร้องจากภาครัฐและภาคประชาชนที่อยากให้กำหนด ช่วงเวลาการออกอากาศของรายการประเภท น๑๓+ และ น๑๘+ อยู่หลังเวลา 20.00 น. เป็นต้นไป แต่สถานีโทรทัศน์อย่างช่อง 3 และช่อง 7 ยังคงออกอากาศละครก่อนข่าวภาคค่ำในช่วงเวลาเดิม เนื่องจากเป็นช่วงเวลาไพรม์ไทม์ (18.00-20.30 น.) ที่มีกลุ่มผู้ชมจำนวนมากใกล้เคียงกับช่วงเวลา ซุปเปอร์ไพรม์ไทม์ (20.30-22.30 น.) และจากผลสำรวจเรตติ้งเชิงปริมาณของเอซีเน็ลเซ็น ยังพบว่า ละครก่อนข่าวภาคค่ำหลายเรื่องที่มีเรตติ้งสูงกว่าละครหลังข่าวภาคค่ำ ทำให้ช่อง 3 และช่อง 7 จึงให้ความสำคัญกับละครก่อนข่าวภาคค่ำด้วยเช่นกัน เพราะเป็นช่วงเวลาที่สามารถดึงดูดผู้ชมได้ ปริมาณมากและสร้างรายได้จากการขายโฆษณาได้มากกว่าช่วงเวลาซุปเปอร์ไพรม์ไทม์อีกด้วย ส่วนละครหลังข่าวภาคค่ำ พบว่ามีปัญหามากที่สุด เนื่องจากมีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมใน เรื่องพฤติกรรมความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษาค่อนข้างมาก จนเกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจาก ผู้ชมและหนังสือพิมพ์รวมถึงผลการประเมินรายการโทรทัศน์จากภาคประชาชนที่แสดงว่าการให้ สัญลักษณ์ของรายการละครไม่ตรงกับเนื้อหาที่แท้จริง ยกตัวอย่างละครเรื่องกรุงเทพราตรีทางช่อง 3 ถูกจัดระดับเป็น น๑๓+ แต่มีเนื้อหาเรื่องพฤติกรรมความรุนแรง เพศ และภาษาที่ไม่เหมาะสม ซึ่ง เครือข่ายนิเทศศาสตร์ประเมินว่าควรจัดอยู่ในระดับ น๑๘+ ละครเรื่องเปลื้องเสน่หา ทางช่อง 5 ถูกจัดระดับเป็น น๑๓+ แต่มีเนื้อหาเรื่องพฤติกรรมความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมซึ่งเครือข่ายนิเทศ ศาสตร์ประเมินว่าควรจัดอยู่ในระดับ น๑๘+ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าสถานีโทรทัศน์ยังไม่ สามารถควบคุมเนื้อหารายการโทรทัศน์ได้ดีเพียงพอ และยังคงเน้นแข่งขันกันผลิตละครเพื่อให้ เข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้จำนวนมากๆ เพราะช่วงเวลา 20.30-22.30 น. ถือเป็นช่วงเวลาซุปเปอร์ไพรม์ไทม์ ที่มีปริมาณผู้ชมสูงสุดและค่าโฆษณาแพงมากที่สุดด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังพบว่าในรายการข่าวซึ่งบ่อยครั้งที่พบว่ามีภาพความรุนแรงปรากฏ แต่ ไม่ต้องถูกจัดระดับเนื้อหาของรายการ จึงมีข้อเสนอจากคณะกรรมการประสานการดำเนินการจัด ระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2550 ว่าควรให้มีการจัดระดับ ความเหมาะสมของรายการข่าวด้วย แต่ในการประชุมของคณะกรรมการปรับปรุงคู่มือการจัดระดับ ความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 ได้มีตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์แสดง ความเห็นว่ารายการข่าวคือการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและเป็นการนำเสนอแบบรายงานสดที่ ไม่ควรอยู่ในหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสม จึงมีข้อสรุปในที่ประชุมว่ารายการข่าวที่

ออกอากาศในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. ให้สถานีโทรทัศน์ระมัดระวังการนำเสนอเนื้อหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด ความอ่อนไหวของเด็กและเยาวชน หรือการชี้แจงเรื่องที่ไม่เหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดระดับ แต่สำหรับรายการเชิงวิเคราะห์ข่าวให้สถานีโทรทัศน์ระมัดระวังการนำเสนอที่ไม่เป็นกลาง หรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่สร้างความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น แต่จะจัดระดับความเหมาะสมของรายการหรือไม่ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถานีโทรทัศน์

ดังนั้นหากจะต้องมีการจัดผังรายการโทรทัศน์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดช่วงเวลาการออกอากาศตามที่ได้ศึกษาจากทัศนะของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการปรับผังรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ให้มีแต่รายการประเภท ป๓+ ค๖+ และ ท และให้ปลอดจากรายการประเภท น๑๓+ น๑๘+ และ ข สำหรับรายการประเภท น๑๘+ ควรอยู่หลังช่วงเวลา 20.00 น. และ ข ควรอยู่หลังช่วงเวลา 22.00 น.

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางของนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้นพบว่าภาครัฐมีลักษณะการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิดนโยบายสาธารณะซึ่ง Bullock, Anderson and Brady (อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วัชรขจร, 2549) ได้แบ่งขั้นตอนการกำหนดนโยบาย เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1. การก่อตัวของปัญหา (Problem Formulation) ได้แก่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคลหรือสังคมส่วนรวม 2. การหยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณาโดยผู้มีอำนาจ (Policy Agenda) 3. มีการกำหนดนโยบายและพิจารณารับรองหรืออนุมัติให้ใช้ (Policy Formulation and Adoption) 4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) หมายถึงกระบวนการหรือวิธีการที่จะนำเอานโยบายที่ได้รับความเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปแบบกฎ ระเบียบข้อบังคับ และโครงการต่างๆ ที่จะถูกนำไปปฏิบัติโดยองค์การของรัฐ 5. การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) เพื่อตัดสินหรือประเมินความถูกต้องเหมาะสมของนโยบายที่ถูกนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยเห็นว่านโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์นั้นมีจุดเริ่มต้นจากการที่เมื่อภาครัฐทราบถึงปัญหามากมายที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การล่องละเมิดทางเพศ การบริโภคนิยม สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมเลียนแบบที่ได้รับผลกระทบจากการบริโภคสื่อไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับวุฒิภาวะ จึงทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีค่านิยมเปลี่ยนไป ดังนั้นกระทรวงวัฒนธรรมจึงคิดหา

มาตรการป้องกัน ด้วยการใช้อำนาจจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ เพื่อกำกับดูแลสื่อของภาคธุรกิจ เอกชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเสนอนโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ให้แก่คณะรัฐมนตรี พิจารณารับรองและอนุมัติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ซึ่งมีการออกข้อกำหนดในการจัดระดับความเหมาะสมทั้งหลักเกณฑ์ การกำหนดช่วงเวลา และยังสามารถมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ และกระทรวงวัฒนธรรมนำไปปฏิบัติตามต่อไป จากนั้นจึงได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปปรับปรุงการกำหนดนโยบายใหม่ในอนาคต

อย่างไรก็ตามแม้ว่านโยบายการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์จะถูก กำหนดมาจากภาครัฐ แต่ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการ ปรับปรุงนโยบายนี้ด้วย กลุ่มแรกคือ กลุ่มคณะที่ปรึกษาการทำงานของภาครัฐ ได้แก่ กลุ่ม นักวิชาการจากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล สถาบันราชานุกูล สำนักบรรณรักษ์และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้ร่วมทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหาของสื่อขึ้น จากนั้นจึงเสนอผลการวิจัยและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ โทรทัศน์ให้แก่ภาครัฐ กลุ่มที่สองคือสื่อมวลชนทั้งสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการที่ได้มาร่วม เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมเพื่อให้สามารถ นำไปปฏิบัติใช้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กลุ่มที่สามคือประชาชนที่มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อให้ภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน นำไปปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

สำหรับบทบาทหน้าที่ของภาคธุรกิจเอกชน หากพิจารณาตามแนวคิดเรื่องหน้าที่ของ สื่อมวลชนจากทัศนะของ Merton (1968) ซึ่งได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ไว้ดังนี้

- Function หมายถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตรงกับที่ได้รับมอบหมายหรือ ความคาดหวังของสังคม เช่น หน้าที่ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ และประสานความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันของสังคม ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น
- Non-Function หมายถึงสื่อมวลชนยังไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายหรือ ความคาดหวังของสังคม

- Dysfunction หมายถึง บทบาทหน้าที่ในเชิงลบ หรือไม่เป็นไปตามความประสงค์ ตัวอย่างบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนในเชิงลบ เช่น การชมภาพยนตร์ที่ให้ความบันเทิงแต่อาจสร้างความรู้สึกกลัวหวาดกลัวสยดสยองจากภาพเหตุการณ์แสดงถึงความโหดร้ายรุนแรงอย่างเด่นชัด

ผู้วิจัยเห็นว่าโทรทัศน์มีทั้งการทำหน้าที่ (function) และไม่ทำหน้าที่ (dysfunction) ไปพร้อมๆ กัน แต่ปัจจุบันพบว่าเกิดความไม่สมดุลในการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ขึ้น อันเกิดจากสื่อโทรทัศน์มุ่งเน้นการทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก ส่วนหน้าที่ด้านอื่นๆ บางครั้งสื่อโทรทัศน์ยังไม่ได้ทำหน้าที่ เช่น เนื้อหารายการที่ตอบสนองต่อผู้ชมเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น หรือการทำหน้าที่เชิงลบของสื่อโทรทัศน์ เช่น รายการสำหรับเด็กแต่นำเสนอเนื้อหาที่ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย แม้กระทั่งการแฝงโฆษณาสินค้าในรายการมากกว่าเนื้อหาสาระประโยชน์ที่ผู้ชมควรจะได้รับ เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบด้วยการจัดระดับความเหมาะสมให้กับสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้สื่อทำหน้าที่ได้อย่างสมดุลมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเรื่องการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนนี้ยังทำให้ทราบถึงมุมมองของภาครัฐที่มีต่อภาคธุรกิจเอกชนว่าสื่อโทรทัศน์มุ่งเน้นการดำเนินงานในระบบทุนนิยมค่อนข้างมาก จึงแข่งขันผลิตรายการเพื่อให้ได้รับความนิยมจากภาคประชาชนมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนจากการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม ภาครัฐจึงได้จัดทำระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์และกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อควบคุมสื่อและนำไปช่วยจัดการเนื้อหารายการโทรทัศน์ต่างๆ เช่น การคงไว้ซึ่งรายการที่ทำหน้าที่ดี (Function) โดยจะเสนอให้มีการสนับสนุนหรือยกย่องรายการที่ดีเอาไว้ การเปลี่ยนแปลงด้วยการย้ายเวลาสำหรับรายการที่ทำหน้าที่ในเชิงลบ (Dysfunction) ซึ่งในขณะนี้พบว่าภาครัฐยังคงยอมให้สื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ในเชิงลบ แต่ไม่ต้องการให้รายการนั้นปรากฏอยู่ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ แต่สำหรับภาคประชาชน บ่อยครั้งที่พบว่าเมื่อสื่อทำหน้าที่ในเชิงลบ ประชาชนจะออกมาเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำการตรวจสอบหรือถอดรายการนั้นออกไปจากผังรายการ ส่วนสื่อโทรทัศน์ที่ยังเคยไม่ทำหน้าที่เลย (Non-Function) ยกตัวอย่างรายการที่มีให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เป็นเพราะผู้ผลิตไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งแง่ของเงินลงทุนและด้านโฆษณา อีกทั้งปริมาณของผู้ชมในรายการประเภทนี้ยังอยู่ในวงจำกัด จึงทำให้การผลิตรายการยังไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

จากแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน ที่กล่าวถึงการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนภายใต้แรงกดดันจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรนั้นผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ นอกจากสถานีโทรทัศน์จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของภาครัฐแล้วยังมีการดำเนินงานตามนโยบายของแต่ละองค์กรอีกด้วย กล่าวคือ สถานีโทรทัศน์จะมีการผลิต (Production) และคัดเลือก (Selection) ตลอดจนการควบคุม (Control) เนื้อหารายการให้เป็นตามหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์แล้ว ยังมีข้อกำหนดของแต่ละสถานีโทรทัศน์ที่แตกต่างกันด้วย เช่น สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มีนโยบายที่จะไม่นำรายการประเภท น๑๘+ ออกอากาศในช่วงเวลากลางวัน และให้รายการประเภท น ไปออกอากาศหลังเวลาเที่ยงคืนเท่านั้น แม้ว่าจะยังไม่มีข้อบังคับเรื่องการกำหนดช่วงเวลาออกอากาศอย่างเป็นทางการก็ตาม นอกจากนี้การขึ้นสัญลักษณ์ระบุประเภทรายการของแต่ละสถานียังมีความแตกต่างกัน บางสถานีให้ผู้ผลิตรายการขึ้นสัญลักษณ์ในเนื้อหารายการเองโดยเจ้าหน้าที่ตรวจพิจารณารายการจะตรวจสอบก่อนการออกอากาศว่าการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามสัญลักษณ์ของรายการหรือไม่ ขณะที่บางสถานีจะให้ผู้ผลิตแจ้งความประสงค์ของผลิตรายการก่อนว่าต้องการนำเสนอเนื้อหารายการในระดับสัญลักษณ์ใด แล้วให้เจ้าหน้าที่ตรวจพิจารณารายการก่อนการออกอากาศว่าเนื้อหาอยู่ในขอบเขตของสัญลักษณ์นั้นหรือไม่ ถ้ามีเนื้อหาส่วนใดไม่เป็นไปตามขอบเขตที่กำหนด ผู้ผลิตจะต้องกลับไปแก้ไขใหม่ก่อนจึงจะได้รับอนุมัติให้ออกอากาศ โดยที่สถานีจะเป็นผู้ขึ้นสัญลักษณ์ตอนออกอากาศให้แทน

สำหรับบทบาทของภาคประชาชนในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์พบว่าภาคประชาชนได้สะท้อนความคิดเห็น ความต้องการเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมผ่านทางการรวมกลุ่มย่อยของเครือข่ายครอบครัว เครือข่ายนิเทศศาสตร์ กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ผ่านทางเว็บไซต์ www.me.or.th โดยนำเสนอความคิดเห็นให้แก่ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนได้รับทราบและนำไปปรับปรุงแนวทางการทำงานและพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสาธารณมติ ที่อดิศักดิ์ ศรีสม (2543) กล่าวว่าในการแสดงออกของสาธารณมติ ปัจจุบันสื่อประเภทต่างๆ ได้มีการจัดพื้นที่ไว้ให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนความต้องการ ความเดือดร้อน และปัญหาต่างๆ ของคนส่วนหนึ่งในสังคม อย่างไรก็ตามความคิดเห็นที่ได้จากการแสดงผ่านสื่อต่างๆ ยังเป็น

เพียงปฏิกริยาในระดับปัจเจกบุคคล (individual-level opinion) เท่านั้น แต่หากนำความคิดเห็นเหล่านั้นมารวบรวมและออกแบบใหม่ โดยการนำประเด็นที่พูดถึงอยู่ในสังคมมาอภิปราย ถกเถียงผ่านการประนีประนอม ยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่คนที่กว้างขึ้น ตั้งแต่ระดับกลุ่ม (group-level opinion) เช่น กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ สู่ระดับองค์กรต่างๆ (organization-level opinion) ไปจนกระทั่งได้ข้อสรุปในระดับสูงสุดคือระดับสังคม (societal-level opinion) เมื่อนั้นข้อสรุปของความคิดเห็นดังกล่าวจะกลายเป็นความคิดเห็นที่ได้รับการพัฒนาจนกลายเป็น “สาธารณมติ” (public opinion) ในที่สุด อย่างไรก็ตามภาคประชาชนยังไม่มีบทบาทในการวางหลักเกณฑ์จัดทำคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ และยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

ผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างยิ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์เกิดขึ้นอยู่ในกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จาก 3 ฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน โดยมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ (Ideological conflict) เป็นสำคัญ โดยภาครัฐมีอุดมการณ์แบบอำนาจนิยม (Authoritarianism) ต้องการรักษอำนาจการควบคุมสื่อและคุ้มครองผลประโยชน์ให้ประชาชน ภาคประชาชนมีอุดมการณ์บริโภคนิยม (Consumerism) ที่ยึดถือผลประโยชน์สูงสุดของตนเองในฐานะผู้ชมรายการโทรทัศน์ จึงสนับสนุนนโยบายของรัฐ ผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐและภาคประชาชนมีความคาดหวังให้ภาคธุรกิจเอกชนมีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนยึดถืออุดมการณ์เสรีภาพนิยม (Libertarianism) ที่ต้องการมีสิทธิเสรีภาพในฐานะของสื่อมวลชน และที่ยึดถืออุดมการณ์ด้านทุนนิยม (Capitalism) ที่ต้องการแสวงหาผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ เมื่อถูกภาครัฐควบคุมจึงสูญเสียทั้งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ทางธุรกิจ ภาคธุรกิจเอกชนจึงเห็นว่าภาครัฐควรใช้อำนาจในการสนับสนุนสื่อที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์มากกว่าการใช้อำนาจควบคุมสื่อเชิงห้ามแต่เพียงอย่างเดียว และจากการที่ถกนโยบายของภาครัฐควบคุม ในครั้งนี้ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนได้มีการรวมตัวกันก่อตั้งสภาวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับการทำงานในวิชาชีพให้มีมาตรฐานมากขึ้น พร้อมกับสนับสนุนให้เกิดการควบคุมดูแลกันเองของคนในวิชาชีพสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

เมื่อพิจารณาจากทัศนคติและอุดมการณ์ของทั้ง 3 ฝ่ายแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐมักจะมีทัศนคติด้านลบต่อสื่อโทรทัศน์ เพราะเชื่อว่าสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ไม่เหมาะสม ภาครัฐจึงอยากส่งเสริมให้สื่อโทรทัศน์มีการนำเสนอรายการที่ดีมีสาระประโยชน์แก่ผู้ชมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้นแต่ขณะเดียวกัน ภาครัฐกลับออกกฎระเบียบมากมายมาควบคุมสื่อโทรทัศน์โดยขาดการสนับสนุนรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพอย่างจริงจัง ยกตัวอย่าง การออกประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อเด็ก เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 โดยมีสาระเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาโฆษณาสินค้าและบริการในรายการสำหรับเด็กที่สร้างผลกระทบต่อผู้ผลิตรายการเด็กเป็นอย่างมาก ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเองพยายามเรียกร้องขอการกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) เพราะเห็นว่าสื่อโทรทัศน์สามารถควบคุมดูแลตนเองได้ มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องมีการออกกฎระเบียบมาบังคับ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันสื่อโทรทัศน์ของไทยยังไม่สามารถควบคุมดูแลตนเองได้ดีเพียงพอ การควบคุมรายการของแต่ละสถานีมีมาตรฐานไม่เท่ากัน และการนำเสนอรายการส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการสร้างเรตติ้งเชิงปริมาณมากกว่าการนำเสนอคุณภาพของเนื้อหารายการ ทำให้รายการโทรทัศน์ยังคงมีการทำผิดหน้าที่ทั้งการแฝงโฆษณาในรายการ หรือการจัดผังรายการไม่เหมาะสมกับช่วงเวลา เช่น ยังคงปล่อยให้ละครที่มีเนื้อหาความรุนแรงออกอากาศได้ในช่วงเวลาสำหรับเด็กและเยาวชน แล้วจัดรายการที่ดีมีสาระประโยชน์ไปอยู่ในช่วงเวลาเด็กหรือเช้ามาก ๆ ซึ่งมีผู้ชมจำนวนน้อย เช่น รายการข่าวลึกลับกับหมา ทางช่องโมเดิร์นไนน์ ซึ่งเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน แต่กลับถูกจัดเวลาให้ออกอากาศในช่วง 21.00 น. ทำให้เด็ก ๆ จำนวนมากไม่มีโอกาสได้ดูรายการที่ดีมีคุณภาพ และจากการที่รายการมีผู้ชมติดตามเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือมีโฆษณาเข้ามาสนับสนุนรายการเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน จนกระทั่งทางสถานีถูกร้องเรียนว่ามีโฆษณาในรายการเกินกว่าเวลาที่กำหนด ทำให้ผู้ชมเสียผลประโยชน์ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การออกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มาควบคุมสื่อโทรทัศน์จึงยังคงจำเป็นสำหรับสังคมไทย เพื่อให้สื่อโทรทัศน์มีแนวทางปฏิบัติอยู่ในกรอบเดียวกัน ขณะที่ภาคประชาชนมีบางส่วนที่เห็นว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เป็นหน้าที่ของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ที่ต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้ชมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน แต่ภาคประชาชนล้มตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนในการชมรายการโทรทัศน์ นอกจากนี้ภาคประชาชนยังอยากให้โทรทัศน์นำเสนอแต่รายการที่ดีให้สาระประโยชน์ให้สอดคล้องกับผู้ชม แต่กลับพบว่ารายการที่ดีมีสาระประโยชน์หลายรายการมักไม่ประสบความสำเร็จ

ทางเรตติ้งเชิงปริมาณ ขณะที่รายการที่มีผู้ชมสูงยังคงเป็นรายการประเภทละครอยู่ เพราะฉะนั้นเมื่อพฤติกรรมของผู้ชมรายการโทรทัศน์ยังไม่เปลี่ยนแปลง ผู้ผลิตรายการจึงยังคงผลิตเนื้อหา รายการรูปแบบซ้ำๆ ต่อไป

สำหรับแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางที่เหมาะสมคือการใช้หลักการเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) ตามที่วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) กล่าวถึง หลักการเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) ว่าเป็นกระบวนการที่คู่กรณีซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้แก้ปัญหา โดยสมัครใจมาพูดคุย อภิปรายถึงความแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ แล้วร่วมกันหาทางออก มีการพิจารณาถึงผลประโยชน์ร่วม สร้างทางเลือกหลายๆ ทาง เพื่อจะได้พิจารณาประโยชน์ร่วมที่เหมาะสมที่สุด หรืออาจหาบุคคลกลางเข้ามาช่วยแก้ไขความขัดแย้งตามแนวคิดเรื่องการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation) ที่ วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) กล่าวไว้ว่า เป็นการนำคนกลางที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มาดำเนินการเจรจาโดยยึดประโยชน์ร่วมกัน (Interest-Based Negotiation) ของทุกฝ่าย เพื่อหาข้อยุติที่เป็นความพึงพอใจของทุกฝ่ายได้ สำหรับบุคคลกลางที่น่าจะเข้ามาช่วยดำเนินการเจรจาแก้ไขความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะเป็นผู้ที่มิบทบาท และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์เป็นอย่างดี รวมถึงต้องไม่มีผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับกลุ่มบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย เช่น นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เป็นต้น

อีกแนวทางหนึ่งของการแก้ไขความขัดแย้งที่น่าสนใจคือการใช้หลักการเจรจา (Dialogue) จากแนวคิดของ Bohm (1996) ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดผ่านกระบวนการที่ผู้เข้าร่วมเสวนา (participants) จะมานั่งพูดคุยกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้สะท้อนความคิดระหว่างกันได้อย่างเสมอภาค โดยไม่มีการปิดกั้น ไม่มีการถกเถียงโต้แย้งเพื่อหาผู้ชนะ แต่เป็นการให้ผู้เข้าร่วมได้รับฟังความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อจะทำให้เห็นความหมายแฝงที่อยู่ภายใต้กระบวนการคิดอย่างลึกซึ้งซึ่งอันนำไปสู่การเกิดปัญญาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทำให้ทุกคนต่างเป็นผู้ชนะร่วมกัน (win-win) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เกิดจากความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์หากนำหลักการเจรจา (Dialogue) มาใช้จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้และความเข้าใจร่วมกันระหว่าง 3 ฝ่ายแล้วนำไปสู่แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

7.3 ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบว่าการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบางคนทำได้ยาก กลุ่มเป้าหมายบางคนเห็นหัวข้องานวิจัยหรือประเด็นคำถามแล้วไม่กล้าให้สัมภาษณ์เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการทำงานของตนเอง ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจจริงๆ เกี่ยวกับเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ยังไม่มากนัก ทำให้ข้อมูลที่ได้ยังอยู่ในวงจำกัด และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้เริ่มศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 จนกระทั่งมาสรุปผลการวิจัยเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 31 กันยายน พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาถึง 4 รัฐบาล ตั้งแต่สมัยรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายสมัคร สุนทรเวช นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และยังเกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ จากเดิมที่สื่อโทรทัศน์อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530 มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่กำกับดูแล คือ คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) ในกรมประชาสัมพันธ์ แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม เป็นผลให้กรมประชาสัมพันธ์หมดอำนาจในการกำกับดูแลสถานีวิทยุโทรทัศน์ ทำให้ปัจจุบันการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์จึงเปลี่ยนเป็นการควบคุมกำกับดูแลตนเอง รวมถึงการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ถือเป็นความรับผิดชอบของแต่ละสถานีโทรทัศน์เองด้วย

7.4 ข้อเสนอแนะ

7.4.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่าการที่ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์จะประสบความสำเร็จได้นั้นควรใช้กระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม โดยภาครัฐได้ทำหน้าที่ออกกฎหมายหรือนโยบายต่างๆ มาควบคุมสื่อทั้งสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการ เพื่อให้เด็กได้รับชมเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับวัยและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนจากการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม แต่ภาครัฐยังต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เช่น ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) ให้แก่เด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น หรืออาจบรรจุเรื่องการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือการจัดทำคู่มือการรับชมรายการโทรทัศน์แจกจ่ายให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ส่วนภาคธุรกิจเอกชน ต้องเรียนรู้ที่จะผลิตรายการให้เหมาะสมกับวัยของผู้ชมมากยิ่งขึ้น รวมถึงระมัดระวังเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน

ในขณะที่ภาคประชาชน พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเห็นความสำคัญและเรียนรู้จะให้คำแนะนำหรือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชนเวลาเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

7.4.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่า การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ภาครัฐต้องการให้มีการจำกัดเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม และต้องการส่งเสริมรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ดีมีประโยชน์เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนให้มีเพิ่มมากขึ้น แต่ในปัจจุบันผู้ผลิตรายการสำหรับเด็กยังมีจำนวนน้อย เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งขาดเงินทุนสนับสนุน ขาดความรู้ ขาดทักษะในเรื่องการผลิตรายการสำหรับเด็กที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นภาครัฐจึงควรมีมาตรการส่งเสริมที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการส่งเสริมที่ภาครัฐเองก่อน ควรลงทุนผลิตรายการสำหรับเด็กที่มีคุณภาพซึ่งเป็นของรัฐเองด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ผลิตในภาคธุรกิจเอกชน ส่วนการส่งเสริมในภาคธุรกิจเอกชน อาจช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนสนับสนุน การให้รางวัลหรือการลดภาษีให้แก่ผู้ผลิตรายการสำหรับเด็ก เพื่อช่วยสนับสนุนให้มีการผลิตรายการสำหรับเด็กอย่างมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมตั้งแต่ในระดับการศึกษาให้มีผู้เรียนหลักสูตรการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น โดยให้สิทธิพิเศษต่างๆ เช่น การไปดูงานต่างประเทศ ให้ทุนการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาของบุคลากรในสาขาวิชานี้มากยิ่งขึ้น

7.4.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในด้านภาคประชาชนว่าได้มีการใช้ประโยชน์จากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์น้อยอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นเครื่องมือยืนยันว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์นี้มีประสิทธิภาพจริงหรือไม่ และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

7.4.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำผลวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ และเกมคอมพิวเตอร์ได้ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัณฑ์นาพ่อรัฐดีแต่ควบคุม ส่งเสริมไม่เคยทำ. มติชน วันที่ 12 มิถุนายน 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10685 : หน้า 25.

กัลยา กนกกุลชลพงศ์. บริโภคนิยมของเด็ก : ศึกษากรณีความต้องการและการได้มาซึ่งสิ่งของจากพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดเพรส, 2547.

กาญจนาพร ปลอดภัย. กรรมการผู้จัดการ บริษัท 559 จำกัด. สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550.

กรมประชาสัมพันธ์. คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551.

กุลธนา ธนาพงศธร. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.

ชนิษฐา โชติวณิชย์. นักวิชาการวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2550.

คนที่วิจุก เรทรายการพันพิษ. ดาราเดลี วันที่ 5 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 2 ฉบับที่ 501 : หน้า 9.

คนที่วิรูมคำนวณจัดเรตติ้ง ชูปลุกมือบกดตัน-ชี้ละเมิดสิทธิผู้ชม. คมชัดลึก วันที่ 5 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 6 ฉบับที่ 2084 : หน้า 2

คนผลิตละครด้านจัดระเบียบทีวี. ไทยรัฐ วันที่ 5 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 58 ฉบับที่ 18062 : หน้า 19.

กรม.เรื่อเรตติ้งทีวีใหม่ น-ฉ' โผล่ได้หลัง 2 ทูม. คมชัดลึก วันที่ 6 มิถุนายน 2550 ปีที่ 6 ฉบับที่ 2055 : หน้า 13.

เครือข่ายพ่อแม่คัดกรมกริวัก ยื้อผุดกฎคุมเรตติ้งป้องเอกชน. แนวหน้า วันที่ 2 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 28 ฉบับที่ 9591 : หน้า 6.

จอมพล สุภาพ. การประเมินการจัดผังรายการโทรทัศน์ภาคหลังเที่ยงคืน พ.ศ. 2537

(มกราคม 2535 ถึงมีนาคม 2537). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จําพรรค์ ศิริตัน. นายกสมสัมพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. สัมภาษณ์,
22 มกราคม 2551.

จิตรียา ชาญวารินทร์. สันทนาการกลุ่ม, 18 มกราคม 2551.

ชนิตา วิรุฬห์เพชร. รองเลขานุการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก. สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2550.

ชโรบล เรียงสุวรรณ. ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายรายการ 2 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7. สัมภาษณ์,
25 มกราคม 2551.

ชวรัตน์ เชิดชัย. การสื่อสารและสาธารณสุข. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ชาญณรงค์ ชันที่ท้าว. รองกรรมการผู้จัดการ บริษัท ทริปเปิ้ลทู จำกัด. สัมภาษณ์,
21 ธันวาคม 2550.

ชาลิสมา มากแผ่นทอง. การวางแผนรายการโทรทัศน์ : กรณีศึกษาสถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์ใน
ประเทศไทย. โครงการจัดตั้งคณะวิทยุการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี, 2544.

ชุตินา ไจคง. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550.

ชุตินา ไตรโกมุท. นักประชาสัมพันธ์ ๘ ว กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและ
วิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550.

เชษฐา มั่นคง. สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2550.

จิตติชญา นุตพงษ์. กระบวนการตรวจพิจารณาเนื้อหารายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ยูบีซี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ดาร์รัตน์ ศิริเลิศสิน. 'เรตติ้งทีวี' เครื่องมือคู่ครองเด็ก. มติชน วันที่ 16 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 30
ฉบับที่ 10719 : หน้า 33.

ดาร์เรศ กาศโอสถ. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ
โทรทัศน์ : ศึกษาเฉพาะคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ตรี บุญเจือ. นักประชาสัมพันธ์ ๔ กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
แห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550.

ตำนานเรททีวี 'น-น' ไร่สาระจ๊ยกเล็ก. ดาราเดลี วันที่ 14 มิถุนายน 2550 ปีที่ 2 ฉบับที่ 486 : หน้า 9.

ธำรง รัตนภานุเดช. รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. สัมภาษณ์,
20 ธันวาคม 2550.

ธิติพร ศิริภัทร. การดำเนินการจัดการของสถานีโทรทัศน์เพื่อตอบสนองมาตรฐานของรัฐ
ในการใช้สื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

นฤมล ปิ่นโต. หัวหน้าภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม. สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550.

นवलวรรณ ดาระสวัสดิ์. การปรับเปลี่ยนอุดมการณ์วารสารศาสตร์ของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

นิภากร กำจรเมฆกุล. ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบริหาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2550.

ประไพ ยิ่งยืน. ความรู้และความเข้าใจในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการสื่อโทรทัศน์กับ
กลุ่มผู้ชม : กรณีศึกษากลุ่มผู้ชมเฉพาะเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพัทลุง. รายงานการวิจัย
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550.

ประไพ ยิ่งยืน. ผู้จัดการส่วนงานปฏิบัติการงานข่าว สถานีโทรทัศน์ทีไอทีวี. สัมภาษณ์,
3 ธันวาคม 2550.

พรธณพิมล หล่อตระกูล. ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล. สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2550.

พิงรอง รามสูต ณะนนท์. การกำกับดูแลเนื้อหาสื่อ. นวลน้อย ตวีรัตน์ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ
(บรรณาธิการ), เสรีภาพสื่อไทยในยุคเศรษฐกิจการเมืองผูกขาด, หน้า 82. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจการเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พิง 'สรยุทธ์' คนทีวีจี้เลิกเรททีวี. ดาราเดลี วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ปีที่ 2 ฉบับที่ 502 : หน้า 9
มยุรี อนุมานราชธน. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์.

พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : คณินิจการพิมพ์, 2548.

มารุต สาโรวาท. กรรมการผู้จัดการ บริษัท มาสเคอเรด จำกัด. สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2550.

รัฐติพงษ์ ชูนาค. พัฒนาการของการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

รัตนากร ทองสำราญ. นักประชาสัมพันธ์ ๔ ว กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและ

วิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2550.

ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล. ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์. สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2550.

ลัดดา ตั้งสุภาชัย. ผู้อำนวยการกลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. สัมภาษณ์,
13 ธันวาคม 2550.

แลนโด, ชาย. การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2549.

วรภัทร์ ภูเจริญ. Dialogue : คิดลงสู่ใจ ไหลเป็นปัญญา. กรุงเทพฯ : อริยชน, 2552.

วรวุฒิ ทัดบรรทม. สนทนากลุ่ม, 18 มกราคม 2551.

วันชัย วัฒนศัพท์. ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี :

สถาบันพระปกเกล้า, 2547.

วิทวัส ชัยปาณี. นายกสสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550.

วิภา อุดมพันธ์. ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม หลักคิดและบทเรียนจากนานาประเทศ. กรุงเทพฯ : โครงการ

ตำราและเอกสารทางวิชาการ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

วิลาสณี อุดุลยานนท์. ผู้อำนวยการสำนักบรรณรองค์และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2551.

วีรวัลย์ สุขใจ. สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550.

วีราภรณ์ ประสพรัตน์สุข. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2550.

ศศิพงศ์ รอดเกษม. ผู้ช่วยเลขานุการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์,

12 ธันวาคม 2550.

ศิริณา วสุกุล. ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์. สนทนากลุ่ม, 18 มกราคม 2551.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. การจัดระดับความเหมาะสมสื่อโทรทัศน์ (แผ่นวีดีทัศน์). กรุงเทพฯ :

กระทรวงวัฒนธรรม, 2550.

สมรักษ์ ณรงค์วิชัย. ผู้อำนวยการฝ่ายผลิตรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท..

สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2550.

สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์, 2545.

สมาคมนิสิตเก่านิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การเสวนาหัวข้อ “เรตติ้งเพื่อใคร?”

(แถบวีดีทัศน์). กรุงเทพฯ : สมาคมนิสิตเก่านิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. การสัมมนาเรื่องผลกระทบของการจัดเรตติ้ง (แถบวีดีทัศน์). กรุงเทพฯ : สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์, 2550.

สหัส บุญรัตน์. ผู้จัดการแผนกตรวจพิจารณารายการ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2550.

สายฤดี วรกิจโกศาทร. ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2551.

สินีนางู ดิลกวนิช. แนวความคิดการปรับองค์กรที่สะท้อนผ่านการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สื่อทีวีรับได้แค่ไหน ถูกจัดช่วงเวลาเรตติ้ง น-ด. คมชัดลึก วันที่ 12 มิถุนายน 2550 ปีที่ 6 ฉบับที่ 2061 : หน้า 23, 28.

สุธรรม นันทมงคลชัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย : ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.

สุพัชรินทร์ โพธิ์ทองนาค. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างและการจัดผังรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุรสิทธิ์ วชิรขจร. นโยบายสาธารณะเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ธเนศวร (1999) พิมพ์ครั้งที่ 2, 2549.

อดิศักดิ์ ศรีสม. สื่อมวลชนไทยกับกระบวนการสร้างสาธารณสมบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อริศรา แสงศิริวัฒน์. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550.

อรุณี นันทิวาส. ผู้จัดการส่วนควบคุมคุณภาพรายการ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2550.

อังฉดา ลิมปป์ทมปาณี. สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2550.

อัญญาอร พานิชพึ่งรัถ. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551.

อิทธิพล ปรีดิประสงศ์. หัวหน้าภาควิชานวัตกรรมสื่อ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2551.

อิมรอน เชษฐวัฒน์. สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2550.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย : โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบ

ต่อสิทธิเสรีภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เอก วงศ์อนันต์. ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550.

ภาษาอังกฤษ

Bohm, D.in Nichol, L. (ed.) On Dialogue.New York : Rotledge.1996.

Carroll, R. L.and Davis, D. M. Electronic Media Programming : Strategies and Decision Marketing. New York : McGraw-Hill. 1993.

Fujioka,Yuri., Austin, E. W. The Relationship of Family Communication Patterns to Parental Mediation Styles. Communication Research : 2002 ; vol.29 : pp. 642-665.

McQuail, D. McQuail's Mass Communication Theory.5th edition. London : Sage Publication.2005.

Price, M. E., Verhulst, S. G. Parental Control of Television Broadcasting. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.2002.

Richard, S. G. Bargaining for advantage. Great Britain : Penguin Books. 2000.

Thompson,L. L. Negotiation Theory and Research. United States of America : Psychology Press. 2006.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ

กรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2476 โดยมีชื่อในระยะเริ่มแรกว่า “กองโฆษณาการ” และได้มีการเปลี่ยนชื่อหน่วยงานมาเป็นลำดับ จนกระทั่งเปลี่ยนชื่อเป็น “กรมประชาสัมพันธ์” เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2495 ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน ตลอดจนระหว่างประชาชนด้วยกัน โดยวิธีการให้ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเสนอรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่โน้มน้าวชักจูงประชาชนเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือแก่รัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ และมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498

กระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม ก่อตั้งเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2495 แล้วมีการยุบกระทรวงลงไปในช่วงเวลาหนึ่ง ก่อนที่จะได้รับการสถาปนาขึ้นใหม่เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 มีศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม โดยมีบทบาทภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ 1.เฝ้าติดตามเหตุการณ์ความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมในสังคมซึ่งเกิดจากการกระทำของคนในสังคมและจากการเผยแพร่ของสื่อต่างๆ 2.ศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ 3.แก้ไขและป้องกันความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม โดยประสานงานและขอความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดผลทางการปฏิบัติและเพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมในทุกกระบวนของสังคม

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดลอนุมัติให้จัดตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวขึ้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางทางวิชาการด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ปัจจุบันสถาบันฯ มีบทบาทในด้านการเป็นคลังข้อมูลความรู้เชิงบูรณาการทางการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านเด็กและเยาวชน มีภารกิจหลัก คือ 1.จัดการเรียน

การสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการมนุษย์ 2.จัดศูนย์สาธิตการรับเลี้ยง และพัฒนาความพร้อมเด็กปฐมวัย 3.ให้บริการตรวจวินิจฉัย ให้คำปรึกษา และประเมินพัฒนาการ เด็กปกติและเด็กพิเศษ 4.ศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว 5.ให้บริการด้าน วิชาการในรูปแบบต่างๆ เช่น การอบรม การบรรยาย การประชุมขับเคลื่อนผู้นำสังคม ให้คำปรึกษา ทางวิชาการต่อการทำงานด้านนโยบายเพื่อเด็ก การให้บริการวิชาการเคลื่อนที่และการผลิต เผยแพร่งานวิชาการโดยสื่อรูปแบบต่างๆ

สถาบันราชานุกูล

สถาบันราชานุกูล เป็นหน่วยงานของรัฐบาล สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุข ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2503 และเริ่มให้บริการแก่ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่าง ครบวงจรตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2505 โดยใช้ชื่อว่า "โรงพยาบาลปัญญาอ่อน" ต่อมาได้รับการ เปลี่ยนชื่อเป็นโรงพยาบาลราชานุกูล เมื่อปี พ.ศ. 2522 และสถาบันราชานุกูล เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยภารกิจหลักของสถาบันฯ คือ เปิดให้บริการตรวจวินิจฉัย ป้องกันบำบัดรักษาแก่ผู้ที่มีความ บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา และให้คำแนะนำแก่บิดามารดาผู้ปกครองในการเลี้ยงดู บุตร และยังเน้นงานด้านศึกษาวิจัย การพัฒนาด้านวิชาการ ตลอดจนการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับ ความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา เพื่อให้บุคคลปัญญาอ่อนได้รับการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตให้ดีขึ้น นับเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี มีพันธกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาขบวนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชนและสังคมไทย และมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1. มุ่งเพิ่มสุขภาวะให้กับประชาชนไทยทุกวัย ตามนโยบายสุขภาพ แห่งชาติ 2. มุ่งลดการบริโภคสุราและยาสูบ 3. มุ่งลดปัจจัยเสี่ยงอื่น อันได้แก่ สารและสิ่งอื่นที่ ทำลายสุขภาพ 4. พัฒนาขีดความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนหรือองค์กรต่างๆ 5. ให้มีการศึกษาวิจัยหรือพัฒนาทางวิชาการในการสร้างเสริมสุขภาพ 6. ให้มีการรณรงค์สร้างความ ตระหนักและความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชน โดยมีสำนักรณรงค์และสื่อสาร สาธารณะเพื่อสังคม เป็นหนึ่งในสำนักที่ปฏิบัติงานด้านสร้างเสริมสุขภาพของ สสส.

สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เป็นสถานีโทรทัศน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่ายแห่งที่สี่ของประเทศไทย เกิดขึ้นจากบริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด และบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด ได้ร่วมลงนามในสัญญาดำเนินกิจการส่งโทรทัศน์ในนามของ “สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3” เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2511 แต่ต่อมาวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2520 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยุบเลิกบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด และตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ม.ท. พ.ศ. 2520 ขึ้นมาดำเนินการแทน ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2520 เป็นต้นไป เป็นผลให้บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ผู้ดำเนินกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มาเป็นผู้สัญญากับทางองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) แทน สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เดิมเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ใช้ช่องความถี่ต่ำในระบบวีเอชเอฟในการออกอากาศ ก่อนที่จะมีการพัฒนาระบบสัญญาณการออกอากาศเรื่อยมาจนกระทั่งเปลี่ยนมาออกอากาศด้วยระบบยูเอชเอฟเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

ในปี พ.ศ. 2500 พลโทสุชาติ ธนะรัชต์ เป็นผู้บัญชาการทหารบก ได้ก่อตั้ง “สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก” ขึ้นเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งที่ 2 เริ่มแพร่ภาพวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2501 อันเป็นวันกองทัพไทย สถานีนี้ดำเนินงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ทางทหาร และออกอากาศทางช่อง 7 ด้วยระบบ 525 เส้น (NTSC) ภาพขาวดำ ปัจจุบันคือสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก หรือ ช่อง 5 โดยมีกองทัพบกไทยในนาม บริษัท อาร์ทีเอ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (ชื่อเดิม คือ บริษัท ททบ.5 จำกัด (มหาชน)) เป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ออกอากาศด้วยระบบดิจิตอลตลอด 24 ชั่วโมง และยังเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกที่ออกอากาศสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบดิจิตอล ผู้คนไทยทั่วโลกตามโครงการ Thai TV Global Network (TGN) หรือ ไทยทีวีโกลบอลเน็ตเวิร์ก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ทำให้สามารถรับชมได้มากกว่า 170 ประเทศทั่วโลก

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ดำเนินงานโดย บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด ภายใต้สัญญาสัมปทานกับกองทัพบก เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกที่เริ่มออกอากาศในระบบสี 625 เส้น ระบบ PAL เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 ต่อมาในปี 2516 ช่อง 7 ได้เริ่มจัดตั้งสถานีถ่ายทอดสัญญาณในต่างจังหวัด และในปี พ.ศ. 2521 ได้ริเริ่มการออกอากาศโดยถ่ายทอด

สัญญาณผ่านดาวเทียมจากกรุงเทพมหานครไปสู่สถานีเครือข่ายในทุกภูมิภาคเป็นสถานีแรกของประเทศไทย ปัจจุบันมีสถานีเครือข่ายถ่ายทอดสัญญาณ รวม 37 สถานี แพร่ภาพครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ หรือช่อง 9 เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทย บริหารงานโดย บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแล ก่อตั้งเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2498 ในนามสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บมจ.อสมท เป็นรัฐวิสาหกิจ จัดทะเบียนจัดตั้งในรูปบริษัทมหาชนจำกัด เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ด้วยการแปลงสภาพจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยดำเนินการกระจายหุ้นสู่มหาชน เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 มีภารกิจในการประกอบกิจการด้านสื่อสารมวลชน ประกอบด้วยธุรกิจหลักที่ดำเนินการเอง ได้แก่ กิจการสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ กิจการสถานีวิทยุกระจายเสียง และสำนักข่าวไทย รวมทั้งได้จัดตั้งบริษัทย่อยเพื่อดำเนินธุรกิจด้านการผลิตรายการ และสารคดีโทรทัศน์ คือ บริษัท พาโนรามา เวิลด์ไวด์ จำกัด และร่วมดำเนินกิจการกับผู้ประกอบการเอกชนอื่น ๆ ภายใต้สัญญาาร่วมดำเนินกิจการ

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีโทรทัศน์ระบบยูเอชเอฟที่อยู่ในการกำกับดูแลโดยกรมประชาสัมพันธ์ ผู้ได้รับมอบอำนาจการออกอากาศจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) ในสถานะหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (Service Delivery Unit - SDU) ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2550 โดยรับช่วงการออกอากาศต่อจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ได้รับสัมปทานเดิม แต่ สปน. ได้บอกเลิกสัญญาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2550 หลังจากไม่สามารถชำระค่าสัมปทานและค่าปรับผิดสัญญาค้างได้ทันตามกำหนดในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2550 โดยแพร่ภาพออกอากาศทางช่อง 29 ในช่องสัญญาณเดียวกันกับสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเดิม ทั้งนี้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้เริ่มดำเนินการออกอากาศอย่างต่อเนื่องภายหลังจากที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้สถานีโทรทัศน์คลื่นความถี่ระบบยูเอชเอฟดำเนินการออกอากาศต่อโดยไม่มีการตัดสัญญาณภาพออกอากาศ แต่ต่อมาสถานีโทรทัศน์ไอทีวีต้องยุติการออกอากาศในวันอังคารที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2551 ภายหลังจากที่สถานีโทรทัศน์ถูกโอนไปเป็นขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551

สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

สมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีฐานะเป็นองค์กรวิชาชีพ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิชาชีพด้านวิทยุและโทรทัศน์ ประกอบด้วย ผู้ประกอบกิจการ ผู้ผลิตรายการ ดารา นักร้อง ผู้จัดรายการ ผู้ดำเนินรายการ และบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆ ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และยังเป็นตัวแทนของสมาชิกในการแสดงความคิดเห็น ร้องเรียน หรือคัดค้านในเรื่องที่อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย

สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย ได้จดทะเบียนจัดตั้งสมาคมขึ้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2509 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางของบุคคลในอาชีพโฆษณา ได้มารวมตัวกันแลกเปลี่ยนความรู้ในระหว่างสมาชิก และยังเป็นแกนกลางช่วยติดต่อประสานงานระหว่างสถาบันการโฆษณา หน่วยงานภาครัฐบาลกับภาคเอกชน และสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อให้เกิดผลดีแก่ธุรกิจโฆษณา

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2542 มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงาน และสร้างความตระหนักในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เกิดขึ้นทั้งในบุคคล ชุมชน สังคม และโดยเฉพาะในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมครอบครัวที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาสถาบันครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง และรวมกลุ่มครอบครัวต่างๆ เข้าเป็นเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังมีสมาชิกครอบครัวอาสาส่วนหนึ่งได้รวมกลุ่มจัดตั้งเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มีภารกิจหลักในการเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว และการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อรวมถึงเพื่อเป็นกลไกผลักดันให้เกิดสื่อเชิงคุณภาพเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวมากยิ่งขึ้น

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) เกิดจากการรวมกลุ่มของ 3 องค์กร คือ โครงการแต่น้องคนเล็กของเรา กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก และศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เมื่อ 31 มีนาคม 2525 ได้รับอนุญาตจดทะเบียนเป็นมูลนิธิถูกต้องตามกฎหมายจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และประกาศจากกระทรวงการคลังให้เป็นองค์กรส่งเสริมพัฒนาการเด็กรอบด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยการทำงานทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อที่จะคิดค้นผลักดันการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มีการดำเนินงานใน 4 โครงการหลัก คือ 1. โครงการแต่น้องผู้หิวโหย 2. โครงการแรงงานเด็ก 3. โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา 4. โครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก

สำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตา सबปะรด”

สำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตา सबปะรด” และศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม (ศส.ดย.) ได้รวมตัวกันดำเนินงานในรูปแบบอาสาสมัครเด็กและเยาวชน มีบทบาทหน้าที่ คือ 1.ประสานงานระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายกลุ่มองค์กรระดับเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องเด็กและเยาวชน 2.เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกๆ เรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม 3.เป็นศูนย์ข้อมูลในเรื่องเด็กและเยาวชน 4.จัดกิจกรรมให้สาระและข้อมูลต่างๆ ให้เด็กเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย สามารถนำไปขยายผลต่อได้ 5.ทำหน้าที่กระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจในเรื่องราวของสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นจากการที่สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครือข่ายเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดทั้ง 75 จังหวัด และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เมื่อเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2549 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นองค์กรกลางของเด็กและเยาวชนในระดับประเทศและระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชน ประสานงาน

กับกลุ่มต่างๆ ในประเทศและแต่ละจังหวัด นำเสนอปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และยังเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงานด้านต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

เครือข่ายนิเทศศาสตร์

เครือข่ายนิเทศศาสตร์เกิดจากการร่วมมือกันของคณะนิเทศศาสตร์จาก 9 สถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เข้าร่วมโครงการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ ของศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม โดยแต่ละสถาบันจะมีนักศึกษาอาสาสมัครสถาบันละ 100 คน เข้าร่วมประเมินรายการโทรทัศน์ภายหลังจากที่มีการทดลองจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ใหม่ของคณะทำงานปรับปรุงคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ โดยทำการประเมินเป็นระยะเวลา 4 เดือน ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชมพูนุท คารวมิตร เกิดวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2525 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 ทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายการของบริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2552 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทในหลักสูตรปริญญาโทในสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย